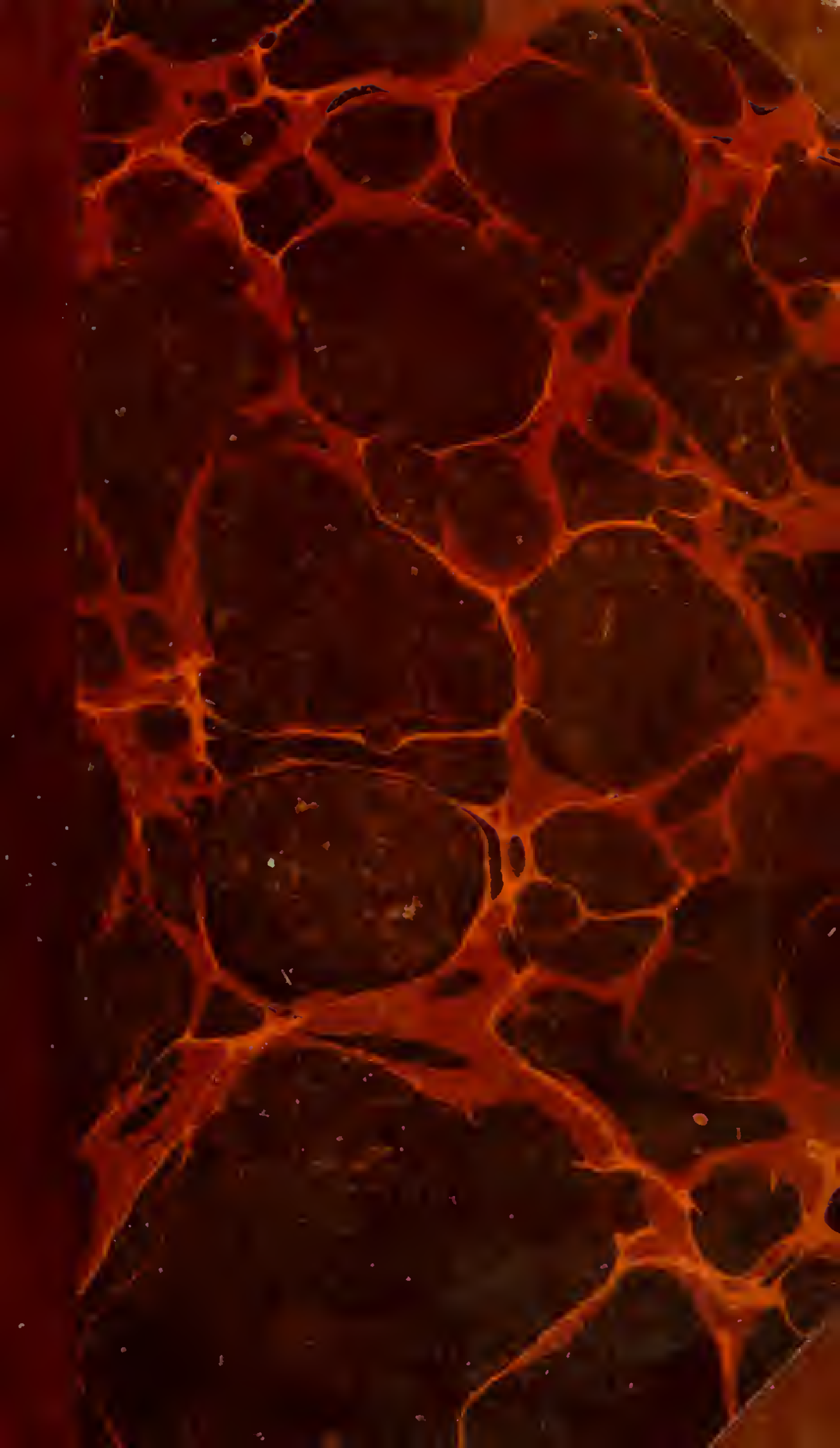

... ...
pro Sir ... ...
April 1883.

Phrænologien

eller

Galls og Spurzheims

Hjerne= og Organlære

i

fuldstændig Oversigt og i sine senere

Fremskridt

med

Bidrag til dens nøiere Kundskab og Stadfæstelse.

Af

C. Otto M. D.

Medlem af det kongelige medicinske Selskab i Kjøbenhavn, det medicinsk=chirurgiske Selskab i Berlin, the medico-chirurgical og the phrenological society i Edinburgh, Athénée de Medecine i Paris og societé de Médecine-pratique i Montpellier.

Med tvende Kobbertavler.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Fr. Brummer, trykt hos C. Græbe.

1825.

Il ſaut marcher vers la vérité ſans ſ'inquieter des obſtacles apparents, qui ſe preſentent.

Madame de Stael.

Forerindring.

Ved at bekjendtgjøre og udgive efterfølgende Blade, der have til Gjenstand Hjerneorganlæren, eller i høiere Forstand kaldet Phrænologien, og dels skulle være et Resultat af andre, især nyere, Skrifters Læsning, dels af egen Tænkning, egne indflettede Bemærkninger og Jagttagelser, føler jeg mig foranlediget, at forudskikke følgende Par Ord.

Da Gall først kom frem med sin Hjerne- og Hjerneorganlære, var jeg i min tidlige Ungdom; jeg kunde derfor naturligviis kun lidet selv fatte, forstaae eller tænke over denne Sag; som jeg blev

ældre, begyndte og fuldendte mine academiske medicinske Studier, hørte jeg denne Lære i Almindelighed at blive bespottet og nedrevet, og det var derfor intet Under, at de Begreber, der vare blevne mig saagodt som indprægede, hidtil ikke havde gjort mig meget indtagelig for denne Gjenstand, indtil jeg var saa heldig i Paris at lære Gall og Spurzheim, og i Særdeleshed denne Sidste, personligen at kjende. Deres Bekjendtskab gav mig Lyst til, noiere at gjennemlæse og studere deres Skrifter, hvilke jeg indtil da kun lidet havde bekymret mig om. Jeg nødtes nu til at indsee, fatte og antage Meget; og saavel Skrift og Bog, som mundtlige Samtaler med Spurzheim bibragte mig snart den Overbeviisning, at Hjernelæren, som hine Mænd havde skrevet og talt for, saavel er høist aandriig og skarpsindig, som dertil grunder sig paa gjentagne Jagttagelser af Mennesket og Naturen. Ved min Ankomst til Engelland fandt jeg saa mange, deels alt berømte, deels som skarpsindige overalt antagne Mænd, at være denne Læres Venner, at jeg med en stedse tiltagende Interesse vedblev at skjænke

den min Opmærksomhed, og saaledes vel maatte opgive mange af mine gamle Fordomme og saa at sige indsugede Begreber, denne Deel af Naturvidenskaben betreffende. — Ved i Vinteren 1822—1823 her ved Kjøbenhavns Universitet at holde et Cursus af offentlige Forelæsninger over Nervesystemets Physiologie, kom jeg ogsaa til at udvikle Galls og Spurzheims Hjerne- og Hjerneorganlære for mine Tilhørere. Jeg bemærkede, hvilken Grad af Opmærksomhed og almindelig Interesse denne Sag vakte; og, da jeg til mine Demonstrationer maatte underkaste de faa specimina, der gaves, nemlig de ved Opføret i Børnehuset paa Christianshavn henrettede Forbryderes Hjerneskaller, som fandtes paa Universitetets Anatomiekammer, mine Tilhoreres og min egen Undersøgelse, fandt jeg hos disse, som og paa Giftblanderen Capt. Nissens, Morderen Dams og den Barnemorderskes Hoved, der dræbte sine 6 Børn, en saa stor Bekræftelse af Hjerneorganlæren, at det opvakte min Forundring. Naar jeg siden nærmere kommer til at omtale disse Hoveder, vil denne Overeensstemmelse ikke andet end være Enhver paa-

faldende og mærkelig. Disse Kjendsgjerninger, føiede til saa utallige, samlede af Andre, min egen Interesse for denne Sag, og den, jeg har funden derfor saavel hos hiin lille Kreds af mine Tilhørere, som de Mange, med hvem jeg mundtligen har afhandlet den, og endeligen den øiensynlige ubetydelige Kjendskab dertil, ja næsten Uvidenhed dermed, hos de Fleste, — ere de Bevæggrunde, der tilskyndede mig, efter Evne at bidrage Mit til, at denne Lære her bedre kan kjendes, bedømmes og paaskjønnes. Hvormeget just den nuværende Tid hertil opfordrer, hvorvidt jeg i det Hele yndet denne Lære, og hvormeget den endnu savner til sin Fuldkommengjørelse, vil først af det Følgende kunne sees; jeg er langt fra at antage det Hele deraf for fuldkomment sandt og godtgjort; men just derfor fortjener Læren at drøftes og undersøges, og i ethvert Tilfælde almindeligen at kjendes. Lærens Philosophie ville upaatvivleligen de Fleste strax finde overeensstemmende med den sunde Fornuft og skjænke den deres Bifald; mod den egentlige Organologie derimod, mod Muligheden, at opdage de udvortes Tegn paa de indre

Egenskaber, vil maaskee mangen En sætte sig; men man erindre, hvorledes hiint Første ene og alene kun er bleven til ved dette Sidste; hvorledes hiin Philosophie just kun er udsprungen af Jagttagelsen og Opdagelsen af de ydre Kjendetegn paa de indre Evner; at det netop hører til denne Læres største Fortjeneste og Værd, at dens Philosophie ikke støtter sig paa forudgangne grundløse Speculationer; men ene fremstod som en naturlig Følge af Kjendsgjerninger og gjentagne Jagttagelser. Ikke eet Oieblik vilde Phrænologien kunne have holdt sig hos et eneste fornuftigt Menneske, om Gall fra først af var gaaet en modsat Vei end den, han gik; om han først havde drømt og speculeret sig til Philosophien, og deraf saa uddragen en practisk Anvendelse! Dette maa ogsaa jeg atter og atter bede mine Læsere, ikke at glemme, da det just beviser hans Jagttagelsers store Rigtighed, at den Philosophie, som deraf saa naturligen udsprang, ganske stemmer overeens med den sunde Fornuft, Sandhed og Erfaring. Hvad Jagttagelserne om de ydre Tegn paa Organerne selv angaaer, da ere de de uomtvisteligste Kjends-

gjerninger, som Ingen endnu har kunnet eller vil kunne modbevise; Enhver vil i det daglige Liv, ved blot derpaa at henvende sin Opmærksomhed, kunne sande dem; jeg selv har for min Deel endnu ingensinde funden en eneste Modsigelse, en eneste Mangel paa den fuldkomneste Overeensstemmelse! — Da jeg, for klarligen at kunne udvikle dette System, og i Fremtiden at kunne gjøre det anvendeligt, maa gaae tilbage til de Grundsætninger, der tjene som dets Grundpiller, maa jeg forud bede mine Læsere, Skridt for Skridt at ledsage mig; jeg tør frit love, at jo længere frem de komme, desto interessantere ville de finde det Hele, og til Slutningen skjænke Læren den Opmærksomhed, som den alt har tilvunden sig i Frankrig, Engelland og de americanske Fristater, hvor den drøftes med al videnskabelig Iver og Virksomhed, men hvorom jeg tør forudsætte, de Fleste tildels ere uvidende. Jeg vil derfor først fremsætte Lærens Historie og i senere Tider saa betydelige gjorte Fremskridt; gaaer derpaa over til, af de nyeste Skrifter og Erfaringer, og iblandede egne Bemærkninger, Iagttagelser og Meninger, at gjøre

mine Læsere bekjendte med den i et concentreret Heelt; skal derefter meddele en Beskrivelse af hine Forbryderes Hjerneskaller med deres Levnetsbeskrivelse og Characteristik, og vil siden fra Tid til Tid i min Nye Hygæa meddele de Fremskridt, Hjernelæren gjør, flere Bidrag til dens Stadfæstelse, og det, der muligen alt er bleven, eller vorder Gjenstanden for Selviagttagelse og Selvbemærkning. Alt hvad der i nærværende Værk, som jeg ønsker mere at maatte betragtes som et Slags Haandbog, kun er kort og løseligen berørt, skal da vidtløftigere vorde sat ud fra hinanden.

Endnu maa jeg forudskikke den Bemærkning, at de danske Navne paa Organerne maaskee ikke altid fuldkommen betegne deres Grundcharacteer, og vel kunde ønskes mere udtryksfulde, som f. Ex. „Skjulelyst"; jeg har heri fundet mange Vanskeligheder; men smigrer mig imidlertid med, at de fleste skulle befindes vel valgte og passende; hvor dette ikke skulde være Tilfældet, vil Læseren i Udviklingen af Organet finde den nøiere Forklaring, og saaledes ikke, trods en eller anden mindre rigtig Benævnelse, komme til at drage Sagen selv i Tvivl.

At min lille Bog iøvrigt maatte bidrage til, hos mine Landsmænd at vække en større Opmærksomhed og Interesse for Phrænologien, end hidtil er vorden den til Deel, er et Ønske og et Haab, som jeg ikke skal fragaae, at jeg vover at nære.

Indhold.

Første Deel.

Fremstilling af Phrænologien.

Første Afdeling.

Pag.

I. Phrænologiens Historie, Fremskridt og nuværende Tilstand 3

II. Indledning til Phrænologien 42

III. Hjernen er Sædet for alle Forstandens Phænomener, Følelser, Lidenskaber og Tilbøieligheder 52

IV. Sjælen bestaaer af flere Evner; Hjernen af flere Organer . . . , ... 84

V. Instincter, Tilbøieligheder, Talenter og alle de moralske Egenskaber og intellectuelle Evner ere medfødte 102

Pag.
VI. De moralske og intellectuelle Evners Yttring afhænger af materielle Betingelser 126
VII. Om Craniologien 150
VIII. Om Maaden at undersøge Organerne paa . 157

Anden Afdeling.

Om Grundevnerne og deres Sæde i Hjernen 163

Første Klasse.

Tilbøieligheder og Drifter.

1. Organet for Kjønsdrift 167
2. — — Børnekjærlighed 190
3. — — Stedhengivenhed 199
4. — — Hengivenhed 202
5. — — Selvforsvarsdrift 207
6. — — Ødelæggelsesdrift 213
7. — — mechanisk Kunstsands 232
8. — — Havelyst 238
9. — — Skjulelyst 249

Anden Klasse.

Følelser.

Følelser, fælleds for Mennesker og Dyr.

Pag.

10. Organet for Selvkjærlighed 254
11. — — Lyst til at behage 256
12. — — Forsigtighed 259
13. — — Godmodighed, Velvillie . . . 267

Følelser, eiendommelige for Mennesket.

14. Organet for Ærbødighedsfølelse 272
15. — — Fasthed 275
16. — — Retsfølelse 277
17. — — Haab 279
18. — — Lyst til det Vidunderlige . . . 280
19. — — Vittighed 281
20. — — Idealitet 282
21. — — Efterlignelsesevnen 287

Tredie Klasse.

De intellectuelle Evner.

Pag.

A.

De ydre Sandser 290

B.

De opfattende Evner

22. Organet for Almindelig Opfatningsevne . . . 290
23. — — Formsands 292
24. — — Udstrækningssands 295
25. — — Tyngdesands 296
26. — — Farvesands 296
27. — — Stedsands 300
28. — — Talsands 305
29. — — Orden 309
30. — — Opfatningen af Phænomener . . 310
31. — — Tidsands 311
32. — — Tonesands 313
33. — — Ord- og Sproghukommelse . . 319

C.

De overveiende Evner.

34. — — Sammenligningsevnen 330
35. — — Causalitet 332

Pag.
Evnernes Virkemaader. Lidenskaber. Sindsbevægelser.
Characteren 334
Kan Phrænologien beskyldes for at føre til Materialisme? 340
Phrænologien med Hensyn til den fri Villie og moralske Characteer 343

Anden Deel.

Pag.

Phrænologien,
anvendt paa de ved Børnehusets Brand paa Christianshavn sidst henrettede syv Forbrydere 356
Forerindring 357
Almindelige phrænologiske Betragtninger over de syv Henrettedes Hjerneskaller 364
1. Rasmus Jensen Samsøe 377
2. Rasmus Jensen Olsen 382
3. Hans Larsen Stokkebek 386
4. Niels Olsen 388
5. Johan Andersen 395
6. Niels Henning Dahl 398
7. Søren Hansen med Tilnavn Gammelmand . 401
Slutning 408

Første Deel.

Fremstilling af Phrænologien.

Første Afdeling.

I.

Phrænologiens Historie, Fremskridt og nuværende Tilstand.

Vel tør man sige, at blandt de Grene af Physiologien, der i den senere og seneste Tid betydeligen og med Kjæmpeskridt er skreden fremad, har erhvervet sig en sand videnskabelig Rang, og af flere berømte, aandrige og skarpsindige Mænd dyrkes med en Iver og Kraft, der alt har ydet og end stedse lover de herligste Frugter, hører ogsaa Hjernelæren, hvortil, som vi vide, den første Spire alt for en rum Tid siden er lagt.

Denne Hjerne- og Hjerneorganlære, som Adskillige have villet nedværdige til Navnet: Cranioscopie (af κρανιον, Hjerneskal og σκοπεο, undersøger), men som med Hensyn til sin høiere Betydning videnskabeligere og rigtigere benævnes Phrænologie (af φρην, Aand og λογος, Tale), skylder Dr. Gall, der fordum levede i Wien, men nu har slaget sin Bopæl op i Paris, sin første Opkomst og Udbredelse. Det maa i Udviklingen af denne, som af enhver Lære, være af en stor Interesse, at blive lidt nøiere bekjendt med de Mænd, der især have virket og medvirke til dens Befordring og Udbredelse, og blandt disse maa derfor først og fremmest Gall tiltrække sig vor Opmærksomhed. — Gall nedstammer fra en god Familie i Tiefenbrunn, en Miil fra Pforzheim i Schwaben. Han er født den 9de Marts 1757 og var sine Forældres 6te Barn. Hans Fader var Kjøbmand og Landsbyens Borgemester. Forældrene, der bekjendte sig til den catholske Religion, havde bestemt ham til Præstestanden; men han følte af Naturen ingen Tilbøielighed dertil. Han studerede først i Baden, siden i Bruchsal, og derpaa i Strasborg. Efterat have valgt Medicinen til sit Fag, gik han i Aaret 1781 til Wien, der siden van Swietens og Stolls Tider altid har været berømt for sin medicinske Skole. Maaden, hvorpaa Gall her kom paa de

første Grundsætninger af sin Lære, at der gives flere Klasser af intellectuelle Evner, at materielle Forandringer og Forskjelligheder i Hjerneskallen af-give en Maalestok for disses Bestemmelse o. s. v., fortæller Gall selv saaledes:

„Jeg tilbragte min første Ungdom i Skjødet af min Familie, der bestod af flere Søstre og Brødre, og mellem et stort Antal Legekammerater og Meddiscipler. Enhver af disse Individer havde noget Eget ved sig, et Talent, en Tilbøielighed, en Evne, der skilte ham fra de Andre. Denne Forskjellighed bestemte saavel vor gjensides Ligegyldighed, Afskye eller Hengivenhed, som vor Foragt, vor Kappelyst og vore Forbindelser. I Barndommen er man kun sjelden tilbøielig til at lade sig skuffe af Fordomme; man tager i Almindelighed Tingene som de ere. Vi dømte snart, hvo imellem os der var dydig eller lastefuld, beskeden eller stolt, oprigtig eller falsk, sanddrue eller løgnagtig, fredelskende eller trættekjær, god eller ond o. s. v. Nogle udmærkede sig ved en smuk Skriverhaand, Andre ved deres Lethed i at regne, atter Andre ved deres Færdighed i at lære Historie, eller Geographie eller Sprogene. Een glimrede i sine Afhandlinger ved smukke Perioder; en Anden havde stedse en tør og haard Stiil; en Tredie udmærkede sig ved skarpsindige Følgeslutninger og kraftfulde Udtryk. En

stor Deel af dem viste Talent eller Tilbøielighed for Ting, der slet ikke bleve dem lærte. Nogle tegnede, eller skare Figurer i Træ; Andre malede eller beskjæftigede sig med Havedyrkningen, og en Mængde overgav sig til larmende Lege og gjennemløb Skovene, for at plukke Blomster, fange Fuglereder o. s. v. Paa denne Maade udmærkede Enhver sig ved en eiendommelig Characteer og jeg bemærkede aldrig, at den, som i det ene Aar havde viist sig som en slet og falsk, i det næste blev en tro eller paalidelig Ven."

„De Medelever, jeg meest ærgrede mig over, vare de, der med en saa stor Lethed lærte udenad, at de ved Examina ofte stødte mig ned fra den Plads, jeg ved mine skriftlige Afhandlinger havde tilkjæmpet mig."

„Nogle Aar efter forandrede jeg Opholdssted, og havde den Ulykke atter at treffe paa Individer, der vare begavede med en ligesaa stor Færdighed i at lære udenad. Det var da, at jeg bemærkede, at de alle lignede mine forrige Medbeilere i deres store fremstaaende Oine."

„Tvende Aar senere gik jeg til et Universitet; min Opmærksomhed fæstede sig strax paa dem af mine nye Medstuderende, der havde store, fremstaaende Oine; man anpriste mig overalt deres ypperlige Hukommelse, og, skjøndt de ikke i alle Henseender for-

tjente større Roes end jeg, overgik de mig dog altid i Alt hvad der hurtigen skulde læres udenad og i lange Perioder nøiagtigen reciteres."

„Ved at see samme Jagttagelse stadfæstet hos de Studerende i de andre Klasser, maatte jeg naturligviis belave mig paa at finde en stor Lethed til at lære udenad hos alle dem, jeg bemærkede at have store, fremstaaende Øine. Jeg kunde ikke troe, at Forbindelsen af disse tvende Omstændigheder, der ved disse forskjellige Leiligheder havde været mig saa paafaldende, blot skulde være en Virkning af Hændelsen. Efter endnu oftere at have forvisset mig herom, begyndte jeg at formode, at der maatte være en Forbindelse mellem denne Øinenes Dannelse og Letheden i at lære udenad."

„Efter megen Eftertanke, og gjentagne Jagttagelser fattede jeg, at dersom Hukommelse var at bemærke ved udvortes Kjendetegn, kunde vel det Samme være Tilfældet med de andre Forstandsevner og Talenter. Fra nu af bleve alle de Individer, der udmærkede sig ved nogensomhelst Egenskab eller Evne, Gjenstanden for min Opmærksomhed og deres Hoveds Form mit flittige Studium. Lidt efter lidt troede jeg at kunne smigre mig med at have funden andre udvortes Kjendetegn, der bestandigen vare at finde hos store Malere, Musici eller Mechanikere, og følgeligen betegnede en afgjørende

Tilbøielighed for Malerkunsten, Musiken, de mechaniske Kunster o. s. v."

„I Mellemrummet havde jeg begyndt at studere Medicinen. Man fortalte os meget om Functionerne af Musklerne, af Indvoldene o. s. v., men man sagde os Intet om Hjernens og dens forskjellige Deles Livsforretninger. Jeg gjenkaldte mig mine forrige Iagttagelser, og formodede strax, hvorpaa jeg siden fik det første Beviis, at Forskjelligheden i Hovedernes Form afhænger af Forskjelligheden i deres Hjernes. Det faldt mig aldrig ind at Aarsagen til de moralske Egenskaber og de intellectuelle Evner laae paa dette eller hiint Sted af Hjerneskallens Been."

„Var det da ikke meget naturligt at haabe, at naar jeg hos Mennesker, begavede med udmærkede Tilbøieligheder og Talenter, opdagede og fandt udvendige Tegn til deres Evner, dette da vilde bringe mig til at lære Hjernens og dens Deles Functioner nøiere at kjende? Haabet, engang at sætte mig istand til at bestemme Forholdet mellem de moralske og intellectuelle Kræfter og Organismen, var mig en altfor mægtig Spore, til at jeg ikke skulde fatte den Beslutning at fortsætte mine Undersøgelser, indtil jeg enten havde naaet mit Maal, eller overtydet mig om Umuligheden i at opnaae det."

Men Gall fandt Vanskeligheder, der ikke vare saa let at overstige. Han havde hidtil været fuldkommen uvidende om Physiologernes Meninger angaaende Hjernen, og om Metaphysikernes angaaende de aandelige Evner, og havde kun gjort Naturen til Gjenstand for sine Betragtninger. Men da han af Bøger begyndte at udvide sine Kundskaber, saae han, at der overalt herskede de mest forskjellige Meninger; og dette bragte ham for et Øieblik til at tvivle paa Rigtigheden af sine egne Jagttagelser. Han fandt, at de moralske Følelsers Sæde af Mange var bleven hensat i Organerne i Brystet og Underlivet; og medens at Pythagoras, Plato, Galen, Haller og andre Physiologer satte den følende Sjel eller de intellectuelle Evner i Hjernen, satte Aristoteles dem i Hjertet, Van Helmont dem i Maven, Descartes og hans Tilhængere dem i glandula pinealis, og Drelingcourt og Flere dem i den lille Hjerne.

Han bemærkede ogsaa en stor Deel Philosopher og Physiologer at paastaae, at alle Mennesker ere fødte med de samme aandelige Evner; og at de Forskjelligheder, man iagttager, derfor kun reise sig af Opdragelse, eller de tilfældige Omstændigheder, hvorunder de komme. Hvis alle Forskjelligheder ere tilfældige, tilstod han, at der ikke kunde være egne naturlige Tegn til overveiende Evner, og at det følgeligen vilde være daarligt ved Jagttagelser at

forsøge at skjelne Functionerne i de forskjellige Dele af Hjernen. Denne Vanskelighed betvang han ved at eftertænke, at hans Brødre, Søstre og Skolekammerater næsten alle havde faaet den samme Opdragelse, men at ikkedestomindre Enhver af disse havde udviklet en forskjellig Characteer, hvorover Omstændighederne kun syntes at have havt en høist indskrænket Indflydelse. Han bemærkede ogsaa, at ikke sjelden de, for hvis Opdragelse man havde havt den største Omsorg, og paa hvem Lærerne havde anvendt deres største Flid, i Kundskaber og Evner bleve langt tilbage for deres Medelever. „Man beskyldte os ofte," siger Gall, „for ond Villie og Mangel paa Lyst, men trods den bedste Villie og al den Umage, vi gjorde os, kunde vi dog ikke hæve os over det Middelmaadige, medens at Adskillige af os uden nogen videre Anstrengelse og uden at vi, saa at sige, selv lagde Mærke dertil, i andre Dele langt overgik vore Meddiscipler. Virkeligen syntes heller ikke vore Lærere at sætte megen Liid til Systemet om Liigheden i Evner; thi de troede at kunne fordre mere af een Elev, og mindre af en anden; de talte ofte om Naturens Gaver, om Guds Gaver, og opmuntrede os i Evangeliets Ord, ved at sige, at Enhver af os skulde staae til Regnskab i Forhold til de Talenter, vi af Naturen havde faaet tildelte."

Han fandt disse sine Bemærkninger ogsaa stadfæstede hos Dyrene; og overtydet ved disse Kjendsgjerninger om, at der gives en naturlig og constitutionel Forskjellighed i Talenter og Anlæg, traf han i Bøgerne igjen paa en anden Hindring for sin Plan, at bestemme de udvortes Kjendetegn til hver aandelig Evne. Han fandt, at Metaphysikerne, istedetfor at tale om Evnerne for Sprog, Tegning, Musik, mechaniske Kunster, svarende til de forskjellige Talenter, han havde bemærket hos sine Skolekammerater, kun talte om almindelige Gaver, som: Opfatning, Hukommelse, Indbildningskraft og Dømmekraft, og, da han saa stræbte at opdage udvendige Kjendetegn til disse almindelige Evner i Hovedet, eller at stadfæste Rigtigheden af Physiologernes Meninger angaaende Sjælens Sæde, fandt han Forvirring uden Ende, og Vanskeligheder, umulige at overvinde.

Han gav derfor slip paa al Theorie og alle forudfattede Meninger, og beskjæftigede sig kun med at iagttage Naturen. Som Læge ved Hospitalet for de Vanvittige i Wien, havde han ypperlig Leilighed til at anstille Undersøgelser med Afsindige. Han besøgte Fængslerne, og Skolerne; han lod sig indføre til Audientser hos Prindserne, i Collegier og for Domstolene; og overalt hvor han hørte om et Individ, paa en eller anden Maade mærkværdigt, enten ved et stort Talent, eller ved en betydelig Mangel

derpaa, iagttog og studerede han strax hans Hoveds Form og Udvikling. Paa denne Maade troede han ved en næsten umærkelig Følgeslutning sig beføiet til at troe, at særdeles aandelige Evner tilkjendegive sig ved en særdeles Dannelse af Hovedet.

Hidindtil havde han kun taget Hensyn til physiognomiske Tegn; men han blev snart overtydet om, at al Physiologie uden Anatomie er ufuldkommen; hver Gang derfor, at et Individ, hvis Hoved han i levende Live havde lagt Mærke til, døde, anvendte han Alt for at faae Tilladelse til at undersøge hans Hjerne. Han gjentog dette hyppigen; og fandt det da altid at være Tilfældet, at, naar Hjerneskallen borttoges, viste Hjernen, bedækket af sin øverste Hinde, dura mater, en Form, der ganske svarede til den, Hjerneskallen, mens Mennesket levede, havde havt.

De gradevise Trin, hvorpaa Gall steg til sine Opdagelser, fortjene især at lægges Mærke til. Han dissekerede ikke, som Mange have troet, Hjernen først og troede derved at have opdaget Organerne for de aandelige Evner; han inddelte heller ikke, som Andre have forestillet sig, Hjerneskallen i forskjellige Afdelinger og satte saa efter eget Godtbefindende og Indbildningskraft en Evne i hver. Han iagttog tvertimod først ethvert Forhold mellem særdeles

Talenter og Anlæg, og de særdeles Former af Hovedet; han overbeviste sig dernæst ved at borttage Hjerneskallens Been om at disse udvendige Former fuldkommen tilkjendegive Hjernens Størrelse og Figur; og det var først efter disse Kjendsgjerninger at Hjernen med Nøiagtighed dissekeredes og at dens Structur oplystes *).

---

*) Den Maade, hvorpaa Gall har anatomeret Hjernen, og hvorved han har givet et af de kraftigste Stød til Hjernelæren og overhovedet til alle de senere ypperlige Undersøgelser om denne Gjenstand, er ham ganske eiendommelig; og, da de Resultater, han deraf har dragen, hyldes og antages af de Fleste, vil jeg til Phrænologiens yderligere Oplysning kun korteligen her hensætte disse.

1) Hjernen, de saakaldte Hjernenerver, og Rygradens Nervesystem bestaae ganske for sig selv og ere kun i Forbindelse med hinanden.

2) Den graa Substants i Hjernen er Næringsstoffen for den anden, den hvide; den danner i de lavere Dyreklasser Nerveknuder (Ganglia), hvorfra Nervetraadene have deres Oprindelse, og ikke gives der et eneste Nervefilament, der jo ei udspringer fra en forholdsviis Masse af denne Substants. Den hvide Bestanddeel er fibrøs; dette kan tydeligen sees ved Vattersoet i Hjernen; ved at indblæse Luft, eller indsprøite Vand; ved at koge Hjernen i Olie eller lægge den i Salpeter- eller Saltsyre, fortyndet med

Dr. Gall gjorde sig først bekjendt som Forfatter af et stort Værk, betitlet: „Philosophisch-medicinische Untersuchungen über Natur und Kunst im gesunden

---

Brænderiin eller Vand; og endeligen ved i Retningen af Fibrerne at afskrabe den hvide Substants selv.

3) Saavel i den store, som i den lille Hjerne, der ligger bag under hiin (i Baghovedet), gives der indgaaende, divergerende, og tilbagegaaende Fibrer, d. e. der er et Apparat af Fibrer, hvoraf Hjernemassen dannes, og et Apparat, hvorved det Hele sættes i Forbindelse med hinanden. De tilbagegaaende Nervefibrer begynde der, hvor de indgaaende excentrisk ende sig, og ere de, der ved at knytte begge Hjernemassens Halvdele sammen, kaldes Commissurer.

4) Den lille Hjerne faaer sin første Dannelse af den graa Substants i Rygmarven, som der ligger indenfor den hvide, hvilket vi vide just er omvendt i Hjernen. Fra det Indvendige af den store Opsvulning over Halsnerverne (nervi cervicales) udgaae de første synlige Rødder til den lille Hjerne (corpora restiformia); de danne udad paa hver Side en fibrøs Fascikel, der altid vorder større, jo høiere den kommer op i Hovedet, og der gaaer ind i Halvkuglerne (Hemisphærerne) af den lille Hjerne. Der treffer den paa en Mængde graa Substants, hvormed den i en meget fast Masse forbinder sig og danner det saakaldte corpus ciliare, rhomboideum. Fra dette, hvor saa megen Nervenæringsstof (graa Substants) findes, oprinder den

und kranken Zustande des Menschen. Wien 1791."
— Dette Værk blev aldrig fortsat; men i det første af dets tvende Kapitler har han lagt den Aand for

---

største Deel af den lille Hjernes Masse. Den udbreder sig i Grene og utallige Lag derfra til alle Sider. Disse Lag og Grene ere i Forhold til hiint oprindelige Legeme. Hos den største Deel af Pattedyrene, som have en meget mindre lille Hjerne end Mennesket, er derfor ogsaa dette Legeme meget mindre, og mindre tydeligt. En af dette Legemes første Grene gaaer mod Middellinien og danner i Forbindelse med Grenen fra den modsatte Side den lille Hjernes Grunddeel (pars fundamentalis), den saakaldte processus vermiformis, der i Almindelighed atter deler sig i 7 store Grene.

5) Den store Hjerne udspringer ligeledes af Fibriller fra den forlængede Rygmarv; og det Sted, hvor disse faae nye Næringsstof fra den graa Substants, og hvoraf saa hele den øvrige store Hjerne dannes, er corpora pyramidalia. At disse ere Kilden til de egentlige Halvkugler i den store Hjerne, bevises deraf a) at hos forskjellige Dyr staae stedse Hemisphærernes Størrelse i Forhold til Pyramidernes; b) at Pyramiderne i uafbrudt Løb kunne forfølges lige til Overfladen af Hemisphærerne selv. Dette skeer saaledes: først krydse de sig en Tomme under den saakaldte pons Varoli, saaledes, at de venstre Fascikler gaae til høire og de høire til venstre Side, hvorved altsaa den venstre Pyramide danner det høire, og den

Dagen, hvormed hans senere Undersøgelser om Menneskets moralske og intellectuelle Natur ere blevne ledede. — Den første skrevne Efterretning

---

høire det venstre Hemisphærium. Deraf forklares Lamhed paa den Side af Legemet, der er modsat det Sted, hvor Hjernen lider; da der imidlertid ogsaa gaae nogle Fibriller lige ud uden at krydse, finder dette Phænomen, som vi veed, ikke altid Sted. Disse Pyramider ere saaledes de ovenomtalte indgaaende Nerver; da de altid trænge til graa Substants, for at kunne næres, er det imidlertid nødvendigt, at de gaae gjennem Ansamlinger af denne, eller ganglia. Det første af disse Ganglier er den saakaldte pons Varoli, der foruden at være Commissuren, som dannes af de tilbagegaaende Nerver, ogsaa er et Ganglium for Pyramiderne. — Efterat Pyramidernes Nervetraade ere gaaede gjennem dette deres første Ganglium og saaledes med forøget Masse ere komne ud deraf, danne de crura cerebri, der altsaa efter Synet at dømme ere Fortsættelser af corpora pyramidalia og hvorfra saa udgaaende utallige Fibriller danne alle de nederste, forreste og udvendige Omslyngninger i Hjernens forreste og midterste lobi.

Den bagerste lobus og de øverste Omslyngninger af begge Hemisphærerne dannes egentligen af corpus olivare, der saavel er et Ganglium for Hjernens indgaaende Fibriller, som især Kilden for nervus accessorius og nervus oculi motorius. Efter der at have faaet Tilvæxt i Masse og Næring, gaae Fibrillerne

om hans Granskninger i Henseende til Hovedet og Hjernen, fik Verden først i et Brev til Baron Retzen, som indrykkedes i „Deutscher Mercur Dec. 1798."

---

opad, men trænge til mere Næringsstof og faae denne i det store Hjerne-Ganglium, som ellers benævnes thalami nervorum opticorum og corpora striata; og herfra udbrede Nervefibrillerne sig og danne den bagerste lobus og de øverste Omslyngninger i begge Hemisphærerne. Hine saakaldte Ganglier ere saaledes ikke andet end et Væv og en Udbredelse af de indgaaende Nerver, der ere gjennemskudte med en den graa Hjerne-Substants (substantia cinerea eller corticalis) lignende Masse, der ligesom er dens matrix (Næringsstof), men tillige ere af en fastere Textur. At disse Ganglier tjene til Forstærkning af hine Nerve-Fibriller (de indgaaende), bevises deels deres Udseende, deels og den Omstændighed, at Nerver, der skulle udbrede sig videre og langt, f. Ex. Lugtenerven i den Schneiderske Hinde, have og gaae gjennem flere Ganglier end andre Nerver af en mere indskrænket Udstrækning.

6) De oven saakaldte tilbagegaaende Nervefibriller, der begynde der hvor de indgaaende ende, og ere bløde og convergerende, tjene til at knytte de parrede Dele paa begge Siderne af Hjernen sammen. Ved at gjøre dette og støde sammen, danne de de saakaldte Commissurer. De af Gall og Spurzheim anatomisk fremstilte Commissurer eller Forbindelsesmidler ere:

I dette Brev bebuder han Bekjendtgjørelsen af et Værk, der skulde indeholde hans Synspunkter om Hjernen; men Omstændighederne bragte ham til at forandre sin Beslutning.

---

a) i den lille Hjerne: pons Varoli, der knytter den ene Side af den lille Hjerne sammen med den anden modsatte. Da Størrelsen af denne Commissur staaer i et direct Forhold til begge den lille Hjernes Hemisphærer, følger, at de Pattedyr, der have en mindre lille Hjerne end Mennesket, ogsaa maae have denne Commissur eller pons mindre; dette er ogsaa Grunden, hvorfor Anatomerne ikke have kunnet finde pons hos Fiskene, Reptilierne eller Fuglene, thi da disse Dyr ikke have den lille Hjernes Sidedele, maae ogsaa de Fibriller, som danne Commissuren, nødvendigviis fattes. — Den lille Hjernes Grunddeel har sin Commissur i valvulæ.

b) I den store Hjerne: corpus callosum, commissura anterior (hvoraf septum pellucidum er en Fortsættelse) commissura posterior, fornix o. s. v.

7) Foruden disse Nerver og Nervemasser gaaer endnu en blød Nervemasse fra Rygmarven mellem begge dens Halvdele op gjennem alle de dobbelte Organer; den er ligesom disses Foreningsbaand og er at see paa Commissuren corpus callosum, under Navn af rapha Lancisi.

8) Der gives saaledes ikke noget egentligt Middelpunkt for Nervesystemet, men den store og lille Hjerne staaer kun i Forbindelse med de øvrige Nerver.

I 1796 begyndte Gall at give private Forelæsninger i Wien. Flere af hans Tilhørere, saavel som Andre, der aldrig havde hørt ham, udgave Notizer om hans Lære, hvori den med større eller mindre Nøiagtighed er udviklet. Blandt disse fortjene især følgende at nævnes:

L. F. Frorieps Darstellung der von Gall auf Untersuchungen über die Verrichtungen des Gehirns begründeten Theorie der Physiognomik. Weimar 1801. Den har oplevet tre Oplag.

J. A. Walther Kritische Darstellung der Gallschen anatomisch-physiologischen Untersuchungen des Gehirn- und Schedelbaues. Zürich 1802. I 1804 er hertil udgivet et Supplement, under Titel af: Neue Darstellungen o. s. v.

J. D. Metzger Ueber den menschlichen Kopf in anthropologischer Hinsicht; nebst einigen Bemerkungen über Dr. Galls Hirn- und Schädeltheorie. Königsberg 1803.

F. H. Martens Leichtfassliche Darstellung der Theorie des Gehirn- und Schädelbaues, und der daraus entspringenden physiognomischen und psychologischen Folgerungen des Dr. Gall. Leipzig 1803.

Efterat Gall i 5 Aar havde fortsat sine Forelæsninger, udkom den 9de Januar 1802 fra den østerrigske Regjering en Befaling, at de skulde ophøre,

„da hans Meninger vare at ansee som farlige for Religionen.“ (!!) En nye almindelig Lov paabødes ved denne Leilighed, hvorved alle private Forelæsninger, hvortil man ikke havde indhentet sig speciel Tilladelse, bleve forbudne. Gall forstod dette Wink, udbad sig aldrig en saadan speciel Tilladelse, men hørte ganske op med sine Forelæsninger.

Hans Lære vedblev imidlertid at studeres med større Iver end før; Forbudet opvakte just Nysgjerrighed, alle Skrifter derom vedbleve at tillades, og Talen dreiede sig hyppigen og meget om Galls Lære. Mange vare endog bange for at deres Hoveder skulde komme Gall for Øinene, og frygtede, at de alt skulde have vakt hans Opmærksomhed, eller han allerede speculerede paa dem; ja Denis satte endog, bevæget af denne Frygt, udtrykkeligen i sit Testament, at hans Hjerneskal paa ingen Maade efter hans Død maatte komme i Galls Hænder!

I Aaret 1800 begyndte Dr. Spurzheim at arbeide i Forening med Gall, og bivaanede i det Aar for første Gang et af hans Cursus. Phrænologien skylder denne Mand saameget for hans ivrige Stræben og det videnskabelige og philosophiske Lys, han har søgt at bringe ind i denne Lære, at et Par biographiske Notizer om ham heller ikke kunne andet end have Interesse.

Dr. Spurzheim er født den 31te December 1776 i Longuich, en Bye nær Treves ved Moselen. Hans Fader boede som Forpagter paa et Gods, der tilhørte det rige Abbedie St. Maximin de Treves; og han nød derfor sin academiske Opdragelse ved Universitetet i denne Stad. Han var af sine Forældre bestemt til at være Præst; men i Aaret 1799, da de Franske angrebe denne Deel af Tydskland, gik han til Wien, for at studere Medicinen, hvor han blev bekjendt med Gall. Dennes Lære interesserede Spurzheim overordentligen; han blev en Tilhører og Elev af Gall indtil Aaret 1804; men fra denne Tid maa han mere betragtes som hans Medarbeider, skjøndt i den første Tid naturligviis ham noget undergiven.

Paa sin Faders Anmodning at besøge ham før sin Død, forlod Gall den 6te Marts 1802 i Selskab med Spurzheim Wien; han benyttede sig af denne Leilighed for at gjøre en større Reise og at meddele de Lærde i det nordlige Tydskland sine Opdagelser og høre deres Mening. For at understøtte sine Synspunkter desbedre, tog han en Deel af sin Samling af Hjerneskaller med sig.

Indtil 1807 besøgte de nu begge de fornemste Stæder i Tydskland og Schweiz; i Kjøbenhavn opholdt de sig og gave Forelæsninger fra den 24de September indtil 6te November 1805; det er mærk

værdigt, at af de 33 større Byer, som de gjæstede, var dette deres Ophold i Kjøbenhavn et af deres længste, i det de i Almindelighed overalt forbleve meget kortere, og, som Spurzheim mundtligen har fortalt mig, behagede ogsaa vor Stad og den Modtagelse, de her nøde, dem særdeles.

Om denne Reise skriver Gall selv saaledes: „jeg nød overalt den mest smigrende Modtagelse; Fyrster, Ministre, Lærde, Regjeringsmænd, Kunstnere understøttede ved alle Leiligheder min Plan ved at forøge min Samling og forsyne mig med nye Jagttagelser. Omstændighederne vare alt for gunstige til at det skulde være mig muligt at modstaae de Indbydelser, der kom til mig fra den største Deel af Europas Universiteter. Derved forlængedes min Reise meget over det Tidspunkt, jeg i Forstningen havde bestemt den til; men ogsaa have der deraf reist sig saamange private og offentlige Discussioner om min Lære, at den snart naaede en Grad af Modenhed, som faa Stiftere af nye Systemer i levende Live have kunnet bringe det til. — Denne Reise har givet mig Leilighed til at studere Organisationen hos en stor Mængde Mennesker af udmærkede Talenter eller meget tilbage i Kundskaber og Evner; jeg har samlet utallige Kjendsgjerninger i Skolerne og store Opdragelsesanstalter, i Waisenhuse, paa Hospitaler for Afsindige, i Forbedringshuse, Fængsler og selv paa

Retterpladse; de gjentagne Undersøgelser af Selvmordere, Idioter og Vanvittige have kraftigen bidraget til at berigtige og stadfæste mine Meninger. Jeg har gjennemsøgt anatomiske og physiologiske Kabinetter; jeg har anstillet Undersøgelser med antike Statuer og Buster, og har sammenlignet disse med hvad Historien om dem beretter."

I November 1807 kom Gall og Spurzheim til Paris; og begge synes der nu at have opslaaet deres Bopæl for stedse.

Siden Forbudet mod Galls Forelæsninger i Wien og ved Reisen havde hans Lære gjort store Fremskridt; man begyndte nu at afhandle den i Tidsskrifterne, og større Værker, det ene efter det andet udkom; iblandt disse nævne vi kun dem, der have Bischoff (Darstellung der gallischen Hirn- und Schädellehre Berlin 1805); Kessler (Jena 1805); Double (i Journal general de Medecine 1806); Ackermann (Die gallische Schädel- und Organlehre Heidelberg 1806); Bloede (Galls Lehre über die Verrichtungen des Gehirns 1806); Demangeon (Physiologie intellectuelle Paris 1808); Lacnucc (i Journal de Medecine Vol. XII. 1806) o. s. v. til Forfattere; men størst Opsigt gjorde og de fleste Tilhængere tilvandt sig vel det i flere Henseender høist lærerige og interessante Værk: Anatomie et Physiologie du systeme

nerveux en général et du cerveau en particulier, avec des obſervations ſur la posſibilité de reconnaitre pluſieurs diſpoſitions intellectuelles et morales de l'homme et des animaux, par la configuration de leur têtes, 4 Volumes in folio og 4 Volumes in quarto med et Atlas af 100 Kobberplader. — En „rapport" herom af Cuvier til „Inſtitut national" og Galls og Spurzheims Svar derpaa ere ligeledes interesſante Actſtykker i Phrænologiens Hiſtorie.

I Paris havde Gall og Spurzheim begyndt at give Forelæsninger, og de fortſattes end ſtedſe med Iver, da Spurzheim i 1814 tog den lykkelige Beſlutning at gjæſte Storbrittanien. Under ſit Ophold her udgav han: „New Phyſiognomical ſyſtem by Dr. Spurzheim 8vo" (der ſiden af ham ſelv forkortet er blevet overſat paa Fransk: Obſervations ſur la phrænologie, &c. Paris 1818), nogle „Outlines" af Samme, i 12mo; og tillige „On Inſanity" (indeholdende høiſt interesſante Bemærkninger, aldeles byggede paa Phrænologien). Han holdt ligeledes Forelæsninger i London, Bath, Briſtol, Dublin, Cork, Liverpool og Edinburgh. Han kom tilbage til London i 1817, gav atter et Curſus af Forelæsninger og vendte ſaa tilbage til Paris.

I Edinburgh review fremſtod en Recenſent af Spurzheims Skrift og af hans og Galls Lære,

der saa haardt og bittert drog til Felts imod disse Mænd, at det ikke er at undre sig over, flere af de mindre Tidsskrifter ogsaa begyndte at satirisere, og at det varede en Tid, før denne Lære fik ordentlig Indgang hos Engellænderne; men disse Angreb ere siden blevne gjendrevne, og der oprandt snart en nye Morgenrøde for denne Lære, hvis Lys meer og og meer udbredes, og ikke vil undlade overalt at vække den høieste Sands derfor!

Den senere Tid tør ansees for den allergunstigste for Phrænologien, og Gall og Spurzheim synes alt at modtage Lønnen for deres lange Kamp og de Krænkelser, de fra Daarers, Uvidendes og Fordomsfuldes Side have lidt. Lader os kaste et Blik paa denne Læres nuværende Tilstand, og vi ville erkjende, paa hvor høit et Trin den allerede staaer!

I Paris virke Gall og Spurzheim selv for deres Lære, og skjøndt private Stridigheder herske imellem dem selv indbyrdes, saa have disse dog langtfra ikke kjølnet deres Iver og Stræben for den fælleds Sag; de give hver tvende Cursus aarligen, der have forskjellige Emner af Phrænologien, eller hvad derunder kan føres, til Gjenstand. Gall blev udtrykkeligen af Ministeren for det Indre opfordret til at holde Forelæsninger for de yngre Studerende i Paris; disse ere derfor gratis, og Tilløbet af Tilhørerne er i den Grad tiltaget, at han fra et min-

dre Auditorium i hospice de perfectionnement har maattet vælge en større Sal i Institution des Jeunes Aveugles, der paa hans Forlangende strax blev ham overladt. Hans Tilhørere ere i Almindelighed fra 200 til 300 i Antal; og hele Salen er alt propfuld en halv Time før han begynder. — Spurzheims Forelæsninger ere ikke offentlige, men private; og han har derfor naturligvis ikke den Mængde Tilhørere; men naar man veed, hvor unødig Pariseren beqvemmer sig til de Forelæsninger, hvorfor han maa betale, maa man endnu mere heraf erkjende den Interesse, der hersker for denne Lære, ved ikkedestomindre at see et talrigt Antal stedse forsamlet, og et Cursus hvert Aar regelmæssigen at holdes. — Spurzheim har i de sidste Aar været utrættelig i især at vise den sande Philosophies og Moralens Overensstemmelse med Phrænologien; foruden hine ovennævnte Skrifter har han i de sidste Aar endnu udgivet: Essai philosophique sur la nature morale et intellectuelle de l'homme Paris 1820 og Essai sur les principes élementaires de l'éducation Paris 1822, Værker, baade vel skrevne, lærerige og underholdende. Hvor stor Grund Spurzheim har at være tilfreds med sine Bestræbelser, fatte vi bedst af hans egne Ord: „Phrænologien" siger han, „har i adskillige Aar været noget tilsidesat, men den vinder atter nye Kraft og Styrke!

Den Spot, som i Førstningen ledsagede den i Frankrig, er nu ophørt, og vor Lære ansees nu overalt for en sand Videnskab. Mine Tilhørere have hvert Aar tiltaget i Antal; og da en stor Deel af dem ere Fremmede fra forskjellige Lande, ville de ikke undlade efter Evne at udbrede vore Grundsætninger i deres eget Fødeland. Den store Iver og Vedholdenhed, hvormed de have hørt mig, berettige mig til at nære dette Haab."

"Hvad Gall angaaer, da har han ganske nyeligen givet et ikke ubetydeligt Bidrag til Understøttelsen af sin Lære, ved i 6 temmelig tykke Bind at udgive et Værk, under Titel: Sur les fonctions du cerveau et sur celles de chacune de ses parties &c. 1823 og 1824, der deels indeholder det Samme, som er afhandlet i hiint store Værk over Hjernen i Forening med Spurzheim, deels mange Tillæg, deels ogsaa udvikler alle Punkterne i Phrænologien og djærveligen og med Held modkjæmper alle de Indvendinger, man saavel i den ene som i den anden Henseende, saavel i det ene som i det andet Land, er kommen frem med derimod. — Intet Under, at saadanne forenede Bestræbelser og saadanne ufortrødne Anstrengelser have vunden Tilhængere i mange af de nyere franske Physiologer. Iblandt disse vil jeg kun nævne Georget og Falret, der i deres Afhandlinger i Physiologien og over Afsindighed,

om hvilke der kun hersker een rosende Mening, fuldkommen hylde Galls og Spurzheims Grundsætninger; der begge som Elever af Pinel og Esquirol have havt den ypperligste Lellighed til at underkaste denne Sag deres Drøftelse og Undersøgelse, og af hvilke den Sidste endog har oprettet en Anstalt, for Vanvittige, hvor Behandlingen ganske ledes i Phrænologiens Aand; jeg vil endvidere kun nævne den berømte fortreffelige Blainville, der med den største Interesse og den ham eiendommelige Iver og Svada stedse udvikler og anpriser Læren for sine Tilhørere i de Forelæsninger, han aarligen holder i College de Plessis; den aandrige ligesaa navnkundige Naturforsker Geoffroy St. Hilaire, der i sine Cursus paa Naturaliecabinettet stedse beskjæftiger sig med at vise, hvormeget denne Lære staaer i Harmonie med Jagttagelserne paa Dyr, og i sit nye aandrige Værk: Philosophie anatomique, meget ivrer imod Physiologernes Haardnakkenhed i ikke at ville sande og antage Galls Meninger; den skarpsindige berømte Adelon, der i sit seneste ypperlige physiologiske Værk fuldkommen erkjender Phrænologiens Grundsætninger; den bekjendte Royer ved jardin des plantes, hvis nuværende Iver for Phrænologien er saameget des interessantere og mærkværdigere, som han forhen var dens

største Modstander, men efter megen Eftertanke og Selvundersøgelser nu høit erklærer sig for dens Tilhænger! Saadanne Mænd kunne ikke andet end stedse skaffe Phrænologien flere og flere Venner, og da vi af Ovenstaaende ogsaa see, hvormange Yngre, der hylde den, hvor Mange, der som Recensentere af de alt derover udkomne Værker, prise den, vil Læren i Frankrig stedse fæste en fastere og fastere Fod og derfra udbrede sig videre!

See vi hen til Engelland, dette Land, hvor dog sandeligen ingen Theoriesyge har hjemme, hvor man vistnok ikke antager eller jager efter tomme og glimrende Speculationer, men hvor just Kjendsgjerninger agtes og elskes, da er der en end større Iver for denne Lære tilstæde, og de skarpsindigste og aandrigeste Mænd kappes om at antage den og arbeide for den. Hiin Recension i Edinburgh review maatte snart sees i sit klare Lys, og, skjøndt det var i Edinburgh, at denne skarpe Stemme hævede sig, saa forudsagde dog Spurzheim alt dengang, at Edinburgh vilde vorde den Stad, hvor Læren først almindeligen vilde hyldes, og denne Spaadom er virkeligen gaaet i Opfyldelse. Spurzheim havde i Edinburgh saavel ved sine Forelæsninger, som ved sin personlige Characteer og Omgang erhvervet sig mange Venner, og disse arbeidede alt længe i Stilhed for Phrænologien, indtil de endeligen i den sidste

Tid som dens bjærveste Forsvarere i en skjøn Forening ere traadte sammen. Fra Edinburgh udgik saaledes først: Essays on Phrenology, by George Combe 1819, og Illustrations of Phrenology, by Sir G. Mackenzie 1819, hvoraf især det første Værk særdeles udmærker sig. — Men hvad der endnu mere maa interessere Videnskaben og fremfor Alt bidrage til at udbrede og opretholde Phrænologien, er Oprettelsen den 22de Februar 1820 af et eget Selskab for dens Studium, under Navn af „The phrenological Society," der end ydermere ganske nyeligen, 1824, har bekjendtgjort sine Forhandlinger, under Titel af „Transactions of the phrenological Society." Vi see af dette Bind, hvilket Antal, og hvilken Mængde af aandrige Mænd, der udgjøre Selskabets Medlemmer; af alle Klasser, saavel den medicinske, som geistlige og juridiske, treffe vi her 87, deels nærværende, deels correspondérende, deels indfødte og deels fremmede, der alle have forbunden sig til at virke og arbeide for denne Lære. Selskabet samles een Gang hver 14de Dag om Mandagen Kl. 8, og oplæser vexelviis en Afhandling om en eller anden Gjenstand af Phrænologien; det har længe samlet paa Hjerneskaller af Personer, udmærkede ved et eller andet Talent, eller, hvor disse ikke kunde faaes,

forskaffet sig Afstøbninger af dem, og dette, alt meget betydelige, Kabinet af Hjerneskaller, tilhørende Dyr og Mennesker af forskjellige Nationer, og indeholdende tillige en Mængde Aftryk af de mest udmærkede Personer, staaer hver Løverdag aabent for Medlemmerne af Selskabet og andre Besøgere. Det Interessanteste er endnu, at Selskabet sørger for at Børn og unge Personer, der efter Phrænologiens Grundsætninger besidde særdeles Talenter eller og visse Kunster og Færdigheder, sættes istand til at dyrke dette Talent og disse Anlæg. Saaledes har det f. Ex. for Tiden udvalgt en ung Pige, 9 Aar gammel, der opdrages til en særegen Beskjæftigelse, hvortil hun ifølge hendes Hjernes Udvikling fortrinligen synes at egne sig; man har ladet forfærdige et Aftryk af hendes Hoved i Gibs, indført en Beretning om hendes Hoveds Udvikling og Beskaffenheden af hendes Kundskaber paa den Tid hendes Underviisning begyndte, i Selskabets Protocol, og, efter Forlydende har man allerede fundet sine Forventninger langt overtrufne. — Det udkomne Bind af Selskabets Forhandlinger indeholder 13 Afhandlinger, den ene interessantere og lærerigere end den anden, og maaskee skulle vi engang i Tiden berøre dem nærmere. — George Combe, en af Phrænologiens meest philosophiske og skarpsindigste Venner, og Selskabets Præses, giver desuden

aarligen et Sommer- og Vinter-Cursus over Phrænologien *). — Dog er dette ikke det eneste Beviis, paa den Yndest, hvori Phrænologien staaer i Edinburgh; foruden et udkomment, høist skarpsindigt

*) Ved at nævne denne Mand, maa jeg meddele en liden, ikke ueffen, Anecdote, der deels viser den Maade, hvorpaa Phrænologiens Modstandere spotte med denne Lære, og deels ved her med alle de sande Omstændigheder at fortælles lægger den liden Triumph, som disse derved fik, for Dagen. — I Blackwoods Magazine for 1823 P. 583 staaer i Form af en Dialog, hvori satiriseres over Hjerneorganlæren, Anecdoten saaledes fortalt. En opdigtet Characteer, Dr. Mullion, vil oplyse en Anden om den saakaldte „Hviderods-Historie." — „I har ikke hørt derom? Hm! jeg troede, hele Verden vidste den. I maa da vide, at en vis skiffig Broder her i London nyeligen fandt en Hviderod af en meer end sædvanlig Størrelse; han lod gjøre en Afstøbning deraf, dannede den efter et Ansigt, og sendte denne Kopie til Phrænologen, med sin Hilsen „at det var en Afstøbning af en berømt Svenskers Hoved, ved Navn Prof. Hvidrossson. Man beed paa Krogen — en Commission blev nedsat — en Beretning afgiven — og Professorens hele Characteer snart secundum artem skildret! Med eet Ord, de fandt, at den berømte Prof. Hvidrosson havde udmærket sig ved sin „Omhed for sine Børn," ved „Constructionsevne o. s. v., ja endog i Talent for Musiken," ved „Idealitet" og „Ærbødighed for Guddommen."!!

Skrift, betitlet: „Obſervations on Phrenology, as affording a ſyſtematic view of human nature 1822," hvis Forfatter ikke har nævnet ſig; og foruden den mærkelige Omſtændighed, at den nye Edinburgh review i Modſætning af den ældre

Men denne Hiſtorie, der paa hiin Maade udgives for ſand og i al Fald ganſke forfeiler ethvert tilſigtet Øiemed, forholder det ſig i Virkeligheden ſaaledes med: I April 1821 dannede en Læge i Edinburgh, ved Hjelp af en Landſkabsmaler, en Hviderod ſaaledes, at den kom til at ligne en menneſkelig Hjerneſkal. De gjorde en Copie i Gibs deraf, og ſendte den til Combe med Andragende om hans Bemærkninger over de aandelige Talenter og Anlæg, ſom den tilkjendegav, og tilføiende, at det var Afſtøbningen af en Perſons Hoved, der meget havde udmærket ſig. Da Copien kun var gjort meget ſlet, opdagede C. ſtrax Pudſet, og ſendte den tilbage, med følgende Parodie paa „the man of Theſſaly."

Der var en Mand i Edinburgh,
Tænk, hvilken Kløgt han fik!
I Kjøkkenhaven gik han ned,
Og kaſted rundt ſit Blik!

Og da han kaſted Blikket rundt,
Der Hviderødder var!
„De Hov'der" henrykt raabte han,
„Med mit, ſkam! Lighed har!"

C

har erklæret sig for Galls og Spurzheims System, har man endogsaa nyeligen (siden October 1823) i Edinburgh begyndt at udgive en phrænologisk Journal, under Navn af „The phrenological journal

---

„Saa stor en Lighed sandelig,
At ingen Dødelig
Kan skjælne Hviderøden der
Fra Hovedet paa mig!"

Han rev en Hviderod da op,
En Skal afstøbte sig,
Til Combe sendtes den, „den var
Af N. N. en Copie!"

Og paa min Ære! saa det var!
Copien, truffen vel!
Thi den og Spasen ene gik
Ud over Manden selv!

Lægen gjorde næste Dag Combe en Visit og ba[d] ham om Forladelse!

Som et andet og senere Exempel paa den Maade hvorpaa man saa uværdigen søger at latterliggjø[re] Phrænologien, vil jeg af et af de sidste Nummere [af] „Morning Herald," der udkommer i London, her ti[l]føie Følgende, som ogsaa skal gjelde for vittigt: „[Et] andet Exempel," siger Journalen, „paa en slem Fe[j]tagelse af Phrænologerne er dette: En Herre meld[te] sig hos En, der var erfaren i denne Kunst og [...]

and miscellany," der skal vedblive at udkomme hvert Qvartal, og af hvilket de hidtil udkomne Hefter saavel love megen Underholdning, som megen Underviisning. De Stykker, Journalen alt indeholder, stræbe med Iver, saavel at oplyse Lærens Grundsætninger, som dels satirisk, dels med Grunde

---

ham om at beføle en ung Dames Hjerneskal; „men," tilføiede han, „da hun bærer en lille Tvivl om Systemets Ufeilbarhed, har hun anmodet mig om at betinge sig det forud, at De kun vil beføle hendes Hoved gjennem et Slør, at ikke hendes øvrige Physiognomie skal bringe Dem paa Spor!" Professoren samtykkede, og hans Salarium derfor skulde være — et Kys. En Hyrevogn hentedes, og efter 10 Minuters Forløb stode Docteren og hans Elev i et smukt Huus i Cavendish-Square. — Manden viste Philosophen ind i Salen, hvor den unge Dame sad i Ottomanen i ængstelig Forventning og indhyllet i et langt sort Slør, der bedækkede hende fra Hovedet indtil Foden. Doctoren kiggede alt hvad han kunde, men det lange sorte Slør forhindrede selv den omhyggeligste Undersøgelse; han troede, han kunde skimte Næsetippen, og var overtydet om at hun var vel skabt! Professoren gjorde et Buk og begyndte sine Eftergrandskelser; den første Bule, han traf paa, var Genie, udviklet i en overordentlig Grad; derpaa var der Blufærdighed i stor Grad og en temmelig Grad af Ømhed og saa videre.

at omstøde alle de Indvendinger, engelske Tidsskrifter og Andre ere komne frem med imod den; og, hvad der er af stor Vigtighed, søge uomstødeligen at vise, hvormeget og hvor ganske Phrænologien stemmer overeens med Religionen, Moralen og de hellige Bøger. Da ligeledes dette Skrift er, og fremdeles vil komme i vore Hænder, skulle vi maaskee i Tiden gjøre os en Glæde af at gjøre Læserne af Nye Hygæa dermed nærmere bekjendte. — I Edinburgh sælges ogsaa hos Lucke O'Neil og Søn Afstøbninger af menneskelige Hjerneskaller, der dels ere for at vise de forskjellige Organers Sæde, og dels, ved at være tagne af udmærkede og berømte Mænd, paa en practisk Maade tjene til Lærens Udbredelse;

Doctoren forlangte nu sit Salarium. „Ganske sikkert," svarede hans Ledsager, „og De har ærligen fortjent det." Slæret reves nu bort; Doctoren satte sin bedste Fod frem og fandt, udstrækkende sine Arme — en udstoppet Abekat, holdende over sit Hoved en Parykblok med „Genie, udviklet i en overordentlig Grad!" Professoren forglemte at gjøre sit tredie Buk og skød som en Piil ud af Døren. Ha! ha! ha! Parykblokke ere gjorte af Træ, og det var udentvivl ogsaa Doctorens Hoved!"

Paa denne og lignende Viis troer man i sin Uvidenhed at kunne bekjæmpe en inductiv Videnskab, Sandhed og Kjendsgjerninger!

134 saadanne specimina sælges allerede, for den temmelig billige Priis af 2 Sh. til 5 Sh. for hvert; Samlingen forøges dagligen og Kjøberne til Affstøbningerne ere overordentlig talrige. — Skjøndt London ikke fuldkommen kan maale sig med Skotlands Hovedstad i Iver og Skrifter for Phrænologien, saa yndes denne dog ogsaa her overordentligen, og Bestræbelserne for dens Befordring tage aarligen til. Saaledes tæller den blandt sine Tilhængere her Mænd som den berømte Abernethy, der endog er Forfatter til et lidet Skrift derover: Reflections on Galls & Spurzheims system of Physiognomy and Phrenology 1821; den hæderligst bekjendte Chirurg H. Earle; den aandrige Dr. Powell, begge ved Bartholomæi Hospital; Dr. Scott ved St. Thomas Hospital; Dr. Johnson, Udgiveren af Medico-chirurgical review o. s. v. I Vinteren 1821-1822, da jeg opholdt mig i London, udgik en Subskription blandt Læger og Andre paa at indbyde Spurzheim atter at komme til London, og i forskjellige Qvarterer af Byen mod et meget høit Honorar at give Cursus af Forelæsninger; det store Antal, der tegnede sig, viiste den høie Interesse, man havde for Sagen; men Spurzheim kunde ikke føie sine engelske Tilhængere i deres Ønske; og Gall tog derfor i 1822 over til Storbrittaniens

og fyldestgjorde det. At Opmærksomheden for denne Green af Physiologien dagligen ogsaa i London forøges, sees endvidere deraf, at man ogsaa nu der har stiftet et phrænologisk Selskab, og med en næsten eenstemmig Roes har optaget de edinburghske Transactions. — Dr. Parry i Bath taler meget fordeelagtigen om vor Lære i sine „elements of pathology," og fra Engelland har Systemet udbredt sig til America, hvor man ogsaa i Philadelphia har oprettet et Selskab for Phrænologien paa samme Fod som i Edinburgh. — Hvad vort eget Fædreland angaaer, da skal jeg ikke her nævne alle de, jeg, skjøndt Læren ikke er saa bekjendt, som den bør, har funden indtagne derfor; og kun saameget maa jeg bemærke, at et Par af vore meest videnskabelige, meest philosophiske Lærde med Varme interessere sig derfor og meer eller mindre alt have erklæret sig for den.

Saadan er for nærværende Tid Phrænologiens Forfatning! nuværende aabne Kamp maa nu enten bringe Phrænologen til at strække Vaaben eller tvinge Modstanderne til at erkjende deres Fordomme! Den Opsigt, som dette System i sin Begyndelse gjorde, maatte mere tilskrives dets Nyhed; men den, som det nu gjør, reiser sig af Aars Grandskninger og Prøvelser, og bør derfor saameget desmere agtes paa. At Læren, idet at den saameget

strider mod engang indprægede Begreber, mod gjennem Aarhundreder fattede Fordomme, mod Philosophernes metaphysiske Speculationer og Juristernes for ufeilbarlige anseete Grundsætninger, har funden saa Mange, og end finder saa Mange, der dels ei ville antage eller fatte den, og dels spotte over den, er ikke at undre sig over; men den sande Naturforsker, den, der har gjort Naturen til Gjenstanden for sin Hovedbetragtning, der har iagttaget Mennesket i sin sunde og sin syge Forfatning, maa, ved fordomsfrie at skride til Undersøgelsen af Phrænologien, finde overordentlig meget Sandt deri og næsten forundre sig over, ikke allerede længst selv at være falden derpaa! Det er idetmindste Tid, ikke med Haan og Stolthed at ville nedværdige den, men med Flid at studere den; thi det er vel at mærke, ikke ved spidsfindige Speculationer og philosophiske Raisonnements at Læren skal kunne omstyrtes; Naturen skal kun haves for Øie, og, hvor den taler, bør enhver anden Stemme tie! Phrænologien angaaer det vigtigste af Menneskets Studier; det er det Sjælelige i ham, det er den sande Guddoms Gnist, det er de Forbindelser, der finde Sted mellem det Legemlige og Aandelige, som den handler om; det er Sjælelæren, som den stræber at gjøre os af practisk Nytte i Livet, som

en sikker Leder til Opdragelse og Lovgivning; og upartisk og rolig, som Phrænologernes Fremgangsmaade er philosophisk og naturlig, maa derfor Undersøgelsen være! Vi gjentage det; det er ikke fra grundløse Speculationer, at denne Lære først tog sin Oprindelse; den begyndte ved Kjendsgjerninger, bekræftedes siden ved Kjendsgjerninger, og det er ved dem, den enten skal staae eller falde! Hvis dens Modstandere ville nære Haabet om at qvæle den i sin Fødsel, da komme de ikke med metaphysiske Theorier, med Raisonnements og Grundsætninger, der ikke have hjemme i Naturen, men de anføre Kjendsgjerninger! de vise ved uomstødelige Facta, at det ikke forholder sig saaledes som Phrænologerne mene! men det er en Sandhed, og det en særdeles mærkværdig Sandhed, der høit hæver og taler for Hjerneorganlæren, at trods alle de mange Modsigelser og Indvendinger har man hidtil ikke kunnet anføre et eneste skuffende Bedrag i nogen Kjendsgjerning, hvorpaa Phrænologerne beraabe sig, og har ikke kunnet fremvise et eneste Exempel paa det Modsatte! Man har f. Ex. i Anvendelsen deraf endnu ei kunnet fremvise en eneste stor Musicus uden Organ for Musiken, en stor Maler uden Organ for Farver, en Philosoph uden en betydeligen paa den forreste og øverste Deel udviklet Pande, o. s. v.; og er det eengang afgjort

og beviist, at Læren støtter sig paa Sandhed, saa kan der ingen Tvivl længere være om dens Vigtighed og Værd! Saameget er i ethvert Tilfælde vist, at Spotten dermed kun i hiin Tid var tilgivelig, da Uvidenheden med dens Grundsætninger var fuldkommen; og blot hvor en saadan endnu hersker, finder en slig uværdig Fremgangsmaade Sted.

Vi skulle i den nu forestaaende Udvikling af Phrænologien ikke tøve ved de Indvendinger, der samtligen alt ere gjendrevne af Gall; skulle de eller lignende i Tiden ogsaa her gjøres, da vil det først være Tid at beskjæftige sig dermed; vi skride nu til en Fremstilling af Systemets Grundsætninger og skulle saa gaae over til Systemet selv, hvorved vi da ville faae Leilighed til at meddele de Bemærkninger, som vi selv monne have gjort, og især saadanne, der mest turde interessere Læseren som dansk og paa den Maade bedst underkastes hans egen Undersøgelse og Betragtning! Hermed mene vi, og at skulle komme til at omtale hine 7 Forbrydere, der bleve henrettede for Oprøret paa Christianshavns Børnehuus og hvis hele Hjerneskals Form og Organisation, Liv og Levnet, ganske stemmer overeens med hvad vi have Phrænologien at takke for.

II.

Indledning til Phrænologien.

Fra de allerældste Tider af have Philosopher og Naturforskere beſtræbt ſig for at forklare Naturens og Livets Phænomener. Nogle toge ſom Hjelpemiddel deres Tilflugt til visſe udelte Væsner, visſe ſkjulte Naturkræfter, visſe Sjæle; de forklarede derved alle Bevægelſerne paa Jorden og i Himlen, og Stjerner, Planter og Dyr ſkulde adlyde disſe Kræfter; Materien blev af disſe Philoſopher anſeet for død og fuldkommen uvirkſom, kun hine umaterielle, aandelige, imponderable Væsner gav den Bevægelſe og Kraft! Andre derimod forkaſtede disſe Kræfter, ſom de hverken kunde ſkue eller fatte, og antoge, at alle Phænomenerne i Livet og i Naturen afhængede af Legemernes Stofblanding eller Form. Disſe trende Partier gives endnu ſtedſe, og udgjøre de to forſkjellige Klasſer, hvoraf den ene indbefatter Spiritualiſterne og den anden Materialiſterne.

En nøiere Underſøgelſe af disſes forſkjellige Meninger hører ikke herhid; men i ethvert Tilfælde ville vi, ved kun at kaſte et Blik paa den dyriſke Organisme, finde den Lov ſtadfæſtet, at hver Function, hver Virkelkraft deels afhænger af medfødte organiſke Anlæg, af oprindeligen tildelte Organer,

begavede med Egenskaber, der sætte dem istand til at udføre denne eller hiin Livsforretning, og dels af udvendige Pirringsmidler, der virke paa Organerne, hvorved et endeligt Resultat frembringes, der ikke kan være medfødt!

Hvad de medfødte organiske Anlæg angaaer, da see vi jo, hvorledes i hele Dyreriget Klasserne, Arterne, Underarterne og Individerne, uden end at have skiftet Plads i Dyrenes og Planternes Klasse, have bevaret de samme organiske Characterer, de samme Egenskaber. Væsenet modtager ved Undfangelsen de til Udførelsen af dets Bestemmelse nødvendige Anlæg; Fisken fødes med Gjæller, Fuglen med Vinger og Mennesket med en Hjerne, dannet til Aandsarbeider og talrige Følelser. — Alle Organerne ere saaledes dannede, at de befinde sig i Forhold til de udvendige Omstændigheder, der skulle vække dem til Virksomhed; Planterne og nogle af de lavere Dyr skulle forblive heftede til Jordbunden, og de nærende Partikler maae derfor komme til dem; Dyrene skulle selv søge deres Næringsmidler, og ere derfor forsynede med Organer for at modtage og gjemme dem; nogle skulle nære sig af andre Dyr og ere derfor begavede med udmærkede Sandser, for at bemærke deres Rov, med større Forstand for at sætte Snarer for det,

med bevægeligere Muskler for at naae det, med Underkjæver, forsynede med Hugtænder, for at sønderrive det, og med en kort Tarmkanal, for at fordøie det; andre ere græsædende, og have hverken megen Forstand, eller saa active Bevægelser nødige; de maae have og have ogsaa, da deres Næringsmidler kræve en længere Tilberedelse, en lang Tarmkanal, flere Maver, Skjære- og Kindtænder. Alt er saaledes forudseet; der er en fuldkommen Harmonie mellem Bestemmelsen af Væsenet og Gjenstandene, med hvilke det skal komme i Berørelse; Dyret har et Hjerte, fordi de flydende Dele maae circulere; det er ikke de flydende Dele, der danne Hjertet, organisere det eller fordele Caviteterne og Aabningerne, som de gjennemløbe, men denne Organisation, disse Caviteter og disse Aabninger ere oprindeligen tilstæde for at svare til det bestemte Øiemed. De organiske Anlæg ere paa den ene Side saa bestemte, saa uforanderlige og saa istand til at modstaae de udvendige Paavirkninger, og paa den anden saa indbyrdes forbundne, og kjædede i hinanden, at Naturforskeren ved den blotte Beskuelse af dem kan slutte sig til det Øiemed, det eller hiint Dyr har at opfylde. Af Tænder og Tarmkanal kan man f. Ex. slutte sig til hvilken Klasse et Dyr henhører, enten til de Græsædende, eller Kjødædende; og saa fremdeles.

Men for at disse Organer kunne virke, er det nødvendigt, at der gives Kræfter at modstaae og Omstændigheder at modificere; disse ere hvad vi kalde Pirringsmidlerne (stimulantia, excitantia). Uden Tilstædeværelsen af disse, uden Irritation, frembragt ved dem, gives der heller ingen Livsforretning, eller Yttring af organiske Evner; uden Næringsmidler finder saaledes ingen Fordøielse Sted; uden atmosphærisk Luft intet Aandedræt o. s. v. Af samme Grund opstaaer Misforhold og Nærmelse til en sygelig Tilstand, naar de exciterende Kræfter ikke svare til Organernes.

Resultatet af de ydre Pirringsmidlers Indflydelse og den organiske Modvirkning, Reaction, i Organerne selv ere nye Forandringer, nye Modificationer i begge, og undertiden fuldkommen nye Producter; Næringssaft og Galde avles f. Ex. af de indtagne Fødemidler, der underkastes Fordøielsen; Blodet forandres i Farve og andre Egenskaber ved at gaae gjennem Lungerne, og ved at udsættes for Aandedrætsprocessen.

Det er indlysende, at disse Resultater og functionelle Producter kunne vexle i det Uendelige i Forhold til Organernes større eller mindre Kraft og Udstrækning, og til de ydre Kræfters Mængde og Styrke; saaledes er Næringssaften (chylus) forskjellig i Forhold til Fordøielsesprocessens større eller

mindre Kraft, og Spisernes større eller mindre Godhed; saaledes vil en med skadelige Stoffer svangret Luft ikke tilbørligen virke paa Blodet i Lungerne, og syge Lunger ikke heller lade Blodet undergaae de naturmæssige Forandringer; og saa fremdeles. Disse Forandringer holde sig imidlertid stedse indenfor visse Grændser, thi deels kunne de organiske Evner ikke verle Gjenstande; Maven f. Ex. kan kun hjelpe til Fordøielsen, Lungen kun tjene til Aandedrættet; og deels have de opvækkende Kræfter altid en bestemt Indflydelse, saaledes at de, der passe sig for et Organ, ikke egne sig for et andet; Maven kan saaledes ikke vicariere for Lungen; Lungen ikke for Maven; og saa fremdeles.

Disse ere de almindelige og sande Love i Organismen, som Metaphysikerne og Ideologisterne kun altfor ofte have overseet, og med Hensyn til Hjernens Functioner gjelder ikke mere end i Anledning af enhver anden Function i Legemet, at der til Grundvold er noget Ufatteligt og noget Ugrundeligt tilstæde; det er lige saa vanskeligt at udfinde den egentlige Aarsag til, at Fødemidlerne forandres paa denne og ikke paa en anden Maade, saaledes at Næringssaft dannes og indsuges og det Overflødige udtømmes, som at sige, hvad der egentligen fremvirker Aandens Operationer. Organerne, de Midler, hvorved alt dette skeer, maa det være os tilstrække-

ligt at undersøge og studere; det Ugrundelige sætte vi tilside, thi den første og høieste Kraft kan ingen Tanke naae og intet granskende Øie paa Jorden udspeide, og det tør derfor kun være os magtpaaliggende at undersøge og forklare Forholdet mellem hvad vi paa begge Sider med menneskelig Blik kunne skjelne.

Af Philosopherne have Nogle (som Plato, Cartesius, Mallebranche) anseet Ideerne for medfødte, som fuldkommen uafhængige af de ydre Pirringsmidler og de udvortes Sandser; Andre (som Locke, Bonnet, Buffon) have derimod betragtet Hjernen som et blødt Stykke Vox, hvorpaa de udvortes Gjenstande gjennem Sandserne ligesom indprægede sig, og at saaledes alle Ideer afhængede af forudgangne Indtryk, af Erfaringen; men disse hinanden modsatte Theorier lade sig ikke vanskeligen forene, og Sandheden ligger da vel ogsaa her i Midten; thi Hine antage egentligen kun medfødte almindelige Ideer, der vel ikke ville sige andet end oprindelige Anlæg, og de indrømme dog, at de først ved Hjelp af Indtryk gjennem Sandserne vækkes til Live; og Disse, der henførte Alt til udvortes Pirringsmidler, meente, ved at sammenligne det nyfødte Barns Forstandsorgan med en glat Tavle, vel kun, at det endnu ikke havde modtaget noget Indtryk, og antoge dog medfødte Anlæg, som en anden

og maaskee rigere Kilde til vore Kundskaber. — Trende Nyere synes derfor, ved at holde Middelveien, i denne Henseende mere at have truffen det Rette; den Ene er Kant, den berømte Philosoph, og den Anden er Gall.

Kant antager visse Evner, der gjøre Mennesket istand til at erhverve sig Kundskaber, og, underkastede visse bestemte Love, ere til, før de udvortes Omstændigheder vække dem til Virksomhed; Alt hvad der bibringes Organismen gjennem Sandserne, modificeres af disse. De udvendige Paavirkninger give saaledes Materien, og hine bestemte nødvendige Love give Materien Form; vore Kundskaber begynde med Erfaring, men en indre Beskuelse finder Sted før denne.

Gall har i Jagttagelsen af Menneskenes og Dyrenes Characteer funden de talrigste og klareste Beviser for Sandheden. Dyrenes Instinkter og industrielle Evner, siger han, maae være medfødte og afhænge af Organisationen. At Edderkoppen spinder sit Væv, at Insecternes Larver danne deres Hylstre, at Bien bygger sin Celle, og Fuglen sin Rede o. s. v. afhænger ganske af Dyrenes Natur. Naar Vildanden og Skildpaden i det Øieblik, de ere komne ud af Ægget, strax tage deres lige Vei henimod Vandet, deres naturlige Element; naar Bien, den første Gang den flyver ud, hæver sig i Luften og gjør flere Sving over Bikuben, for

at kjende og finde sin Bolig igjen; o. s. v. o. s. v.
da er alt dette Resultater af Anlæg, der ere givne Dyrene, og af Mangel paa hvilke deres Opholdelse vilde være umulig. Det er paa samme Maade at Dyrenes og Menneskenes Appetit hefter sig ved Gjenstande, der just passe sig for dem; og naar derfor et Dyr treffer paa de Næringsmidler, Naturen har bestemt for det, erklære dets Lugte- og Smagsorganer sig derfor; Svinet æder med største Begjærlighed den første Olden, den seer o. s. v. Paa samme Maade forholde sig de Bevægelser, vi kalde Tilbøieligheder og Sindslidelser, Tilfredshed og Misfornøielse, Fornøielse og Smerte, Glæde og Bedrøvelse, Ønske, Ærgrelse, Frygt, Skam o. s. v.; de ere Tilstande i Sjælen, som hverken Dyret eller Mennesket bestemmer, men som den Ene og den Anden føler, uden at tænke derpaa. De opkomme af Dyrets og Menneskets naturlige Anlæg, uden at Villien tager nogen Deel deri; Øiemedet er Individets Opholdelse og Beskyttelse uden dets Bevidsthed, Overveielse eller virksomme Deltagelse. Galls Følgeslutninger heraf ere:

1) At det ikke er Trangen, der udvikler Evnen, men tvertimod denne, der avler hiin; ved Castrationen f. Ex. borttages jo et Organ, og Trangen, som deraf afhænger, vil dermed ophøre.

2) At Opdragelse vel kan modificere disse Evners Natur og Characteer, men ikke fremkalde eller aldeles forandre dem, hvorfor Mennesket og stedse bevarer sin Arts Characteer.

3) At alle Mennesker frembyde Forskjelligheder i Characteer, Begjærligheder, Vaner, om de endog have modtaget den samme Opdragelse, levet under de samme Love og i de samme selskabelige Forhold.

4) At saaledes Lidenskaber aldrig kunne frembringes eller avles i Mennesket af de udvortes Omstændigheder alene; at det saaledes kun er Naturen, der danner store Mænd, store Digtere, store Malere o. s. v.

Uden derfor her at opholde os ved Omtalen af de udvendige Pirringsmidler, er det, da vi nu ere komne til at anføre et Par af Galls Grundsætninger, og til at omtale de intellectuelle Anlæg, Tid, at vi vende os noget mere til Phrænologien selv. Det er nemlig Intellectualiteten, betragtet som enkelt, skjøndt characteriseret ved de mest forskjellige Resultater, som Gall har analyseret og opløst i flere Grundevner, bundne til ligesaa mange Dele eller Organer i Hjernen. Han antager saaledes en Fleerhed af Evner, og som en Følge deraf en Fleerhed af dertil svarende Organer *).

*) cfr. Georget Phyſiologie du Syſteme nerveux Paris 1821. T. 1.

Da Gall kom frem med sin Lære, maatte tvende Sætninger først bevises, før han kunde haabe at vinde Tilhængere, nemlig:

1) At Hjernen er Sjælens Sæde ɔ: det fornemste Middel for alle Forstandens Phænomener, Følelser, Lidenskaber, Tilbøieligheder; og

2) At Sjælen har flere Evner, at Hjernen ikke danner noget Enkelt, men bestaaer af flere Organer.

Derefter vilde han bevise:

3) At Instincter, Tilbøieligheder, Talenter, i Almindelighed alle de moralske Egenskaber og intellectuelle Evner baade hos Menneskene og Dyrene ere medfødte; og

4) At de alle tilhobe aabenbare sig ved materielle Betingelser, ved ligetidige og tilsvarende Forandringer i Materien, og paa den Maade maae kjendes, fattes og eftergranskes.

Alle disse samtlige Afdelinger af hans Grundsætninger maae vi derfor, for at kunne komme i det Rene med hele hans Lære, lidt vidtløftigere fremsætte og undersøge.

III.

Hjernen er Sædet for alle Forstandens Phænomener, Følelser, Lidenskaber og Tilbøieligheder.

Alt for lang Tid siden have flere Forfattere erklæret, at Hjernen er Sjælens Sæde, men der gives endnu Physiologer, der bære Tvivl om denne Sandhed, og Striden er i den Henseende endnu langtfra ikke endt. Der herskede end mange Vanskeligheder at bortrydde og mange Støttepunkter at fastsætte. Skal man med de Gamle hensætte Sædet for de intellectuelle Evner i Hovedet, og Lidenskaber, Tilbøieligheder og Instincter i Underlivet eller Brystet? Skal man endnu med Reil og Andre søge Sædet for disse sidste i Nerve-Omslyngningerne (plexus) og i Underlivets og Brystets Nerveknuder (ganglia)? Skal man med Dumas, Richerand, Sprengel og mange Andre udlede Forskjelligheden i Sjælens og Forstandens Egenskaber af de forskjellige Temperamenter? Kan man med Foderé søge den nærmeste Aarsag til Affindighed i Blodet? Komme Ideerne kun gjennem Sandserne, og ere samtlige Lidenskaber og Tilbøieligheder kun Resultatet af udvortes Paavirkninger? Skal man i Somnambulismen skille Sjælen fra Legemet, for derved at forklare, hvorledes hiin med desstørre Frihed kan udøve sine Functjoner? Skal man troe, at de moralske og intellectuelle Evner kunne

yttre sig, naar Hjernen ganske er desorganiseret ved Vand, Saar eller Forbening? Tør man med Metaphysikerne paastaae, at idetmindste Fornuft og Villie virke uafhængigen af materielle Betingelser? Da man end hist og her antager en af disse eller lignende Meninger, er det nødvendigt at udvikle de Beviser, der overtyde os om, at Hjernen er Organet for Sjælens intellectuelle og moralske Evner, for Lidenskaber og Tilbøieligheder.

Negative Beviser.

Man kan ikke i nogen anden Deel af Legemet uden i Hjernen søge den materielle Betingelse for de intellectuelle Evner og de moralske Egenskaber.

Hvis vi for et Øieblik undtage de forskjellige Dele af Nervesystemet, gives der ikke en eneste Deel i det dyriske Legeme, der er organiseret paa en Maade, at man kan troe den istand til at udføre hine høie Functioner, eller til at frembringe Instincter, industrielle Anlæg, Lidenskaber, Evner, Villie, Fornuft. I Benene, Ligamenterne, Membranerne, Musklerne, Cellevævet, Blodkarrene, Kjærtlerne o. s. v., vil vel Ingen hensætte disse Evner.

Efter Nogles Mening kunde man fristes til at betragte Hjertet som Sædet for moralske Egenskaber eller Laster, som for Blidhed, Ædelmodighed, Mod, Grumhed o. s. v. Men fra det Øieblik af

at man veed, at Hjertet kun er en Muskel, sammensat af Huulheder, Klapper, af uendelige smaae Fibrer og Sener, der paa tusinde forskjellige Maader krydse sig, og kun er den fornemste Drivefjeder for Blodcirculationen, falder denne Mening af sig selv.

Nogle Physiologer have villet tilskrive Mellemgulvet Æren for hine høie Functioner; men Mellemgulvet er heller intet uden en senet Muskel, hvis Livsforretninger staae i Forbindelse med Brystet og Underlivet.

En anden poetisk Physiolog har troet, at Leveren bestod af to Substantser, liig dem, der danne Hjernen. Ifølge denne Tanke fandt han Leveren meget skikket til i Sundheds-Tilstanden at være Fornuftens og i Sygdomstilstanden Galskabets Organ. Men Leverens Nytte er aabenbar at affondre Galde; og man vil vanskeligen kunne faae i Hovedet, at denne Vædske er Forbindingsmidlet mellem Legeme og Sjæl.

Flere af de Egenskaber, som man tilskriver Organerne i Underlivet, yttre sig ikke før lang Tid efter at disse have udviklet sig. Leveren, Kjærtlerne o. s. v. ere udviklede hos unge Dyr og hos Børn længe før at de Egenskaber og Evner, man tillægger dem, aabenbare sig, og disse Egenskaber og Evner forandres ikke nødvendigviis, naar Leveren, Kjærtlerne o. s. v. lide.

Flere Stæder i Bibelen synes at tale for den Mening, at Nyrerne og Hjertet er Sædet og Kilden til de inderligste Tanker og de hemmeligste Anslag. Men „Gud prøver Nyrerne," kan meget vel blot tilkjendegive, at hans Alvidenhed endog naaer til Menneskets Inderste, og iøvrigt maa man i den hellige Skrift ligesaalidet søge Afhandlinger over Menneskets Physiologie som om de himmelske Legemers Bevægelse. Da desuden Nyrerne tjene til Affondring for Urinen, vilde det være en høist uædel Tanke der at søge Oprindelsen til Lidenskaber og Ideer.

Visse Lemlæstelser, f. Ex. af Fødselsdelene, have vel en aabenbar Indflydelse paa det lemlæstede Menneskes moralske og intellectuelle Characteer, men berettiges man derfor til i disse Dele at søge Aarsagen til visse Evner? Ingenlunde! thi Tabet af Fødselsdelene tilintetgjør ikke ganske, men modificerer kun hine Evner. Paa et andet Sted vil vises, at et saadant Tab eller Beskadigelse ikke blot virker paa det øvrige Legeme, men og paa Hjernen; de bør da nødvendigviis ogsaa forandre Hjernens Virkekraft.

Skulde de flydende Dele være den materielle Betingelse for Udøvelsen af Sjælens Evner? Men kan en Vædske, hvori Alt er blandet, hvori der hersker en evig Forandring, vel være Sædet for

hine bestemte Livsforretninger? — Endeligen have acephali (de, der fødes uden Hjerne og med Mangel af tilsvarende Been) Cretins og Idioter fra Fødselen af tilhobe de samme flydende og faste Dele som Andre, uden at man hos dem bemærker en eneste Egenskab, som man kunde fristes til at tilskrive Blodet og Organerne i Underlivet. Den sammenlignende Anatomie modsiger ogsaa dette. Svinet, Oxen o. s. v. har alle hine Dele dannede som Mennesket, uden derfor at have dets Evner. Flere af hine Organer ere større hos Dyrene end hos Mennesket, og hvor meget lavere staae de dog ikke, selv i de fælleds Evner? Ulven, Tigeren, Faaret, Bæveren have de samme Organer i Underlivet; og dog ere deres Tilbøieligheder, deres Begjærligheder, deres industrielle Anlæg forskjellige og selv modsigende. Flere Dyr have en meget stor Lever, og dog bemærker man ingen af de Egenskaber hos dem, som man skulde fristes til at tilskrive Leveren; andre derimod fattes visse Organer i Underlivet, og dog iagttages hos dem Evner, som man tillægger disse; Insecterne f. Ex. have hverken Lever eller Galde; og dog ere de meget heftige og vredladne. Forresten bære alle hine Organer Præget af de Functioner, de skulle udføre; Alt er der af en Bygning, skikket til at iværksætte en Afsondring eller for at opfylde et Øiemed, der ikke har det mindste med de moralske

og intellectuelle Evner tilfælleds; og intet af dem kan derfor være Organet derfor.

Det Samme gjelder om Nerve-Omslyngningerne og Nerveknuderne i Brystet og Underlivet, som nogle Physiologer ogsaa have villet gjøre til Organer for Gemytsbevægelser og Lidenskaber, og til Sæde for Sjælen. Disse Deles Bestemmelse er ligeledes bekjendt; de underholde de Organers Virksomhed, hvortil de høre, og iværksætte ved Hjelp af Grene, der hænge sammen med Rygmarven og Hjernen, en Forbindelse mellem det indre, vegetative, og det ydre, animalske Liv. Man finder Nerveknuder og Omslyngninger hos Dyr (f. Ex. hos Østersen), der vistnok ikke ere et Rov for de Gemytsbevægelser og Lidenskaber, som man vil tilskrive disse. Hvor Lidenskaber hos Dyrene bemærkes, er der aldeles intet Forhold imellem dem og Størrelsen og Antallet af hine Nerveknuder og Omslyngninger. Flere Dyr, der dog i Gemytsbevægelser og Lidenskaber staae langt under Mennesket, have disse Dele af Nervesystemet meget større end han, og de befinde sig ogsaa udviklede hos Børn og unge Dyr længe før det Tidspunct, hvori Gemytsbevægelserne erholde nogen fast og bestemt Characteer. Alle Pattedyrene have næsten de samme Nerveknuder og Omslyngninger; ikkdestomindre ere deres intellectuelle og moralske Evner meget forskjællige; og at tilskrive samme Nerveknude

een Function hos et Dyr og en anden ganske modsat hos et andet, gaaer vel neppe an.

Forsvarerne af denne Mening paastaae paa samme Tid, at hine Organer ere bestemte til at svække de Indtryk, som have Sted i de forskjellige indre Dele; men hvoraf kommer det sig da, at just de af vore Lidenskaber og Gemytsbevægelser, som hensættes i disse Nerveknuder og Omslyngninger, yttre sig med saamegen Voldsomhed og paa en saa uimodstaaelig Maade?

Alt dette beviser tilstrækkeligen, at man ikke maa søge Aarsagen til nogen Gemytsbevægelse eller Lidenskab, til nogen intellectuel eller moralsk Evne, i nogetsomhelst Organ i Underlivet, i nogen Nerveknude eller Omslyngning. „Men," vil man sige, „naar man er et Rov for en heftig Gemytsbevægelse eller Lidenskab, som Vrede, Ærgrelse, Skindsyge, Glæde, Kjærlighed, føler man dog aabenbar denne Lidenskab i visse indre Organer, og paa Steder, som slet ikke staae i nærmere Forbindelse med Hjernen." Ved at gjøre denne Indvending sammenblander man det egentlige Organ, som frembringer en Gemytsbevægelse og Lidenskab, med de Dele, hvorpaa denne indvirker. Nervesystemet i Brystet og Underlivet, Rygmarven, Sandserne og Hjernen knyt-

tes, som sagt, for indbyrdes at kunne virke, det ene paa det andet, ved mindre Grene til hinanden; uden denne gjensides Virkning vilde alle Phænomenerne ved de moralske og intellectuelle Evner blot indskrænke sig til Hjernen; Hjernen skulde ikke paa nogen Maade kunne gjenvirke paa de andre Dele og vilde ikke ved de vilkaarlige Bevægelser kunne frembringe Handlinger, svarende til hver Gemytsbevægelse og Lidenskab; Indtrykkene vilde aldrig kunne fornemmes, og Ønske eller Villie ikke kunne lade Legemet virke til deres Tjeneste. Hvis derfor, som nogle Physiologer mene, ethvert af de særegne Nervesystemer var et særegent, af Hjernen uafhængigt, Middelpunkt for Følelserne, vilde ethvert af disse Systemer være et eget levende Væsen, og Livets Eenhed, dets Stræben mod eet Maal, være tabt! Men denne gjensides Indflydelse, som vi her have omtalt, beviser ingenlunde, at Skræk, Frygt, Ærgrelse, Misundelse, Had, Kjærlighed, Skindsyge o. s. v. have deres Sæde der, hvor man føler dem at virke. Enhver af disse Gemytsbevægelser virker vel paa visse, især irritable og svage, Dele, men disse vorde derfor ikke deres Sæde.

Hvo kan vel med Grund efter Van Helmont paastaae, at Maven er Sjælens Sæde, fordi det i Almindelighed er det Organ, der meest lider i hef-

tige Gemytsbevægelser? Knæerne og Læberne skjælve i Anfald af Vrede; skal man derfor kunne sige, at Vredens Sæde er i Knæerne og Læberne? Orme i Tarmekanalen volde undertiden Blindhed; vil man paa Grund heraf kunne paastaae, at Blindheden har sit Sæde i Tarmene? Desuden virker den samme Gemytsbevægelse, den samme Lidenskab hos forskjellige Individer paa høist forskjellige Dele; hos den Ene paa Tarmkanalen, hos den Anden paa Halsen, hos en Brystsvag paa Brystet; hos et hysterisk Fruentimmer paa Moderen o. s. v.; vil man derfor kunne sige, at den samme Gemytsbevægelse, den samme Lidenskab hos eet Individ har sit Sæde i Tarmen, hos et andet i Halsen o. s. v.? Hvis Bichat havde vel overveiet alt dette, vilde han vist-nok ikke have anseet det vegetative Liv for den umiddelbare Kilde til alle Gemytsbevægelser og Lidenskaber, saa meget mindre, som han meente, at det vegetative Liv alt havde naaet en høi Grad af Fuldkommenhed hos nyefødte Børn og Dyr.

Det er desuden vist og sandt, at Hjernen i alle Gemytsbevægelser meer eller mindre lider; alle Gemytsbevægelser og Lidenskaber tage deres Begyndelse med kjendelige Uordener i Hjernens Livsforretninger, med Ophævelsen ofte af Bevidsthed, med Udulighed til Aandsarbeider o. s. v.; fra en Tanke og en For-

nemmelse, hvis Sæde jo er i Hjernen, reise de sig; medens de finde Sted spores det aabenbart, at Hjernen lider; og Følgerne af deres voldsomme Anfald vise sig da og som oftest i Hjernen, som: Inflammation, Afsindighed, Apoplexie, Krampeslag o. s. v.

Uden her vidtløftigen at ville vise, hvor lidet Forstandens Evner, Lidenskaber og Gemytsbevægelser have deres Sæde i Sandserne, der kun forplante Indtrykkene til Hjernen, og uden her at ville omtale den saa lidet rigtige Inddeling af Temperamenterne og den Kraft, man ved dem har villet tillægge den hele Legemsbygning, Gjenstande, som bedre falde Enhver i Øinene, gaae vi, for bedre at erkjende, at Hjernen er alle Evners, Følelsers, Lidenskabers og Gemytsbevægelsers Organ, over til de mere

Positive Beviser.

1ste Bevis. Den gradevise Fuldkommenhed hos Dyrene, lige fra dem, der ere nærmest Planteriget, indtil Mennesket, vilde alt være tilstrækkelig for at bevise vor Paastand. Hos Plantedyrene bemærker man intet Spor til Instinkt eller Lidenskab. Sensibiliteten og dens simpleste Phænomener komme tilsyne med Nerveknuderne, og med de Nerver, som derfra tage deres Oprindelse; men alle Functionerne

synes der dog kun at gaae ud paa Ernæring og Bevægelse. I samme Forhold derimod som Nerveknudesystemet (Gangliesystemet) fuldkommengjøres, at en liden Hjerne viser sig oven over Madrøret, see vi ogsaa enkelte medfødte Instinkter og Tilbøieligheder at yttre sig. Uddanner Nervesystemet tilligemed Sandserne og Hjernen sig endnu mere som: hos Insecterne, hos Bierne, hos Myrerne o. s. v. da aabenbare sig og forunderlige industrielle Anlæg og Instinkter. Man kommer saaledes gradeviis til Fiskene, til Amphibierne, hvor den sande Hjerne endog kun er liden, men stedse desto større, og mere sammensat, jo flere og mere forskjellige Evnerne ere: Hos Fuglene ere Halvkuglerne af Hjernen meget fuldkomnere, og dette hos enhver Slægt i en desto høiere Grad, jo talrigere Slægtens Evner ere. Hønens Hjerne er f. Ex. mindre fuldkommen end Pappegøiens o. s. v. Vi komme endeligen til Pattedyrene, hvis Hjerne i Masse og i Sammensætning stedse holder Skridt med Mængden og Styrken deres Instincter, Lidenskaber, og intellectuelle Evner; der er en stor Forskjæl mellem en Hares og en Hunds Hjerne, mellem en Oxes og en Hests. Endeligen viser Mennesket sig for os, der just ved sin Hjerne og dennes Functioner hæver sig over de øvrige Dyreklasser. Gall har i sit store Folio-Værk, for at vise hiin gradevise Forskjæl, afbildet Hjerner

af en stor Mængde Dyr, og det sees klarligen deraf, at dens gradevise Udvikling og Størrelse stedse staaer i Forhold til Dyrets Evner, Instincter, Tilbøieligheder og Lidenskaber, at saaledes disse kun afhænge af Hjernen og ikke af nogen af de andre Legemets Dele.

2det Beviis. Yttringen af de moralske og intellectuelle Evner er samtidig med Hjernens Udvikling og er derfor forskjellig efter de forskjellige Aldre.

Hos nyefødte Børn er det uden foregaaende Maceration i Brændeviin vanskeligt at opdage Spor af Fibrer i Hjernens Dele, og hele Hjernen seer ud som en Gelee. De eneste og selv disse kun meget ufuldkomne Livsforretninger hos Barnet i denne Periode ere de, der afhænge af de fem Sandser og den vilkaarlige Bevægelse.

Efter et Par Maaneder underkastes de Dele af Hjernen, der ligge mod den forreste og øverste Deel af Panden, en hurtigere Udvikling. Barnets Pande vorder fra flad fremstaaende, og dermed begynder Barnet ogsaa at hæfte sin Opmærksomhed paa de udvendige Gjenstande, at sammenligne, o. s. v.

Lidt efter lidt udvikler Hjernen sig mere og mere ganske, indtil den fra det 20de indtil det 40de Aar er voxen til den hvert Individ ejendommelige Størrelse. Den lille Hjerne i Baghovedet, der i

Forhold er saa meget mindre jo yngre at Mennesket er, udvikler sig ligeledes, og er henimod det 18de—25de Aar fuldkommen uddannet; den unge Pige og Mand føler da Interesse for hinanden; Talenter og Tilbøieligheder aabenbare sig, øves og modnes. Fra 30te—40de indtil 50de Aar forbliver den store og den lille Hjerne i Forhold til ethvert Individs Legemsbeskaffenhed i en staaende Tilstand. Det forholder sig, som vi veed, ligedan med de moralske og intellectuelle Evner. Imidlertid have alt visse Dele, især de, der ligge i Pandens forreste og nederste Deel, begyndt at formindske sig, og det er derfor og en mindre tro Hukommelse, en mindre brændende Indbildningskraft, der underretter os om Alderdommens Nærmelse og vore Evners Aftagelse.

Endeligen taber Hjernemassen gradeviis sin nervøse Turgescents; den formindskes og forandres. De intellectuelle og moralske Evner aftage i samme Grad. Tilbøieligheder og Talenter forsvinde, Verden paatager sig et ganske andet, mørkt Udseende for os; det er kun i det Forbigangne, at vi leve; og med Affældigheden indfinder sig endeligen ogsaa et Slags Afsind, en anden Barndom.

Da Udviklingen af vore Tilbøieligheder og Evner Skridt for Skridt saaledes følger Uddannelsen af Hjernen; da disse Kræfter bestaae og forgaae i samme Forhold som Hjernen vedligeholder sin Fuld-

kommenhed, eller tager af, bør Hjernen nødvendigviis være Organet for vore moralske og intellectuelle Evner.

3die Beviis. Der ere Tilfælde, hvor Naturen gjør Undtagelser i sin sædvanlige Gang; undertiden yttre de intellectuelle Evner sig alt i Barndommen i hele deres Kraft; hos nogle Individer synes denne for tidlige Udvikling at udstrække sig til alle Evnerne; hos andre indskrænkes den til en eneste. Paa den anden Side gives der Exempler paa Individer, der syntes svagsindede indtil det 12te eller 14de Aar, og som efter dette Tidsrum ikke alene have udviklet sig, men endog ere vordne udmærkede Borgere af Samfundet. Hvorledes skulle disse Phænomener forklares?

Det øvrige Legemes Udvikling staaer aldeles ikke i noget Forhold til Forstanden; Mirakelbørn have tvertimod næsten altid et meget svagt Legeme. Individer, udmærkede ved et eget Genie, for Musiken, Mathematiken o. s. v., ere sjelden saa sunde og stærke som andre Individer af samme Alder. Men det forholder sig ikke saaledes med Hjernens Dannelse. Den for hurtige Udvikling af de intellectuelle Evner gaaer altid Haand i Haand med en for hurtig Udvikling i Hjernen; derfor have saadanne Børn altid et meget stort Hoved; og er

der Talent for en særdeles Gjenstand, vil man og kun finde een Deel af Hjernen, Organet for dette Talent, i Særdelesshed udviklet. Har Evnernes Udvikling derimod været for langsom, da har der før den Tid været en Svaghed, et Anlæg til Vattersoet, eller en virkelig Vattersoet i Hjernen tilstæde.

Denne Gjenstand vil iøvrigt længere hen nøiere omtales; og man kan deraf ikke tvivle, at Hjernen jo er den materielle Betingelse for alle de moralske og intellectuelle Evner.

4de Beviis. Visse Evner og Talenter ere i stærkere Grad udviklede hos Qvinden end hos Manden; man siger i Almindelighed at Manden tænker, og Qvinden føler mere. Ligeledes skille Individer af den samme Nation, af den samme Familie, som: Brødre og Søstre, sig meget fra hverandre i moralske og intellectuelle Evner; de forskjellige Nationer have deres eiendommelige moralske og intellectuelle Characteer; og hvoraf kommer vel dette? Kan det forklares af Forskjelligheder i Organerne i Underlivet, i plexus, i Nerveknudesystemet, i Nerverne? Vistnok ikke! Men studerer man de forskjellige Former af Hjernen, Hjerneskallerne og Hovederne, vil man erkjende det directe Forhold, der hersker mellem disse Forskjelligheder i Tilbøieligheder og Evner, og Hjernens Organisation. Man vil f. Ex. i Almindelighed see, at Qvinden har et Hoved lidt længere fremstaaende bag ud,

end Manden; at denne sædvanligviis har en større og høiere Pande; man vil see, at der hos Nogle gives visse Dele af Hjernen mere udviklede end hos Andre; man vil vorde overtydet om den samme Omstændighed i Hjernemasserne og Hovederne af forskjellige Nationer; og vil saaledes indsee, at det er i Hjernen den sande Aarsag til de moralske og intellectuelle Evner maa søges.

5te Beviis. Hverken den store eller den lille Hjerne er uomgjængeligen nødvendig for det vegetative Liv i os (Ernæringen, Aandedrættet, o. s. v.); selv hos forskjellige Pattedyr kan snart den ene, og snart den anden Deel i Hjernen beskadiges, trykkes, eller borttages, uden at Døden nødvendigviis følger, eller Sandserne ophøre at virke. Man seer Børn, skjøndt de fra først af vare berøvede Hjernen, stærke og vel nærede at fødes, og en Tid at leve; nogle Dyr, Fiskene, Insecterne o. s. v. ere, skjøndt deres Hjerne kun er liden, begavede med en stor Livskraft; Hjernens Virksomhed er kun meget liden hos Fosteret i Moders Liv, og ikkedesto mindre udvikles, i Sammenligning med de andre Livsperioder, dets Legeme hurtigen der; under Søvnen, hvori Hjernen med Hensyn til sine specielle Functioner hviler, og i Sindssygdomme, hvori den hyppigen undergaaer betydelige Forandringer, udføres

end alle det vegetative Livs Functioner. Da den hele Hjerne saaledes ikke er bestemt for det vegetative Liv, for Ernæringen, Blodcirculationen, vilkaarlige Bevægelser og Sandsernes Functioner, og den af alle Nervesystemerne er det største, det fuldkomneste, er det da ikke naturligt, at ansee dens Bestemmelse for den ædleste, den mest ophøiede, at antage den for Organet for Evner og Talenter, der ikke kunne henføres andetsteds hen?

6te Beviis. Alle et Dyrs Evner ere i det Væsentlige de samme, naar ogsaa Hjernens Bygning er eens, hvilket ligeledes er et Beviis paa, at Hjernen er Sjælens Organ. Alle menneskelige Hjernemasser bestaae af de samme Dele og de samme Omslyngninger (circumvolutiones); de skille sig ikke fra hinanden uden i Forholdene og Mængden af Omslyngningerne indbyrdes. Derfor have Menneskene til alle Lande og til alle Tider i det Hele de samme Tilbøieligheder og de samme Evner; alle Forskjelligheder indskrænke sig kun til smaae Afvigninger; og da der i Negerens Hjerne findes de samme Dele som i Europæerens, er det vist, at de begge staae paa det samme Trin af Dyreriget.

Hvis Naturforskerne vilde gjøre sig lidt fortroligere med Hjernens Bygning hos Dyrene, vilde de maaskee deri finde det sikreste Middel til Slægternes Inddeling. Alle Arterne og Individerne i den

samme Familie have i det Hele den samme Hjerne, thi de samme væsentlige Omslyngninger findes deri. Trods den forskjellige udvortes Form er Løvens og Tigerens Hjerne saaledes i den Henseende ganske som Kattens; Ulvens ligesom Rævens, Hundens og den hele Hundearts; paa samme Tid ere disse Slægters Evner i det Hele eens; og de Forskjelligheder, som man heri bemærker blandt Afarterne, afhænge kun af den forskjellige Grad af Udvikling i de forskjellige Dele af Hjernen. Alle Pattedyrene have de samme Organer i Brystet og Underlivet; hvis derfor de intellectuelle og moralske Evner afhængede af disse eller Nerveknuderne, maatte de alle ganske have de samme Evner. Hver Gang derimod forskjellige Evner hos Dyrene bemærkes, opdager den sammenlignende Anatomie kun væsentlig Forskjel i deres Hjernemasser.

7de Beviis. Ethvert Menneske føler, at Aandsarbeiderne finde Sted i Hovedet; de Ideer og Indtryk, der vække Gemytsbevægelser eller Lidenskaber, have og deres Sæde i Hjernen. En altfor stor Anstrengelse matter, og udtømmer især Hjernen; og, hvis den fortsættes for længe, ender man, med at have Syner og vaagende at drømme; derpaa følger Søvnløshed, Hovedpine, Svingel, Afmagt, Apoplexie, Inflammation i Hjernen, Hypochondrie, Lamhed o. s. v.

Naar man har Hovedpine, forøges denne strax af Alt, hvad der tiltrækker sig vor Opmærksomhed, og fordrer en stærk Aandsanstrengelse, og er Hjernen ved et Saar bleven svækket eller altfor irritabel, foraarsager den mindste Tænkning Hovedpine o. s. v.

8de Beviis. Alle Tiders Erfaring lærer, at, naar de moralske og intellectuelle Evner udøves med megen Kraft, er der næsten altid en stor Udvikling af Hjernen eller af nogle af dens Dele tilstæde. Alt de Gamle gave, naar de ville fremstille et Menneske, i en høi Grad begavet med de ædleste intellectuelle Evner, ham et Hoved, meget stort og fremragende i sin forreste Deel, fordi det just er i den forreste og øverste Deel af Hovedet, at Sjælens høiere Evner have deres Sæde; (man sammenligne blot et ved Talenter udmærket Menneskes Hoved med en Idiots!); og heri lededes de ved Jagttagelser af Naturen. Dannede de en Athlet, en Bachus, en Silen o. s. v. satte de derimod alle hans Evner i den bagerste Deel af Hovedet og i Nakken.

9de Beviis. I ethvert Tilfælde, hvor Hjernens Organisation ikke er fuldkommen, er der i Forhold dertil altid en større eller mindre Sindssvaghed tilstæde. Affindiges Hoveder og Hjerneskaller bevise dette tilstrækkeligen. Hos en Dreng, 16 Aar gl., i Hamborg, vare de nederste forreste Dele af For-

hovedet vel udviklede, men hele Panden var neppe en Tomme høi, saaledes at de øverste forreste Dele deraf enten aldeles manglede, eller ikke vare udviklede; man sporede hos ham derfor ogsaa kun de Evner, der have deres Sæde i den nederste og forreste Deel af Hjernen. Han lærte Navne, Tal, Historien, og var istand til maskinmæssigen at fremsige det, han havde lært; men han manglede aldeles Evnen at combinere, og sammenligne, at dømme o. s. v., Evner, der just ligge i den øverste og forreste Deel af Panden.

Da der under en saadan Mangel paa rigtig Organisation i Hjernen ikke hersker nogen Feil i de andre Legemets Dele, som man jo ikke treffer paa hos dem, der ei ere svagsindede, maa man dog vel udlede en saadan Sindssvaghed af den ufuldkomne Udvikling i Hjernen, altsaa betragte denne som Organet for vore moralske og intellectuelle Evner.

10de Beviis. Naar kun Hjernen forbliver uskadt, kunne alle de andre Dele angribes af Sygdom, eller for sig tilintetgjøres, uden at Sjælens Functioner deraf umiddelbar lide, eller ophøre at have Sted. Man seer undertiden i Stivkrampe og Vandskræk efter betydelige Saar de intellectuelle og moralske Evner indtil Døden i al deres Styrke at vedblive, og dog hele det øvrige Nervesystem, paa Hjernen nær, paa den voldsomste Maade at lide.

11te Beviis. Hvis derimod Hjernen trykkes, irriteres, beskadiges eller tilintetgjøres, bringes Intellectualiteten strax for en Deel eller ganske i Uorden. Det Menneske, der underkastes saadanne Tilfælde, sover ind, vorder ufølsom, vanvittig eller sindssvag; en Betændelse i Hjernen frembringer Afsind eller Følesløshed. Naar Sygdommen i Hjernen saa ophører, Trykket bortfjernes, det udflydte Blod skaffes bort, Betændelsen dæmpes, vender og Bevidsthed og Tankeevnen undertiden pludseligen tilbage. Disse Betragtninger ere af den høieste Vigtighed for Lægen, især naar han skal afgive sin Dom om Sindssygdomme; men Exempler paa Svækkelse eller fuldkomment Ophør af de moralske og intellectuelle Evner efter Stød eller Beskadigelse af Hjernen, eller uden at det mindste Spor af Sygdom andetsteds er at finde, forekomme Enhver saa hyppigen, at neppe et eneste her behøver at anføres. — De Tilfælde, hvori en Beskadigelse eller en heftig Rystelse af Hjernen have vakt alle, eller blot nogle af de intellectuelle Evner, bekræfte ligeledes den Mening, at Hjernen er disse Evners Sæde. Man veed om Mabillon, at han indtil sit 18de Aar hverken kunde læse eller skrive, og knap tale; efter et Fald blev man nødt til at trepanere ham; under sin Reconvalescent-Tilstand faldt Euclides ham i Hænderne, og — inden en kort Tid havde

han gjort de mest beundringsværdige Fremskridt i Mathematiken! Saa vist er det, at en simpel Irritation af Hjernen ofte er tilstrækkelig til at fremkalde de moralske og intellectuelle Evner. Haller fortæller om en Idiot fra Fødselen af, der ved et Saar paa Hovedet lægtes for en Sindsſvaghed, men da Saaret voxte sammen, sank tilbage til sin forrige Tilstand; Acrel trepanerede et Menneske, der før et Stød paa Hovedet aldrig havde bemærket nogen Tilbøielighed hos sig til at stjæle, men efter sin Helbredelse dreves af en egen uovervindelig Drift dertil o. s. v. o. s. v.

12te Beviis. Dette Beviis maa tages fra de Iagttagelser, der tale for at Affindighed har sit umiddelbare Sæde i Hjernen. Hvis dette er afgjort, er det ligeledes vist, at det er i Hjernen at alle de moralske og intellectuelle Evner ligge; thi Livsforretningerne kunne i deres Sundhedstilstand ikke have andet Sæde, end der hvor deres Sygdomme yttre sig.

Affindighed opstaaer i Almindelighed kun af Aarsager, der virke umiddelbar paa Hjernen, saasom: en Rystelse, en Beskadigelse, en Betændelse, en organisk Feil i Hjernen eller i dens Hinder; en eensformig og altfor længe vedholdt Anstrengelse; skuffet Stolthed eller Ærgjerrighed, saaret Forfængelighed, bedragen Kjærlighed, Skindsyge, overspændte Ideer, altfor megen Forsigtighed, lang

Kamp mellem Grundsætninger og Sandselighed, o. s. v. o. s. v. Derfor bemærker ogsaa Pinel, „at de, der have en brændende Indbildningskraft, dyb Følelse, de stærkeste og kraftfuldeste Lidenskaber, o. s. v. have en større Tilbøielighed til Afsind, naar ikke en virksom og stor Forstand lærer at sætte en Modvægt mod disse Sindet undergravende Følelser; en Betragtning, der, skjøndt sørgelig, er sand og endnu mere maa vække vor Interesse for de ulykkelige Afsindige.“

Af samme Aarsag lærer Erfaringen, at Geistlige, Kunstnere, som: Malere, Billedhuggere, Musici, Digtere, o. s. v., især naar de overgive sig til alle Slags Udsvævelser, oftere angribes af Vanvid end de, hvis Beskjæftigelser ere mere afvexlende, og tillade større Rolighed i Aanden, som Naturforskere, Physikere, Chemikere o. s. v. Det er ogsaa derfor, at alle herskende Meninger, alle Fordomme, alle store Begivenheder, der tiltrække sig vor hele Opmærksomhed, mægtigen indvirke paa Moralen og stærkt røre os, frembringe Galskab.

Det sædvanlige Udfald af en ulægelig Afsind taler ligeledes for dens umiddelbare Sæde i Hjernen. Hvis den varer i flere Aar, formindskes Hjernemassen, og Hjerneskallens Huulhed tager af; hvis man i Begyndelsen har anvendt altfor mange svækkende Midler, f. Ex. Aareladninger og laxerende

Midler, udarter den ofte til Svagsind. Dennetildels ved Kunst frembragte Aandssvaghed er ikke altid ulægelig; undertiden viger den for en fornuftigere Behandlingsmaade, ja! ofte helbreder Naturen den selv ved Hjelp af heftig Skræk, en Feber, o. s. v.

I alle disse Tilfælde finder man endnu efter Døden i Hjernen og Hjerneskallen de mest utvetydige Spor til de Forandringer, der have havt Sted. At Sindssvaghed, og følgeligen det den forudgaaende Galskab, har sit Sæde i Hjernen, sees og deraf, at fra det Øieblik, at Afsindet viser sig, udføres Livsforretningerne i det vegetative Liv med større Kraft end før; Søvnen er bedre, Appetiten større, Fordøielsen lettere; kort, alle de vegetative Livsforretninger forøges, medens at Hjernen og alle dens Functioner svækkes.

Et Beviis endnu derfor er, at Afsindighed ofte ledsages af Lamhed og apoplectiske Symptomer, og saa er ulægelig; udentvivl fordi den første Aarsag til Sygdommen stedse forøges og paafører organiske Feil, Sammenvoxninger, Udgydninger af Blod o. s. v.

De Afsindiges Dødsmaade er endeligen et uigjendriveligt Beviis paa, at Afsind i alle sine forskjellige Former har sit Sæde i Hjernen. Apoplexie, Lamhed, Krampeslag, Betændelse i Hjernen, Nervefeber, Forandringer i Underlivets og Brystets Organer, ere tilhobe Onder, der opkomme hos dem, hvis Hjerne paa en eller anden Maade har lidt.

Alle hine ovenstaaende Kjendsgjerninger bevise, at Hjernen er alle moralske og intellectuelle Evners Sæde; men herimod har man anført Indvendinger, vi, skjøndt ganske korteligen, ville stræbe at gjendrive.

Imod de Erfaringer, at Sygdomme i Hjernen svække Evnerne, har man anført et Par andre, hvori deels efter Affind og Vanvid intet Spor til Lidelse efter Døden i Hjernen fandtes, og deels stor Beskadigelse af Hjernen ikke svækkede Evnerne. Man fortæller (Memoires de l'Academie de chirurgie Tij p. 134) at en Mand fik et Skud i Hovedet; Kuglen blev i Hjernen; efter hans Død fandt man den næsten lige midt i Hjernemassen; og ikkedestomindre levede han dog flere Aar, uden at spore den mindste Svækkelse i sine Aandsevner. — En Dreng paa 8 Aar (Sammesteds p. 126) fik af en Hestefod et Stød paa Hovedet; der udgik Stykker af Hjernemassen, større end et Hønseæg; Personen blev helbredet for sit Saar, og hans Aandsevner havde aldeles intet lidt. — En anden Dreng (van Swieten Tj p. 440) 7 Aar gammel, faldt af Hesten og fik et stort Hul i Hovedet, hvorigjennem der gjentagne Gange udgik Stykker af Hjernen; hans Aandsevner lede ikke den mindste Forandring, og dog vare Saarene trængte lige ned i Hjernemassen. — En Pige, 13 Aar gammel, tabte, under et heftigt Anfald af Krampe, gjennem et Saar paa Hove-

det, som kun tildels var lægt, to Unzer af sin Hjernemasse; hun blev vel lam i alle sine Lemmer, men beholdt dog sin Dømmekraft og Taleevne indtil den 5te Dag, hvorpaa hun døde; o. s. v.

Man har omhyggeligen samlet saadanne Exempler, deels fordi de modsige visse Physiologers antagne Grundsætninger, deels fordi man altid har en stor Forkjærlighed for alt Forunderligt og Usædvanligt, og deels fordi man bærer Tvivl om Sandheden af den Mening, at Hjernen er Sædet for de moralske og intellectuelle Evner; men har man hidtil været istand til at fælde nogen rigtig Dom over Hjernens Sygdomme og Beskadigelser? og har man med Nøiagtighed kunnet dømme om de Virkninger, disse have maattet frembringe paa Sjælens Yttringer? Det er indlysende, at man ikke kan gjøre rigtige pathologiske Jagttagelser om en Deel, hvis Bygning og Livsforretninger man ikke kjender. Man har i disse Indvendinger forglemt, at Hjernens Dele ere parrede; at een Deel kan beskadiges eller tilintetgjøres, mens at den af lige Art paa den anden Side vedbliver at virke, ligesom eet Øie kan tabes, og det andet end forblive sundt. Man var baade uvidende om Fibrernes Retning, Hjernedelenes Udstrækning, og de forskjellige Deles Functioner, hvilket alt dog udkræves til en nøie Jagttagelse, og sikker Følgeslutning.

I at dømme om organiske Forandringer i Hjernen og dens Dele efter Uordener i Sjælens Evner, maa man ikke søge efter det, som aldrig har været til. Hvis man med Morgagni vil finde en haard og læderagtig Hjernemasse hos dem, der have udmærket sig ved Stolthed, Fasthed og Haardnakkenhed, og en blød Hjernemasse hos dem, der have været af en ubestemt, vægelsindet Characteer; hvis man med Theophilus Bonnet søger en tør og haard Hjerne hos dem, der ere døde under et Anfald af Raserie og Galskab; efter Dumas's Auctoritet venter at see en rund Hjerne hos aandrige Mennesker, eller meer eller mindre mørk, fast eller haard, eftersom den Afdøde var blid eller hidsig, levende eller slov, afsindig eller sindssvag; og mærker et saadant Forsøg at være forgjæves, kan man da deraf slutte, at de Afsindiges Hjernemasser ingen Forandring have lidt?

Der gives Forandringer, der ikke kunne skjælnes og dog ere til. Hvis Nogen døer af Vandskræk, af Stivkrampe eller Krampeslag, og ingen Forandring i Nervesystemet kan spores, tør man derfor sige, at ingen har funden Sted? Hvis Orme i Tarmkanalen foraarsage Blindhed, Kløen i Næsen, og Hoste, og man efter de Syges Død ikke finder nogen Forandring i Nerverne, tør man sige, at Nerverne ikke under Sygdommen have lidt?

Det er vel sandt, at meget betydelige Beskadigelser af Hjernen undertiden ikke volde kjendelige Uordener i Sjælens Yttringer, mens andre Gange meget ubetydelige Sygdomme fremkalde dem, men dette afhænger ene og alene af Hvers forskjellige Irritabilitet.

Hvad de Exempler paa Hjernens Lidelser uden paafølgende Uordener i Sjælens Evner angaaer, da sees hine Forfatteres Ukjendskab med Hjernens Livsforretninger deraf end tydeligere. — Alt hvad man fortæller om de Individer, hos hvilke, trods Hjernens Beskadigelser, Sjælens Yttringer forbleve uskadte, indskrænker sig til Udtryk, som: „den Syge vedblev at gaae, at spise, at tale.“ „Han havde sin Bevidsthed, thi han kjendte dem, som omringede ham, og rasede ikke;“ „han havde Hukommelse og Dømmekraft; „følgeligen var ingen Evne tabt eller forstyrret.“

For det Første har man herved forglemt alle de affective Evner, Lidenskaber og Følelser. Naar et Menneske, af en fredsommelig Characteer, efter et Saar i Hovedet vorder stridig og trættekjær; naar en Anden, almindeligen agtet, derefter drives af en overordentlig Tilbøielighed til at stjæle, er det øiensynligt, at disse Tvende end have Bevidsthed, Hukommelse, Dømmekraft og selv Indbildningskraft; men vil man derfor paastaae, at Beskadigelserne af

deres Hoved ikke have frembragt nogen Uorden i Sjælens Ytringer? Imidlertid ere saadanne Tilfælde sande og hyppige, og skulle siden anføres.

Have de, der efter en Hjerne-Rystelse eller efter et Anfald af Apoplexie, tabe Hukommelsen for Egennavne, skjøndt de beholde Erindring og Sands for alt Andet, Intet lidt i deres Evner?

Fordi Idioter have Opmærksomhed for een Gjenstand, Hukommelse og Dømmekraft, besidde de derfor den fri Brug af alle deres Aandsevner? Naar Afsindige have Bevidsthed, Hukommelse og Dømmekraft, kan man derfor paastaae, at deres Evner ere i en uskadt Tilstand?

Dyrene have Bevidsthed, Opmærksomhed, Hukommelse, Dømmekraft og Indbildningskraft; ere de derfor Mennesker?

Vi see altsaa, at snart een, snart en anden Evne kan forstyrres eller undertrykkes, og den Syge dog bevare de Evner, der bringe Forfatterne til at paastaae, at alle Evnerne vare forblevne udskadte. For at kunne paastaae dette, maa man kjende Hjernens Dele; det er ellers umuligt at dømme om Følgerne af Hjernens Beskadigelser; i de Tilfælde, hvor næsten den ene Halvkugle af Hjernen var ødelagt, maa man altid erindre Dobbeltheden i Hjernens Dele, hvoraf den ene Halvdeel kan være tilintetgjort, og den anden endnu vedblive at virke.

Denne Dobbelthed forklarer ogsaa, at En kan være affindig, og tillige indsee sin Galskab. Gall havde en Syg under Behandling, der tre Aar igjennem bestandigen med den venstre Side syntes at høre Fornærmelser, men med den høire Side ganske rigtigen dømte, at denne Tilstand reiste sig af en sygelig Forandring i den anden Side. En af Halvkuglerne i Hjernen kan endog være ganske sat ud af al Virksomhed, medens den anden end vedbliver at virke, og i Migraine ere Blodkarrene ogsaa meget fuldere paa den syge Side end paa den anden.

Da derfor Hjernens Dele ere dobbelte, er det muligt, at i meget betydelige Sygdomme og Lidelser i Hovedet alle Evnerne vedvare saalænge som Organet for denne eller hiin specielle Evne endnu ikke er blevet angrebet eller tilintetgjort paa begge Siderne af Hjernen.

Man har endvidere som Indvending mod at Hjernen var Sædet for alle de moralske og intellectuelle Evner anført, at der gives Exempler paa en fuldkommen Desorganisation og Opløsning af Hjernen ved Vand i Hovedet, medens at dog de moralske og intellectuelle Evner vedblive. Men naar vi, som Gall har viist, erindre, at Hjernen bestaaer af Huulheder og Omslyngninger, der, sammensatte af tvende sammenhængende Lag, saavel ved

naturlige som kunstige Midler kunne udfoldes; og at, naar der er en betydelig Mængde Vand i Hjernens Huulheder, dette lidt efter lidt vil udvide de tvende perpendiculaire Lage i Omslyngningerne, saa at de tilsidst lige indtil Spidsen ville udfoldes og undertiden, naar Vandet er meget betydeligt, kunne danne en plan Flade, ville hine Exempler aldeles ikke være os paafaldende. Det er saaledes muligt, at Hjernen, der ovenover sine Huulheder danner saa tætte medullære Masser, kan udspændes til en hindeagtig Lamel, der ikke er meer end en Linie tyk; og det er dette den saaledes udfoldede Hjernes Udseende som en Hinde, der har bragt Forfatterne til at ansee den som en simpel Hinde uden noget Spor til Hjerne; men hele Forskjellen bestaaer i at Fibrerne i Hjernemassen, der i naturlig Tilstand ere verticale, ved Vandet i Hovedet ere blevne horizontale, og da Sjælens Ytringer ikke væsentligen beroe paa de nervøse Fibrers Retning, kunne Evnerne meget vel for en stor Deel vedblive, naar Vandets Tryk ikke er altfor stærkt, og kun tiltager gradeviist. Nogle af Hjernedelene forlænges, men den indre Organisation lider derved ikke; ligesom ofte Seenerven i Øiet ved Beenvæxter i Øiehuulheden forlænges, uden at Individet dog taber Evnen at see. — Iøvrigt er der ingen Tvivl om at en Mængde Vand i Hovedet jo betydeligen forandrer de intellectuelle og

moralske Evner; og hvad der blev anført mod de forrige Indvendinger i Henseende til Virkningerne af Hjernens Sygdomme, gjelder i al Fald ogsaa her.

Endeligen har man som et Beviis, at Hjernen ikke kunde have den Rang, vi i Ovenstaaende have tillagt den, anført, at Hjernen ofte har været forvandlet til Been eller Steen, uden at dog de intellectuelle og moralske Evner derved have lidt. Bartholin, Vallisnieri, Moreschi og Flere have især omtalt saadanne Exempler hos Køer, hvor efter Døden Hjernemassen blev funden haard som Marmor; men alle disse for forbenet Hjerne udgivne Masser vare i Virkeligheden ikke andet end beenagtige Udvæxter paa den indvendige Flade af Hjerneskallen, der lidt efter lidt trykkede Hjernen tilbage, og falskeligen blevne tagne for denne selv; i Gevæxten var det aldrig muligt at finde nogetsomhelst af en af Delene i Hjernen; de, der senere undersøgte Tegningerne deraf (som Haller), sandede dette, og ofte hentede man i den Henseende sin eneste Underretning fra Slagtere og Slige, der dog neppe kunde have noget Begreb om hvad Hjernen var eller ikke.

Hvad Sundhedstilstanden hos dem angaaer, der i Hovedet have beenagtige Udvæxter, da kunne vel Menneskene, ligesaavel som Dyrene, naar Sygdommen kun gaaer gradeviis frem, undertiden til-

bringe flere Aar uden at lide betydelig Uorden i de forskjellige Evner; men stedse bemærkes dog Symptomer, der ere at udlede af Trykket paa Hjernemassen.

Efter saaledes at have anført Beviserne for Meningen, at Hjernen er alle Evners Sæde, og bortfjernet de Indvendinger, der derimod ere blevne gjorte, maa det næste Kapitel gaae ud paa at bevise, at Sjælen har flere Evner, og at Hjernen ikke danner noget Enkelt, men bestaaer af flere Organer.

IV.

Sjælen bestaaer af flere Evner; Hjernen af flere Organer.

Mod denne Mening har man i ældre og nyere Tider meget kjæmpet, og dog finder den ikkedesto mindre næsten hos alle Philosopher Auctoritet for sig. Alle Tiders Moralister og Philosopher omtale stedse tvende Slags Operationer i Forstanden „Opfatning og Villie;" „Forstand og Instinct;" „Forstand og Følelse;" „Forstand og Lidenskab;" „den forstandige og den følende Sjæl;" „Kjødet og Aanden;" „Moralitet og Intellectuallitet" o. s. v. o. s. v.; og i samme Grad som man saaledes antog

flere Evner, bestemte man og deres forskjellige Sæde; den forstandige Sjæl satte man i Hovedet; den uforstandige i et eller andet Organ i Underlivet; Willis, Viessen, Haller, van Swieten, meente alle, at de forskjellige Dele i Hjernen havde en forskjellig Nytte og Indflydelse. Bonnet antog ligefrem en Samling af forskjellige Organer i Hjernen, og troede endog, at hver Fiber i Hjernen havde en egen Function; blandt de Nyere have Meyer, Prochasca, Sömmering, Sprengel og Cuvier temmelig tydeligt lagt samme Mening for Dagen.

Imidlertid taler for denne Mening om Evnernes Fleerhed Følgende:

1) Til hvad Nytte skulde vel Hjernens Omslyngninger o. s. v. være, dersom de kun havde eet Maal?

2) Vi have alt i det Foregaaende viist, hvorledes der i Dyreklasserne, fra det ufuldkomneste Dyr til det fuldkomneste: Mennesket, stedse er et bestandigt Forhold tilstæde mellem Hjernens Udvikling og Evnernes Udstrækning og Fleerhed. Hos Mennesket ere Omslyngningerne talrigst, de tvende Substantser, den graae og den hvide, let at adskille, Halvkuglerne ganske udviklede og de indre forskjellige Dele mangfoldige. Det er især den forreste og øverste Afdeling af Panden, der er begavet med Dele, som de andre Dyr ere berøvede; og derved har Mennesket

ogsaa de meest udmærkede Evner, Forstand, og Begreb om Religion og Guddom.

Naar da Naturen følger en saadan Gang, kan man ikke tvivle om, at hver Deel af Hjernen jo har forskjellige Livsforretninger at udføre, og at følgeligen Menneskets og Dyrenes Hjerne er sammensat af lige saa mange særdeles Organer som hvert af dem har tydelige moralske og intellectuelle Evner, Tilbøieligheder og industrielle Anlæg.

Hos Dyrene bestaaer Hjernen næsten kun af Dele, der ligge bag i eller paa Siden af Hjerneskallen; Hovedet falder derfor strax over Øinene tilbage. Det er kun de ædlere Arter, Naturen har givet Hjernedele, der ligge paa den forreste og nederste Deel af Hovedet, hvorfor og visse Abekatte og Hunde have meer eller mindre Pande. Man veed nu, at just de Evner, der ere fælleds baade for Menneskene og Dyrene, have deres Sæde i de bageste Dele og paa Siderne af Hovedet, og i Forhold som Dyrene have nogle af de Dele, der indtage den forreste og nederste Part af Hovedet, have de ogsaa flere intellectuelle Evner; men der er intet Dyr, der har de Hjernedele, der ligge forrest og øverst paa Hovedet, og de have derfor heller ingen af de Evner, der her have deres Sæde: de høiere Forstandsevner og Erkjendelsen af en Guddom.

Hver Gang de tvende Kjøn af den samme Art vise betydelig Forskjel i Tilbøieligheder og Evner, er ogsaa Formen af deres Hjerne og Hoved forskjellig. Qvindens Hjerne er sædvanligviis mindre udviklet i sine forreste og øverste Dele; og hun har i Almindelighed derfor og en snever og mindre høi Pande end Manden; de Dele af Hjernen derimod, der bestemme Kjærlighed til Børn og til Afkommet, ere som oftest mere udviklede hos Qvinden og hos Hunnen i Almindelighed end hos Manden og Hannen blandt Dyrene. Man sammenligne endvidere de kjødædende Dyrs Hjerne med de græsædendes; og man vil finde, at disse, især i Midten af Hjernen, fattes Dele, som Hine have; man sammenligne Hundens Hjerne med Kattens, med Maarens o. s. v.; Hingstens med Tyrens, med Hjortens o. s. v., og man vil vorde overbeviist om, at en væsentlig Forskjel i Hjernens Dannelse medfører en væsentlig Forskjel i Dyrets Characteer. — Man sammenligne fremdeles de Hjernemasser, som næsten synes eens hos de forskjellige Arter af Dyr, der i Sæder ere væsentligen forskjellige, som f. Ex. Hundens med Svinets; og man vil faae en anden meget vigtig Overbeviisning i Hænderne, nemlig: at Hjernens Masse kan være den samme, og dog dens Functioner ganske forskjellige og hinanden modsatte; at det følgeligen ikke er af Mængden eller

Størrelsen af Hjernen, men af dens Beskaffenhed, eller af de Dele, hvoraf den bestaaer, at Instincter, Tilbøieligheder, Anlæg afhænge.

3) Analogien taler ligeledes derfor; vi see, hvorledes i den hele øvrige Organisme hvert Organ har sin egen Livsforretning; Leveren staaer for Galdens Afsondring, Nyrerne for Urinens, Lungerne tjene til Aandedrættet, Hjertet til Blodcirculationen; hver af de fem Sandser har ogsaa en egen Livsforretning; og der ere altid lige saa mange Organer som der ere Arter af Indtryk. Da der saaledes ere flere Organer og flere Livsforretninger i det vegetative Liv og de fem Sandser, er det sandsynligt, at der ogsaa ere flere Organer for Livsforretningerne i det animalske Liv, for de flere saa forskjellige Ytringer af Forstand og Følelse.

4) Foruden at een Klasse af Dyr er begavet med Evner og Egenskaber, som en anden fattes, see vi ogsaa, at de Evner og Talenter, der findes hos alle Individer af den samme Klasse, hos forskjellige Individer ere tilstæde i en høist forskjellig Grad; man udmærker sig i Almindelighed jo og kun ved nogle Evner, og staaer derimod meget tilbage med Hensyn til andre. Dette finder ogsaa kun sin Grund i den forskjellige Grad af Virksomhed i de forskjellige Organer for disse Evner og Egenskaber.

Hundene have f. Ex. i Almindelighed de samme Evner og Egenskaber; men denne eller hiin Evne er altid i en meget forskjellig Grad, ikke blot hos de forskjellige Afarter af Hunde, men ogsaa hos de forskjellige Individer af een og samme Afart. Den store Dogge, Slagterhunden, Støverhunden, Pudelen, Vindspilleren, Mopsen o. s. v. skille sig saaledes meget fra hinanden, ikke blot i Formen, men og ved en særegen Characteer. — Der gives blandt Individerne næsten ikke en eneste, der har de samme Egenskaber eller Feil; En lægger alt i de første Maaneder af sit Liv en overordentlig Iver for Jagten for Dagen, og stadfæster denne siden ved sin Lærvillighed, medens en anden paa ingen Maade kan oplæres dertil; En kan alt fra den spædeste Alder finde tilbage til de mest bortfjernede Afstande, medens at en anden forvilder sig selv i det Huus, hvori den er født; nogle Hunde blande sig i et=hvert Slagsmaal og kunne ikke paa nogen optænke=lig Maade vænnes derfra; Flere have en over=ordentlig Tilbøielighed til at stjæle; Andre aldeles ikke; Nogle ere meget listige, Andre ikke o. s. v.

Ogsaa Heste, Køer, Æsler, Faar o. s. v. og selv de vilde Dyr vise en høist forskjellig Characteer; Gall besidder saaledes Hjerneskallen af en Ulv, der tilligemed de andre Unger bleve tagne bort fra Mo=deren, og opdragne i Selskab sammen; alle de

Andre bevarede deres vilde Characteer; kun denne Ene blev fuldkommen tam, og var sin Herre ligesaa hengiven som en Hund. Man spørge Opsynsmændene over Løver, Tigre, Hyæner o. s. v.; og man vil overtydes om, at den samme Forskjellighed i Characteren har Sted hos de forskjellige Individer af alle Dyrearterne.

Det Samme er Tilfældet med Fuglene. Medens En med stor Opmærksomhed lytter til den Melodie, man fløiter for den, forbliver en Anden vild og uopmærksom; Nogle holde af at være i Selskab med Flere; Andre forfølge disse med et skindsygt Raserie; Nogle, udfløine af deres Buur, lade sig med Lethed atter lokke derind igjen; Andre kunne hverken ved List eller Sult bringes dertil o. s. v.

Hvoraf reiser sig denne Forskjellighed i Egenskaber og Evner, fælleds for Arten, mellem eet Individ og et andet? Der kan heri ikke være Tale om Opdragelse eller andre tilfældige Aarsager; og hvorledes skulde man vel ved at antage et eneste Organ kunne forklare sig disse Phænomener?

Men alle Vanskelighederne forsvinde ved at antage, at hver særegen Evne og Egenskab har sit særegne Organ. Man fatter da, hvorledes hos eet Individ et Organ kan have faaet en fuldkomnere Udvikling end hos et andet af den samme Klasse, og hvorledes den Evne, der afhænger af dette

Organ, derved vorder mere fremstikkende. Man sammenligne saaledes den mere hvælvede Pande hos den skarpsindige Støverhund med den flade Pande hos den ulærvillige Mynde; den store Hjerneskal hos den fyrige Jagthund med det snevre langagtige Hoved hos den modløse Dogge; den hvælvede og over Øinene brede Pande hos de kløgtige med den snevre og fladtrykte Pande hos de ulærvillige, ondskabsfulde Heste; man sammenligne Hjernen og Hjerneskallen hos Hannen og Hunnen af de Arter, hos hvilke de tvende Kjøn udmærke sig ved den større eller mindre Udvikling af visse Egenskaber eller Evner; f. Ex. Tyrens og Koens, Hingstens og Hoppens, Hundens og Tævens! Da hos disse Dyr Kjønsdriften er stærkere og varigere hos Hannen end hos Hunnen, er den Deel af Hjernen, der bestemmer denne Tilbøielighed, og Hjerneskallen, som hertil svarer, ogsaa større hos Hannen end hos Hunnen; hos Hunnen derimod har Kjærlighed til Afkommet en større Virksomhed; og det tilsvarende Organ er samtidigen ogsaa større.

Al denne Forskjellighed hos de forskjellige Dyrearter yttrer sig endnu mere paafaldende blandt Menneskene. Have ikke Flere af de berømteste Naturforskere søgt Forskjellen i Nationalcharacteren i Hjerneskallens forskjellige Bygning? Man søgte den i den forskjellige Grad af Udvikling i visse særskilte Dele

af Hjernen. Denne forskjellige Grad af Udvikling komme nu af Climaet eller enhver anden udvortes Aarsag, vist er det, at en Nations almindelige Characteer svarer til Hjernens og Hjerneskallens almindelige Form.

Hvoraf kommer Forskjellen i den moralske og intellectuelle Characteer hos Individerne af een og samme Familie? Den store Forskjel mellem Elever af den samme Klasse, under samme Bestyrelse? Forskjellen i Tilbøielighederne, Talenterne og Opførselen blandt de lavere Klasser, hvor Opdragelsen hos dem alle har været saa godt som ingen, hvor Ligheden i Sysslerne og det samme Øiemed for deres Arbeide, det: at fortjene det daglige Brød, ligeledes egentligen burde frembringe Lighed i moralske Egenskaber og intellectuelle Evner? Hvorfor afviger Hjernens og Hjerneskallens Form hos Mennesker af en stor og udbredt Forstand saa betydeligen fra deres, der ere indskrænkede i Aand og i Kundskaber, eller fra deres, der ere fødte Idioter eller svagsindede? Hvorfor er en stor Mathematikers Hoved i sin Form saa væsentligen forskjellig fra en stor Generals, en stor Statsmands, eller en stor Digters?

Intet af disse Phænomener lader sig forklare ved den Hypothese, at det er een og en eensformig Hjernemasse, der frembringer disse forskjellige Tilbøieligheder og Evner; men indrømmer man, at hver

Deel i Hjernen har sin særskilte Function, maa nødvendigviis, saavel blandt Dyrene som blandt Menneskene, Individernes moralske og intellectuelle Characteer være lige saa mange Forandringer underkastet, som de forskjellige Forhold ere, hvori Evnerne og de tilsvarende Organer ved større eller mindre Udvikling staae i til hinanden.

5) Hjernens saa væsentligen forskjellige Functioner aabenbare sig ikke paa eengang; nogle vise sig og forsvinde tidligere eller sildigere, og i samme Grad som Udviklingen af de forskjellige Hjernedele skeer, er der og en samtidig gradeviis Yttring af de Evner, som deraf afhænge.

Hos det nyefødte Barn er den udvendige graae Substants i Hjernen i meget større Mængde tilstæde end den indvendige, hvide, og den hele Hjerne seer ud som en graaehvid, rødlig Deig; de nervøse Fibriller vorde først tydelige i de bagerste og midterste Dele af Hjernen, senere i de forreste Dele. Den gradevise Aftagen skeer heller ikke paa eengang; de forreste og nederste Dele formindske sig hurtigere end de andre; og derfor svækkes ogsaa først de Evner, som deraf afhænge; Hukommelsen af Navne blandt andre allerførst. Efterhaanden forandres alle Hjernens Dele meer eller mindre, og derved gradeviis ogsaa Evnerne (see foroven P. 64).

Denne ikke samtidige Udvikling af de forskjellige Hjernedele er især tydelig hos de Individer, der gjøre en Undtagelse fra den almindelige Regel, og hos hvilke visse Evner udvikle sig hurtigere, eller senere end sædvanligen, medens at alle de andre iagttage den sædvanlige Orden. Herom vil siden nærmere vorde talt; men hvad der vel er at mærke, er, at de saakaldte Mirakelbørn sædvanligviis i alt hvad der ikke kommer i Berørelse med det eller hiint udmærkede Talent, som de besidde, forresten ere Børn som andre.

Kun ved at antage en Fleerhed i Evnerne kan alt dette fyldestgjørende forklares. Man indseer da, hvorledes Hjernens Dele saavel i deres Aftagen som Tiltagen følge en vis Orden; hvorledes undertiden et Organ kan unddrage sig de almindelige Love og i sin Udvikling enten gaae forud, eller forblive bagved de andre. Hos alle de Børn, hvor Gall og Spurzheim bemærkede en tidlig Tilbøielighed til det andet Kjøn, var der og altid en samtidig stærk Udvikling af den lille Hjerne, og saaledes af Baghovedet, hvor Organet for denne Tilbøielighed ligger, tilstæde.

6) Opmærksomheden, længe henvendt paa een Gjenstand, trætter; man holder sig derimod opvakt, ved efterhaanden at lade den gaae over paa flere. Dette finder ligeledes kun sin Grund i Fleerheden af

de forskjellige Organer for Forstanden, hvoraf det ene hviler, medens det andet er i Virksomhed.

7) Organerne for de moralske og intellectuelle Evner ere i visse Henseender underkastede de samme Sygdomme som de andre Organer i Legemet. Naar en Muskel, et eller andet Lem, Øiet, Øret, o. s. v. længe øves, forhøies Irritabiliteten i disse Dele; deraf opkomme Kramper og Skjælven, og Villien er ikke istand til at bringe disse hensigts-løse Bevægelser til at standse; vi see endnu de Farver, som kort før tiltrak sig vor Opmærksomhed; vi høre endnu den Musik, der kort forhen fortryllede os o. s. v. Paa samme Maade forfølge de Følelser og Ideer, hvortil vi længe ganske have overladt os, os endnu længe, endskjøndt de Gjenstande, der have frembragt dem, ikke mere umiddelbart indvirke paa os. Hvis vi uden Afbræk overgive os til visse Yndlings-Følelser og Ideer, vorder det os stedse vanskeligere at unddrage os dem; thi Organerne, der saaledes ere i Virksomhed, have erholdet en saa høi Grad af Irritabilitet, at de uvilkaarligen sættes i Øvelse; det er paa den Maade, at Mennesket finder sig behersket af visse Ideer eller visse Følelser og det er saaledes, at den saakaldte partielle Galskab, monomanie, Galskab kun i en vis Henseende, fixe Ideer, opstaae. Hvis Hjernen nu kun var et en-kelt Organ, hvis homogene Masse i Yttringen af

enhver af de intellectuelle Evner virkede i sin Heelhed, maatte Mennesket vel snarere falde i en almindelig end i en partiel Galskab, og denne er just en saadan partiel, der fuldkommen svarer til den exalterede Functions Beskaffenhed. Og hvad gjør vel Lægen, naar han søger at helbrede en partiel Galskab af dette Slags? I det Øieblik at han mærker, at en Person af ovennævnte Aarsager trues med en saadan, raader han ham at opgive sine sædvanlige Beskjæftigelser, at adsprede sig, at foretage sig en Reise, at sysle med et eller andet nyt Yndlingsarbeide. Ved denne Behandlingsmaade finde, medens at andre Functioner øves, de altfor meget irriterede Organer Leilighed til atter at udhvile sig. Er Exaltationen i et Organ derimod kommen til det Punkt, at dens Virken vorder uvilkaarlig, ere alle Helbredelsesmidler uden Nytte. Det er da at Lægen og Slægtningerne maae henflytte den Syge til en nye Verden af Følelser og Ideer; vække de Organer, der hidtil slumrede, til Virksomhed; fremkalde nye Lidenskaber; bibringe ham Smag for Beskjæftigelser, der hidtil vare ham fremmede, og saaledes give de altfor irriterede og svækkede Organer Tid til at erholde deres naturlige Spænding for saaledes atter regelmæssigen at virke. En Mand af Stand blev afsindig efter en meget eensformig og lang Aandsanstrengelse; han lægtes ved Bortfjernelsen af den

sædvanlige Gjenstand for hans Opmærksomhed og ved Adspredelser. En riig Kjøbmand lider et Tab, let at oprette, men han har saalænge og saameget spøgt med det Haab, at han vorder melancholsk; Reformationens Indførelse i Tydskland vækker derpaa Opsigt; han tager Papisternes Partie med en stor Iver; han arbeider Dag og Nat, og beskjæftiger sig saameget med denne Sag, at han til Slutningen er fuldkommen helbredet for sin Melancholie; o. s. v. o. s. v.

8) Paa samme Maade kunne enkelte moralske og intellectuelle Evner paa en eller anden Maade lide, medens at de andre forblive fuldkommen sunde; et Phænomen, hvortil ligeledes kun Antagelsen af Evnernes Fleerhed giver Nøglen. Det hændes meget ofte, at et Talent eller en Evne udvikler sig efter et Saar, en Gift, en Feber o. s. v. til en Grad, hvori den aldrig før viste sig. Gall anfører saaledes et Exempel paa en Dreng, der efter et Saar paa Siden af Hovedet angrebes af et ubetvingeligt Hang til at stjæle; han har kjendt en ung Læge, der havde den ulykkelige Vane at drikke, og hver Gang han var beruset, improviserede hele ypperlige Taler paa Latin; mange Mennesker skrive i deres Affindigheds-Tilstand meget gode og smukke Vers, hvortil de ikke før vare istand, o. s. f.

9) Søvn og Drømme bevise ligeledes Evnernes Fleerhed. Saalænge Villien kan øve de intellectuelle Evner, de fem Sandser og de vilkaarlige Bevægelser, er man vaagen; hvis dette ikke kan skee, er man syg eller sover; i den fuldkomne Søvn ere alle Organerne for det animalske Liv, for Følelserne og Bevægelserne, uvirksomme; men ligesom i Menneskets vaagende Tilstand hvert Organ nu og da trænger til Hvile, blive heller ikke under Søvnen i Almindelighed alle Organerne stedse uvirksomme, og deres partielle Action er det, der frembringer Drømme. En Drøm er derfor egentligen ikke andet end en partiel vaagende Tilstand i det animalske Liv, d. e. med andre Ord en uvilkaarlig Virksomhed i nogle Organer, medens de andre hvile. Visse Evner kunne ofte under en Drøm virke kraftigere end i vaagende Tilstand; thi hvad gjøre vi, naar vi ville tænke dybt over en Gjenstand? Vi bortfjerne alle de udvendige Indtryk, vi holde Haanden for Øinene, vi indslutte os i os selv, for at samle hele vor Opmærksomhed paa eet Punkt. — Det Samme er Tilfældet i visse Drømme. Hele Livskraften befinder sig sammentrængt i et eneste Organ, eller et lidet Antal af Organer, medens at de andre hvile; derved maa nødvendigviis deres Virkekraft vorde stærkere, og Følelserne og Ideerne i visse Tilfælde ganske frie og ubundne. Man

maa da ikke undre sig, at man undertiden i Søvne, som August Lafontaine, gjør ypperlige Vers, eller, som Alexander, lægger Planen til et Feltslag; at man, som Condillac, løser vanskelige Opgaver; at man, som Franklin, om Morgenen finder et Arbeide fuldført, som man, da man lagde sig, havde tænkt over; at man i sin Søvn opdager sande Forhold mellem Ting, der midt i Havet af Følelser og Tanker svigtede vor Skárpsindighed. Det er en Vildfarelse at troe, at en Drøm aldrig er andet end en Gjentagelse af Følelser og Ideer, som vi allerede have havt; Mennesket kan opfinde ligesaavel sovende som vaagende; thi de indre Kilder til vore Følelser og Ideer ere de samme i Søvne som i den vaagende Tilstand.

10) Somnambulismen skiller sig kun fra Drømmen derved, at i Drømmen virke blot indre Følelser og Ideer, medens at, naar man gaaer i Søvne, een eller flere Sandser endnu ere indtagelige for Indtryk udenfra, og eet eller flere Organer for de vilkaarlige Bevægelser virke. Somnambulismen har flere Grader; ved at kaste et Blik paa disse og begynde ved den svageste Grad, vil man bedre fatte deres meest paafaldende Phænomener.

Naar vi, trods vore Anstrengelser at holde os vaagne, ikke ganske kunne betvinge den Søvn, der

overvælder os, slumre vi paa en partiel Maade ind, d. e. vi sove i visse Henseender, men vaage i andre; vi døse, men vi høre endnu det, som foregaaer omkring os.

Af Vane vaagne vi om Morgenen ikke ganske paa eengang; vi døse endnu, men vi høre Uhret og Klokkerne at slaae; vi høre Hanernes Gal og Vognenes Rumlen; et Beviis paa, at visse Organer for sig alene kunne være i Virksomhed, ikke blot i hvad indre Følelser og Ideer angaaer, men ogsaa i at optage Indtryk udenfra.

En meget levende Drøm sætter flere Dele, der tjene til vilkaarlige Bevægelser, i Virksomhed; man gjør Anstrengelser for at redde sig fra en Fare; man udstøder Skrig; man taler; man leer. I disse Tilfælde strækker Virksomheden sig til Organerne for Stemmen og indtil Arme og Been. Undertiden hører den Indslumrede under sin Drøm saa vel at man kan samtale med ham; et nyt Beviis, at visse Organer, og selv nogle Sandser kunne virke, medens at de andre endnu fuldkommen hvile. Søvngjængere kunne undertiden endog see; hvis de have Øinene lukkede, og man sætter en Hindring for dem, som de ikke kjende, støde de sig; men selv med lukkede Øine kunne de meget vel ligesom Blinde finde Vei paa Steder, der ere dem bekjendte, ved Hjelp af Sandsen for local Hukommelse.

Ligesom Øret og Øiet kan virke i Drømme, kunne og de andre Sandser det; vi lugte de Dunster, der omgive os; vi have Bevidsthed om vort Spyts bittre eller saltagtige Smag efter en slet Fordøielse; vi føle Varme, Kulde o. s. v.

Mange troe, at Somnambulismen er en ganske overordentlig Tilstand, fordi de, der gaae i Søvne, under Søvnen udføre Ting, som de ikke vaagende vilde kunne gjøre; de krybe paa Træer, Tage o. s. v. Det Vidunderlige heri forsvinder for en Deel, naar vi et Øieblik minde de Omstændigheder, under hvilke man kan gjøre og ikke gjøre de dristigste Ting. Den Fare, vi ikke kjende, skrækker os ikke; paa et høit Sted, hvor intet Rækværk er, svingle vi ved at kaste Blikket ned i Afgrunden, og styrter ofte derfor ned; er der et Rækværk, holde vi os for sikre, forfærdes, svingle og falde ikke. Saaledes gaaer det med Søvngjængeren; han kjender formedelst sin hele paa een Gjenstand henvendte Opmærksomhed ikke den Fare, hvori han, ved at krybe paa Træer og Tage, svæver, og gaaer just derfor sikrere og tryggere; vækker man ham ved at kalde paa ham, da øiner han i samme Øieblik sin Fare, skrækkes — og styrter ned.

Syner, Inspirationer o. s. v. lade sig og kun forklare ved at antage en Fleerhed af Evner. For at forstaae Syner, erindre man sig hvad der finder

Sted i Drømme. Det er Udverdenens Scener, der gjentage sig i det Indre; man bilder sig ind at høre, at tale o. s. v., og Syner blive saaledes ikke andet end indre Tanker og Følelser, der ere saa stærke, at man, skjøndt vaagen, henfører dem til Udverdenen og derved virkeligen troer at see den Person eller Gjenstand, hvis Billed staaer for os.

Saaledes synes da baade Anatomien, Physiologien og Pathologien at tale for Organernes Fleerhed; man har vel anført mange Indvendinger derimod, men i Henseende til disses fuldkomne Gjendrivelse henvise vi kun til Spurzheims Observations sur la Phrænologie 1818 p. 71 sq. og i Særdeleshed til Galls nyeste Værk 1823-1824: Sur les fonctions du cerveau Tij, og enhver Tvivl vil bortfalde.

V.

Instincter, Tilbøieligheder, Talenter, og alle de moralske Egenskaber og intellectuelle Evner ere medfødte.

Om denne Gjenstand have vi for en Deel alt talt, her derfor kun en noget nøiere Udvikling deraf. Ved medfødte Anlæg forstaaes industrielle Tilbøielig-

heder, Instincter, bestemte Evner og Talenter; hvert Organ i Hjernen besidder en egen Opfatning, en Evne, en Drivefjeder, en egen Tilbøielighed og Følelse; intet har deri et uvist Resultat, men saasnart som Organerne have naaet deres fuldkomne Udvikling og hele Virksomhed, ere deres Livsforretninger ligesaa bestemte som Anlægene i dem. Antagelsen af, at de oprindelige moralske og intellectuelle Anlæg ere medfødte, er Grundvolden til Hjernens Physiologie; thi dersom man istedetfor at bevise, at de ere medfødte, var istand til at vise, at de kun ere det tilfældige Product af udvortes Gjenstande og de udvendige Sandser, vilde det være forgjæves at søge deres Oprindelse og Sæde i Hjernen. — For at indsee, at de virkeligen ere medfødte, kaste vi et Blik, først paa den døde Natur, og siden paa Dyrene og Mennesket.

Tyngden i Jordarterne og Metallerne, deres tiltrækkende og tilbagestødende Kraft, Lovene for deres Former, deres Forvandtskaber o. s. v., ere Egenskaber, der afhænge af Blandingen og Forholdet i disse Legemers integrerende Dele, og ere saa nøie dermed forbundne, at Tilintetgjørelsen af disse Egenskaber nødvendigviis ogsaa medfører Legemernes; man tænke sig Egenskaberne ved et hvilketsomhelst Stof borte, og Ideen om dets Tilstædeværelse vil dermed forsvinde!

Det forholder sig ligedan med den vis formatrix, den dannende Kraft, som de Gamle antoge i Planteriget. Lovene, hvorefter Planternes Befrugtning skeer, deres Spire dannes, og de endeligen naae deres fuldkomne Vært, deres særegne Irritabilitet, og eiendommelige Forhold indbyrdes og til andre Væsner, ere Egenskaber, væsentligen forbundne med deres Natur og Tilværelse.

Gaae vi derfra over til Dyrene, og overtænke de Instincter og Anlæg, som de strax, i det Oieblik, de komme til Verden, yttre, er det indlysende, at disse ere dem medfødte. Den knap udviklede Edderkop spinder sit Væv; den unge Myreløve graver strax sin Grube i Sandet, for at bringe Myren til at falde deri, og saaledes at opsnappe den; Bien svæver ved sin første Udflugt rundt om Biekuben i Luften, for at kunne kjende sin Bolig igjen; den unge Vagtel og Agerhønekyllingen løbe i det Oieblik, de forlade Ægget, med en beundringsværdig Færdighed efter Insecter og Korn; Skildpaden vender, knap undsluppen af Ægget, sig strax mod det nærmeste Vand; det nyfødte Barn søger som ethvert Pattedyr sin Moders Bryster, og trykker dem med sine Hænder for at udpresse den nærende Saft o. s. v. Alle disse Skabninger handle saaledes, ikke fordi de have udregnet, at denne Fremgangsmaade er nødvendig til deres Opholdelse, men fordi Naturen har

forekommet deres Trang; det er klart, at ingen forudgaaende Vane, Oplæring eller Erfaring herved finder Sted. — Naar vi længere hen see Insectet under sin Forvandling indvikle sig i et Hylster; Bien strax søge de den nærende Blomster, og, som Fuglen bygger sin Rede og Bæveren sin Hytte, denne at danne sig sexkantede Celler; naar vi see Fuglen at støde Ormen ille med sit Næb; Aben med sine Tænder bide Hovedet af Insectet, før det nedsluges; Hamsteren indsamle sig Forraad; Hunden skjule den Føde, den har for meget af; Svinet med den største Graadighed at æde den første Olden, det finder; Jagthunden uden nogen foregaaende Optugtning at forfølge og gribe Vildsvinet; Fritten, skjøndt opfødt til Melk og i en Tønde, at geraade i Raserie ved det første Syn af en Kanin; denne igjen ved første Møde at kjende dette Dyr som sin dødelige Fjende o. s. v. o. s. v. maa man indrømme, at alle disse Handlinger vise os Resultatet af Instincter, givne disse Individer af Naturen, uden hvilke de snart aldeles maatte forgaae. Dyrenes Opførsel kræver herved hverken nogen Sammenligning, eller en foregaaende Undersøgelse ved Sandserne, eller et medfødt Begreb om Gjenstanden for deres Appetit; thi hvorledes skulde de kunne have Begreb om hvad de ikke paa nogen Maade have erfaret? Paa samme Maade som en

Rœt strax behager eller mishager os, vælge eller forkaste Dyrene og Børnene ogsaa denne eller hiin Gjenstand efter de Sympathiens og Antipathiens Love, der herske mellem disse samme Gjenstande, og dem selv.

Af samme Aarsag reise sig de Følelser og Bevægelser, som vi kalde Sindsbevægelser. Tilfredshed og Utilfredshed, Fornøielse og Smerte, Glæde og Sorg, Pusse, Ærgrelse, Frygt, Skam, Skindsyge, Vrede o. s. v. ere ligesaa mange Tilstande i vort Indre, som Dyret og Mennesket ikke bestemmer, men ganske uvilkaarligen føler. Disse Følelser avles efter Menneskets og Dyrets naturlige Anlæg, uden noget Sammenstød af deres Villie, og de ere den første Gang ligesaa afgjorte, og levende, som efter flere Ganges Gjentagen. Alt hvad der derved foregaaer, er et Værk af Naturen, og til Dyrets og Menneskets Opholdelse, uden at Bevidsthed, Eftertanke, eller nogen egen Virksomhed hos Individet finder Sted. Dyret og Mennesket er organiseret til Vrede, Had, Ærgrelse, Skræk, Skindsyge o. s. v. fordi der ere Ting og Begivenheder, der efter deres Beskaffenhed maae afskyes eller elskes, eftertragtes eller frygtes.

Det er derfor, at naar de forskjellige Tilstande i Sjælen og dens forskjellige Gemytsbevægelser have naaet en vis Grad af Styrke, ledsages de af sær-

egne udvortes Handlinger, som: Gebærder, Bevægelser, Stillinger, der ligeledes have Sted uden Bevidsthed eller Vilkaarlighed, men stedse svare til Naturens Øiemed: Individets Opholdelse og Trang. Man trækker saaledes Lemmerne tilbage, ved at trues af en farlig Gjenstand, før man har havt Tid til at tænke over Faren, og Midlerne til at undgaae den; seer man noget nær ved at falde og som man ikke kan undflye, bøier man Ryggen, uden end at tænke paa den Modstand, man ved denne Stilling gjør; Barnet, der endnu er uvidende om dets Moders Tilværelse og Omhyggelighed, græder og skriger, naar det er sulten eller ellers trænger til noget; de smaae Hundehvalpe kunne i de første fjorten Dage af deres Liv ikke høre og veed altsaa heller ikke om deres Skrig høres, men skrige ikkedestomindre og lokke derved deres Moder til sig. — Det forholder sig ligedan med det voxne Væsens Gemytsbevægelser. Udtrykkene og Gebærderne, som dermed følge, ere beregnede paa Forholdene til de udvortes Gjenstande og Individernes Opholdelse. Mennesket og Dyret tager deri ingen anden Deel end at adlyde den naturlige Indskydelse, der hænger nøie sammen med dets Organisation.

Naar Mennesket begynder at øve sine Evner med en tydelig Følelse af Bevidsthed, personlig Medvirkning og Villie, fristes han vel let til at troe,

at han selv danner sine Evner; men betragter han først de Evner, Mennesket og Dyret har tilfælleds, vil Sammenligningen imellem dem ikke tillade ham at tvivle om at disse Egenskaber jo ere ham medfødte; vi finde da hos Dyrene en Mængde Tilbøieligheder, som ogsaa Mennesket besidder: Kjønsdrift, Børnekjærlighed, Hengivenhed, Selskabelighed, Mildhed eller Grumhed o. s. v., og kunne derfor ikke antage, at disse, hinanden ganske lige, Evner have en forskjellig Oprindelse.

Lader os indrømme, at disse Evner hos Mennesket ere forædlede; at saaledes Kjønsdriften hos Mennesket er forvandlet til moralsk Kjærlighed; simpel Hengivenhed til Venskab; at Nattergalens Sang hos Mennesket vorder til Musik; Fuglens Reder og Bæverens Hytter til Templer og Palladser; o. s. v.; det er dog kun den gradevise Stigen i Organisationen, hvorefter Evnerne skulle maales, og Anvendelsen og Retningen af disse forædles kun i Forhold som mere ophøiede Evner forene sig med de første. Mennesket modificerer heri derfor kun Phænomenerne, og det er at handle imod al Fornuft, at sætte det ud af Naturens Grændser og underkaste det Love, væsentligen forskjellige fra dem, de for Menneske og Dyr fælleds Grundevner adlyde. Har Mennesket Evner, der væsentligen skille ham fra Dyret, saa har han ogsaa i sin Hjerne, især i de øverste og forreste

Regioner, Dele; som Dyrene ikke besidde, og al Forskjellighed lader sig derfor let forklare. Alle Anatomer og Physiologer indrømme, at Evnerne forøges hos Dyrene i Forhold som deres Hjerne vorder mere sammensat og fuldkommen; hvorfor skulde blot Mennesket gjøre en Undtagelse fra denne almindelige Regel? Naar vi i Mennesket skue et Væsen, der sammenligner Ideer og forskjellige Begreber; der opsøger Aarsagerne til hvad der skeer; der deraf drager Slutninger, fastsætter Love og almindelige Regler; naar vi see det udmaale Verdens Omvæltninger, gjennemløbe Oceanets Flade, erkjende Handlingers Værd og Uværd; og selv hæve sig til at erkjende en Gud og tilbede ham o. s. v.; da lader os vel vogte os for at tænke, at disse Evner ere et Værk af hans egen Opfindelse eller af tilfældig Hændelse; man maatte da troe, at Skaberen just i de vigtigste Anliggender havde overladt Mennesket til sig selv, eller ladet hans Perfectibilitet afhænge af simpel Hændelse.

Imod denne Mening, at vore Evner ere medfødte, har man, som alt sagt, anført flere Indvendinger. Nogle mene at Oprindelsen til vore Ideer og Evner ligger i Sandserne, og Andre troe, at det er Opdragelsen, der fremkalder dem.

Hvad Sandserne angaaer, der bibringe Sjælen Indtryk, som denne modificerer, da give de

vel de medfødte Evner og Anlæg Materialier til at forarbeide, og udvide og fuldkommengjøre derved nødvendigviis vor Kundskabssphære meget, men Evnerne afhænge dog ikke deraf, thi vi vide jo, at de fem Sandser næsten alle ere fuldkomnere og skarpere hos de forskjellige Arter af Dyr end hos Mennesket, og hvorlidet virkeligen vore Evner deraf dannes, skulle vi, ved at omhandle hver Evne for sig, siden nøiere faae at see. Hvis Sandserne ene gave os Ideer og Kundskaber, vilde Mennesket og Dyret være en evig Boldt for de udvortes tilfældige Gjenstande; Maalestokken for Evnerne fandtes da kun i Sandsernes Fuldkommenhed; og hele Hemmeligheden ved Opdragelsen bestod da kun i mageligen at udregne Udverdenens Indvirkning paa vore Sandser. Indtrykkene, hvad enten de komme udvendigen fra gjennem Sandserne, eller indvendigen fra gjennem Følelserne i Organerne selv, bør betragtes som Betingelser, uden hvilke ingen Opfatning eller Tanke kan have Sted; men intet Indtryk udenfra, og ingen Paavirkning indenfra kan vorde en Følelse eller en Idee uden Hjernen. Evnen at opfatte Indtryk, at bevare dem, at sammenligne Ideer og deraf gjøre Anvendelse, er ingenlunde i Forhold til Sandserne hos Mennesket og Dyrene, hvilket Idioter og Sindssvage noksom lægge for Dagen; og om man end kunde bevise, at Mennesket er det af

Dyrene, der har de mest fuldkomne Sandser, vilde man endnu ikke derved kunne forklare, hvorfor han overgaaer dem alle i intellectuelle Evner. Derfor har Condillac (Oeuvres compl. Tiij p. 6) ogsaa været nødt til at sige, „at Sandserne ikke ere tilstrækkelige til at kjende Gjenstandene i Naturen, thi de samme Sandser ere fælleds for Alle, og dog have vi ikke alle de samme Kundskaber. Forskjellighed i Kjøn, Alder og Aarstid frembringer ingen væsentlig Forskjel i Sandsernes Antal og Beskaffenhed; hvorfor ere da de intellectuelle Evner og Tilbøielighederne saa forskjellige hos Barnet og den Voxne, hos den unge Mand og hos den unge Pige?" De fem Sandser kunne endeligen ligesaalidet forklare os Dyrenes forskjellige Anlæg og industrielle Instincter. Hvorledes vil man derved kunne sige os, hvorfor Sælhunden, Kamelen og den vilde Gaas udsætter Skildvagter? Hvorfor Fuglen, Bæveren, Kaninen, Myren med saa megen Kunst opfører sin Bygning? Hvorfor Vagtelen og Storken trække bort og atter komme tilbage til de samme Steder? Hvo vil derved kunne forklare os Hunnens Ømhed og Hannens Ligegyldighed for Ungerne hos nogle Klasser af Dyr, medens at Hannen i andre Arter ogsaa deltager i denne Omsorg? Hvo forklarer derved Kragens Selskabelighed og Skadens Lyst til Ensomhed; Hanens

og Tyrens udelukkende Skindsyge, og Hønsenes og Køernes Enighed? Hvo forklarer os, hvad vi kalde Snildhed, Mod, Stolthed? Er det Erfaringen? men alle disse Følelser gaae forud for Erfaringen; Edderkoppen spinder, Bæveren bygger, Nattergalen trækker bort, førend den har Erfaring. Er det Opmærksomhed, Eftertanke? Men hvi henvender da hver Dyreart sin Opmærksomhed paa en forskjellig og særdeles Gjenstand? Hvorfor hæfte alle af een Art stedse deres paa den samme? Hvorfor beroer det ikke paa Mennesket selv, at erholde en høi Grad af Opmærksomhed og Interesse for denne eller hiin Gjenstand?

Hvad Opdragelsens Indflydelse angaaer, da gjentage vi Galls Udsagn: Opdragelsen fuldkommengjør, forværrer, forener og leder de medfødte Evner, men kan hverken avle eller ganske tilintetgjøre nogen. Skjøndt man ikke mere betragter Dyrene som rene Maskiner, paastaae dog flere Philosopher, at ikke blot Mennesket, men ogsaa Dyrene fødes uden Instincter, Tilbøieligheder og Evner; at disse ere Resultatet af tilfældige Indtryk gjennem de fem Sandser, eller af Opdragelsen; selv Insecterne, sige de, vise ikke naturlige Anlæg uden som en Virkning af Underviisning; „Hvespen har, da den var Larve, lært sin Boligs Bygningsmaade af Moderen; Fuglen

lærer af dem, der have givet den Lyset, at bygge sin Rede, at synge, at trække fra een Himmelegn til en anden, og Mennesket vilde ikke vorde Menneske, han vilde forblive vild og Idiot, om ikke Opdragelse var til.“

Lader os først undersøge denne Mening forsaavidt som den angaaer Dyrene.

Det er vel sandt, at den største Deel af Dyrene ikke blot ere indskrænkede til Midler for deres Opholdelse, men og ere indtagelige for en meget mere udstrakt Underviisning, end deres umiddelbare Trang kræver; man lærer Fuglen, Egernet, Kattene, Hundene, Hestene, Aberne og endog Svinene alleslags Færdigheder og Kunster, og de læmpe selv ofte deres Handlemaade efter den Stilling, hvori de befinde sig. Men denne Evne til at modtage en Opdragelse er altid i Forhold til deres oprindelige Evner, og de kunne ligesaalidet som Menneskene lære hvad de ikke af Naturen have erholdet Anlæg for; man kan beundre Hunden paa Jagt efter Fasanen; Falken paa Jagt efter Heiren; men aldrig vil Koen lære at løbe efter Muus eller Katten at tygge Græs; aldrig vil man kunne oplære Duen eller Raabukken i at jage o. s. v. Hvis Dyrene virkeligen, som man siger, vare indtagelige for Indtrykket af Alt hvad der omgiver dem saaledes at de derved,

kunde oplæres, hvi lærer Honen da ikke at kurre som Duen? Hunnen blandt Nattergalene ikke at synge som Hannen? Hvorfor bibeholder ethvert Dyr stedse sine eiendommelige Sæder og Skikke? Hvorfor yttre Fugle og Pattedyr i det Øieblik, de ere udrugede, og skjøndt opfostrede af fremmede Mødre, stedse deres Arts Sæder? Hvorfor efterligner Gjøgen ikke den Rede, hvor den er udruget, eller den Fugls Sang, der har opfostret den? Hvorledes lære vi et Egern, hvilket vi som blind have taget ud af Reden, og som aldrig har seet noget andet Egern, at krybe og springe fra een Green til en anden? Hvo har lært Ænderne og Oldenborrene at forstille sig døde saasnart de trues af en Fjende? Hvorfor gjøre samtlige Dyr hvad de aldrig før have seet gjøre, og hvorledes kunne de gjøre det den første Gang næsten ligesaa godt som de, der have givet dem Lyse o. s. v. o. s. v.? Hvorledes vil man uden at antage, at Evnerne ere medfødte, forklare Forskjellighederne hos Individer, der ganske føre den samme Levemaade? Naar i en Skov een Nattergal synger bedre og mere vedholdende end de andre; naar i den samme Hjord een Væder, een Oxe er mere ondskabsfuld end de andre; naar i en Hønsegaard een Hane er mere tilbøielig til Strid end en anden; een Høne, een Koe bedre Moder end de andre; kan man da udlede dette af Opdragelsen?

Naar endeligen Dyrenes Instincter, Tilbøieligheder, Evner, ikke bestemmes af deres Organisation, hvorfor ere de da stedse i Samklang med deres Organer? Hvilken Hændelse skulde give hvert Dyr kunstige Instincter, Evner altid svarende til deres Tænder, deres Kløer, deres Horn o. s. v.? Vil man kunne paastaae, at Naturen handler uden Hensigt ved at give Bæveren stærke Tænder og fladtrykt Hale, den kløgtige Elephant en Snabel, den blodtørstige Tiger sine Kløer og Tænder?

Eller vil man maaskee med dem, der ikke erkjende nogen endelig Aarsag, sige at Bæveren, Tigeren og Elephanten kun anvende deres Organer, fordi de finde dem skikkede til et vist Brug; at Muldvarpen f. Ex. lever under Jorden, fordi den har altfor smaae Øine; at Svanen har maattet kaare Vandet til Opholdssted fordi den har Fødder som Aarer; at Mennesket eller Dyrene ikke have noget Lem, noget Organ for at betjene sig deraf, men betjene sig deraf, fordi de have det?" Hvo indseer ikke, at der under denne Formodning ikke mere vil være nogen Forbindelse mellem det Indre og det Ydre, mellem Organerne og den virkende Kraft? Men Vildsvinet hugger med sin Kjæve længe før dens Forsvarsredskaber deri endnu ere tilstæde; den unge Tyr og Gjeddebuk stanger med Hovedet, før Hornene have

skudt frem, Fuglen bevæger sine Vinger, forend den endnu har Fjeder o. s. v. o. s. v. Man tage Tænderne eller Kloerne fra Løven og give Lammet dem, og dømme, om man derved vil forvandle Lammet til Løve, eller Løven til Lam! Man maa altsaa antage, at hvert Dyr ved sin Organisation af Naturen har erholdt bestemte Anlæg, Instincter og Tilbøieligheder, og at det Hele, de udvortes Gjenstande og Opdragelse formaae, er blot meer eller mindre at modificere dem.

Lader det Samme sig maaskee ikke anvende hos Mennesket? Antagonisterne af de medfødte Evner sige, at da Mennesket fra Fødselen af er omgivet af andre Mennesker, tilegner det sig disses Evner og Characteer. Man kunde her spørge, hvorledes da de første Mennesker, der kun vare omgivne af Dyr, have erholdet deres Evner, og hvorledes de have skabt og opfundet dem? Ere ikke endnu den Dag i Dag flere Mennesker i deres Barndom mere omgivne af Dyr end af Mennesker? Hvorfor smittes disse Børn ikke ligesaavel af Dyrenes Instincter og Tilbøieligheder, som af Menneskenes Evner? Hvis Børn ikke havde de samme Anlæg som deres Fædre, Mødre og Opdragere, hvorledes skulde de da være istand til at modtage deres Underviisning, og nyde godt af deres Exempel? I de første Aar, hvori Børnene næsten udelukkende ere mellem deres Mødres, Ammers

og Qvindekjønnets Hænder, skille Drengene sig dog bestandigen fra Pigerne. Skjøndt jo ellers i saameget Andet de tvende Kjøn i den Alder ligne hinanden, saa vil dog et opmærksomt Øie altid opdage den Forskjel, der finder Sted i den lille Piges og Drengs Characteer og Evner; Drengene ere altid mere støiende, mere tilbøielige til Trætte, medens at Pigen er blid, forsigtig, mere hengiven; han bryder og ituslaaer sit Legetøi; hun gjemmer og opbevarer dem; han vil have Alt par force, hun ved indsmigrende Bønner; han slaaes med sine Kammerater; hun morer sig med sine Legesøstre; han leger Soldater og søger sin Fryd i krigerske Lege; hun leger Selskab og viser alt tidligt Spor til smaat Coquetterie o. s. v. Som de tvende Kjøn i Barndommen vise forskjellige Evner og Characteer, er ogsaa det ene Individ af det samme Kjøn forskjelligt fra det andet, og siden, veed vi, kan Intet frembringe en Liighed mellem Mandens og Quindens eller mellem de forskjellige Individers Evner. Veed man endeligen en Kunst, hvorved en Opdrager hos et Barn kan avle Kjærlighed, Hengivenhed, Ondskab, Ærgjerrighed, Stolthed o. s. v.? Er man istand til at frembringe et hvilketsomhelst Talent? Dette er saalidet i vor Magt, at selv naar vi ere vore egne Herrer, kunne vi ikke undflye de Forandringer, som Aarene frembringe i vore moralske og

intellectuelle Evner. Alt stadfæster Sandheden i Herders Ord: at Opdragelsen ikke kan have Sted uden ved Efterlignelse, følgeligen ved Originalens Overgang til Copien. Dette forudsætter, at Efterligneren maa have den Evne at modtage det, som bibringes ham, og, ligesom ved de Fødemidler, hvoraf man ernærer sig, at kunne assimilere sig dette. Men Maaden, hvorpaa Enhver optager det, Midlet, hvorved han tilegner sig og anvender det, beroer ene og ganske paa de i ham nedlagte Evner, og deraf følger, at vor Opdragelse paa en Maade er Productet af en dobbelt Virksomhed, nemlig fra dens Side, der bibringer, og fra dens, der optager den. Naar vi derfor see et Menneske tage den Form, vi ville give ham, er det ikke tilladt at slutte, at vi have fremtryller disse Evner for ham; vi have kun bibragt ham det, hvorfor han havde Anlæg.

Indflydelsen af Opdragelse, af Underviisning, Exempler og Omstændighederne har i Særdeleshed Sted, naar de medfødte Anlæg hverken ere for svage eller for virksomme. Ethvert sundt Menneske, begavet med sin Arts væsentlige Organisation, har derfor Modtagelighed for Alt, hvad der svarer til de Mennesket eiendommelige Evner, og det er hertil at Naturen har indskrænket sig hos den største Deel af Menneskene. Middelmaadighed er da disses Stempel, og ingen store Anlæg lede dem til noget stort Maal.

Hvis man i en Nation indfører en vis Eens-formighed i Henseende til Skikke, Meninger, Sæder, Haandværk, Kunster og Videnskaber, Love og Religion, da er det fordi alt dette ikke alene grunder sig paa positive Forhold, men og paa naturlige Anlæg; thi uden at benægte Indflydelsen af Underviisningsanstalter, saa er det dog indlysende, at de almindelige Fremskridt i Oplysningen er Productet af den for Menneskeslægten eiendommelige Organisation. Det er ligesaameget ved sin Characteer som ved sin udvendige Legemsform at det ene Individ afviger fra det andet. Denne eller hiin Egenskab er given til Een, og ikke til en Anden. Enhver har en større Forkjærlighed, et mere afgjort Talent for dette eller hiint. Der gives da i ethvert Menneske noget, som ikke beroer paa og selv modstaaer al Opdragelse; alle Opdragere vide derfor, at forskjellige Regler maae iagttages ved enhver Elev, hvis man vil fuldkommengjøre de gode og forbedre de slette Evner, der ere ham eiendommelige, og sætte ham istand til at anvende dem paa den for Samfundet og ham selv tjenligste Maade.

Hvorledes tilskrive Opdragelsen de mest afgjorte Anlæg og Evner, der undertiden selv bemærkes hos Børn, og følgeligen gaae forud for ethvert Slags Underviisning? De fleste store Mænd have allerede i deres første Aar lagt deres tilkommende Storhed

for Dagen; Achilles, skjult bag ved Pyrrhas Klæder, greb en Kaarde mellem de Gaver, Ulysses bragte; Themistocles sagde alt som Barn, at dersom man vilde give ham en lille Bye at regjere over, vilde han gjøre den stor og mægtig; da Alcibiades seer en Vognmand er i Begreb med at ødelægge hans Legetøi, lægger han sig tvers over Gaden og raaber: „Kjør, om Du vover!"; Alexander vil ikke stride med om Prisen i de olympiske Lege uden at hans Modstandere ere Konger; det var i sit 14de Aar at Cato fra Utica lagde sin store Characteer og sin Afskye for al Despotie for Dagen; alt i sit 12te Aar yttrer Pascal sit store Genie ved at skrive en Afhandling om de coniske Sectioner o. s. v. o. s. v. Erfaringen og Historien viser, hvor liden Magt Opdragelsen har, naar det gjelder meget stærke Anlæg. Mennesker, begavede med en udmærket Characteer og store intellectuelle Evner, svinge sig trods alle nok saa store Hindringer iveiret; Moses, David, Tamerlan, Pave Sixtus den 5te, havde alle været Hjorde-Oppassere; Gregor den 7de var en Tømmermands Søn; Socrates, Pythagoras, Theophrast, Demosthenes, Shakespeare, Molière, J. J. Rousseau, vare alle Sønner af Haandværkere o. s. v. o. s. v.

Selv trods de største Hindringer, og den den medfødte Characteer meest modstridende Opdragelse, vinder Naturen, naar den er begavet med Kraft, saa-

vel i det Gode som i det Slette næsten altid Seier. Nero var grusom fra sin Fødsel af, og mod alle de Menneskelighedens Grundsætninger, som hans Lærere vilde bibringe ham, satte han et Hjerte af Staal; det var vise og lærde Philosopher, der dannede Commodus's Hoved og Hjerte, men Naturen gik, som vi veed, over Optugtelsen; Peter den Stores stærke Characteer kunde hverken svækkes af de fordærvelige Grundsætninger, man søgte at indprænte, eller af de Forlystelser, hvormed man som ung stræbte at blødgjøre ham.

Det er vel sandt, at de største Mænd bære Præget af det, Aarhundrede, hvori de leve, og ikke ganske kunne unddrage sig Indtrykket af de omgivende Gjenstande; men man seer dog imidlertid stedse, at den, som besidder en overveiende Evne eller Egenskab, gaaer sin egen Gang, og med Kraft betræder den Bane, Naturen har anviist ham. Saa ofte have store Mænd været opdragne af middelmaadige Lærere, som: Homer, Petrarca, Tasso, Dante, Raphael, Michel Angelo, Racine, Molière, Corneille, Titian, Rubens, Poussin o. s. v. o. s. v., og sjelden danne omvendt store Opdragere store Mænd.

Hvis ved et Sammenstød af Omstændighederne et Menneske, begavet med visse meget virksomme Evner, er bleven hindret fra at følge sit Kald, udgjør den overveiende Evne eller Tilbøielighed siden

hans Livs Nydelse og Yndlingsbeskjæftigelse. Konger sysle med et Haandværk eller en Kunst; Bønder, Skomagere, Vævere, Hyrder vorde Astronomer, Digtere, Philosopher, Skuespillere, Billedhuggere; Peter den Store beskjæftigede sig af Lyst med mechaniske Kunster; Ludvig den 16de gjorde Laasesmedarbeide; Præsten Hahn gjorde Uhre; Haller har, midt under sine anatomiske og physiologiske Arbeider, ogsaa gjort sig berømt som Digter; og saaledes har næsten ethvert Menneske et eget Yndlingsstudium og Arbeide.

Hvis Genie er et Product af Opdragelse og omgivende Gjenstande, saa sige man, hvi visse Børn, der vise et overordentligt Genie med Hensyn til een af deres Evner, ikke i nogen anden Henseende hæve sig over deres Kammerater; og hvi Mennesker, der udmærke sig i eet Fag, ere saa middelmaadige i ethvert andet? Den berømte Betti, der 13 Aar gammel allerede gik for en meget stor Skuespiller, legede indtil det Øieblik, han skulde frem paa Scenen, paa Gaden med de andre Børn; Wilhelm Crotsch, berømt alt i sit 6te Aar for sit musicalske Genie, var i alt Øvrigt kun et Barn med middelmaadige Evner o. s. v. o. s. v. Den samme Contrast lader sig bemærke hos Voxne. De meest overordentlige Evner bevise Intet med Hensyn til Evner af et andet Slags; man vilde aldrig af Cæ-

r have gjort en Horatz eller af Alexander en Ho=
er; Newton vilde aldrig ved nogensomhelst Op=
agelse være vorden Digter eller Milton Astronom;
ichel Angelo vilde aldrig have kunnet male som
bani, eller Albani som Giulo Romano o. s. v. Dette
n kun forklares ved at antage, at visse Organer
dkommengjøre sig hurtigere og andre senere; at
s visse Individer nogle Organer stedse blive til=
ge, medens at andre erhverve sig den største Kraft.
en denne Forklaring viser igjen, at alle de mo=
lske og intellectuelle Evner ere medfødte.

Det er stedse kun Udflugter, som man bruger
at paastaae, at vore Tilbøieligheder og Talenter
e Producter af Hændelsen. „Det er," siger
an, „ubetydelige Indtryk paa Barnet ved Bry=
t, det er særdeles Exempler og Begivenheder,
r snart bestemme een, snart en anden Evne.
emosthenes blev veltalende, fordi han ledede s
rtil ved Calistrates's Veltalenhed; Milton havde
e skrevet sit berømte Digt, hvis han ikke havde
stet sin Plads som Secretair hos Cromwel;
hakespeare blev stor dramatisk Skribent fordi han
v Skuespiller; Newton tilgjettede sig Lovene for
ngden ved at see et Æble falde o. s. v. Dette kan
re, men alt hvad man deraf kan slutte, er at vore
lbøieligheder og Evner ikke altid af sig selv kaldes
Virksomhed, men at ofte et udvortes Indtryk

først maae give dem et Stød eller den materielle Gjenstand, hvorpaa de skulle øve deres Virksomhed, fremstilles dem. Hanen slaaes ikke uden at der er en Medbeiler, der vil lægge dens Kjerlighed Hin dringer iveien; Baeveren bygger ikke uden den har Grene o. s. v.; en Leilighed er jo altid nødvendig om en Evne skal kunne yttre sig. Til alle Tider lade store Begivenheder store Mænd fremtrine, ikke fordi Omstændighederne avle deres intellectuelle Evner, men fordi de forskaffe dem et frit Spillerum til deres Udøvelse. Uden Tvivl er det kun derved at flere Mennesker lære deres eget Talent eller Genie at kjende; men hvis visse Evner ofte af Mangel paa Omstændigheder forblive uvirksomme, bringer den Styrke og Fasthed, hvormed disse Evner saa siden vise sig, Enhver til at indsee, at dere Tilværelse er gaaet forud for deres Virksomhed Bilde vel uden særdeles Anlæg Resultatet i hin Exempler være blevet som det blev? Hvormang Børn gives der ikke, paa hvilke Kunstens Værke kun gjøre lidet Indtryk, eller hvilke Synet af dei ikke gjør til Kunstnere? Hvormange Secretairer tak ikke deres Embede, uden at vorde Miltoner? Hvor mange ere ikke forelskede og gjøre Vers som Corneille og Racine uden derfor at vorde Corneiller o Raciner? Og hvis de ubetydeligste tilstødende Omstændigheder virkeligen frembringe saa paafaldend

Forskjelligheder i Tilbøieligheder og Talenter, hvorfor betjener Opdragelsen, der efter Godtbefindende skulde skabe Omstændigheder, sig ikke af dette nye Middel for at danne store Mænd? og hvorfor have og skulle vi stedse have at beklage os over, at, trods de mange Underviisningsanstalter, store Mænd dog ere saa sjeldne?

Man kan vist ikke nægte, at gode Mønstre jo ere af en stor Nytte, og at Studiet af disse Mønstre jo bør udgjøre en væsentlig Deel af Opdragelsen, men naar det er tilstrækkeligt at have ypperlige Mønstre at efterligne, hvorfra have da Homer, Petrarca, Dante o. s. v. hentet deres guddommelige Kunst? Hvorfor ere der ikke flere Tacitus'er, Ciceroer og Titus-Livius'er o. s. v. endskjøndt saa mange Lærde vide disse store Mænd udenad? Hvorfor frembringe Raphaeler, Mozarter, Haydner, saa faa Elever? og hvi maae der altid gaae flere Aarhundreder hen, før man seer sande store Mænd glimre i Historiens Aarbøger?

Man spørge endeligen alle dem, der hellige deres hele Liv til Menneskets Opdragelse, en Campe, en Niemeyer, en Pestalozzi, en Salzmann, en Pfingsten, en Sicard o. s. v.; hver Dag vil give dem Leilighed til at bemærke, at Anlæggene i ethvert Individ ere forskjellige fra Fødselen af, og at Opdragelsen ikke kan have nogen Virkning uden i For-

hold til de medfødte Evner; hvis det ikke var saa hvorledes skulde da disse Menneskevenner kunne tl give sig, eller Andre tilgive dem, ikke hos deres Ele ver at udrydde alle Feil, alle sørgelige Lidenskaber og alle lave Tilbøieligheder? Hvorfor skulde Satir: keren, Sædelæreren og Præsten ikke have mere He: redømme over Forbrydelser og Feil? Hvorfor har de Store og Rige ikke endnu afkjøbt Kunsten a give deres Børn flere Evner? Man maa da tro at en saadan Kunst ikke ganske er i Menneskene Magt; det er Naturen selv, der ved Organisatl nens uforanderlige Love har forbeholdt sig, ikke de eneste, men den første Ret over Udøvelsen af Me: neskets og Dyrenes Evner og Drifter.

VI.

De moralske og intellectuelle Evner Yttring afhænger af materiell Betingelser.

Herved maa ikke forstaaes at vore moralske o intellectuelle Evner ere Producter af Organisationen men at Yttringen af dem kun er mulig ved Hje af dertil svarende Organer. Som Støttepunkter fo denne Mening tjene følgende Kjendsgjerninger.

1) De moralske og intellectuelle Evner vise sig, tage til og tage af, i samme Forhold som deres Organer udvikles, styrkes og svækkes.

Hvad der har Sted ved de lavere Livsforretninger, skeer ogsaa med de høiere Functioner og Organer. De forskjellige Dele af Nervesystemet udvikles og fuldkommengjøres saaledes i forskjellige Tidsrum; de i Brystet og Underlivet før Hjernen, og derfor bemærkes Livsforretningerne der ogsaa meget snarere og meget stærkere; Nerverne for Lugten og Smagen naae deres Fuldkommenheds Grad hurtigere end Nerverne for Hørelsen og Synet; Smagen og Lugten er jo og hurtigere udviklet end Hørelsen og Synet. Den samme Gang bemærkes ved Hjernens Udvikling, Skridt for Skridt ligefra Barnealderen indtil Menneskets fuldkomne Uddannelse; kun som Hjernen mere og mere udvikles, træde ogsaa Evnerne dermed frem; saasnart Hjernemassen i Oldinge-Alderen tager af og forandres, svækkes og forandres ogsaa Sjæleevnerne; hvilket vi alt (P. 64) vidtløftigen have berørt. De intellectuelle og moralske Evner afhænge saaledes klarligen af materielle Forbindelser; og Functionernes Fremskriden er ganske den samme som Organernes.

2) Naar Udviklingen af Organerne for de moralske Egenskaber og intellectuelle Evner ikke følge den sædvanlige gradevise Orden, fjerner Yttringen af disse Organers Functioner sig ogsaa fra deres sædvanlige Gang.

Man bemærker meget ofte i den engelske Syge, at Børnenes intellectuelle Evner ere mere levende end de paa den Alder pleie at være; Grunden dertil er, at en af denne Sygdoms sædvanlige Virkninger er at give Hjernen en overordentlig Grad af Udvikling og Irritabilitet. Undertiden udvikler endog uden Sygdom een Deel af Hjernen sig tidligere, og altid vil da den Function, som svarer til denne Deel, samtidigen dermed yttre sig. Man bemærker saaledes ofte Børn, hos hvilke den Hjerne-Deel, der staaer for den physiske Kjerlighed, alt i det tredie eller fjerde Aar har erholdt en overordentlig Udvikling, og disse beherskes da altid af hiin ulykkelige Drift, endskjøndt deres Fødselsdele sjelden have naaet nogen muligen tilsvarende Udvikling, og de med Hensyn til andre Evner staae langt tilbage. Naar derimod de forskjellige Dele i Hjernen, eller dens hele Masse kun sildigen naae Modenhed og Fasthed, ere der ogsaa kun faa Spor til Intellectualitet forend det 12te eller 13de Aar. Men paa den Tid synes Naturen

med nye Styrke at arbeide paa Delenes Udvikling; saa at Børn, man hidtil havde opgivet alt Haab om, undertiden i en kort Tid lægge de herligste Talenter for Dagen. Det gik saaledes med Gesner, en af Schweitzes elskværdigste Digtere; født i en Familie, hvor Kjærtelsygen i Ungdommen var arvelig, erklærede hans Lærere ham i sit 10de Aar for aldeles udulig til at lære noget.

Det kan altsaa ikke drages i Tvivl, at Functionernes Udvikling er samtidig med Organernes uregelmæssige, enten altfor hurtige eller altfor langsomme Uddannelse; og Evnerne afhænge saaledes af materielle Organer.

3. Hvis Hjernens Organer ikke ere fuldkomment udviklede, er Yttringen af deres tilsvarende Evner ligeledes ufuldkommen.

Endskjøndt Kraften i Organernes Functioner ogsaa afhænger noget af disses Irritabilitet, kan man dog med Sikkerhed bestemme dens Grad efter Hjernens til sine Functioner nødvendige Udvikling. Alle Tiders Jagttagelser have stadfæstet, at Hjernen ikke er istand til at opfylde sin Bestemmelse, naar dens Beenbedækning eller Hjerneskallen ikke er mere end 13 til 17 Tommer i Omkreds (regnet efter den høistfremstaaende Deel af Baghovedet, rundt om

Tindingerne og den meest hvælvede Deel paa Panden). Deri ere Willis, Pinel og alle Andre enige. Alle Idioters Hoveder ere i Forhold mindre end Andres; de have som oftest 13 til 14 Tommer i Omkreds og 12 fra Roden af Næsen indtil det store Hul i Baghovedet. Hvis undertiden Dværge, der til en vis Grad have intellectuelle Evner, herfra synes at gjøre en Undtagelse, da maa man erindre, at Hovedets Størrelse hos Saadanne stedse er i Misforhold til det øvrige Legeme. Selv naar Hovederne ere noget større end de, der characterisere en fuldkommen Aandssvaghed, ere de intellectuelle Evner endnu næsten ganske tilbage.

I Forhold som Hjernens Organisation i de forskjellige Grader, der betegne Aandsslovhed, forbedres, i samme Forhold aabenbare sig ogsaa Evnerne. De Individer, der ere under denne Grad af Udvikling, vise enkelte Anlæg og Tilbøieligheder; deres Gebærder vorde mere og mere betydningsfulde, og Functionerne hæve sig saaledes med Organisationen, at Aandssvagheden tilsidst kun høist ubetydeligen viser sig i enkelte Dele. Man seer heraf at ikke alle de, der ansees for Idioter, ere det aldeles, og i meget derfor kunne opføre sig fornuftigen. — Man see det oven p. 70 anførte Tilfælde om Drengen i Hamborg.

4. Naar Organerne for Forstanden have naaet en høi Grad af Udvikling og Fuldkommenhed, ere disse Organer istand til kraftigen at lægge deres Functioner for Dagen.

Dette vil vidtløftigen omhandles ved den specielle Omtale af hver Evnes Afhængighed af sit Organs Udvikling, og det vil sees, hvorledes ethvert udmærket Talent, enhver bestemt Tilbøielighed, enhver fix Idee, hver partiel Galskab afhænger af et Organs overordentlige Udvikling. Her maa det være nok at henpege paa den Forskjel der findes mellem Idioternes Hoveder, deres, hvis Talenter kun ere middelmaadige, og deres, der ere begavede med stort Genie og udmærkede Aandsevner; de Førstes Hoveder ere smaae, og de Sidstes meget store. Derom have selv Kunstnerne et dunkelt Begreb; de afskildre i Almindelighed store intellectuelle Evner med store Pander og give derimod smaae fladtrykte Pander og et Hoved, meget stort bag, til dem med fremstikkende lavere Evner. De Gamle gave Statuerne af deres Præster og Philosopher meget større Pander end Statuerne af deres Gladiatorer; man lægge især Mærke til den capitolinske Jupiter; intet Hoved har nogensinde været saa stærkt hvælvet i den forreste og øverste Deel af Panden som dette, og hvormeget afviger det ikke fra Bachus's!

I alle de Tilfælde derfor, hvor Mennesker med Talent og Genie ikke ere meget høie, finder man aldrig Hovedet i Forhold til deres Legeme; og Kunstnerne synde mod Naturen, naar de, for at skildre en med store Aandsgaver udmærket Mand, efter deres egne urigtige Begreber om Storhed give ham et stort Legeme, for at det skal være i Forhold til hans Hoved.

For at overtyde sig om at Organernes Udvikling stedse staaer i Forhold til deres Functioners større Kraft, kaste man kun et Blik paa de Menneskers Hoveder, der have gjort sig berømte ved fortrinlige Aandsgaver, som Socrates's, Bacons, Sullys, Gallileis, Boerhawes, Hallers, Leibnitz's, Voltaires, Pascals, o. s. v.; herved maa imidlertid bemærkes, at et Menneske, der virkeligen fortjener Navn af Stor, men kun er det i een Henseende, ikke altid, da han ikke er udrustet med flere store og udviklede Evner, vil befindes at have et stort Hoved; den største Architect, Musicus, eller Maler o. s. v. kan udmærke sig meget i sin Kunst, uden at hele Hjernen derfor tager Deel i den store Udvikling af een eller flere af dens Dele.

5. Det er kun ved Forskjelligheden i Organisationen hos de tvende Kjøn, at visse Evner ere stærkere hos Manden, og andre hos Qvinden.

Begge Kjønnene have vel blandt Menneskene og Dyrene den samme Hjerne og følgeligen de samme Organer; men nogle Organer er sædvanligviis hos det ene Kjøn fuldkomnere end hos det andet. De Dele af Hjernen, der ligge mod den forreste og øverste Deel af Panden, ere mindre hos Størstedelen af Qvindekjønnet; ligeledes er som oftest den lille Hjerne mindre end Mandens; derimod havé de de Dele, der ligge i den øverste Deel af Baghovedet, meget stærkere udviklede. Man kan derfor antage som en Regel, at paa Qvindernes Hoveder er i Almindelighed Diameteren fra Panden til Baghovedet større, og derimod alle de andre Diametre mindre. Disse Forskjelligheder hos de tvende Kjøn forklare fuldkommen den større Intellectualitet hos Manden og den stærkere Børnekjærlighed hos Qvinden. At der imidlertid kunne gives Undtagelser, forstaaer sig af sig selv.

6. Naar Dannelsen af Hjernen er eens hos forskjellige Individer, ere og Tilbøielighederne og Talenterne eens, hvor forskjellig end den øvrige Legems-Form er; og naar Dannelsen af Hjernen er forskjellig, ere og Tilbøielighederne og Talenterne forskjellige, hvor liigt end det hele øvrige Legeme er.

Alle Nationer have de samme væsentlige Dele i Hjernen, og derfor bemærker man og stedse omtrent de samme Tilbøieligheder, Talenter og Evner hos dem alle; Forskjellighederne ere ikke andet end Modificationer, og hvis visse Dele af Hjernen almindeligen ere meget eller meget lidet udviklede hos en Nation, ville disse danne den nationale Characteer, og de Talenter, hvori den enten udmærker sig eller staaer tilbage for andre.

Man bemærker altid, at Brødre og Søstre, der i Hovedets Form have Lighed med hinanden, eller med Faderen eller Moderen, ogsaa ligne hinanden i Sjæls- og Aands-Evner; Gall og Andre have saavel i det Hele som i det Enkelte hos Flere heri funden den mest paafaldende Overeensstemmelse.

7. **Naar den physiske Legemsbeskaffenhed forplanter sig fra Forældrene til Børnene, tage disse i samme Forhold Deel i deres moralske og intellectuelle Evner.**

Man har til alle Tider gjort den Bemærkning, at visse moralske Evner og Sygdomme, ligesom andre, ofte gaae i Arv i den samme Familie. Gaubius taler om en Pige, hvis Fader leed af en voldsom Tilbøielighed til at spise Menneskekjød, der endog forledte ham til at begaae adskillige Mord; skjøndt hun længe var skilt fra ham og var bleven opdragen blandt fremmede og meget retskafne Folk, laae hun dog,

ligesom sin Fader, under for det ubegribelige Hang til at spise Menneskekjød. Saaledes er og ofte, hvorpaa vi længere hen skulle anføre Exempler, Tilbøieligheden til at stjæle, til at drikke, og selv til Selvmord arvelig, og hvorledes skulde vel disse saavel gode som slette Anlæg kunne forplante sig fra det ene Lem i en Familie til det andet, uden at være grundede i Organismen?

8. Tilstanden i Søvn og Drømme beviser ligeledes, at Udøvelsen af de moralske og intellectuelle Evner afhænger af Organisationen.

Hvis virkelig noget Aandeligt, uafhængigen af al Organisation, forestod de moralske og intellectuelle Functioner, hvorledes skulde da vel denne rene Aandelighed kunne trættes, udtømmes, have Søvn og Hvile nødig? Under Søvnen eller Ophævelsen af Hjernens Livsforretninger gjenvinder dette Organ nye Kræfter og udfører da, naar den igjen vaagner, sine Functioner med Lethed. Drømmene, som opstaae af et eller flere Organer, der under Søvnen ere i Virksomhed, stemmer altid overeens med Individets physiske Anlæg; Ynglingen drømmer om Glæder og behagelige Begivenheder; han svømmer, flyver, inddysses i den sødeste Vellyst o. s. v.; Sygelige og Irritable eller Qvinder finde derimod i deres Drømme intet uden Hindringer og Gjenvordig-

eder o. s. v. Det forholder sig ligedan med dem, der gaae i Søvne; en Afhængighed af Organisationen er allevegne tydelig.

9. Alt hvad der kjendeligen indvirker paa, svækker eller irriterer Organismen og især Nervesystemet frembringer og betydelige Forandringer i Udøvelsen af de aandelige Evner.

Det er en almindelig Bemærkning, at en altfor hurtig Væxt eller en altfor stærk Udvikling af Organerne svække de dem tilsvarende Functioner. Dette skeer især i Menneskets Udviklingsperiode; Aanden og Legemet lider da samtidigen; og først, naar Udviklingen er fuldført, tage de intellectuelle Evner igjen til i Virksomhed.

Naar derimod de intellectuelle Organer udvikle sig for tidligen og holdes i en for stor Virksomhed, opstaaer i disse Organer hyppigen en uløgelig Udtømmelse og Lamhed; og det er af den Grund, at de tidlige Genier kun vorde middelmaadige Subjecter og selv, hvis Svækkelsen har naaet den høieste Grad, Aandssløve. Det hændes derimod ogsaa, at de intellectuelle Evner, der ere svage hos flere Børn, især hos dem, der have Vand i Hovedet, ofte, saasnart Hjernen er kommen til sin fuldkomne Væxt og Fasthed, betydeligen forstærkes og udvikles. Ligeledes er det en almindelig Erfaring, at hos dem, der lide

af Vand i Hovedet, tage de intellectuelle Evner af eller til ganske i Forhold som Vandets Mængde til- eller aftager.

Selv hos de alt fuldvoxne Mennesker og Dyr ere Legemets Organer endnu til bestemte Tidsrum underkastede en ganske forskjellig Virksomhed, da de ved Indflydelsen af Aarstiderne, Temperaturen, Føden, paa Grund af de for Organismen egne Love eller i Forhold til de flydende Deles forøgede eller formindskede Tilløb, tydeligen af- eller tiltage. Det er derfor, at man hos Dyrene seer industrielle Anlæg og Tilbøieligheder, saasom: Kjønsdriften, Tilbøieligheden til at synge, at bygge, at udvandre o. s. v., til forskjellige Tider at yttre sig og forsvinde. Dette er ligeledes Tilfældet med Menneskets og især Qvindens Aandsanlæg; de ere underkastede længere eller kortere periodiske Forandringer. Den samme Gjenstand gjør jo til forskjellige Tider et ganske forskjelligt Indtryk paa os, og vi dømme derom ganske forskjelligt; Gjenstanden er forbleven den samme, men vore Organer have forandret sig. Hvor forskjelligen tænke og føle vi ikke, naar vore Sandser ere ophidsede, og efterat vi igjen ere blevne rolige, eller Sandserne tilfredsstillede! Hvo kan miskjende den mægtige Indflydelse, som de forskjellige Gemytsbevægelser, som: Vrede, Sorg, Ærgrelse, Frygt, Glæde, have paa vore Tilbøieligheder og

Evner; den, som Nærmelsen eller Nærværelsen af periodiske Udtømmelser, saasom: menstrua, Hæmorrhoider o. s. v. have; Indflydelsen af Frugtsommelighedstilstanden; af tilbageholdte eller for stærke Udtømmelser, af Fødemidler, af Fordøielsen; den Indflydelse, som alt Svækkende, saasom: lang Faste, lang Vaagen, en vedholdende og eensformig Aandsanstrengelse, yttrer? Hvo kan fragaae Indvirkningen af en betydelig og nær Forandring i Temperaturen, især naar en heftig Storm eller et Tordenveir forestaaer; Indflydelsen af Castration, af Sygdomme i Almindelighed og Hjernens i Særdeleshed, og endelig en Indflydelsen af behagelige Følelser og den Glæde, vi finde ved Gjenstande, der omringe os, som: ved en klar Luft, Musik, Dans o. s. v.?

Alle disse og mange flere Aarsager frembringe de mest paafaldende Forandringer i Udøvelsen af vore moralske og intellectuelle Evner, og dog virke de kun umiddelbart paa vor Organisme! Naar nu i visse Tilfælde disse samme Aarsager frembringe de overordentligste Tilbøieligheder, som: den mest ubegrændsede Vellyst, den mest oprørende Stolthed, og selv en Tilbøielighed til at begaae Forbrydelser, maa man da ikke drage den Slutning, at det er i vor Natur, at Kilden til disse Tilbøieligheder ligger, og at deres altfor voldsomme Kraft oprinder af en sygelig Forandring i vor Organisation?

Her for det Første kun et Par Exempler! Mabillon havde i sin Ungdom kun meget indskrænkede Evner; men midt i sin Middelmaadighed fik han et meget stærkt Saar i Hovedet og — viste fra det Øieblik af meget udmærkede Talenter. Her i Kjøbenhavn faldt et ungt Menneske, 14 Aar gammel, der kun gav meget lidet Haab, fra en Trappe i fjerde Etage, og — lagde fra den Tid af en meget stor Forstand for Dagen; men fra samme Dag yttrede han ogsaa, skjøndt forhen anseet for et godt Menneske, en saa slet Characteer, at man tilsidst saae sig nødt til at fængsle ham! Gall har kjendt en Pige, der i sit 9de Aar fik et Stød paa den høire Side af Hovedet; hun leed derefter siden af Smerter, forbundne med Kramper, Lamhed o. s. v.; men til Gjengjeld havde hendes intellectuelle Evner derved pludseligen naaet en ualmindelig Grad af Styrke. Gretry fortæller selv, at han skylder et heftigt Stød, han fik paa Hovedet af et Stykke Brænde, Udviklingen af sit musicalske Genie, og Haller meddeler (Phys. Tiv) flere lignende Exempler.

Det er vel sandt, at Mennesket, naar det er sundt, ikke mærker, at det øver sine intellectuelle Evner ved Hjelp af materielle Organer; men det mærker jo heller ikke, at Fordøielsen, Ernæringen og Affondringen foregaae ved materielle Midler.

Vi have nu saaledes seet, at Hjernen maa antages for Evnernes Sæde; at disse ere flere og medfødte, og afhænge af materielle Betingelser; at saaledes den menneskelige Aands hele Philosophie beroer paa Kundskaben om Hjernens Functioner; det er herefter et vigtigt Spørgsmaal, hvorvidt dette kan give os en Maalestok til, af udvortes Kjendetegn at slutte os til indre Talenter og Evner. Lader os engang see, hvorledes og med hvor lidet Held dette alt er blevet forsøgt!

1) Nogle (deriblandt Aristoteles, Erasistratus, Plinius, Galen og flere Nyere) støttede sig paa den almindelige Jagttagelse og Erfaring, at Menneskets Hjerne er større end Huusdyrenes og de høiere Dyrs igjen større end de laveres, og sluttede deraf, at den større eller mindre Forstand stedse staaer i Forhold til Hjernens absolute Størrelse. Men Elephantens, Delphinens og Hvalfiskens Hjerne udgjør en meget større Masse end Menneskets, og dog tør vi neppe i Henseende til Forstand sætte dem ved Siden af, end mindre over Mennesket; Aben og Hunden, der dog i Kløgt saameget nærmer sig Mennesket, have en meget mindre Hjerne end Oxen, Svinet, Æslet o. s. v.; Ulven, Tigeren, Faaret, Kamelen have alle en omtrent lige stor Hjerne, og ere dog hinanden meget forskjellige i Evner. Desuden veed vi jo, at meget smaae

Hjernemasser undertiden besidde de meest forbausende Evner; Bien og Edderkoppen f. Ex., hvis indre Oeconomie, Lidenskaber, locale Hukommelse o. s. v., ere saa mærkværdige. — Hos Mennesket holder denne Regel endnu mindre Stik; smaae Hoveder yttre ofte meget større Forstand end større.

2) Andre have taget Hensyn til Hjernens relative Størrelse i Forhold til det hele Legeme; Elephanten og Hvalfisken have mere Hjerne end Mennesket; men Vægten af deres Legeme overgaaer ogsaa det menneskelige Legemes i et meget større Forhold end deres Hjernes Tyngde overgaaer den menneskelige Hjernes; Fiskene og Amphibierne, der jo ere saa enfoldige, have og kun en meget liden Hjerne i Forhold til deres Legeme; en Krocodil, 12 Fod lang; en Slange, 18 Fod lang; en Skildpade, der veier flere hundrede Pund, have alle en Hjerne, der neppe veier et Par Drachmer o. s. v. Disse Kjendsgjerninger synes at bekræfte, at Yttringerne af Sjælens Evner svare til Hjernens Størrelse, sammenlignet med Legemets. — Men man veed, at Spurven, Kanariefuglen og flere Fugle, Abekattene o. s. v. med Hensyn til Størrelsen af deres Legeme have meget mere Hjerne end Mennesket; disse Dyr maatte da altsaa i Kløgt ikke alene staae over Hesten, Hunden og Elephanten, men selv over Mennesket; og Elephanten maatte efter denne Theorie

være det allerdummeste Dyr, som det jo ikke er. Haller har ogsaa allerede bemærket, at i den unge Alder er hos Mennesket Hjernens Forhold til det øvrige Legeme større end i den voxne, og Børn maatte efter hiin Theorie saaledes besidde større Forstand end Voxne.

3) Camper vilde maale den større eller mindre Forstandskraft ved tvende Linier, den ene trukken fra de øverste Skjæretænder op til det mest fremstaaende Punkt af Panden, og den anden fra Tænderne hen til Baghovedet, skjærende den udvendige Høregang; jo stumpere Vinkelen, dannet af disse tvende Linier, var, desto klogtigere skulde Mennesket og Dyret være; jo spidsere, desto enfoldigere og dummere. Efter denne Theorie har man maalt de forskjellige Aldre, og Lavater har derefter dannet en Scala ligefra Frøen indtil Apollo af Belvedere. — Men det var altid forskjellige Individer, man i Henseende til Aldrene maalte; det burde, hvis man ønskede et nøiagtigt Resultat, havde været eet Individ, man vedblev at følge gjennem de forskjellige Livsperioder, thi der gives maaskee ikke tvende Personer, der ganske have een og den samme Ansigtsvinkel. Negrene have endvidere som et Nationaltræk meget fremspringende Underkjæver, faae derved altid en meget spids Ansigtsvinkel og tabe saaledes ved denne Maalestok meget, da selv europæiske Idioter

ofte have Vinkelen stumpere end meget sindrige Negre. Man tager desuden herved kun den forreste Deel af Hjernen i Betragtning, og Blumenbach har gjort den Bemærkning, at Trefjerdedelen af Dyrene har denne Ansigtsvinkel næsten ganske eens, og dog er begavet med høist forskjellige Evner. — Hjernen er ikke heller altid beliggende lige strax under Panden.

4) Andre ville dømme efter Forholdet mellem Hjerneskal og Ansigt. — Menneskets Ansigt, siger man, er i Forhold til Hjerneskallen mindre end Dyrenes, og jo større saaledes Ansigtet vorder, medens Hjerneskallen formindskes, des vildere, des dummere vorde og Individerne. — Men det er ikke i Forholdet mellem Hjerneskallen og Ansigtet, men i Pandens Udvikling selv at man maa søge Kjendetegnene paa en større Forstand; det er ligegyldigt, om Ansigtet er stort eller lidet; et Menneske med udmærket Forstand har næsten altid en stor fremragende Pande. Montaigne, Leibnitz, Haller o. s. v. havde et stort Ansigt og en stor Hjerneskal, Voltaire, Kant o. s. v. derimod et lidet Ansigt og en stor Hjerneskal. — Dovendyret og hippopotamus have i Sammenligning med Hjerneskallen et mindre Ansigt end Hjorten, Hesten o. s. v. og dog overgaae hine disse neppe i Kløgt. Desuden kan denne Maalestok slet ikke anvendes hos Fuglene.

5) Plato havde en Mening, som senere Richerand har opfrisket, at Forstandsevnerne kunne bedømmes efter Længden af Halsen; jo længere Halsen, des dummere Individet; man søger endog at forklare dette derved, at Hjernen da er længere borte fra Hjertet og saaledes mindre vækkes til Virksomhed af Blodet. Denne Mening modsiges altfor meget af Erfaringen, til at den her vidtløftigere skulde behøve at gjendrives.

Heraf sees, at man hidindtil ikke var kommet videre i at finde Kjendetegnene paa tilstædeværende Evner, eller i at bestemme Sædet for deres Organer, og ikke er dette at undre sig over, saa længe som man satte en skarp Grændse mellem Aand og Legeme, ansaae hiin som et af alt Materielt ganske uafhængigt Væsen, kun beskjæftigede sig med grundløse Speculationer over Maaden, hvorved og Grunden hvorfor, haardnakkent benægtede Fleerheden i Evnerne o. s. v. Phrænologen har gaaet og gaaer en ganske anden Vei; han støtter sig paa Kjendsgjerninger og Erfaring, og hvorfor og hvorledes vorder med Rette ikke Gjenstanden for hans Granskninger.

Naar Talen i Hines Undersøgelser var om at formode eller selv søge et Organ, da var det kun for Opfatningen, Hukommelsen, Dømmekraften, Indbildningskraften, Forstanden, Villien, Opmærksom-

heden o. s. v., hvilke Evner man ene antog, at man meente et saadant gaves; men det er, og vil stedse være umuligt at opdage et Organ for nogen af hine Evner. Istedetfor at være oprindelige Grundevner ere de kun almindelige Egenskaber ved de sande Grundevner. Tone- og Farvesands ere f. Ex. tvende særegne Talenter, tvende oprindelige Grundevner; i Tonesands maa der saaledes være Opfatning, fordi man først maa opfatte Forholdene i Tonerne; der maa være Opmærksomhed deri, eftersom Individet ellers ikke vilde lægge Mærke dertil; der maa være Erindring og Hukommelse deri, da Individet ellers ikke kunde gjemme de opfattede, eller frembringe lignende Toner; der maa være Sammenligning og Dømmekraft i Evnen, da man ellers vilde forvexle den ene Tone med den anden; og der maa ogsaa være Indbildningskraft deri, da Individet i modsat Fald ikke kunde opfinde nye Forhold, componere. Saaledes ogsaa med Farvesands og enhver anden Evne.

Saaledes er da Opmærksomhed, Opfatning, Erindring, Hukommelse, Dømmekraft, Indbildningskraft ikke andet end forskjellige Virkemaader i en eller anden Grundevne. De ere væsentligen nødvendige for enhver Evne og afhænge ganske af dennes Kraft eller Svaghed.

Dette forklarer os, hvorledes man kan have en stor Opmærksomhed, en meget let Opfatning, en særdeles god Hukommelse, en meget god Dømmekraft, en opfinderisk og glimrende Indbildningskraft i een Henseende, ved eet Talent, og være ganske tilbage i alt dette i andre Henseender.

Man har begaaet samme Feil ved at betragte Instinctet, Følelserne og Lidenskaberne som noget positivt og ved at gjøre dem til abstracte og almindelige. Instinctet er ikke eet; der er et Instinct for Artens Forplantelse, Instinct til at reise o. s. v.. Det er disse specielle Instincter, der bestemme Individets særegne Natur, have en særegen Tilværelse og særegne Organer.

Lidenskaberne ere ligeledes kun en meget høi Grad af Virksomhed i denne eller hiin Tilbøielighed, i denne eller hiin Evne. Der gives en Lidenskab i Kjønsdriften, som der er en Lidenskab i Talentet for Musik; Philosophen har en Slags Lidenskab for at grunde og overveie, Maleren for at male o. s. v. Det er derfor ikke muligt at finde et Organ for alle Lidenskaberne, men hver Lidenskab har sit Organ; og der ere derfor ligesaa mange Lidenskaber som der ere Organer. — Sindsbevægelserne ere ogsaa blot Modificationer i de forskjellige Organer; Smerte, Velbehag, Ærgrelse, Skam, Fortvivlelse o. s. v. have Sted, naar visse Organer

paa en færegen Maade paavirkes. Der gives følgeligen ikke eet Organ, eet eget Sæde for Sindsbevægelserne, men enhver af de flere Tilbøieligheder og Evner besidder og udtrykker dem.

Under alle hine Fordomme og forudfattede Meninger var det let at indsee, at mange Hindringer og Modsigelser maatte taarne sig iveiret for Gall, da han ad en ganske forskjellig Vei stræbte at naae Maalet.

Den Fremgangsmaade, som Gall i Overbeviisningen af de forudgaaendes Feilfuldhed og Usikkerhed anvendte, have vi alt tildels omtalt. Han lagde Mærke til de Mennesker, der udmærkede sig ved en eller anden Evne, et eller andet Talent, undersøgte saa Formen af deres Hoved og prægede det i sin Hukommelse; han mærkede ofte, at han kom paa Afveie, og søgte ved den første Undtagelse strax at rette sin Vildfarelse; kun, naar intet mere modstred de mangfoldige Jagttagelser, drog han en Slutning; og han stadfæstede denne ved hos dem, der enten aldeles manglede, eller stode meget tilbage i dette eller hiint Talent, paa Hjerneskallen at finde en Flade eller selv Nedtrykning, der, hvor der hos dem, som tvertimod havde denne Evne i høi Grad, bemærkedes en Fremstaaenhed; i samme Grad som han saaledes fjernede sig foregaaende Fordomme, kom han og stedse

Sandheden nærmere. Det var naturligviis især Mænd, der udmærkede sig i Et eller Andet blandt Hoben, eller Saadanne, paa hvilke Opdragelse og udvortes Omstændigheder ikke meget havde indvirket, eller som ikke behøvede at føle sig efter selskabelige Forhold, der først bleve Gjenstanden for hans Undersøgelser og Sammenligninger mellem Personernes Evner og deres Hjernes og Hjerneskals Form.

Uendelig mange saadanne Kjendsgjerninger berettigede ham da til at slutte, at denne og hiin Function sandsynligviis afhængede af denne eller hiin Deel i Hjernen.

Ved flittigen at samle paa Hjerneskaller af Berømte og Berygtede, og deraf at gjøre Afstøbninger blev Gall end mere istand til at mangfoldiggjøre og stadfæste sine Jagttagelser, og da han ogsaa altid undersøgte Dyrene, hvis Hjernemasser som mindre complicerede og hvis Drifter som stærkere betegnede saa særdeles lette saadanne Granskninger, saae han disse stedse at vorde vissere og nøiagtigere.

Hjernens Anatomie hjelper overordentligen med til at stadfæste disse physiologiske Opdagelser; man finder, at Hjernen bestaaer af flere Fascikler, der hver for sig maa have visse Functioner; nogle Evner ytre sig stærkere end andre, og Anatomien lærer, at Udviklingen af de dertil svarende Organer

stedse dermed er i Forhold o. s. v. Man drager ogsaa Nytte af Hjernens Sygdomstilstand, enten ved tilfældige Beskadigelser, eller Afsind og Vanvid. Størstedelen af Idioter have en altfor liden Hjerne; i Tilfælde af partiel Galskab er den Deel af Hjernen, som er Organet for den respective Evne, sædvanligviis meget udviklet; naar et ved Erfaringen erkjendt Organ beskadiges, gaaer Evnen, som dette forestaaer, derved tabt; naar Organet for Navnesandsen f. Ex. tilintetgjøres ved en Kugle, opkommer der Uformuenhed at erindre Navne; Regionen for Talsandsens Organ vorder smertefuldt, hver Gang man gjør vanskelige Udregninger o. s. v. Det er endvidere nyttigt at betragte Hovederne hos forskjellige Nationer og sammenligne deres Skikke og Talenter med Udviklingen af Delene i deres Hjerne. Der ere Lande og Provindser, hvor Indbyggerne have mere aflange, kortere, bredere, snevrere eller høiere Hoveder, og hvor denne eller hiin Deel af Hjernen sædvanligviis er mere udviklet.

Paa denne Maade, og efter mangfoldige Undersøgelser er det, at Gall fra først af er gaaet frem for at bestemme Functionerne i Hjernens Dele; at Meget heri endnu er tilbage at gjøre, at fuldkommen Vished ikke overalt er at antage, erkjender enhver billig Phrænolog; men meget tør alt, som støttende sig paa de ufeilbarligste Kjendsgjerninger, ansees for

uomtvisteligt og sandt, og Fremtiden vil ikke undlade at bringe et større og klarere Lys i hvad der endnu er mørkt, dunkelt og ei fuldkommen beviist.

VII.

Om Craniologien.

Da, som vi have seet, Gall saameget tager Hensyn til Hovedskallens Form i det Hele og i det Enkelte; og det er af Fremstaaenhederne og Fordybningerne, at vi skulle slutte os til de indre Tilbøieligheder og Anlæg, er det os altsaa nødvendigt, at undersøge, om Hjerneskallen virkeligen retter sig efter Hjernen, og om alle dens Forhøininger og Fordybninger opstaae af de tilsvarende Hjernedeles større eller mindre Udvikling.

I den første Undfangelsestid er Hjernen hos Embryonen tilstæde før de faste Dele ere at øine. Den er beklædt af fire Hinder; pia mater, arachnoidea, dura mater og en bruskagtig Membran. I denne sidste begynder Forbeningen paa forskjellige Punkter og i til alle Retninger udgaaende Straaler i; disse forene sig efterhaanden indbyrdes og danne saa Benene, hvis Ender gribe ind i hinanden og frembringe Suturer. De Been, der danne Hjernens Beenbedækning, ere: Pandebenet, der indtager den

forreste Deel af Hjerneskallen og i Begyndelsen er deelt i tvende; Isſebenene, der danne den øverste og mellemste Deel af Hjerneskallen, og i Midten skilles ved en Sutur; Baghovedbenet, der indtager den bagerste og nederste Deel af Hovedskallen; og Tindingbenene, der ligge paa hver sin Side af Hovedskallen neden for Isſebenene. Siebenet over Næsen og Flagermuusbenet danner tilligemed den nederste Deel af Baghovedbenet basis af Hjerneskallen, hvorpaa den nederste Flade af Hjernen hviler. En Deel af den bruskagtige Membran over Hjernen er ved Benenes Vinkler i Begyndelsen ikke forbenet og danner derved de saakaldte Fontaneller. Med Aarene forsvinde Fontanellerne, Suturerne forvoxe og Hjerneskallen udgjør tilsidst en heel, ganske fast og haard Bedækning.

Der er ingen Tvivl om, at Hjernen indtil det Øieblik, Mennesket fødes, jo har indpræget Hjerneskallen sin Form; thi denne er en Hinde, der ganske ligger paa Hjernen, og er basis til Forbeningen; Beenmaterien afsættes der efter den Form, som Hjernen besidder. At ingen møisommelig Fødsel skal forandre Hjernens og Hovedets Form, har Naturen sørget for ved Hinderne og deres Forlængelser ind i Hjernemassen, ved Benenes Bøielighed, ved at gjøre dem istand til under Fødselen at skydes ind under hinanden o. s. v. Et overgaaende, ikke for

voldsomt, Tryk forandrer derfor ikke den oprindelige Form; et meget stærkt Tryk vilde vel forstyrre Organisationen, og et mindre stærkt, men vedholdende, vel bibringe Hjernen en unaturlig Form, men da paa Functionernes Bekostning.

Fra Fødselen af indtil den modne Alder forandres Hovedets Form, og det er stedse Hjernens, der styrer Hjerneskallens. Det er for det Første tydeligt, at det er den indvendige Huulhed, der forstørres, hvorved den beenagtige Bedækning giver efter; dernæst udvikle Delene i Hjernen sig ikke paa eengang, og ligesaalidet skeer dette i Hjerneskallen. Panden for Exempel, der i Fødselen er snever, flad, lille, hvælver sig fra den 3die Maaned indtil det 8de eller 10de Aar, men efter dette Tidsrum vorder Midten af Panden i Forhold til de andre Dele mindre fremstaaende; paa den anden Side er Børnenes Nakke meget liden, da den lille Hjerne først sildigen udvikler sig, men i samme Forhold som man vorder ældre, kommer Hjerneskallen og mere frem bag; de andre Dele af Hjernen udvikle sig ligeledes kun efterhaanden. Hjernen og Hjerneskallen ere som alle de andre Dele i Legemet underkastede Stoffernes bestandige Vexel, og da Naturen har knyttet disse tvende Dele i et saa nøie Forhold til hinanden, styrer Hjernen, ligesom den i Begyndelsen havde ledet Hjerneskallens Forbening, ogsaa i

Aarenes Løb de nye Retninger, som denne skal tage; som altsaa Hjernen saaledes vorder større, tvinger den Hjerneskallen til ogsaa at vorde det.

I Alderdommen formindskes Hjernens Dele lidt efter lidt; Omslyngningerne, der vare meget hvælvede og fulde, falde sammen, og skille sig fra hinanden indbyrdes; i samme Grad som Hjernen vorder mindre, nødes ogsaa Hjerneskallen dertil; men det er sædvanligviis blot den indvendige Lamel af Hjerneskallen, der forandres, og denne befinder sig da fjernet fra den udvendige.

Hjerneskallens Form er altsaa stedse en Følge af Hjernens. Dette beviser og Hjernens Sygdomstilstand. Man har aldrig truffet paa en Hjerneskal uden Hjerne; hvis hos Idioter fra Fødselen af denne staaer tilbage i sin Udvikling, udvikler heller ikke Hjerneskallen sig mere; hvis derimod Hjernen er udspændt af Vand i sine Huulheder, tager Hjerneskallen enten i det Hele eller paa enkelte Steder strax Deel i denne Udspænding.

At Hjernens Kraft er betydelig, bevises ved Saar, hvori Beenstykker ere komne ned og af Hjernen atter skydes ud, og ved de svampeagtige Svulster paa dura mater (fungi), der trykke og gjennembore Benene og tilsidst komme frem udenpaa. Det er saaledes upaatvivleligen Hjernens Form, der bestemmer Hjerneskallens, og skjøndt derfòr Hjerneskallens

Forbening ved Sygdom stundom vel kan forstyrres, og Hjernen derved lide i Udvikling, saa er Uorden i Functionerne stedse deraf en Følge.

Man har mod Hjerneskallens Afhængighed af Hjernen anført flere Indvendinger.

Nogle mene, at Ophøiningerne paa Hjerneskallen opstaae af de Musklers Action, som der sætte sig fast; men, skjøndt der vel gives enkelte saadanne Befæstningspunkter, saa kunne vi dog ikke deraf udlede de forskjellige Fremstaaenheder, thi 1) hos Fostret virke de vist neppe saa stærkt, og dog er Formen af deres Hoveder ligesaa forskjellig som Voxnes; 2) Forhøiningerne ere aldrig i Retningen af Musklernes Paaheftning nedad, men bag ud og til Siderne; 3) der maatte være et Forhold mellem Størrelsen af Fremstaaaenhederne og de Musklers Styrke, som derpaa hefte sig, men store Fremstaaenheder falde ofte sammen med tynde Muskler og omvendt; Negrene have stærkere Tyggemuskler end Europæerne og dog et mod Tindingerne mindre bredt Hoved; ligesaa de kjødædende Dyr i Sammenligning med de græsædende; og i Barndommen, hvor Tindingebenet i Forhold er bredere og Baghovedet snevrere end i den voxne Alder, ere der dog paa begge disse Steder Muskler; 4) Musklerne maatte virke paa Hjerneskallens udvendige Lamel, og de to Lameller derved skilles fra hinanden, men just paa de Steder,

hvor Musklerne sætte sig fast, ere de nær hinanden, og tvertimod der, hvor ingen Muskel sætter sig fast, mere adskilte; 5) Fremstaaenhederne burde ogsaa staae i Forhold til den meer eller mindre lange Tid, hvori Musklerne have virket; 6) Den Flade, hvorpaa Musklerne sætter sig fast, og som er temmelig stor, burde i sin hele Udstrækning staae frem og tage disses Form istedet for Delenes i Hjernen; 7) desuden ere der mange Fremstaaenheder, hvor slet ingen Muskel sætter sig fast, som: paa den øverste og forreste Deel af Hovedet o. s. v.

Hufeland har troet, at i de Lande, hvor alle Byrder bæres paa Hovedet, maatte dettes Form derved lide en Forandring; men Børnene bære endnu Intet, og naar de begynde at gjøre det, er Hjerneskallen alt dannet og med Hjernen skikket til enhver Modstand; desuden hvile Byrderne paa Krandse, og trykke saaledes mere paa Siderne af Hovedet; og selv blandt dem, der have baaret Byrder paa Hovederne, findes der ligesaa mange Forskjelligheder i Hjerneskallens Form som hos Andre.

Reisende fortælle endvidere, at flere vilde Folkeslag ved et udvendigt Tryk give deres Hoveder en hvilkensomhelst vilkaarlig Form; man siger f. Ex. at Karaiberne med en Plade trykke deres Børns Pander flade. Men af de Exemplarer, som man har af Karaibernes Hjerneskaller, danner Panden aldeles ingen jevn Flade;

man finder ogsaa derpaa Fremstaaenheder og Fordybninger som paa andre Folks Pander, og der gives Europæere, der ikke ere langtfra at have ligesaa lave Pander. Desuden ere Beretningerne om hiin Fremgangsmaade saa afvigende, at intet Vist derom endnu tør siges.

Man har endydermere indvendt, at Benene paa Hjerneskallen ikke afgive nogen Kundskab om Hjernens og dens Deles Udvikling, „fordi" siger man, „de tvende Lameller (tabulæ), der skilles fra hinanden ved en svampeagtig Substants, ikke ere paralelle, og Hjerneskallen saaledes ikke lige tyk overalt," men i Barndommen ere de tvende Lameller neppe at skjelne; hos den Voxne ere de kun lidet skilte fra hinanden, og Mangelen paa Paralellismen er aldrig betydelig før i en meget høi Alder eller i Sygdomstilfælde. Da Organerne nu optage en temmelig betydelig Plads, og et Par Linier saaledes ikke gjøre noget Udslag, er denne Indvending uden videre Grund. — Cellerne (sinus) i Panden kunne heller ikke, som Andre have meent, lægge Hindring i Veien for Phrænologens Undersøgelser, thi de vorde kun store, naar Hjernemassen formindsker sig, enten af Alderdom eller af Sygdom; og ere aldrig tilstæde før det 12te eller 15de Aar.

Man indvender endeligen, at ikke alle Ophøjningerne naae til Overfladen. Men det synes dog

som om idetmindste en Deel af hvert Organ strakte sig til Overfladen og denne er tilstrækkelig for at opdage det hele Organs Function; thi er den ydre Udvikling af et Organ betydelig, kan man med Grund slutte sig til hele Organets; Nethinden eller den periphériske Udvikling af Seenerven i Öiet staaer saaledes altid i directe Forhold til Nerven selv; de Dyr, der have de udvendige Lugteorganer betydeligen store, have ogsaa altid en meget stor Lugtenerve; o. s. f.

VIII.

Om Maaden at undersøge Organerne paa.

Man maa fremfor Alt gjøre sig fortrolig med den sædvanlige eller Middelgraden i Organernes Udvikling, og kjende Hovedets sædvanlige Størrelse, for at vide, naar det skal kaldes stort, og naar lidet. — Man maa ikke blande de beenagtige cristæ eller uregelmæssige Forhøininger med de Fremstaaenheder, der antyde en stor Udvikling af Hjernens Dele; det er derfor nødvendigt at kjende de beenagtige Udvæxter, som ere naturlige og tjene til Befæstningspunkter for Musklerne, saasom: processus mastoideus bag Øret, og spina cruciata paa Baghovedet.

Det er rigtigst at begynde sine Bemærkninger med de almindelige Jagttagelser over Bredden af Hovedet paa dets forskjellige Steder; thi nogle Hoveder ere brede i deres hele Strækning, andre smalle; nogle ere smalle foran og brede bag, og omvendt. — Vi maae ogsaa have et Begreb saavel om Hjernefiberens Bredde som om dens Længde, thi Fibrerne for Evnerne kunne jo være lange og fine, eller lange og tykke, korte og fine, eller korte og tykke; og Indflydelsen, som dette har, er vel, at Længden giver Fibrerne større Lethed i Virksomhed og Bredden og Tykkelsen derimod større indvortes Kraft. Længden maales efter Afstanden fra Aabningen af Øret og indtil Organets peripheriske Flade; Bredden efter Bredden af den Deel, hvor Organet ligger. Organerne for den høiere Forstand ligge saaledes i Panden, og i Forhold som Længden af Linien fra Øret til denne eller hin Region er, er ogsaa Længden af Organerne; er Panden derimod smal, maae Organerne der ogsaa være smalle; og hvis den er bred, omvendt; er Linien, trukken fra Øret og til Panden, meget længere end fra Øret og bag til, og Bredden omtrent eens, da kunne vi slutte, at de intellectuelle Organer have Overvægten; hvis Hovedet hæver sig høit og bredt op til Issen af Hovedet, da kunne vi antage en stor Masse af moralske Følelser.

Vi dømme om Længden af Organerne ved Afstanden fra Øret, fordi en Linie, der drages gjennem Hovedet fra det ene Øre til det andet, vil berøre den forlængede Rygmarv paa det Sted, hvorfra alle Organerne gaae ud imod Overfladen; de for de intellectuelle Evner løbe fortil; de for de moralske Følelser opad, og de for Tilbøielighederne og Drifterne bag til og udad; men samtlige næsten fra det samme Middelpunkt.

Man kan deels ved Befølelsen og deels ved Synet komme efter de tilstædeværende Evners særdeles Udvikling; de forreste Dele af Panden og skaldede Hoveder behøve ikke at beføles; et øvet Øie vil her være tilstrækkeligt.

Ved Berørelsen selv bruge man ikke Enderne af Fingrene, der kun ville antyde os Tilstædeværelsen af smaae Fremragninger, men man bringe Fingrene sammen og lade dem med den indvendige Flade deraf gaae frem og tilbage; man forøger derved Berørelsespunkterne og opdager, ved at lade Haanden glide ganske sagte over Hovedet, letteligen selv de mindste, for Øiet uopdagelige, Fremstaaenheder. — Der gives imidlertid Øine og Hænder, som trods al Øvelse finde den største Vanskelighed derved. Begyndere kunne ogsaa komme i Forlegenhed, naar en Deel er meget stor og derved skyder de nærliggende Organer ud af deres sædvanlige Leie; naar

dette er Tilfældet med eet Organ, maa ethvert Organs særegne Form, og det meest fremstaaende Punkt, der altid falder i Middelpunktet af Organet, lede os; ere derimod flere Organer indviklede deri, er Skjelningen noget vanskeligere, men Retningen af Opstaaenhederne og de høieste Punkter kunne ogsaa her staae os bi. For at godtgjøre om et Organ er udviklet, er, vel at mærke! ikke altid en egentlig Fremstaaenhed nødvendig; Stedet selv afrundet eller kugleformigt er tilstrækkeligt dertil. Delene i Hjernen, beliggende bag Øinene, fordre ligeledes, for tilbørligen at skjelnes, nogen Øvelse; Graden i deres Udvikling kjendes ved Øieæblets Stilling og Øiehulhedens Omkreds. Man undersøger derfor, om Øiet staaer meget frem, eller ligger dybt i sin Hule, om det er trykket ned mod Overkjæven, eller skudt hen imod den ud- eller indvendige Øienvinkel; man kan deraf slutte sig til de Hjernedeles Udvikling, der ere bag og om Øienhuulheden.

Man gjør altid ogsaa bedst i at begynde med nogle faa af de største Organer og dertil at vælge særdeles udmærkede Subjecter. Hvis vi f. Ex. saaledes tage Organet for Forsigtighed, skulle vi først undersøge dets Udvikling hos dem, som meget udmærke sig ved Frygtsomhed og Vankelmodighed; med Organets Udseende hos disse sammenligne vi det hos dem, der juist ere mærkværdige for de modsatte Egenskaber, for Raskhed

og Ubesindighed; vi lægge Mærke til Hjerneskallen hos store Digtere, store Malere o. s. v.; og stedse erindre vi derved, at intet Organ virker alene, og at den Retning, ethvert tager, altid modificeres af de andre.

Efter den Alder, hvori Hjernen har begyndt at tage af, kan man ikke mere slutte sig til dens Størrelse efter Hovedets udvendige Form. Hjernen falder i Alderdommen sammen og formindskes; men Hovedets Størrelse forbliver stedse den samme, det er den indvendige Lamel i Hjerneskallen, der følger Hjernens Flade, og ved en svampeagtig Substants skilles fra den udvendige; det er derfor at Oldinge-nes Hjerneskaller ofte ere tykke, mere svampagtige; og da Organerne tillige have tabt deres naturlige Virksomhed, egne Gamles Hoveder, ligesaalidt som syge Hjerneskaller, hvor de samme Forandringer skee, sig til nogen phrænologisk Undersøgelse.

Iøvrigt troe vi, at man bør være meget forsigtig i at anvende Phrænologien paa Physiognomiken, da Saameget trods Kundskaben om Læren er istand til at lede os paa uret Vei og det især er denne Anvendelse, der har gjort Videnskaben til Gjenstand for Satirens og Spottens Pile. Da Vildfarelse er mulig, vil man derved ofte tilintetgjøre al Tro og Tillid til Læren. Det er jo kun af deres Handlinger, at Menneskene ønske at blive bedømte;

Characteren er en meget hellig Ting; den er af alle Eiendomme os den dyrebareste, og det er derfor ikke at undre sig over, at Verden kun nødigen og langsomt vil beqvemme sig til Antagelsen af et System, der lærer os, at vore selv ivrigste Bestræbelser ofte ere frugtesløse, og at vor fri Villie kun er liden eller slet ingen. — Det er derfor ogsaa meget interessant at lægge Mærke til, hvorledes selv Naturen i dette Tilfælde har givet os et Vink til at afholde os fra Anstillelsen af slige nøiagtige Undersøgelser, idetmindste hvad den dyriske og moralske Deel af vore Evner angaaer, ved just at skjule disse for det forskende Øie. Den har vel ladet Panden, Sindbilledet paa vort Overherredømme over Dyrene, være fri og aaben; men den har under Haarets Bedækning forsigtigen tilsløret for vort Øie hine lavere Lyster og Drifter, og hine styrende Kræfter, der ofte ere for svage til at lede og bekjæmpe disse. Hos Børn, paa hvilke hine Betragtninger ikke saameget kunne anvendes, vil den physiognomiske Phrænologie derimod bedre kunne finde Sted, og, da den tillige leder os paa den rigtige Vei til Opdragelsen, endog med Grund anbefales.

Anden Afdeling.

Om Grundevnerne og deres Sæde i Hjernen.

Efter ovenfor at have antydet den væsentlige Forskjel, der findes mellem Philosophernes almindelige Evner: Opfatning, Opmærksomhed, Hukommelse, Indbildningskraft o. s. v. og bestemte Instincter, Tilbøieligheder, Følelser og Talenter, idet at disse hver for sig har et særegent Organ, men hine kun ere forskjellige Virkemaader i enhver af de sande Grundevner, vilde det være at ønske, at man kunde fastsætte alle Grundevnerne, saaledes som f. Ex. Kjønsdriften, Børnekjærligheden o. s. v.; men den simple Virksomhed i Egenskaberne og Evnerne vækker sjelden Opmærksomheden; deres oprindelige Bestemmelse undslipper os; vi see de forskjellige Grader af Ytringer i Grundevnerne, men vi kunne ikke trænge til deres Kilder; vi see Digteren, og det udvendige Kjendetegn paa hans Talent; vi see Tyven, Morderen, den Godmodige o. s. v.; men denne Grad af Virksomhed er øiensynligen Resultatet af en overordentlig Udvikling i en vis Deel af Hjernen og hvilken er dens egentlige, dens Grund-Function? Dette er vanskeligt at bestemme; Phrænologerne have fundet Grund-Functionen for flere Organer; andre tilstæde endnu mange Undersøgelser.

For at en Drift, en Følelse, en Evne kan fortjene Navn af Grundevne, synes imidlertid følgende Betingelser at udfordres:

1) Naar et Talent eller en Evne, eller dens Organ, ikke yttrer, udvikler sig, eller aftager samtidigen med andre. Kjønsdriften udvikler og aabenbarer sig saaledes senere end andre; Hukommelsen for Navne svækkes saaledes hurtigere end de andre o. s. v. 2) Naar hos det samme Individ et Talent eller en Evne er meer eller mindre virksom, og den tilsvarende Deel i Hjernen meer eller mindre udviklet end de andre. Det er saaledes at de største Billedhuggere og Malere undertiden ikke have den mindste Smag for Musiken, og de største Digtere kun lidet Talent for Mathematiken o. s. v. 3) Naar en enkelt Egenskab eller Evne er virksom, medens at de andre ere som lamgjorte, og kun det Organ, som svarer til hiin, tillige er udviklet. Det er saaledes at Aandssløve, der staae tilbage i alt Andet, ofte have en stor Kjønsdrift eller Efterligningsevne. 4) Naar alle de andre Talenter og Evner med tilsvarende Organer yttre sig og kun en eneste Evne eller Tilbøielighed med sit Organ ikke er udviklet. Saaledes have Nogle en afgjort Ulyst til at høre og dyrke Musiken; Andre hade det smukke Kjøn o. s. v. 5) Naar der i Sindssygdomme ikke gives mere end een Evne eller Tilbøielighed, som lider, eller kun een, som er fuld-

kommen. Det er saaledes at denne eller hiin Affindige kun farer vild i religiøse Ideer, i Stolthed o. s. v.; og at hiin Anden, endskjøndt gal i alle andre Henseender, dog er en god Maler eller Musicus. 6) Naar den samme Evne eller Anlæg tilligemed Organet derfor bemærkes at være forskjellig hos de tvende Kjøn af den samme Dyreart, mere udviklet hos det ene end hos det andet. Saaledes udtaler Børnekjærligheden og dens Organ sig blandt de fleste Dyr hos Hunnerne; saaledes synger blandt Sangfuglene kun Hannen o. s. v. 7) Naar endeligen den samme Evne eller Egenskab altid er tilstæde hos denne Dyreart, og stedse mangler hos hiin. Flere Fuglearter, Hunden, Hesten o. s. v. have saaledes hverken Evnen eller Organet for at bygge og anlægge, der saa beundringsværdigen aabenbarer sig blandt andre Fuglearter, hos Egernet, Bæveren o. s. v.; visse Arter af Dyr ere saaledes rovbegjærlige, trække bort, bære Omsorg for deres Affkom, medens at andre Arter ere græsædende, altid holde sig paa eet Sted, forlade deres Affkom o. s. v.

Disse Betingelser for Antagelsen af en Grundevne behøve ikke alle at være tilstæde; men jo flere der gives, desto tydeligere ligger dens Uafhængighed og Eiendommelighed for Dagen.

Hvad nu disse Evners Sæde angaaer, som Phrænologerne efter mangfoldige Undersøgelser og

først efter gjentagen Retten paa Grund af Erfaringer have fastsat paa Hjerneskallen, da støtter følgende Orden sig paa Sandhed og Naturen.

1) De Evner og Anlæg, der ere fælleds for Mennesket og Dyrene, ligge i de Dele af Hjernen, som baade Mennesket og Dyrene eie. Hver Gang derfor der handles om en Egenskab eller Evne, der er fælleds for begge, maa Organet derfor søges i de nederst-bagerste, bagerst-øverste og nederst-forreste Dele af Hjernen. Herhen hører f. Ex. Kjønsdriften, Børnekjærligheden, Driften til Selvforsvar o. s. v.

2) De Egenskaber og Evner, som Mennesket udelukkende besidder, og som skille ham fra Dyrene, have deres Sæde i de Dele af Hjernen, hvilke Dyrene ere berøvede, og maae følgeligen søges i de øverste og forreste Dele af Panden. Deriblandt er f. Ex. Sammenligningsevnen, Organerne for Causalitet, for Andagt o. s. v.

3) Jo nødvendigere Tilbøielighederne og Evnerne ere, desto nærmere Hjernens Basis eller Middellinien ligge Organerne derfor. Det høieste og uundværligste af alle Organerne, det for Kjønsdriften, ligger nærmest Basis; derefter kommer det for Børnekjærlighed o. s. v.

4) Organerne for de Anlæg, der indbyrdes understøtte hinanden, ligge nær ved hinanden; f. Ex.

Organet for Kjønsdriften og Børnekjærligheden, for Selvforsvar og Ødelæggelsesdriften o. s. v.

5) Organerne for lignende Evner og Anlæg ligge ligeledes nærved hinanden; Organerne for Sted-, Farve-, Tone- og Talsandsen ligge f. Ex. i een Linie; saa og Organerne for de høiere Evner, og de lavere.

At denne Evnernes og Organernes Inddeling og Orden stemmer overeens med Skaberens Viisdom og Fornuften, sees tydeligen; og vi gaae derfor nu over til Udviklingen af de specielle Evner og Organer. I Fremstillingen af disse gjøre vi bedst i, simpelt hen at følge den Inddeling af Evnerne, der kalder den første Klasse: Tilbøieligheder og Drifter; den anden: Følelser, og den tredie: Forstandsevner.

Første Klasse.
Tilbøieligheder og Drifter.

I.
Organet for Kjønsdriften.

Det er aabenbar en af de vigtigste og nødvendigste Tilbøieligheder, som ere nedlagte i Mennesket.

At Sædet for den er i Hjernen, gives der saa utallige Beviser og Erfaringer for, at man vel maa undre sig, naar Flere have villet paastaae, at det kun er i Fødselsdelene denne Drift har sit Sæde. Man tog sit Beviis fra den Erfaring, at det først er, naar Fødselsdelene tilbørligen ere udviklede, at Driften ogsaa yttrer sig; men uden at tale om, at man treffer paa Børn, to, tre, fire Aar gamle, hvis Fødselsdele aldeles ikke have begyndt at udvikle sig, og dog martres af Kjønsdriften; at man ofte seer Oldinge, hvor hine Dele alt fuldkommen have ophørt at virke, og dog end fristes deraf; at selv Gildinger end søge dens Tilfredsstillelse o. s. v., ville vi kun anføre følgende Kjendsgjerninger, der fuldeligen bevise, at Tilbøieligheden har sit Sæde i Hjernen, og at hine Dele blot ere at betragte som Midler til dens Tilfredsstillelse.

1) Kjønsdriften følger lige Skridt med Hjernens Uddannelse; den er ved Fødselen ganske uvirksom, men udvikler sig lidt efter lidt, især i de Aar, der gaae forud for Mandbarhedens Periode; fra dette Tidspunkt, der i Almindelighed falder ind med det 14de eller 15de Aar, undertiden tidligere, undertiden sildigere, i Forhold til Anlæg, Kjøn, Klima, o. s. v. og indtil det 40de, 50de Aar er den i sin største Kraft; siden tager den af og udslukkes tilsidst

ganske i Forhold som Hjernen taber sin Kraft og ligeledes de andre Tilbøieligheder formindskes.

2) De hyppigste Aarsager, der vække Kjønsdriften og derefter Fødselsdelene, ere: vellystige Samtaler og Bøger, glade Sindsbevægelser, Omgang med det andet Kjøn, Berørelse o. s. v. Forud for Excitationen i Fødselsdelene gaaer i de fleste Tilfælde en Idee, en Tanke om den forønskede Nydelse; og derimod ere de Aarsager, der bringe os til at forglemme denne Drift, og lader den blive i Uvirksomhed, Eensomhed, Bortfjernelse fra det andet Kjøn, vedholdende Aandsarbeider, Muskelbevægelser, Sindslidelser, Besiddelse af Gjenstanden o. s. v.

3) Under Søvnen har Hjernen en saadan Magt over Fødselsdelene, at vellystige Drømme ere tilstrækkelige ad ejaculationem feminis.

4) Tanken og Indbildningskraften har en aabenbar Indflydelse paa Nydelsen af den physiske Kjærlighed; den er meer eller mindre levende, let og mulig i Forhold til den Nydendes Sindstilstand, Smag o. s. v.

5) En opvakt Tilstand i Hjernen, som af stærke Drikke, Kaffe o. s. v., vækker Kjønsdriften; en beruset og nedtrykt derimod udslukker den.

6) Man kjender den Virkning, som Besværgelser o. s. v. i den Henseende have; ligesom og de Affectioner af Fødselsdelene, der ofte under Sygdomme i

Hjernen have Sted; Erection er ikke sjelden i Typhus-Feberen, i en Hjernerystelse, hos Hængte o. s. v.

7) Erfaringen lærer, at Muligheden til coitus tager af og udslukkes før Driften dertil taber sig; dette seer man hos svækkede Vellystninge, der gjerne ville, men ikke kunne.

8) En eller anden local Irritation af Fødselsdelene kan vel vække Kjønsdriften, men denne er da altid mindre stærk, end naar Hjernen selv fremkalder den.

9) De fleste Sygdomme i Fødselsdelene indvirke med Hensyn til Kjønsdriftens Opvækkelse ikke paa Hjernen; selv naar erectio opstaaer, saasom i visse Betændelser i Vandrøret o. s. v., er denne Tilstand mere smertefuld end vellystig, og Sygdommene i Fødselsdelene forblive som oftest mere locale end alle andre.

10) De Physiologer, der sætte Kjønsdriftens Sæde og Organ i Fødselsdelene, beraabe sig altid paa Castrationen, hvorved denne Drift skal ophøre. Imidlertid ere Saadanne ikke altid aldeles berøvede Kjønsdriften; og vi maae desuden erindre, at Castrationens Indflydelse strækker sig ud over hele Organismen, og saaledes ogsaa paa Hjernen, der derved altsaa og kommer til at lide; ligesom Gildingernes hele Væsen er qvindeligt, saaledes er deres Hjerne og uden moralsk og intellectuel Kraft. — Med

Hensyn til det qvindelige Kjøn, da har man ogsaa paastaaet, at uterus eller ovaria vare Sædet for Kjønsdriften hos Qvinden, hvoraf ogsaa Sygdoms-navnene: furor uterinus, Hysterie, o. s. v. reise sig; men man har Exempler paa Fruentimmer uden uterus og ovaria, og dog meget vellystige; enhver sygeligen forhøiet Tilstand i Kjønsdriften, som furor uterinus o. s. v. er derfor en sand partiel Galskab, hvis Sæde ikke kan være andetsteds end i Hjernen, og derfor ogsaa kun opstaaer under Betingelser, der begunstige en exalteret Tilstand i Hjernen; saasom blandt de høiere Klasser, i store Stæder, især blandt dem, der have en stærk, levende Indbildningskraft o. s. v.

At Kjønsdriften endvidere er en uafhængig, for sig bestaaende, og ikke nogen ved Villie, Forstand, Opdragelse eller anden udvortes Omstændighed frem-bragt Tilbøielighed, trænger vel ikke til noget Be-viis; vi gaae derfor strax over til nærmere Betragt-ning af Tilbøieligheden selv.

Den lille Hjerne er Organet for Kjønsdriften.

Gall kom først paa denne Opdagelse, ved hos en ung Enke, der leed af Melancholie og Krampeslag, tilfældigen efter hvert Anfald at be-mærke en stærk Varme og stor Fremstaaenhed i

Nakken; hun tilstod siden, fra Barndommen af at have lidt af hiin Drift; og altid, naar hendes Ønsker vare mest brændende, plagedes af en Spænding og Følelse af ulidelig Varme i Nakken. Dette vakte hans Opmærksomhed; han erindrede sig lignende Jagttagelser, at Mennesker af et meget fyrigt Sind ofte, og især efter betydelige emissiones, eller lang Afholdenhed, spore en Spænden og Følelse af Brænden i Nakken; og, da Andre, og deriblandt Tissot, fortælle lignende Exempler, kom han paa den Tanke, at der vel kunde være en Forbindelse mellem den physiske Kjærlighed og Hjernedelene i Nakken. I kort Tid stadfæstede nu utallige Beviser, at den lille Hjerne er Organet for Kjønsdriften. Denne ligger nemlig i den bagerste og nederste Deel af Hjerneskallen, der hvor Nakken begynder, og strækker sig fra den ene Udvæxt bag Øret (pr. mastoideus) til den anden, og da Hjerneskallens Been der ere meget tynde, vise de nøiagtigen den lille Hjernes Form, og rette sig ganske efter dens Størrelse. Da der imidlertid her ligge tykkere Muskler og Hud, maa for en stor Deel Nakkens Størrelse heri lede os, thi jo mere fremstaaende Hjerneskallen ved den lille Hjerne er, desto større og bredere vil Nakken være; og jo mindre udviklet den lille Hjerne, desto fladere Hjerneskal og desto mindre og snevrere Nakke.

Beviser, hentede fra den sunde Tilstand, at Hjernen er Organet for Kjønsdriften.

1) Hos alle de Dyr, hvor Forplantelse ikke skeer ved tvende forskjellige Kjøn, findes intet, der kan sammenlignes med den lille Hjerne; hos alle de derimod, der parre sig, treffer man en Deel af Hjernen, liggende umiddelbar ovenover Rygmarven, der ikke er andet end den fuldkomne lille Hjerne i de høiere Dyreklasser.

2) Der hersker ligefra Insecterne og indtil Mennesket en bestandig Forskjellighed i Dannelsen af den lille Hjerne, idet at først blot den midterste Grundvold er til og siden dens Sidedele lidt efter lidt tilføies; da ogsaa Dyrenes Forplantningsmaade er saa forskjellig, kan saaledes med Grund en Forbindelse mellem den lille Hjerne og Forplantningsacten antages.

3) Den gradevise Yttring, Tiltagen og Aftagen i Kjønsdriften staaer i et bestandigt Forhold til den lille Hjernes Udvikling og Aftagen. — Hos det nyfødte Barn er af alle Delene i Hjernen den lille Hjerne allermindst udviklet og i Barndommen stedse meget liden. Hos den Voxne derimod er den som 1—8; i Almindelighed 4—5 Tommer bred, 20—25 Linier tyk og 2—3 Tommer og nogle Linier

lang. De nervøse Fibrer i den lille Hjerne vise sig allerseneſt tydeligen, og den lille Hjerne naaer først sin høieste Grad af Udvikling mod det 18de til 26de Aar. — Det er i samme Grad at Kjønsdriften da uformærkt indsniger og udvikler sig hos Ynglingen og Pigen; begge føle da den Trang, de ikke strax vide at forklare sig. Med Alderen formindskes den lille Hjerne i sin nervøse Turgescents, og i samme Forhold taber og Manden og Qvinden lidt efter lidt hiin Drift, der engang udgjorde deres Lykke.

4) Naturen iagttager med Hensyn til den lille Hjernes Udvikling ingen eensformig Gang. Man veed, hvilken Indflydelse Climaet har paa det Tidspunkt, hvori de tvende Kjøn vorde istand til Forplantningen; men selv blandt Individer i det samme Land og i den samme Familie hersker der heri stor Forskjellighed. Enkelte Børn vise alt i det 4de Aar Interesse for Kjønnet; hos Andre slumrer Instinctet indtil det 14de eller 15de Aar. — Den samme Forskjellighed viser sig ved dens Aftagen. Hos En er den alt udslukken i det 40de Aar; hos en Anden vedvarer den endnu i det 70de, 80de Aar.

Det er ikke sjeldent, at Kjønsdriften tydeligen yttrer sig før den sædvanlige Alder; hos de Fleste, hvor dette er Tilfældet, bemærker man altid et til-

svarende fremstaaende Baghoved, hvorpaa jeg selv har seet det meest overbevisende Exempel hos et i sit 3die Aar alt mandbart Barn i London (i 1822); hvor derimod alle andre Tegn til en for tidlig Udvikling hos Børn findes og selv Fødselsdelene meget ere udviklede, men hiin Kjønsdrift fattes, er heller ikke den lille Hjerne meget udviklet og Nakken hverken bred eller fremstaaende; staae derimod Fødselsdelene tilbage i Uddannelse, men Kjønsdriften med et tilsvarende stort Baghoved er tilstæde, forledes Børnene, skjøndt endnu ingen semen kan ejaculeres, til Masturbation. Disse Exempler godtgjøre fuldkommen, at det ikke er i Fødselsdelene, men i den lille Hjerne at Organet for Kjønsdriften maa søges.

5) Kraften og Virksomheden i Kjønsdriften er hos Voxne i et direct Forhold til den lille Hjernes Udvikling. — Der gives dem, der under coitus ikke føle nogen videre Vellyst, Nogle have endog Afsmag derfor, og Andre svømme derimod i et Hav af Saligheder. Disse Forskjelligheder ledsages ikke af nogen Forskjel i Udviklingen af Fødselsdelene; men hos hine er der altid en svag, og hos disse en betydelig Udvikling af den lille Hjerne tilstæde. Larrey i Paris behandlede en Soldat, hos hvem Modbydeligheden for Kjønnet næsten var vorden til en Lidenskab; Synet af et Fruentimmer frembragte voldsomme Krampetrækninger hos ham; Spurzheim

fortæller et lignende Exempel i Engelland, og hos begge var den lille Hjerne meget liden; andre Phrænologer anføre mange flere Exempler. Carl den 12tes, Newtons, Kants Portraiter (see Galls store Værk Plade LXI Fig. 1) vise, at disse berømte Mænd kun havde en snever og liden Nakke og følgeligen en meget lidet udviklet lille Hjerne, og det er Saadanne, som Naturen har bestemt til Pebersvende. — Hos dem, hvor Driften er meget stor, vil just ganske det Modsatte bemærkes; man sammenligne saaledes Carl den 12tes, Newtons og Kants Portraiter med Pirons og Mirabeau's (ibid.), der begge vare meget sandselige; eller med Frantz den 1stes, der havde for Skik at sige, at et Hof uden Fruentimmer er et Aar uden Vaar, og en Vaar uden Roser; man vil hos dem og alle Saadanne finde en stor Nakke. De gamle Billedhuggere have ogsaa givet Epicur en meget stor Nakke; og Enhver kan i det daglige Liv selv overbevise sig om Sandheden heraf; man lægge f. Ex. blot Mærke til Nakken hos de Patienter, der ligge af syphilis i Hospitalerne; vi ville saa godt som altid finde et stort Baghoved hos disse. Jeg erindrer herved især et ungt Menneske, en Skolekammerat af mig, der alt i sin første Ungdom (16 Aar gl.) vakte Opmærksomhed ved sit overordentlig store Baghoved. Som Student overgav han sig i

en høi Grad til Vellysten; han maatte flere Gange haardt bøde derfor, men kunde trods disse sine Lidelser, trods sine gjentagne Beslutninger, og trods sit Studium (Theologien) ikke aflægge sin Last, og laae endeligen i 2de Aar af en haardnakken Grad af Syphilis. Han er forresten et Menneske, begavet med ypperlige intellectuelle Evner, og har ofte tilstaaet for mig, at det var ham, trods sine bedste Bestræbelser, umuligt at modstaae hiin ulykkelige Drift. Jeg fordømte ham dengang mere end jeg beklagede ham; men efter at have erkjendt Phrænologien og dens Grundsætninger, maa jeg nu vistnok mere beklage ham; thi Udviklingen af hans lille Hjerne, som den paafaldende store Nakke beviser, lægger noksom Aarsagen til hans ubetvingelige Hang for Dagen; og denne Overeensstemmelse vil ingensinde slaae feil. Naar Hjernen er saa betydeligen udviklet, at Nakken danner en stor hvælvet Fremstaaenhed, maa Driften ogsaa være meget stærk, og naar da ikke høiere Bevæggrunde, og udmærkede Evner og Anlæg komme saadanne organiserte Individer til Hjelp, falde de i de største Udsvævelser; Nydelserne med det andet Kjøn ere dem ikke tilstrækkelige, og de meest dyriske Lyster bemægtige sig deres Sjæl.

Hvad der ovenfor er sagt om Menneskeslægten gjelder og om Dyrene. Der gives Hunde, Heste

o. s. v., som aldrig parre sig; Hunner, som, skjøndt med fuldkommen udviklede Fødselsdele, ikke tillade Hannerne at komme til; ogsaa hertil ligger Aarsagen i den lille Hjernes mangelagtige Uddannelse. Nærved Berlin viste man Gall en Stald, hvori der vare fem Tyre; hos den ene af disse var Nakken langtfra ikke saa bred eller saa stærk som hos Resten; han anmærkede, „at denne Tyr vist langtfra ikke var saa dygtig som de andre.“ „De har Ret,“ sagde Eieren, Herr Beyme, forhenværende Statsminister, „man feder den, fordi den ikke duer til Forplantelsen.“ — Tyrene, Hingsterne, og Væderne ere des mere brændende, jo bredere, rundere og stærkere deres Nakke er; Duelskere vide, at de Handuer, der have en stor Nakke, ere de, der med størst Iver forfølge Hunnerne, søge derfor altid helst at fange dem, tage Hunnen i Dueslaget bort fra dem, og bruge dem saaledes til at lokke andre fremmede Hunduer hen. Rotterne, Musene, Muldvarpene, have alle en meget udviklet lille Hjerne, og derfor er ogsaa Kjønsdriften hos dem meget stærk. o. s. f.

6) Den Forskjel, der hersker hos begge Kjønnene i Graden af Kjønsdriftens Yttring, afhænger ligeledes af Graden i den lille Hjernes Udvikling. I Henseende til det Spørgsmaal, om Kjønsdriften er stærkere hos Manden eller Qvinden, da synes, Undtagelser naturligviis uafseete, Manden i Almin-

delighed at beherskes af en stærkere Kjønsdrift end Qvinden. Følgende taler derfor: Hos Dyrene ere Hunnerne af flere Arter, saasom: Tæven, Koen, med Hensyn til Kjønsdriften indskrænkede til visse Aarstider og Tidsrum, medens at Hannerne hele Aaret igjennem ere oplagte til Elskov. Selv hos de Dyr, der leve i et bestandigt Ægteskab, saasom de fleste Fuglearter, Rævene o. s. v. ere Hannerne fyrigere og mere tilbøielige til Utroskab end Hunnerne, og deraf den evige Skindsyge og de bestandige Slagsmaal hos Dyrene. Ogsaa blandt Menneskene fristes Manden mere end Qvinden til Elskovens Glæder. Naturen har paalagt Qvinden de Ubeqvemmeligheder, som Svangerskabet, Fødselssmerterne, Dien og Børneomsorgen fører med sig; den har dannet Qvinden ganske til dette store og vigtige Øiemed; hos Manden er Alt, der har Hensyn til Forplantelsen, ene indskrænket til Befrugtningen. Elskovens Glæder ere en stærk Trang hos det unge Menneske, hos den Voxne og selv ofte hos Oldingen; alle selskabelige Indretninger stadfæste det Misbrug, som vort Kjøn gjøre af sin større Kraft, og bære Præget af hans store Tilbøielighed til Vellyst. Organisationen stemmer hermed overeens, thi i Almindelighed er den lille Hjerne kjendeligen større hos Hannerne end hos Hunnerne. Man sammenligne Mandens og

Qvindens, Dyrenes Hanners og Hunners Hjernemasser, og man vil faae denne Overbeviisning i Hænderne!

Man kunde indvende, at, da Manden i Almindelighed har en større Hjernemasse end Qvinden, maa han ogsaa have en betydeligere lille Hjerne, men der gives, som sagt, intet bestemt Forhold mellem Hjernens Dele indbyrdes. Den lille Hjerne er uafhængig af den store og danner et eget Organ; snart er der en meget stor Hjerne med en ubetydelig lille Hjerne tilstæde; snart en meget udviklet lille Hjerne og en ubetydelig stor Hjerne.

For at undersøge den lille Hjerne hos Dyrene, maa man nøiagtigen kjende den lille Hjernes Leie i Hjerneskallen. Hos flere Dyr, især hos dem, der aldrig gaae opreiste, har den lille Hjerne et horizontalt Leie og næsten ganske bag den store Hjerne, som f. Ex. hos Kangouroen; hos andre ligger den lille Hjerne omtrent som hos Mennesket, for en Deel eller ganske bedækket af den store Hjernes bagerste Sidedele, og det er ikke uden ved at undersøge Basis af Hjerneskallen, at man kan overtyde sig om dens større eller mindre Udvikling. Hos Fuglene indtager den lille Hjerne kun den midterste Deel af Baghovedbenet (Sidedelene indeholde Hørereedskaberne), og denne er altid bredere og fuldere hos Hanfuglene end hos Hunfuglene.

7) De Kjærtegn, som visse Dyr gjøre hinanden, ere i den Henseende ogsaa mærkelige. Det er snart Hannen, snart Hunnen, der har for Skik at irritere Nakken paa Gjenstanden for sine Ønsker. Længe før Parringen bider Hankatten elskovsfuld i Nakken paa Hunkatten, og undertiden vedbliver den dermed i en heel Dag; man seer ofte forelskede Tæver med Snuden at støde ikke noksom fyrige Hunde i Nakken, for at bevæge dem til at parre sig; før Andriken skrider til Befrugtningsacten, stiger den roligen paa Anden, og stikker den tre til fire Gange Næbet i Nakken, og da først synes Anden at give efter for dens Ønsker; Spurvene bære sig og saaledes ad, Hunnen forfølger længe iforveien Hannen og pikker den med Næbet i Nakken.

Der kunde maaskee indvendes, at Kjønsdriften ikke kan ligge i Hjernen, da Virksomheden i denne Drift hos mange Dyr er indskrænket til visse Perioder, snart saaledes aldeles synes at mangle og snart atter voldsomt behersker Dyret. Men uden at tale om at det Samme lader sig anvende paa Fødselsdelene, saa gives der mange andre Drifter, hvormed hiint ligeledes er Tilfældet, og Organerne derfor ligge ikkedestomindre, som vi skulle bevise, i Hjernen. Dette Phænomen taler tvertimod ganske for vor Mening, thi ved at sammenligne flere Fugles Hoveder om Foraaret og om Vinteren, fandt

Gall, at den lille Hjerne om Foraaret, da hiin Drift er levende, er meget bredere og rigere paa Blod, og Baghovedet mere fremstaaende, end om Vinteren, da hiin Drift ganske slumrer. Om Foraaret optage alle de Dele hos Fuglene, der ligge om Nakken, en meget større Mængde Blod og vorde mere irritable, selv Halsen svulmer, og hos Hunnen danner der sig paa den Tid en Svulst, der under hele Parretiden udsveder en stærk lugtende Vædske.

Beviser, hentede fra Sygdomstilstand, at Hjernen er Organet for Kjønsdriften.

Man foretager Castrationen, enten i den første Ungdom eller i den voxne Alder. — I første Tilfælde er Indflydelsen deraf paa hele Constitutionen, Drifterne, og de samtlige Evner meget almindeligere og langt mere iøiefaldende, end i det andet; intet Skjæg bryder frem, Struben udvikler sig ikke, Stemmen bliver qvindelig o. s. v. Disse Phænomener kjender Enhver, men man har overseet det væsentligste; Mangelen nemlig paa Udvikling i den lille Hjerne. At denne derved standses i sin Uddannelse, viser Sammenligningen af castrerede og ikke castrerede Dyrs Hjerneskaller saavel inden som udenpaa tydeligen. Saadanne Dyr have derfor altid en mindre bred Hals, og yttre derfor enten kun

liden eller slet ingen Kjønsdrift. Hvis denne Drift ikke ved Stødet af en kalkunsk Hanes Næb var bleven tilintetgjort hos Boileau som Barn, vilde han sikkert ikke have udgydt saamegen bitter Galde over det smukke Kjøn; og vi kunne deraf ogsaa forklare os den Grusomhed, hvormed efter Forlydende Gildingerne behandle Fruentimmerne. — Hvis Castrationen foretages efter fuldendt Væxt, eller idetmindste til en Tid at Hjernen alt tildels er udviklet, hindrer den hverken Kjønsdriftens Yttring eller Evnen at celebrere coitus, et sikkert Beviis paa, at Kjønsdriften afhænger af ganske andre Betingelser end af genitalia og liquor seminalis.

Virkningerne af Castrationen ere rigtignok ikke altid eens, men dens Indflydelse paa den lille Hjerne yttrer sig stedse. Den formindskes ikke altid til det Punkt, at den vorder saa liden, som naar dens Udvikling alt i Barndommen var bleven standset; men den falder dog altid sammen; Forhøiningerne paa Baghovedet, der alt havde hvælvet sig, vorde flade, og Rummet mellem begge Ørene vorder mindre.

At den lille Hjerne er Kjønsdriftens Organ, beviser endvidere den Virkning, som Castrationen, kun anvendt paa den ene Side, har; blot den ene og modsatte Halvdeel (lobus) af den lille Hjerne falder da sammen, eller lider. Gall har i denne

Henseende gjort flere Forsøg med Dyr og har stedse funden denne Jagttagelse stadfæstet. Han og Larrey anfører flere Exempler paa Mennesker, der efter at have mistet en af testiculi, som ved Brokoperationer o. s. v., tydeligen viste et Baghoved, mindre paa den ene af Siderne. Alt længe vide Jægerne, at Beskadigelsen af testiculi hos Hjorte og Raabukke betydeligen indvirke paa Hornene, som derved misdannes og ikke mere aarligen kastes, og at Dyret, naar man kort før Parretiden afsauger Hornene meget nær Panden, altid taber sin Befrugtningsevne; Phænomener, der og kun kunne udledes af en Forandring i den lille Hjerne. Lignende Virkninger frembringe Beskadigelser eller Sygdom i testiculi hos Menneskene; den testiculus modsatte Deel af den lille Hjerne formindskes derved altid, Baghovedet synker der sammen og Kjønsdriften svækkes. Gall anfører mange Exempler herpaa, og blandt disse følgende. En Betjent kom til ham og beklagede sig over i nogen Tid at have været ligegyldigere for det andet Kjøn end ellers; han tilskrev dette et Stød, han nogle Aar iforveien havde faaet paa testiculi. Gall fandt den venstre testiculus næsten ganske hensvunden, og tillige det høire Baghoved ganske fladt; det venstre derimod hvælvet. Hændelsesviis kom En af Galls Tilhørere til; uden at yttre det

Mindste, lod han denne undersøge Betjentens Hoved; og han spurgte da strax Betjenten til hans store Forundring, om han ikke havde en testiculus, mindre end den anden! En Kone, der havde lidt af Vattersoet i det høire ovarium, døde i Hotel-dieu i Paris; ovarium fandtes fuldt af Sliim og Vand; men den venstre Halvdeel af den lille Hjerne var tydeligen hensvunden; o. s. v.

I Henseende nu til den lille Hjernes Indflydelse paa Fødselsdelene, da synes alt de Gamle at have kjendt den, da de, hvad Ægypterne endnu skulle gjøre, mod altfor stor Virksomhed i hiin Drift, raadede at aabne en Aare bag hvert Øre; og utallige nyere Erfaringer godtgjøre ligeledes denne Indvirkning. Af alle disse ogsaa her kun et Par! En Kudsk, der hidtil havde opført sig tapper under Venus's Fane, stødte sin Nakke mod en Bjelke, og blev efterhaanden ganske impotens. En Soldat fik ved Wagram et Hug over Baghovedet; han havde indtil den Tid holdt meget af Fruentimmer; men fra det Øieblik af undsagde ikke blot Kjønsdelene deres Tjeneste, men al Tilbøielighed til Kjønnet gik tabt. o. s. v. o. s. v.

Hvad den Sygdom angaaer, der bestaaer i en saa ubetvingelig Tilbøielighed for det andet Kjøn, at den ofte faaer Udseende af partiel Galskab, saa vil man næsten altid finde, at det er den lille Hjerne,

der herved lider, og hos Saadanne stedse bemærke et stort Baghoved. Alle hine Exempler paa Nymphomanie, Priapisme, Masturbation o. s. v., hvorved stedse den nederste Deel af Baghovedet er meget stort, tale og derfor; Aarsagerne ligge i Hjernen, og Kjønsdelene findes fuldkommen sunde. Man taler meget om en Galskab, der enten frembringes af en altfor stor Afholdenhed, eller af altfor hyppig ejaculatio feminis. En altfor stor Afholdenhed kan vel uden Tvivl foraarsage inflammatoriske Sygdomme, især i Hjernen, og altsaa frembringe en almindelig, eller en erotisk Galskab; men det er sjeldent at Afholdenheden drives saavidt; Naturen anvender altfor mange Midler til at formindske dens Følger, at dette Slags Galskab ofte skulde være at frygte, og man antager ofte en for stor Afholdenhed som Aarsag til en Sygdom, hvortil kun hemmelige Udsvævelser ere Kilden. Elskovsraserie eller erotisk Galskab maa upaatvivleligen meer tilskrives Misbrug i Kjønsdriftens Tilfredsstillelse end for stor Afholdenhed; disse Misbrug frembringe en saa stor Irritabilitet i Hjernen, at det ikke mere staaer i Menneskets Magt at standse Strømmen af vellystige Ideer og Billeder, som overvælder ham, og da den første Aarsag virker med saameget des voldsommere Kraft, jo mere svækkede de øvrige Sjælens Evner ere, udarter dette Slags

Galskab snart til Afsind og almindelig Legemssvækkelse. — Ved nærmere at efterforske saadanne Individers Levnet, der i Galehospitalerne lide af denne erotiske Galskab, og undersøge deres Baghoveder og den lille Hjerne, vil man finde hine Sætningers Rigtighed, der baade leverer nye Beviser paa den inderlige Forbindelse, der hersker mellem den lille Hjerne, Kjønsdelene og Kjønsdriften, og tillige lægger den sande Aarsag og Oprindelse til erotisk Galskab for Dagen.

Hvad Aandssløve, Idioter og Cretins angaaer, som i Almindelighed skulle være meget vellystige, da, ikke at tale om at disse Ulykkeliges Kjønsdele ikke ere saa særdeles udviklede, at de skulde kunne fremvirke dette, saa er denne Kjønsdrift ingenlunde virksom hos alle Idioter og Cretins; Gall har undersøgt en stor Mængde af disse og fundet, at Driften aldrig stod i Forhold til Kjønsdelene, men stedse til Graden i den lille Hjernes Udvikling. Den Vilde fra Avignon, der befinder sig i Døvstummeinstitutet i Paris, har endnu ikke i sit 18de Aar viist den mindste Tilbøielighed for det andet Kjøn; og hans lille Hjerne er ogsaa kun meget lidet udviklet. I Salzburg findes paa „das Leprosenhaus" en Cretin, som det Samme er Tilfældet med *).

*) See „Nye Hygæa" Juli 1824 p. 35.

I München derimod saae Gall og Spurzheim en Sindssvag paa 15 Aar, der i sit 7de Aar havde villet voldtage sin Søster; hans lille Hjerne var overordentligen udviklet; og man maatte omhyggeligen holde alle Piger og Koner fra ham o. s. v. I Paris bragte Politiemesteren Savary en Dreng paa 16 Aar til Gall, der intet vilde lære, og hvis Selskab især paa Grund af en vis unaturlig Smag var blevet skadeligt for hans Medelever; Gall gjorde de Omstaaende opmærksomme paa, hvor liden Panden var og hvor overordentlig stort derimod Baghovedet; hine Feil lode sig deraf let forklare.

Hvad Fødselsdelenes Sygdomme anbetreffer, da har man mange Erfaringer, at Kjønsdriften har overlevet deres Tilintetgjørelse; man har Exempler paa Qvinder, hvor der var Kræft i Moderen, og hvor dette Organ endog ganske fattedes, og som dog følte Trang dertil; men hvad der overordentligen stadfæster vor Mening, ere de mange Erfaringer, som Serres, i sit nyeste fortrinlige Værk over Apoplexie har samlet, og hvoraf fremlyser, at i alle de Tilfælde, hvor den Apoplectiske døde med erectio penis eller forhøiet Vitalitet i de Dele, befandtes den lille Hjerne stedse at have lidt; hos Nogle var endog Apoplexie indtruffen, medens coitus celebreredes.

Alle disse physiologiske og pathologiske Kjendsgjerninger, samlede baade blandt Menneskene og Dyrene, bevise ikke blot, at den lille Hjerne er Kjønsdriftens Organ, men forklare os endnu følgende Phænomener.

1) Hvorfor at irriterende Midler, anvendte i Nakken, saasom Spanskefluer, setacea, Indgnidninger med flygtige spirituøse Sager, ofte frembringe en voldsom Irritation i Kjønsdelene, drive standsede menstrua, lindre Tilfældene deraf, læge Impotents o. s. v.; og hvi Kopsætninger, Igler, kolde Omslag i Nakken ofte læge den erotiske Galskab, og med stort Held bruges mod Priapisme, natlige pollutiones o. s. v. 2) Hvorfor de, der hænges, ofte have heftige erectiones og betydelige ejaculationes. 3) Hvorfor man under flere Tilfælde af Lidelser i Hjernen snart bringer Hænderne ned til Fødselsdelene, snart til Hovedet. 4) Hvorfor der under en Inflammation i Fødselsdelene altid er Fare paafærde, naar Rasen og Betændelse i Spyttekjærtelen bag Øret slaaer sig til, eller naar man under Raseriet ofte bringer Hænderne til Fødselsdelene. 5) Hvorfor man hos Mennesker, døde af Apoplexie efter en coitus nimis voluptuosus, næsten altid finder Blod udgydt i den lille Hjerne. 6) Hvorfor at en meget heftig Kjønsdrift ofte er en Forløber

for Apoplexie. 7) Hvorfor altfor hyppig og fyrig coitus kan frembringe Afsind.

Iøvrigt har Kjønsdriften som Grundevne mange forskjellige Grader; den begynder at yttre sig som Interesse, Smag, Tilbøielighed; derefter vorder den til Ønske, Lidenskab og kan saa udarte til den tøileløseste Vellyst og sand erotisk Galskab.

II.

Organet for Børnekjærlighed.

Naturen maatte ved et andet Organ forsikre sig de Væsners Tilværelse og Lykke, der ved Kjønsdriften vare blevne til. I den hele levende Natur yttrer sig en stærk Tilbøielighed til at drage Omsorg for sine Smaae; vi beundrer den hos Insectet og forbauses ved den hos Tigeren.

Oprindelsen til dette Organs Opdagelse er følgende. Gall havde ved at sammenligne Mandfolkenes Hoveder med Fruentimmernes hos disse altid i Baghovedet bemærket en større Fremstaaenhed end hos hine; efter flere Gange forgjæves at have forsøgt at udgrunde den Evne, der afhang af Hjernedelene der, fandt han tilfældigen samme meget fremstaaende hos Abekattene; en Geistlig anmærkede paa hans Forelæsninger, at Abekattene meget holdt af deres Unger; Gall greb denne Tanke; og

mangfoldige Jagttagelser have siden godtgjort, at denne Deel af Hjernen virkeligen er Organet for Børnekjærlighed.

For det Første beviser Erfaringen denne Drifts Uafhængighed. Alt blandt de laveste Dyr, der lægge deres Æg paa de til Udrugelsen og Ernæringen beqvemmeste Steder, bemærkes Spor til Omhed for sit Afkom; men denne vorder stedse tydeligere, jo høiere man stiger i Dyreklasserne; Edderkoppen bærer sine Æg paa Ryggen i en Sæk, som den ikke uden i høieste Fare lader slippe; Myren samler, naar Tuen er ødelagt, omhyggeligen Æggene og Larverne sammen; Bien er i Udrugelsestiden frygtelig for Enhver, der nærmer sig den; hvor rørende er ikke i Almindelighed Fugleslægtens Kjærlighed til deres Unger! hos Pattedyrene er denne Omhue, som vi veed, den stærkeste af alle Drifter; og endeligen er Børnekjærligheden blandt Menneskeslægten endnu allertydeligst; hos Qvinden nemlig mere end hos Manden. Den viser sig alt hos Qvinden i den spædeste Ungdom i hendes Lege med Dukker, der ligne Børn; siden i hendes Forkjærlighed til Børn; i hendes Ønske at vorde Moder; i hendes Omhed for sit Afkom; og af det qvindelige Kjøn vælges derfor som oftest Oppassere for Børn; intet Offer er for stort, naar det gjelder et Barns Frelse og Liv; enhver Voldsomhed mod den svage Barndom,

med en frugtsommelig Kone og en diende Moder oprører vore Følelser. Det er derfor umuligt at nægte, at Børnekjærlighed er en medfødt Drift, og nøie forbunden med Organisationen. Dette overbevises vi end mere om ved at iagttage den i sine forskjellige Yttringer hos forskjellige Arter, hos de tvende Kjøn og de forskjellige Individer. Insecterne, Amphibierne og Fiskene udstrække ikke Omhuen for deres Kjøn meget vidt; efterat Æggene ere lagte paa et sikkert Sted, overlades de til dem selv. — Blandt Fuglene afgiver Gjøgen ligeledes et Exempel paa Mangel af Børnekjærlighed; den lægger sine Æg i andre Fugles Reder. — Blandt flere Dyrearter drage blot Hunnerne, og ikke Hannerne, Omsorg for deres Smaae, som f. Ex. Tyren, Hesten, Hjorten, Hunden, Haren o. s. v.; blandt andre Arter gjøre de det begge, dog altid især Hunnerne, saasom: Rævene, Ulvene, Maarene og næsten alle Fuglene. Naar Hunnen blandt disse døer, vedbliver Hannen at udruge Æggene og at ernære de Smaae. — Men selv blandt enhver af disse tvende sidste Klasser findes der mange Forskjelligheder mellem de enkelte Individer; der gives Køer, Hopper, Tæver, der temmelig ligegyldigen bære Tabet af deres Unger; nogle Hunner forlade dem endog undertiden strax; Duerne lade ofte deres Æg udsættes for Kulden og træde deres Smaae ihjel; andre

Hunner ere derimod utrøstelige over saadanne Tab og tæres hen af Kummer. Tæverne afgive derpaa ofte det mærkeligste Exempel, ved i hele Maaneder at søge efter deres Hvalpe og rasende at kaste sig over Alle, som de mistænke for det begangne Ran. Blandt flere Arter yttrer den moderlige Kjærlighed sig forskjelligen; Hunnen blandt Sølvfasanerne holder meget af alle Smaae; det er derfor at man overdrager den og ikke Perlehønen selv Udrugningen og Omsorgen af de smaae Perlehøns; visse Hunner holde kun af deres egne Unger og hade Andres; saaledes f. Ex. Agerhønen; nogle Dyr leve længe sammen med deres Unger; Andre forlade dem, naar de kunne hjelpe sig selv o. s. v.

Hvor forskjelligt det i denne Henseende ogsaa er blandt Menneskene, lærer os den daglige Erfaring. De fleste Mødre elske deres Børn, men der gives ogsaa de, der enten ere ligegyldige mod dem, eller selv endog hade dem. — Børnekjærligheden er saaledes aldeles ikke nogen vilkaarlig eller ved Kunst frembragt Drift, men et Instinct, oprindende fra Organisationen, forskjelligt som den, men stedse medfødt, nedlagt i Naturen.

Yttringen af hiin Drift er saa almindelig og hverdags, at den selv derved ikke falder nogen besynderlig. Man forklarer den, ved at kalde den

"naturlig"; men hvorfor er den naturlig? Nogle paastaae, den er en ganske simpel Følge af Moderens Selvkjærlighed, eller som et Resultat af Trangen til at give Die, eller som fremspringende af moralske Føleiser. Men disse Aarsager kunne ikke frembringe Børnekjærligheden; de findes ikke hos Dyrene, der dog i Almindelighed og besidde denne Drift; Fuglene og Hannerne blandt de fiirføddede Dyr føle ingen Trang til at die deres Unger og dog bære de Fleste Omsorg for dem; der gives Mødre, som ikke kunne die deres Børn, og dog elske dem inderligen. Driften er heller ikke i Forhold til Menneskets moralske Følelser; man treffer paa Koner, der i alt Andet ere faldne dybt, men dog end ere ypperlige Mødre; og Dyrene, der ikke have høiere moralske Følelser, vise jo dog og Kjærlighed for deres Smaae. — Børnekjærligheden staaer ligesaa lidet nogensinde i Forhold til Kjønsdriften.

Det er øiensynligt, at denne Drift maa afhænge af et eget Organ.

Man sammenligne Mandfolkenes og Fruentimmernes Hoveder, og man vil hos de sidste i Almindelighed finde et paa sin øvre Deel større Baghoved og indenfor en større Hjernemasse. Alt i Barndommen er denne Forskjel paa de tvende Kjøns Hjerneskaller tydelig, og man vil derfor næsten altid, skjøndt at Qvindens hele Hjernemasse ellers er

mindre end Mandens, hos Pigerne og Konerne finde Linien fra Panden til Baghovedet større end hos Mandsolkene.

Der gives imidlertid Undtagelser. Undertiden er hiin Deel i Baghovedet kun svagt udviklet hos en Qvinde, og derimod betydeligen hos en Mand; saaledes dannede Mandsolk have da en stor Kjærlighed til Børn; og naar hos dem saa tillige Organet for Kjønsdriften kun er lidet udviklet, kunne de vel trøste sig over Tabet af en elsket Huustro, men styrtes ved et Barns Død i en dyb og langvarig Kummer. Er Organet derimod kun svagt udviklet hos et Fruentimmer, da afviger hun fra sit Kjøns sædvanlige Characteer og Bestemmelse og, vorder hun imod sin Villie Moder, ere hendes Børn hende, om ikke forhadte, saa dog ligegyldige. Gall kjendte i Wien en Dame, der forresten var en ypperlig Huusmoder, og inderligen elskede sin Mand, men altid lod de Børn, hun fik, 9 i Tallet, lige saa snart som de vare fødte, bringe ud af Huset og aldrig begjærede at see dem; hun undredes selv over denne Ligegyldighed og kunde ikke gjøre sig Regnskab derfor.

Lader os forestille os et Fruentimmer, hos hvem Organet for Børnekjærligheden kun er lidet udviklet, der mangler Opdragelse, og religiøse og

N 2

moralske Grundsætninger; hun er ugift; et Rov for en ulykkelig Kjærlighed, og har givet efter for en Elsker, der har forladt hende! kan man undre sig over, at en Saadan, naar nu tillige Ødelæggelses-driften maaskee er nedlagt hos hende, under idel Frygt for Skjændsel og Elendighed, tilsidst lægger Vold paa det enten ufødte eller nyfødte Barn?

Paa 29 Barnemordersker, som Gall har havt Leilighed til at undersøge, fandt han Organet for Børnekjærlighed meget svagt udviklet hos de 25; og paa Hjerneskallen, jeg i dette Øieblik har for mig, af hende, der for nogle Aar siden blev henrettet her i Kjøbenhavn, fordi hun havde dræbt 6 af sine Børn, er saavel Mangelen paa Børnekjærlighedens Organ, som den store Udvikling af Ødelæggelsesdriften mærkelig. — Har derimod en ung Pige dette Organ meget udviklet, da kjender hun sin Bestemmelse; hun ønsker inderligen, skjøndt uvilkaarligen, at vorde Moder; hvert Barn, hun seer, giver hendes Ønsker nye Næring; hvor godt end hendes Valg i enhver anden Henseende synes, skal hun dog ei, hvis hun ikke er Moder, føle sig lykkelig. Hvormange Koner, der føre et ulykkeligt Liv med deres Mænd, velsigne dog ikke endnu deres Ægteskab alene af den Grund, at de have Børn!

Vi finde Børnekjærlighedens Organ i Almindelighed mere udviklet hos nogle Nationer end hos

andre. Man bemærker det sædvanligviis større hos Negerinderne, og Barnemord er derfor hos dette Folk en uhørt Forbrydelse. Selv hos Hankjønnet af Negrene er Organet meget udviklet; og Negrene passe derfor ofte i Europa paa deres Herskabs Børn med en Omhue, der ei er almindelig.

Ligesom vi ovenfor have seet, at en for stærk Irritation i Organet for Kjønsdriften frembringer en partiel Galskab, saaledes kan dette og skee med Børnekjærligheden. — I det almindelige Hospital i Wien befandt sig en Kone, der havde den særegne fixe Idee at hun var svanger med 6 Børn; Gall formodede strax en Tilstand af Overirritation i Organet for Børnekjærligheden, og bad, ifald hun døde, at maatte undersøge hende; dette skeete, og han fandt da virkeligen dette Organ overordentligen udviklet. — En ung, ellers meget blufærdig, Pige leed af Sindssvaghed; ved en Tilbagereise fra Paris til Wien løb hun om til alle sine Bekjendtere, og forkyndte dem med den mest levende Glæde, at hun var frugtsommelig; kun Omstændighederne og hendes bekjendte Rygte vare istand til at lade nogle af hendes Venner formode, at hun var vanvittig; hendes Glæde afløstes snart med en dyb Melancholie, og kun Børn syntes hun under denne endnu at have stor Interesse for. Hun døde kort efter af Tæring, og Organet for Børnekjærligheden saaes og-

saa her overordentligen udviklet. Slige Exempler paa Afsind ere utallige; og saaledes stadfæster og Sygdoms-tilstanden, at Børnekjærlighed maa betragtes som en af alle de andre uafhængig Drift.

Hvad Organets Sæde angaaer, da ligger det, som alt berørt, i de bagerste Dele (lobi) af Hjernen, paa det Sted, der hos Mennesket svarer til Frem-staaenheden ovenover Korslinien (spina cruciata) og Organet for Kjønsdriften. Det sees undertiden dobbelt med en Fure imellem, undertiden enkelt. Det er, som sagt, næsten altid blandt alle Dyrene større hos Hunnen end hos Hannen, saaledes at man end-og, ved blot at see tvende isolerede Hjernemasser, kan vide, hvilken Hjerne, der har tilhørt en Han, hvil-ken en Hun; kun erindre man sig altid, at Hjernen ligger forskjelligt hos mange Dyr, og at derfor Or-ganets Sæde snart er noget højere, snart noget lave-re.—Hensigten med denne Drift er at drage Omsorg for sit Afkom i Almindellghed. Er den for virksom, frem-bringer den Misbrug, som: Forkjælelse o. s. v.; Man-gel paa dens Udvikling frembringer Ligegyldighed for sit Afkom, og er en af Aarsagerne til Barnemord. Naturligviis kunne Omstændighederne meget bidrage til denne Forbrydelse, og Mangelen paa hiin Drift brin-ger vistnok ikke en Moder til at tilintetgjøre sit Barn, men hun har en Bevæggrund mindre til ikke at begaae denne Synd, og ved da at have at kjæmpe med

Skjændsel og Jammer, vil hun ikke gjøre saamegen Modstand, som hun vilde have gjort, hvis hiin indvortes Følelse med Kraft havde oprørt sig mod Tanken om en saadan Brøde.

III.
Organet for Stedhengivenhed.

Det er udenfor al Tvivl, at de Dyr, der elske høje Steder, som: Gemzer, Steenbukke o. s. v. have en vis Deel af Hjernen meget udviklet, hvis Størrelse selv vexler blandt de forskjellige Arter og Afarter af samme Klasse, der leve paa Sletterne eller paa Højene. Eet Slags Rotter have deres Ophold i Huler, Kanaler o. s. v.; et andet Slags leve paa Lofter; nogle Raabukke og Harer holde sig i Dalene, andre paa Bjergene; saa og Fuglene o. s. v. Paa Grund heraf antager Spurzheim et Organ hos Dyrene, der leder dem til at boe paa høje Steder (habitativité), og formoder et lignende hos Menneskene; hos dem troer han at have fundet dets Sæde strax over Børnekjærligheden. — Gall derimod mener, at denne Drift er ganske eens med Stolthed, idet Stoltheden hos Menneskene udtrykker sig paa samme Maade som Lysten til høje Steder hos Dyrene; „stolte Børn holde af at sætte sig paa høje Stole; de Stolte holde Ho-

vedet og Legemet opreist; Kongerne sidde paa Throner o. s. v.“ — Men begge disse Gisninger finder jeg, maa jeg tilstaae, usandsynlige. Dyrenes Valg af Opholdssteder synes mig at afhænge af tusinde udvortes Omstændigheder, som: Næringsmidler, Klima, Parretid o. s. v.; og hvad Galls Paastand angaaer, da kan neppe nogen physisk Evne hos Dyrene vorde til en moralsk hos Menneskene; synes end en physisk Drift hos Mennesket at have faaet et Slags moralsk Tendents, saa afhænger dette ene og alene af andre tilstedeværende Drifter og Evner; den physiske Kjærlighed faaer f. Ex. saaledes kun ved de øvrige i Mennesket nedlagte Evner, som: Hengivenhed, Velvillie, Fasthed o. s. v. et moralsk Udseende o. s. f. — Er Spurzheims Formodning rigtig, saa er det maaskee i dette Organ, hvad han dog ikke berører, at den Følelse, vi kalde Hjemvee, meest har sit Sæde. Vi vide, hvor forskjelligen Menneskene i den Henseende føle; Nogle finde sig let og hurtigen i alt det Fremmede; Andre see stedse med Længsel tilbage til den hjemlige Arne; Nogle kjende ikke det mindste til Hjemvee; Andre martres til sine Tider uendeligen af den; og at denne Følelse ikke ganske afhænger af Hengivenhedens i Almindelighed, synes Erfaringen at belære os, da der gives Mange, der juſt ikke udmærke sig ved Trofasthed i Venskab o. s. v., og dog inderligen hænge

ved det Sted, hvor de ere fødte og opdragne. Naar derfor dette Organ er betydeligen udviklet, maa Hjemvee især yttre sig, og i modsat Fald kun svagt, eller slet ikke. — Da tillige Bjergbeboere, som bekjendt, især besidde denne Følelse, saa stemme hine Kjendsgjerninger temmelig vel dermed overeens. Det vil derfor være interessant, at undersøge deres Hoveder, der i en høj Grad yttre denne Følelse; og ved altfor stor Virksomhed i dette Organ maatte da den Sygdom og sande partielle Galskab, som vi kalde Nostalgie, opstaae. — De engelske Phrænologer følge heri heller ikke Gall og Spurzheim, men mene paa Grund af flere Jagttagelser, at der paa hiint Sted af Hjerneskallen, strax over Børnekjærligheden, ligger et Organ, hvis Function bestaaer i at holde to eller flere Evner i en samtidig og forenet Virksomhed, og stadigen henvende disse paa en bestemt Gjenstand. De kalde det derfor Concentrativeness, Evne til at concentrere sine Tanker; Mangel paa dette Organ skulde frembringe Distraction, Tankeløshed o. s. v. — Ogsaa denne Mening er imidlertid endnu kun højst hypothetisk. — Det er paa Grund af min egen Gisning, hvorpaa jeg imidlertid for det Første ikke kan lægge nogen videre Vægt, at jeg har givet Organet ovenstaaende Navn.

IV.

Organet for Hengivenhed.

Oprindelsen til dette Organs Opdagelse skyldes en Gibsafstøbning af en Dames Hoved, som Gall paa Anmodning maatte foretage sig; ved at undersøge den, fandt han to store Fremstaaenheder ved Siden af Børnekjærligheden; ved Efterspørgsel fik han at vide, at Damen ansaaes fot et Mønster paa trofast Venskab, og at hun i de forskjelligste af sit Livs Stillinger især heri havde udmærket sig; han faldt derved paa den Tanke, at Anlægget til Hengivenhed dog vel ogsaa kunde være grundet i et eget Hjerneorgan; en Tanke, der var saameget desto sandsynligere, som hine Fremstaaenheder just ere strax ved Kjønsdriften og Børnekjærligheden, og disse tre Følelser jo have stor Analogie imellem sig indbyrdes.

Man betragter i Almindelighed Venskab som et Resultat af Eftertanke, eller af Lighed i Evner og Smag, eller som Virkning af gjensides Egennytte. Men denne Drift er jo til hos Dyrene, hvor dog ingen af disse Aarsager kan forudsættes. Der ligger noget i Menneskets Bryst, der bringer ham til at forkaste den Tanke, at det kun er Egennytte, der binder det ene Menneske til det andet; der er desuden noget Uvilkaarligt i Venskab, og det er ofte altfor hurtigt til at skulle kunne oprinde af Eftertanke; det

r og undertiden blottet for enhver moralsk Følelse; thi der gives jo Forbrydere, der vise megen Hengivenhed for deres Medskyldige, og selv ikke paa Pinebænken ville røbe dem o. s. f. — Venskab og Hengivenhed yttrer sig i alle Livets Forhold: Herren og hans Betjenere danne kun een Familie; den Enes Lykke er den Andens vigtigste Anliggende; at udbrede Held blandt sine Venner er en ligesaa levende Nydelse, som at modtage en Velgjerning af Venskabs Hænder. Men Enhver kjender og den store Forskjæl, der heri er imellem det ene Individ og det andet, og selv imellem det ene Land og det andet. Der gives Mennesker, som aldrig have følt den sande varme Hengivenhed, og finde tusinde Paaskud for at undskylde deres Kulde og Ligegyldighed, og dog kunne disse samme Mennesker i alt Andet have den blideste, elskværdigste Characteer. Hvo kjender ikke Exempler paa Mennesker, hvem selv en Ulykke, et Dødsfald af En af hans nærmeste Slægtninger og Venner aldrig har kunnet røre? — De fleste Dyr yttre og Hengivenhed, om ikke for Mennesket, saa dog for andre Dyr; man har ofte bemærket, at Heste og Køer tæres hen, saasnart man tager dem fra deres vanlige Spænd; man seer ofte i Hjorderne visse Individer ledsse at holde sammen; Abernes Hengivenhed, dels for deres egen Art, dels for Menneskene er overordentlig; Enhver kjender det Slags Pappegøjer, som

man kalder „nadskillelige" fordi de ofte døe, naar man skiller dem ad; Enhver beunder det Venskab der undertiden hersker mellem en Tiger og en Hund, en Løve og en Hund, en Hest og en Hund, eller mellem tvende Hunde indbyrdes. Hunden forsvarer indtil sidste Blodsdraabe sin Herre, skjøndt denne undertiden er utaknemmelig nok til at mishandle den; den døer af Sorg og af Sult paa sin elskede Herres Grav. Der gives Exempler, og det just ikke meget sjeldne Exempler, paa Hunde, der ere døde af Glæde over deres Herskabs Tilbagekomst, og andre, som ved uformodet at finde deres Herre død, paa Øjeblikket have bukket under for Bestyrtelsen og Smerten.

Der hersker i Henseende til denne Tilbøjelighed ligesaa stor Forskjel blandt Dyrene, som blandt Menneskene. Der gives Hunde, som trods al Afstand aldrig kunne glemme deres forrige Herre; og altid søge tilbage til ham igjen; Andre derimod løbe fra det ene Huus til det andet, uden at være nogen Vis tro, eller hengiven; og saaledes er det med alle Dyrene, med Fuglene o. s. v.

Alt dette beviser noksom, at denne Tilbøjelighed er en Grundegenskab, afhængende af Organisationen.

Den er i Almindelighed meer udviklet hos det qvindelige, end det mandlige Kjøn. Dens Virksomheds Sphære synes ikke at indskrænke sig til Ven-

skab alene; men frembringer vel Hengivenhed i det=te Ords hele Udstrækning. Den giver Mennesket Tilbøjelighed til at knytte sin Hengivenhed til alt hvad der omgiver ham; til livløse Legemer, til Menne=sker og Dyr, o.s.v.; den gjør Individet tilbøjeligt til let at vænne sig til noget, og trods bedre Efter=tanke derved at holde fast. Den frembringer Hen=givenhed, men den bestemmer ikke Valget af Gjen=standen; dette afhænger af andre tilstædeværende Ev=ner og Følelser.

Spurzheim antager ogsaa Tilstedeværelsen eller Mangelen af samme Tilbøjelighed for Aarsagen til at nogle Dyr, som: Ræven, Muldvarpen leve i et ægteskabeligt Forhold sammen og andre, som: Hesten, Faaret o. s. v. derimod ikke; dette tør vi neppe ganske bifalde, thi mange Dyr, der dog ellers ere meget hengivne, som: Hunden og Hesten, leve ikke i Ægteskab sammen, og dette er vel et Resultat af flere Evner; der gives vel flere Bevæggrunde, hvor=for et Menneske gifter sig, eller ikke gifter sig; Hen=givenhedsfølelsen er vel neppe den eneste Aarsag — Hang til Selskabelighed derimod, som vi veed saavel Menneskene som Dyrene i højst forskjellig Grad besidde, afhænger maaskee snarere af en større eller mindre Udvikling i Hengivenhedens Organ.

Ogsaa i denne Tilbøjelighed kan ved en for stor Udvikling i Organet et Slags partiel Afsind

finde Sted. En Bondekone blev tre Gange afsi
dig; den første Gang ved sin Broders, den ande
ved sin Faders og den tredie Gang efter sin M
ders Død. Hun beklagede sig for Gall over det
ulykkelige Hang til trods Religion og Pligt at ta
sig sine Elskedes Død saa nær, et Beviis, at hun Fo
sæt og Bevæggrunde uagtet havde maattet give efter fi
sin Smerte. — Pinel anfører i sine forskjellige Afhan
linger over Afsind flere lignende Exempler; og de
daglige Erfaring vil sikkert og give Enhver saadann
i Hænderne. — Hjemvee, hvorom vi ovenfor hav
talt, beroer vel ogsaa tildels paa Organet for Hen
givenheden.

Organets Sæde er, som sagt, mellem Organe
for Børnekjærlighed, og det for Selvforsvar, elle
paa begge Siderne af Børnekjærlighedens, og ligge
kun, naar Kjønsdriftens Organ i sin øverste Deel e
meget udviklet, noget højere oppe end det for Bør
nekjærligheden. Hos Fruentimmerne, hvor denn
Tilbøjelighed i højere Grad end hos Mandfolkene e
tilstede, er og hiin Deel af Hjerneskallen paa samme
Tid større; ligeledes hos de Dyr, der udmærke si
ved stor Hengivenhed, saasom: hos Hunden.

V.

Organet for Selvforsvarsdriften.

Anledningen til at dette Organ blev fundet og bestemt, gav den store Forskjellighed i de Menneskers Characteer af den lavere Klasse, som Gall, for at anstille sine Jagttagelser, lod komme i sit Huus og beværte; han fik dem til at udpege hinandens Characteer, og de opholdt sig da især over hinandens ubetvingelige Trættekjærhed eller Krysteragtighed. — Gjort opmærksom herved, skilte han alle de for Fredsommelige og alle de for Trættekjære Udgivne fra hinanden og undersøgte nu begge Parternes Hoveder. Han fandt da, at alle de Trættekjære havde Hovedet umiddelbar bag og lige med Ørene meget bredere end de saakaldte Krystere. Han gjentog disse Undersøgelser mange Gange, og begyndte derved at troe, at Tilbøjeligheden til Trætter vel turde være et Resultat af et særeget Organ. Han bemærkede hiin Fremstaaenhed hos en særdeles uforsagt Dyrefægter i Wien, og paa alle de Modiges og Dristiges Hoveder, han afstøbte i Gibs; han undersøgte ogsaa nogle af sine Medstuderendes Hoveder, der formedelst bestandige Dueller vare blevne forviiste Universitetet, og dels havde moret sig ved i Værtshusene at bringe Haandværksfolk op imod hinanden,

dels sat en Fornøjelse i at ophidse Andre og Stærkere imod sig selv; han besøgte Skolerne, lod sig vise de meest trættekjære og stridbare, som fredsommelige Disciple, og fortsatte sine Jagttagelser i Familierne af sit Bekjendtskab. Han forbausedes blandt Andre ved en meget smuk Dame, der, lige fra sin Barndom af havde fundet sin Fornøjelse i at klæde sig som et Mandsfolk og saaledes forklædt at gaae ud paa Gaden, og indlade sig i Slagsmaal med Gadedrengene. Da hun blev gift, havde hun stedse søgt Leilighed til at slaaes med Mandsfolk; og naar hun havde Selskab hos sig, udfordrede hun gjerne efter Maaltidet de Stærkeste mellem Gjæsterne til en Kamp. — Han lærte endnu en anden Dame af lille Figur og spæd Legemsbeskaffenhed at kjende, der flere Gange var bleven stævnet, fordi hun havde for Skik at slaae sine Betjenterne. Paa en Reise, hun gjorde, kom tvende fulde Kudske, der om Natten havde forvildet sig omkring i Værelserne i Værtshuset, ind i hendes Kammer, hvor hun ganske alene laae; hun modtog dem saa kjækt med Lysestager og Stole, som hun kastede dem i Hovedet, at de bleve nødte til at tage Flugten. — Hos alle disse fandt han hiin Deel af Hjerneskallen, skjøndt iøvrigt af en højst forskjellig Form, bag Øret meget bred. Det Samme var Tilfældet hos alle kjække Militaire, hos Duellister og hos alle dem, der finde en Fornøjelse i at gjøre sig

frygtede. Omvendt fattedes Fremstaaenheden, ja der var endog en Fordybning tilstede hos alle Fredsommelige, Cujoner o. s. v.

Dette Organ findes ligeledes hos Dyrene; nogle Arter ere tilbøielige til at slaaes, Andre meget frygtsomme; denne Hund søger overalt Klammerie og Strid, hiin derimod stræber at undgaae dem; een Hest er skye, en anden ikke; visse Fugle, som Ravnen, ere meget modige; andre, som den store Glente, meget frygtsomme.

Alle modige Dyr ville ogsaa befindes at have Hovedet bredere imellem Ørene og Baghovedet. Dette have flere Hestehandlere alt længe vidst, og Elskeren af Hanefægtninger benytter i Valget af de modigste Haner sig ogsaa af denne Jagttagelse.

Det er aldeles ikke Opdragelsen at man tør tilskrive Udviklingen eller Forskjelligheden af hiin Drift. Den maa antages som et medfødt Anlæg, og følgeligen afhænge af Organisationen; den daglige Erfaring lærer, at Mod og Tilbøieligheden til Trætter og Strid, uden at opvækkes ved Exemplet, og selv til Trods for Opdragelsen, ofte yttrer sig i den spædeste Alder. Den berømte Feltherre, Bertrand du Guesclin, aandede fra sin første Barndom af Intet uden Kamp og Strid; han dannede et Regiment af Børn; udnævntes til deres General, og

gjorde intet Andet end kivedes og sloges. Alle Soldater i en Armee lægge vist nok ikke det samme Mod for Dagen; Nogle ere altid mere uforsagte end Andre; overalt hvor der er flere Mennesker forsamlede, vil man finde nogle Rolighedsforstyrrere, nogle Trættekjære. Mod er heller ingen Følge af Muskelkraft, thi Svage og Spæde vise ofte stort Mod, og Stærke og Robuste megen Frygtsomhed; smaae Hunde indlade sig ofte med store; og Heltene Attila, Alexander, Pipin den Lille o. s. v. vare alle af en lille Figur. Ikke heller kan man paastaae, at det er Ærgjerrighed, eller Frygt for Tugtelse, der indgyder Dyrene Mod og Stridlyst; intet Dyr vil trods alle modsatte Forsøg fra Andres Side kunne læges for denne Tilbøielighed; og intet Menneske vil, naar dette Organ er udviklet, jo ej altid føle dette ulykkelige Hang hos sig. Alle hine Bevæggrunde, som: Frygt for Skjændsel og Ydmygelse, Ærgjerrighed, Skindsyge o. s. v. kunne vel forøge Modet, der hvor dets Organ er tilstede, men hvor Grundegenskaben, voraf det afhænger, ikke er nedlagt i Organisationen, der vil ingen Bevæggrund, og ingen Paavirkning udenfra kunne avle den.

De Phænomener, der opstaae af Virksomheden i Organet for Selvforsvarsdriften under Sygdomstilstanden, bevise os endvidere, at denne Tilbøjelighed maa betragtes som en Grundegenskab; der gives dem, der un-

der en Ruus eller anden Irritationstilstand i Hjernen, o. s. v. gjerne trættes, medens at Andre da snarere ere tilbøjelige til at gjøre Løjer, sige smukke Ting o. s. v. Et Menneske, der hele sit Liv igjennem havde været af en blid og fredelig Characteer, fik et Saar i Hovedet og blev, fra den Tid af trættekjær og tilbøjelig til Strid o. s. v.

Ligesom de øvrige Evner kan ogsaa nærværende være Sædet for en partiel Galskab, der bestaaer deri, at Afsindige under deres Paroxysme vise en særdeles Lyst til at trættes, kives og slaaes. Enhver vil i Anstalterne for Vanvittige treffe paa mange lignende Exempler, og Pinel anfører i sine Afhandlinger flere.

Med Hensyn til Benævnelsen af nærværende Drift til Trætter og Strid, der kun vel ere Grader i en vis Grundegenskab, da synes alle dens Modificationer og Grader at kunne henføres til Anlæget at forsvare sig selv og sin Ejendom. Saasnart som Mennesket og Dyrene maatte sørge for deres Livs Opholdelse, have en Bolig, en Han eller en Hun, Børn eller Unger, eller hvilkensomhelst Ejendom, maatte de ogsaa være begavede med en Egenskab, der ledte dem til at forsvare sig mod al udvortes Voldsomhed; blot Individets Opholdelse gjør det-

te Instinct nodvendigt. Men der er derfor endnu ingen Tilbøjelighed til Trætter og Strid tilstede.. Denne forudsætter en højere Grad af Udvikling i hiint Instinct for Sines og eget Forsvar.

Det Individ, der med en maadelig Udvikling af Organet, vilde indskrænke sig til at forsvare sig og sin Ejendom, vil derimod, naar Organet er stærkere udviklet, vise sig som den angribende Deel; Tilbøjeligheden til Trætte tiltager i samme Forhold som Organets Udvikling, og den udarter endelig til Luske, Trang, Lidenskab; man søger da Strid og Slagsmaal, man elsker Farer, trodser dem, skaber sig dem o. s. v.

Dette Organ viser sig, som anført, ved en Fremstaaenhed bag og noget over Ørene; det vil bemærkes hos alle Mennesker, der ere tilbøjelige til Trætter og Strid, og hos alle Dyr, begavede med Mod og Kamplyst (hos modige Hunde og hos Hannen i Særdeleshed).

I Henseende til denne Tilbøjelighed har der væ ret Strid imellem Gall og Spurzheim, om Aarsagen til Frygt ligger i Mangelen af dennes Udvikling eller om den beroer paa Organet for Forsigtighed. men for at Læseren selv herom kan dømme, og bedre v kunne det, naar han og har lært dette sidste Organ a kjende, ville vi indtil da forbeholde os denne Gjenstand

VI.

Organet for Ødelæggelsesdrift en.

Det Første, som bragte Gall til at antage en saadan Drift og et tilsvarende Organ derfor, var den Forskjel, der findes imellem de kjødædende og de græsædende Dyrs Hjerneskaller. Ved at holde et kjødædende Dyrs Hjerneskal horizontal og trække en vertical Linie fra den ene udvendige Høregang til den anden, seer man, at der er større Hjernemasse i den bagerste Deel af denne Linie hos de kjødædende end hos de græsædende Dyr. Det forholder sig ligedan hos Fuglene som hos Pattedyrene. Hos alle Rovfuglene er denne Deel af Hjernen og Hjerneskallen hvælvet, medens den hos de andre Fuglearter tvertimod falder tilbage. Man sammenligne f. Ex. blandt Pattedyrenes Hjerneskaller, Hestens, Æslets, Kamelens, Harens, Kaninens o. s. v. med Løvens, Tigerens, Ulvens, Bjørnens, Sælhundens o. s. v.; disse æde Kjød, hine Græs; man sammenligne blandt Fuglenes Hjerneskaller den kjødædende Falks med den græsædende Hønseslægts; deres, der blot leve af Kjød, og deres, der leve af begge Dele; her er Fremstaaenheden altid mindre, og tager stedse af, jo mere udelukkende de leve af Græs, og jo mindre tilbøjelig til at dræbe andre Dyr at Fuglen er. Saaledes er hiin Deel i Hjernen større hos Ørnen og

Falken end hos Ravnen og hos Skaden; saaledes og større hos Ulven end hos Hunden, større hos Tigeren end hos Løven o. s. v. Alt dette var Gall paafaldende, men da han ogsaa, og ligeledes tilfældigviis, fandt denne Fremstaaenhed over Øret hos flere Stratenrøvere, der havde begaaet Mord, og denne altid var tilstede, skjøndt Hovedernes Form forresten var højst forskjellig, blev han end mere opmærksom paa hiin Hjernens og Hjerneskallens forskjellige Dannelse hos kjødædende og græsædende Dyr. At de Første just have Hjernen saa udviklet paa det Sted, som er det hos Mordere, synes at tyde hen paa en Forbindelse mellem en saadan Dannelse og Tilbøjeligheden til at myrde. Dette vorder til Vished, naar vi kaste et Blik paa de forskjellige Dyreklasser og paa Menneskeslægtens Handlinger.

Man veed, at der gives kjød- græs- og begge Dele ædende Dyr, men man er ikke enig om Aarsagen til denne forskjellige Drift. Nogle have meent, at man ikke behøvede at antage et saadant Instinct og et Organ i Hjernen derfor, da Naturen har givet de kjødædende Dyr Redskaber for at gribe, og Tænder for at sønderrive; men disse Redskaber, Kloer og Tænder, bevise kun Harmonien mellem de indre Evner og de ydre Redskaber, og disse kunne dog vistnok ikke avle Driften. Menneskets Haand tjener det til at gribe Føden, men det er en indre Følelse, der frem-

bringer Trangen i ham dertil; Tigeren og Katten have Tænder og Kløer; men en indre Tilbøjelighed lærer dem Brugen af disse; Faaret vil med Tigerens Tænder og Kløer, uden Forandring i sin Hjerne, dog aldrig spore den indre Indskydelse, der driver til at angribe og dræbe andre Dyr; Tigeren, født midt paa en græsrig Slette, vil snarere døe af Sult, end bequemme sig til at tygge Græs. Idioten og den Affindige ville, hvor vel dannede end deres Hænder ere, aldrig kunne male, eller bygge, saalænge som en højere Kraft ikke giver dem den nødvendige Indskydelse dertil.

Instinctet at dræbe er tydeligt hos Dyrene; men endskjøndt de alle ere bestemte til at æde andre Dyr, saa er Mordinstinctet dog meget forskjelligt hos dem; flere iblandt dem dræbe kun de Dyr, der ere nødvendige til deres Ophold; andre derimod, som: Tigeren, Maaren, Væselen o. s. v., sønderslide og dræbe, uden at drives dertil af Sult, alle de Dyr, der komme dem nær, altsaa ligesom for Fornøielses Skyld, og ikke for at opholde Livet. Hunger og Tørst ere saaledes ikke de eneste Bevæggrunde hos Dyrene til at dræbe hinanden. Alle Hundene ere Rovdyr; de foretrække Kjød for alt Andet, og dog gives der de iblandt dem, hos hvilke man neppe bemærker noget Rov-Instinct, og som, omringede af Fugle, Muus, Harer, ikke yttre mindste Lyst til at

gribe og æde dem; medens der omvendt gives andre Hunde, der tvertimod altid ville myrde og sønderslide. Man indvende ikke, at Vanen og Opdragelsen deri er Skyld, at man f. E. jo kan vænne Katte til at leve i Fred med Fugle o. s. v., thi saadanne Forsøg svigte ofte, ja næsten altid; i de saa Tilfælde er hiin Drift da kun lidet udviklet; hvor ofte er det ikke trods alle Bestræbelser umuligt at danne denne eller hiin Hund til Jagten, medens en anden strax fra Fødselen af viser Talent og Instinct dertil? Ja selv mellem disse sidste hersker der stor Forskjel; nogle bringe nemlig omhyggeligt og varsomt deres Herre det paa Jagten erobrede Dyr, uden at tilføje det den mindste Skade; andre derimod sønderrive det altid først, om man end ved de haarde gjentagne Straffe har villet vænne dem derfra.

Man vil, som sagt, altid hos Dyrene finde, at dette Instinct til at dræbe og myrde er forbundet med en forøget Hjernemasse og en Fremstaaenhed i Hjerneskallen lige oven over Øret; imidlertid ligger dette Organ ikke altid lige over Øret; hos visse Dyr, især Fugle, som: Storken, Søravnen, Søsvalen o. s. v. ligger Høregangen meget tilbage, og hiint Organ derfor lige paa Siderne af Øjnene. — Ved at sammenligne flere Katte og Hunde vil man hos dem, der ikke holde af at forfølge og dræbe andre Dyr, altid finde Hjerneskallen strax over Øret

flad eller selv nedtrykt, og derimod hos dem, der ere meget bidske og ofte sønderrive, Hjerneskallen fremstaaende og ophøjet; saa og hos de forskjellige Rottearter, hvoraf nogle mere holde af Kjød, andre hellere æde Græs o. s. f.

Lader os nu undersøge denne Drift hos Menneskene! hvis de kjødædende Dyr have den, maa ogsaa Mennesket have den; thi det spiser baade Kjød og Plantedele; intet af de kjødædende Dyr spiser saa mange Slags Kjød som Mennesket. Man har paastaaet, at dette var en Følge af Udartelse; men vore Tænder, Mave og Tarmkanal overbeviser os om, at disse Redskaber, ved at tjene baade til Nydelsen af Plantedele og Kjød, gjøre Mennesket skikket til at nære sig af begge. Naturen har da tydeligen bestemt Mennesket til at være et Slags Rovdyr; han er det endogsaa mere end de andre Dyr; thi, medens disse indskrænke sig til Nydelsen af visse Arter, nærer han sig af alle; Mennesket maa følgeligen have det samme Instinct som de kjødædende Dyr.

For at indsee, at det og er en uafhængig Grund-Function hos Menneskene som hos Dyrene, og at det følgeligen afhænger af et særeget Organ, vil det derfor være tilstrækkeligt at vise, hvor forskjelligen dette Instinct yttrer sig hos forskjellige Indivi-

der, og hvilken Rolle det undertiden spiller i Afsindigheds og Idiot-Tilstanden.

Der gives hos Mennesket en Tilbøjelighed, der yttrer sig i Grader, lige fra den simple Ligegyldighed at see Dyr lide, og fra den simple Fornøielse at være Vidne til Drab, indtil det heftigste Ønske att dræbe selv. Overdreven Følsomhed vil maaskee nægte dette; men det er ikke desto mindre sandt og vist. Man bemærker saavel blandt Børn som blandt Voxne, saavel blandt Dannede som Udannede, Nogle meget at føle, og Andre derimod at være ganske ligegyldige ved Andres Lidelser; Nogle sætte endog, uden at man kan udlede det af Vanen eller en slet Opdragelse, en Fornøielse i at pine Dyr, at see dem martres og dræbes; der gives selv Individer, der blot ifølge denne Tilbøjeligheds Styrke vælge denne eller hiin Stand. En Studerende indgjød saaledes ofte sine Medelever Skræk ved den forunderlige Fornøjelse, han satte i at pine Insecter, Fugle og andre Dyr; det var, som han selv sagde, for at tilfredsstille denne Tilbøjelighed, han helligede sig til Chirurgiens Studium. En Apothekerdreng følte en saa heftig Trang til at dræbe, at han blev Skarpretter; en Kjøbmands Søn, der ligeledes gjorde sig en Glæde af at dræbe, valgte at blive Slagter; en riig Hollænder lønnede Slagterne, der leverede Pro-

viant til Skibene, for at tillade ham at slaae deres Øxne for Panden o. s. v.

Man kan ligeledes dømme om Tilstedeværelsen af og Forskjelligheden i denne Drift af det Indtryk, som Straffen af Forbrydere gjør paa forskjellige Tilskuere. Nogle kunne ikke udholde dette Syn; Andre løbe derefter som en Forlystelse; Ridderen Selwin bestræbte sig altid for at være den Skyldige, som man henrettede, saa nær som muligt; man fortæller om La Condamine, at, da han engang anvendte al sin Anstrængelse, for at bryde gjennem Mængden paa en Retterplads, og Soldaterne stødte ham tilbage, raabte Skarpretteren: „Lad Herren kun komme frem! det er en Dilettant!"; Bruggmanns, Professor i Leyden, fortæller om en hollandsk Geistlig, der havde et saa stort Ønske efter at see andre dræbes og at dræbe selv, at han blev Feltpræst ved et Regiment, blot for at have Leilighed til at see en stor Mængde Mennesker blive dræbte; samme Geistlige opfostrede Hunner af forskjellige Huusdyr, og, saasnart de fødte, var det hans Yndlingssyssel at skjære Halsen over paa Ungerne; han paatog sig at dræbe alle de Dyr, der bragtes til Kjøkkenet; han stod i Brevvexling med alle Skarpretterne i Landet, og foretog sig Fodreiser paa flere Dage, for at kunne bivaane Henrettelserne; alle Skarpretterne beviiste ham derfor den Ære, altid at lade ham staae ved Siden af sig o. s. v.

Paa en Valplads kan man og samle paafaldende Exempler paa denne Drifts forskjellige Virksomhed; een Soldat føler ved Synet af Blod den vildeste Blodtørst, en Anden røres af Medlidenhed eller skaaner idetmindste de Overvundne og Værgeløse.

Mennesket, som er et Rov for denne Tilbøjelighed, har endnu Evne til at betvinge sig eller til at give den en Retning, som ikke er skadelig; men Muligheden at betvinge en slet Tilbøjelighed svækkes i Forhold som han har modtaget mindre Opdragelse eller færre Organer for de højere Evner. Naaer denne Tilbøjelighed sin højeste Grad, føler Mennesket kun liden Strid mellem sine lastefulde Tilbøjeligheder og sine udvortes Pligter, og han finder endogsaa Nydelse i Manddrab selv. Der gives saaledes Røvere, som, ikke tilfredse med at stjæle, have viist blodtørstigt Hang til uden Nødvendighed at pine og dræbe. Johan Rosbeck, af Schinderhannes's Bande, indskrænkede sig ikke, som sine Staldbrødre, til at mishandle sine Offre, for at nøde dem til at opdage det Sted, hvor deres Penge vare skjulte; han opfandt og udøvede de skrækkeligste Grusomheder, allene for den Fornøjelse at see Børns, Qvinders og Oldingers Lidelser og Blod; hverken Frygt eller Straf kunde forbedre ham; skjøndt flere Gange fængslet, kunde han ikke holdes fra stedse at begaae nye Mord, og blev endeligen henrettet. I

Begyndelsen af sidste Aarhundrede bleve flere Mord begaaede i Holland paa Grændserne af Cleve; Forbryderen blev længe ubekjendt; endeligen fattede man Mistanke til en gammel Bierfiedler, der havde for Skik at komme og spille paa Violin ved Bryllupperne i Omegnen; da han blev ført for Retten, tilstod han 34 Mord, og forsikrede, at han havde begaaet dem uden noget Fjendskab eller i den Hensigt at ville stjæle, men blot fordi han fandt en saa overordentlig Fornøjelse deri. Lacretelle fortæller, at Ludvig den 15de havde stor Afskye for Greven af Charolois, Hertugen af Bourbon-Condé, og det var ogsaa en Prinds, der, hvis han havde besteget Thronen, vilde have fornyet alle Neros Forbrydelser; selv i sine Barndomsdage forraadte han et Hang til Grusomhed, der maatte bringe En til at gyse; man paastaaer, at han satte en Glæde i altid at see Blod ved sine Gilder, og udøvede det skjændigste Barbarie imod de Maitresser, man bragte ham; man beskylder ham endog for flere Mord, og disse begik han, siger man, uden nogen videre Anledning; han skjød paa Muursvende, allene for at have den barbariske Fornøjelse at see dem styrte ned fra Tagene o. s. v.

Disse sidste Kjendsgjerninger, lykkeligviis meget sjeldne, vise os, at denne Tilbøjelighed undertiden er ganske uafhængig af Opdragelse, Exempler, Forførelse eller Vane, og at den ene og allene har

sin Kilde i Organisationen. Der begaaes virkeligen saa barbariske Forbrydelser, med saa gyselige og oprørende Omstændigheder i sig, at det vilde være vanskeligt, at forklare dem paa en anden Maade. Prochasca fortæller, at en Kone i Mayland ved Kjærtegn forledte smaae Børn til at gaae hjem med sig, saa dræbte dem, nedsaltede dem og dagligen spiste af dem *); og Criminalhistorierne ere fulde af lignende Exempler.

Det er da vist, at Tilbøjelighed til Mord og Manddrab ofte udøver et saa mægtigt Herredømme over visse Individer, at der gives dem, som føle sig lykkelige ved at tilfredsstille den; Bruggmanns i Leyden viste Gall Hjerneskallen af en hollandsk Røver, der havde styrtet flere Mennesker i Kanalerne, ene for at see dem kjæmpe med Døden. „Hvad vil man gjøre mig?" sagde han for Retten „er jeg ikke en redelig Mand?" Schinderhannes og hans Staldbroder Heckmann satte en Fornøjelse i at fortælle deres Forbrydelser; deres Øjne funklede ved Fortællingen derom. o. s. f.

Hvis Nogen skulde finde dette Portrait af Mennesket lidt vanzirende, da tænke han sig saavel den ældre som nyere Tids Historie tilbage! Er der

*) See og oven.

en Plet paa Jorden, der ej er farvet med Menneskeblod? Man læse Romernes Historie; Americas Opdagelse; man følge Spanierne til Cuba, til Mexico, til Peru; man aabne Inqvisitionens Aarbøger; høre om Religionskrigene; gjenkalde sig den sicilianske Vesper, St. Bartholomæi-Natten, den franske Revolutions-Rædsler o. s. v. o. s. v.; overalt treffer man paa Valpladser, paa Mordere og Slagtoffre, paa Mord- og Ødelæggelses-Redskaber! Der gives Tyranner i det private og i det offentlige Liv, i Hytterne og paa Thronerne! Hvo erindrer ikke Navnene Nero, Tiberius, Domitian, Caracalla, Henrik den 8de, Catharine de Medicis, o. s. v.? Hvo kjender ikke Marat, Robespierre? og Hvo tvivler da paa, at der hos Mennesket er en medfødt Drift, der forleder det til sin egen Slægts Ødelæggelse?

For endnu at vise, at denne Tilbøielighed kan være virksom, uafhængig af de andre Evner og Lidenskaber, ville vi endnu meddele nogle Exempler, hvor den yttrede sig, ledsaget af en almindelig Svækkelse i alle de andre Evner, og som partiel Galskab. En Idiot dræbte tvende af sin Broders Børn, og vilde brænde dem. Spurzheim saae i et Fængsel et ungt Menneske, som Ingen ansaae for sindssvag og som uden nogen tilsyneladende Bevæggrund havde dræbt et Barn; det var forgjæves, at man paa alle Maader spurgte og truede ham, for at faae at

vide, hvad der havde forledt ham til denne Handling; han indskrænkede sig til at svare og at gjentage, at „han havde ikke seet Andet end Sort.“ „Ingen“ sagde han med en klagende Stemme, „vil troe mig! Gud vil tilgive mig!“ I Fængslet i Freiburg i Bresgaw var der et ungt Menneske, 15 Aar gammelt, halv sindssvagt, der efterhaanden havde sat Ild paa 9 Huse; han hjalp med at slukke Ilden, og reddede selv eengang et Barn, der var nærved at omkomme i Luerne; da Ilden var forbi, tænkte han ikke mere derpaa; hvilket beviser, at han kun handlede efter en dyrisk Drift.

I Berlin viste Regimentschirurg Mayer Gall og Spurzheim en Soldat, hvem Sorg over at have mistet en elsket Kone meget havde svækket og gjort overordentlig irritabel. Han fik hver Maaned et Anfald af Krampeslag; og da han gradeviis, som Anfaldet nærmede sig, sporede en umaadelig Tilbøjelighed hos sig til at myrde, bad han indstændigen om at maatte belægges med Lænker; efter nogle Dage hørte Anfaldet og hiin ulykkelige Tilbøjelighed op, og han fastsatte selv Tiden, hvorpaa man uden Fare atter turde sætte ham i Frihed. — I Haina saae Gall og Spurzheim et Menneske, der til bestemte Tider følte en uovervindelig Lyst til at mishandle Andre; han var sig sit ulykkelige Hang

bevidst, og lod sig binde indtil han mærkede, han igjen kunde løslades. — En Melancholiker bivaanede en Forbryders Henrettelse; dette Syn rørte ham saa heftigen, at han pludseligen fik den voldsomste Lyst til at myrde, og paa samme Tid havde den største Angst for at begaae en saadan Forbrydelse. Han skildrede sin beklagelsesværdige Tilstand under en Strøm af Taarer og i Fortvivlelse, gjorde sig selv Forestillinger, bad sine Venner om at redde sig, og takkede dem for de Lænker, de lagde paa ham.

Pinel har ofte hos Afsindige iagttaget denne heftige Indskydelse af hiin Tilbøielighed til at ødelægge. Han taler blandt Andre om et Individ, der iøvrigt syntes ganske fornuftig og under sin Arrest gjorde den Tilstaaelse, at hans Tilbøielighed til at begaae et Mord var ganske tvungen og uvilkaarlig; at hans Kone, trods den Kjærlighed, han havde til hende, nær deraf var vorden et Offer, og at han kun havde undgaaet dette ved at tage Flugten. Alle hans lyse Mellemrum bragte de samme melancholske Betragtninger og Nag med sig; „Hvad Grund,“ sagde han, „skulde jeg vel have til at dræbe Stiftelsens Inspecteur, der behandler os med saa megen Menneskelighed? og dog ønsker jeg i de Øieblik, jeg raser, Intet mere, end at kaste mig over ham som over de Andre og støde dem Dolken i Hjertet!“

Samme beretter og om en overtroisk Viingaardsmand, hvis Indbildningskraft blev saa stærkt rystet ved en Missionærs Præken, at han troede sig og sin Familie fordømt til den evige Ild, om han ikke ved Blod søgte at afbøde det. Han forsøger da at begaae et Mord paa sin Kone, som hun kun med største Møie undslipper; kort efter vender han sin Blodtørst mod to af sine smaae Børn, og har den Grusomhed, for at forskaffe dem det evige Liv, koldblodigen at opoffre dem. Sat i Arrest dræber han endnu en Forbryder, der var i det samme Rum som han, stedse i den Hensigt, derved at forsone Forsynet; man indsperrer ham i Biætres; men hans Vanvid tager til; han troer, han er den Fjerde i Treenigheden, og kaldet til ved Blod at redde Verden. Han synes forresten fornuftig, og efter 10 Aar mener man, at kunne give ham Frihed til med de andre Reconvalescenter at gaae omkring i Hospitalsgaarden. Fire nye Prøveaar have alt retfærdiggjort Troen paa hans fuldkomne Helbredelse, da han pludselligen paa nye lægger sine overtroiske og blodtørstige Tanker for Dagen; Juleaften fatter han den Beslutning, at gjøre et udsonende Offer paa Enhver, han treffer; han forskaffer sig en Skomagerkniv; griber, mens man gaaer om paa Stuerne, Inspecteuren; bibringer ham et Stød bagfra, der lykkeligviis glider af paa Ribbenene; skjærer Halsen over

paa to Vanvittige, der staae ved hans Side; og vilde saaledes være bleven ved at myrde, om man ikke hurtigen havde bemestret sig ham.

Lignende Exempler paa uvilkaarlig Ødelæggelsesdrift forekomme i Hobetal paa Galehospitalerne; Falret meddeler i sit nyeste Værk ogsaa mange Beviser derpaa; og saaledes bevises den altsaa baade ved Sundheds- og Sygdomstilstande.

I Fængslerne vil man ligeledes hos alle dem, der af Hævn eller blot for Fornøielsens Skyld nogensteds have sat Ild paa, stedste finde de Dele af Hjernen, hvis altfor store Virksomhed frembringer et voldsomt Hang til at dræbe, betydeligen udviklede. Der gives Mennesker, som i at udøve Grusomheder paa deres Medmennesker, ofte have søgt at opnaae deres Hensigt ved Mordbrand, som: Caligula, Nero o. s. v.; og Idioter og Afsindige føle sig og ofte drevne af en uovervindelig Tilbøielighed dertil, hvorpaa vi alt ovenfor har anført et Exempel. I Nationalzeitung No. 46 1802 staaer følgende lignende meget mærkværdige Criminalhistorie: „Den 16de August blev Marie Franck, 38 Aar gammel, halshugget i Schwabmunchen, og hendes Legeme brændt. I et Tidsrum af 5 Aar havde hun sat Ild paa 10 Huse i den Bye, hvor hun boede. De Tab, der foranledigedes ved disse Ildebrande, ere beregnede at have været

over 70000 Gylden. Ved det trettende Forsøg blev hun greben, og overgiven i Politiets Hænder.“ Efter en slet og forsømt Opdragelse i Ungdommen havde hun indladet sig i et Ægteskab, der var ulykkeligt og ufrugtbart. „Da hendes Mand behandlede hende med Haardhed, og ikke meget ellers brød sig om hende, forsømte hun sin Huusholdning, og søgte Trøst i Andagtsøvelser; da det nu altid blev værre og værre med Huusholdningen, faldt hun til Nydelsen af Brændeviin, og stjal, for at forskaffe sig denne, fra sin Mand. Der udbrød paa Stedet en Ildebrand, hvori hun dog ingen Deel havde. Efterat have seet dette rædsom=skjønne Syn, avledes den Lyst hos hende at sætte Ild paa Huse, og denne Lyst udartede hver Gang hun havde drukken Brændeviin til en uimodstaaelig Tilbøielighed. Hun vidste ikke at angive nogen anden Aarsag eller Bevæggrund til 12 Gange at have sat Ild paa end denne Tilbøielighed, som drev hende dertil. Trods den Frygt, Skræk og Anger, hun hver Gang efterat have begaaet Forbrydelsen følte, begik hun den dog stedse paa nye. Øvrigheden lod flere Gange Lægerne undersøge hendes Sundheds og Sjæls Tilstand, men man fandt intet Tegn til Afsind (??). Hun hørte sin Dom roligen og faldt for Bødelens Haand.“

Analogien i disse Exempler og den stedse ligetidige Fremstaaenhed paa samme Sted af Hjerneskalle

hos dem, der have yttret Tilbøielighed til at myrde, og hos dem, der ere blevne dømte som Mordbrændere, gjør, at man maa antage hiin Deel af Hjernen for det Organ, hvoraf begge Tilbøielighederne afhænge.

Ved at betragte denne Drift til at dræbe og ødelægge nærmere, maae vi vel tage os iagt for at troe, den nødvendigviis driver til Manddrab. Egenskaben var nødvendig hos de kjødædende Dyr for at erholde deres Rov, og for Mennesket, der endnu er det største Rovdyr. Muligen driver den os til Ødelæggelse i Almindelighed, uden at antyde Maaden eller Gjenstanden; til at rive, slide, bryde itu, ødelægge, forgifte o. s. v.; og, da meget Unyttigt og Skadeligt maa ødelægges, da Retfærdigheden ofte maa anvende denne Egenskab, vorder den en Dyd og har det nyttigste Øiemed; kun naar den misbruges, forleder den til Mord og Mordbrand.

Man maa ikke hos alle Mordere vente at finde en stor Udvikling af Ødelæggelsesdriften, af det saa kaldte Mordorgan. Omstændighederne, Sygdom i Hjernen og andre Bevæggrunde kunne ofte incitere et Organ saa stærkt, at det, skjøndt maadeligen udviklet, erholder en øiebliklig høi Grad af Virksomhed; naar en Fader f. E. i sin' Lidenskab myrder sin Datters nedrige Forfører o. s. v., og, da

vore Handlinger, saa længe vi ikke ere afsindige, aldrig bestemmes af Virksomheden i et eneste Organ, men afhænge af de samtlige Organer, vil f. Ex. Ødelæggelsesdriften, forbunden med Mod, virke anderledes end forbunden med Ondskab, eller med Godmodighed. Det er denne Drift, der lader os yttre Fortrydelse og udøve Strænghed mod Last og Bedrag; den giver vor Characteer Styrke, og vore Befalinger Eftertryk; den er derfor nødvendig for vilde og udannede Nationers Beherskere, og overhovedet selv blandt mere dannede for Enhver, der har at byde over Andre. Napoleon havde saaledes dette Organ meget udviklet. Er paa den anden Side dette Organ kun lidet, og de høiere moralske Følelser kraftige, er der ogsaa Mangel paa Liv i Characteren tilstede; der er en Boielighed, som kun er lidet skikket til at beherske Andres vilde Aand; en Art Qvindagtighed og Kraftløshed, der endnu er større, naar ogsaa Organet for Mod kun er lidet o. s. v. — Man maa derfor ingenlunde søge en meget stor Udvikling i Ødelæggelsesdriften hos enhver, der er bleven drevet til at begaae et Manddrab, eller antage Enhver, der har dette Organ meget udviklet, for særdeles tilbøielig til Mord. Alt hvad man kan paastaae, er, at et saadant Individ under øvrige lige Betingelser meget lettere vil begaae et Mord, end en Anden, der af Naturen ikke er saaledes organiseret; i Kampen med heftige Li-

denskaber vil Tanken om Hævn ved Blod og Ild indstille sig hos den Første, medens at den Anden hverken saaledes vil kunne beslutte eller handle.

Organets Sæde er paa Siden af Hovedet, umiddelbart over Ørene; og hos alle de Mordere, som Gall og alle de engelske Phrænologer have havt Leilighed til at undersøge, og hvis Hoveder de have aftaget i Gibs, er dette Organ betydeligen stort og udviklet. De Fruentimmer, hvor dette Organ er meget udviklet, have en stor Forkjærlighed for blodige Scener; de elske Jagten; de ønske at være Mandfolk for at kunne gaae med i Krigen; de holde udelukkende af de Militaire; i Bladene lede de efter Beretningerne om Feltslag og Misgjerninger; som Aurelian og Ludvig d. 11te holde de af at bivaane Henrettelser o. s. v. — Caligula, Nero, Sylla, Septimius Severus, Carl d. 9de, Richard Løvehjerte, Philip d. 2den, Catharine de Medicis Ravaillac, Bisskoppen Bonnet, der i 4 Aar lod brænde over 200 Slagtoffre, o. s. v. o. s. v. have alle i deres Portraiter og Buster det udvortes Kjendetegn paa en grum og blodtørstig Characteer. Af en Mængde hinduiske Hjerneskaller, som Paterson nyeligen har medbragt til det phrænologiske Selskab i Edinburgh, bekræftes hine Erfaringer end mere; Hinduerne ere nemlig bekjendte for en meget kraftløs Characteer, og en stor Utilbøielighed til at dræbe og

ødelægge, og paa alle Hjerneskallerne er dette Organ ogsaa overordentlig lidet.

VII.

Organet for mechanisk Kunstsands.

Gall kom paa dette Organ ved hos Flere, der havde et stort Anlæg til mechaniske Kunster, i Tindingerne foran Øret at bemærke en stor Fremstaaenhed, og saaledes en Hjerneskal, der fra den ene Tinding til den anden var meget bred, ofte bredere end Ansigtet mellem begge Kindbenene. Dette gjorde ham opmærksom; han gjentog sine Jagttagelser paa Alle, der udmærkede sig ved et eller andet mechanisk Anlæg, fandt hiin Fremstaaenhed næsten hos Alle, og erholdt snart baade hos Menneskene og Dyrene Beviser paa, at et saadant oprindeligt Anlæg gives.

Hvad Dyrene angaaer, da er det klart, at Insectets Larve, Edderkoppens Væv, Biens Celler, Myrens underjordiske Gallerier, Fuglenes Reder, Bæverens Hytte o. s. v. opstaae af en egen Drift i deres Organisation, som mange Pattedyr, Hunden og Hesten f. Ex., der dog ellers i saamange Henseender staae over hine Dyr, og mange Fugle, (som Uglen), der ikke bygge en Bolig for sig og deres Afkom, aldeles savne. Denne Drift er nødvendig for Individets og Slægtens Opholdelse, og der her-

ſker i den det ſamme Forhold mellem Organiſationen og Udverdenen, ſom i de andre Anlæg og Evner.

Med Henſyn til Menneſkene, da vide vi, at de klæde ſig, bygge Huſe og Palladſer, opfinde Maſkiner o. ſ. v.; „men,“ ſiger man, „alt dette ſkylde vi vor Forſtand, vor Trang, forudgangne Indtryk, eller vore Forfædres ved Eftertanke forædlede Lærdomme.“ Men hvis forud modtagne Indtryk, Trang, Eftertanke og Forſtand vare Kilden til vore Kunſter, maatte disſes Fremſkridt ſtaae i directe Forhold til Antallet af Indtrykkene, til vor ſtørre eller mindre Trang, og Graden af Virkſomheden i vore intellectuelle Evner; og betragter man Kunſterne hos Individerne, eller hos hele Nationer, vil man finde, at disſe Omſtændigheder vel kunne beſtemme Beſkaffenheden, Retningen af vore Kunſter og Opdagelſer, og begunſtige deres Fremſkridt, men ingenlunde ſkabe Talentet derfor.

Man lægge Mærke til Børn, ſelv dem af den ſamme Familie, af den ſamme Skole, omgivne af de ſamme Gjenſtande, og med de ſamme Exempler for Øie! nogle ere ſtedſe beſkjæftigede med at tegne Figurer, at udſkjære, at afbilde, at iſtandſætte o. ſ. v., og Andre finde aldeles ingen Smag deri. Neppe havde den unge Vaucanſon ſeet Bevægelſen af en Perpendikel gjennem en Ridſe i ſit Beſtik, før han uden noget

andet Redskab end en slet Kniv gjorde sig en Perpendikel af Træ; Reichenbachers Søn i München tog fra sit 5te Aar ingen Deel i sine Kammeraters Lege, og vilde kun sysle med hvad der grændsede til Mechaniken; hans Fader havde fra Barndommen af den samme Tilbøielighed; i Mühlhausen i Schweitz optage Fabrikanterne kun saadanne Børn i deres Værksted, som fra den spædeste Alder have viist et stort Talent for Kunsterne, fordi de af Erfaringen vide, at kun Slige kunne vorde duelige Haandværkere. Ved at gjennemløbe store Mekanikeres, Tegneres, Maleres, Bygmesteres Levnet, vil man ikke finde en Eneste, som jo ei fra sin første Ungdom har lagt Spor af et medfødt Talent for Dagen. Da Lebrun var tre Aar gammel, øvede han sig i at tegne med Kul, og da han var 12 Aar gjorde han sin Bedstefaders Portrait; Christopher Wren dannede i sit 13de Aar en meget kunstig Maskine, der forestilte Stjernernes Løb; Michel Angelo gjorde i sit 16de Aar Arbeider, som man satte ved Siden af Oldtidens; Bernini dannede alt i sit 10de Aar et Hoved af Marmor, der vandt alle Kjenderes Bifald o. s. v. o. s. v. Den største Deel af store Kunstnere have ikke modtaget nogen passende Opdragelse, og have tvertimod ofte kjæmpet med Armod og andre Hindringer; medens at derimod Tusinde af middelmaadige Malere og Billedhuggere ere

blevne fremhjulpne og understøttede! Hvor ofte have ikke Mennesker, hvem udvortes Omstændigheder hindrede fra at følge dette naturlige Anlæg, siden selv, under ganske derfra forskjellige Forretninger, gjort sig dette til en Yndlingssyssel? Leopold d. 1ste, Peter d. Store og Ludvig den 16de gjorde Laase; Præsten Hahn Uhre; og overalt bemærkes Mennesker af udmærket Rang og Embede at hvile sig fra deres sædvanlige Forretninger ved at tegne, male o. s. v., og dette kan man dog ikke tilskrive nogen Trang, eller meget store intellectuelle Evner i det Hele. Man treffer omvendt ofte paa Mennesker, der, ellers begavede med meget udmærkede Evner, ikke kunne gjøre det Mindste med deres Hænder;. Lucian og Socrates maatte opgive deres Forsæt at være Billedhuggere; Schurer, Prof. i Physiken i Strasburg, slog alting itu, som han rørte ved; der gives Mennesker, der ikke engang kunne skjære en Pen, eller trække en Barbeerkniv over. Paa den anden Side ere de største Mechanikere ofte i alt Andet de meest indskrænkede Mennesker. Kunstsands og Kunstfærdighed er saaledes bestemt en Gave af Naturen, og afhængende af vor Organisation. Øvelse og Mønstre tjene vel til at uddanne en Kunstner, men de kunne ikke fremkalde et Talent der, hvor det ikke findes.

Sædet for dette Organ er, som sagt, paa Siden af Øiet i Tindingerne; det gjør, naar det er betydeligt, Tindingerne ligesaa fremstaaende som Kinderne, hvorfor og store Mechanikere have et Hoved, der synes indesluttet mellem to paralelle Planer. Dog er Leiet af dette Organ noget forskjelligt i Forhold til de nærliggende Deles Udvikling; det er mindre synligt, naar de midterste Dele af Hjernen ere meget store, den hele Pande bred, Organerne for Sprog og Orden meget betydelige, eller Kindbenene meget fremstaaende. Naar Basis af Hjerneskallen er snever, ligger det høiere; der er da ofte en Fordybning ved den udvendige Vinkel af Øiet mellem Kindbenet og Organet, især naar Huden og Musklerne, som bedække det, ere tynde.

Hos alle udmærkede Kunstnere vil man treffe dette Organ stort, ligesom hos alle Børn, der holde af at klippe og skjære Figurer ud af Papiir, og sees saaledes tydeligen paa Portraitet af Van Dyck, Tintoretto, Titian, Paul Veronese, Rembrandt, Holbein, Bernini, Raphael, Guido Reni, Canova o. s. v. Det er stort hos Billedhuggeren Danecker i Stuttgard, hos vor Thorvaldsen; hos Prof. Hetsch o. s. v.

I Wien bragte man en Mand til Gall, over hvem man bad ham at afgive sin Dom; han er-

klærede, at han maatte have store Anlæg til de mechaniske Kunster; man troede, at Gall havde bedraget sig; men Manden selv forbauſedes ved denne Erklæring; det var den berømte Maler Unterberger! For at give et Beviis paa, at Gall havde dømt rigtigen, fortalte han, at han stedse havde havt en lidenskabelig Lyst til alt Mechanisk, og at han kun øvede Malerkunsten, for at fortjene sit Brød; han bragte ham hjem til sig, hvor han lod ham see en stor Mængde Maskiner og Redskaber, som han deels havde opfundet, deels forbedret; og desuden afhænger Tegnevnen, der er Maleren saa nødvendig, og af Organet for at anlægge og bygge.

Ogsaa hos alle de Dyr, der bygge, grave og anlægge, bemærkes dette Organ meget stort og udviklet, som: hos Bæveren, Markmusen, Murmeldyret o. s. v.; Haren og Kaninen, der ellers ligne hinanden saameget, ere og heri forskjellige, i det at denne, som vi vide, meget graver og anlægger, hiin derimod ikke.

Man vil letteligen kunne bestemme Resultatet af dette Organs Forbindelse med andre Organer. Er det forenet med Organet for Talsands, opstaaer Talentet for de mechaniske Kunster, der udfordre store Udregninger; med Organet for Musiken, Talentet for at opfinde og forfærdige musicalske Instrumenter o. s. f. Det er ogsaa saadanne forskjellige Forbin-

delser, der bestemme Kobberstikkerens, Malerens, Billedhuggerens Talent for dette eller hiint Slags i Særdeleshed, for Feltslag, for religiøse Gjenstande, for vellystige Billeder o. s. v.

Ogsaa dette Organ synes som de andre at indvirkes paa af Klimaet. Italiænerne have og vise et mere udviklet Organ for Kunsterne i Almindelighed; Britten udmærker sig fremfor Andre i Mechaniken. Det er blandt dem at man derfor treffer paa de største Kunstnere. Alle de Ny-Hollænderes Hjerneskaller og Afstøbninger, som findes i det edinburghske phrænologiske Selskabs Besiddelse, ere overordentlig smalle paa det Sted, hvor dette Organ ligger, og Reisende have jo ogsaa berettet at de mechaniske Kunster staae paa et meget lavere Trin hos dem end blandt nogen anden Menneskestamme.

VIII.

Organet for Havelyst.

Ved at undersøge Hovederne paa dem af den lavere Klasse, som han hyppigen lod komme til sig, opdagede Gall til sin store Forundring hos alle dem, der af Andre anklagedes for Smaatyverier, og hvem denne Synd ikke syntes at være nogen særdeles, en stor aflang Fremstaaenhed i Tindingerne strax over og bag Organet for Kunstsands; det

samme Sted derimod ganske fladt, og selv meer eller mindre nedtrykt hos alle dem, der yttrede Afskye for at stjæle. Da denne Jagttagelse stedse gjentog sig, maatte naturligviis den Tanke avles hos ham, at Tilbøieligheden til at stjæle turde udspringe af Organisationen. Hvad skulde man ellers tilskrive denne Forskjellighed i disse Menneskers Tænke- og Handlemaade, med den samme mangelagtige Opdragelse, hvis Trang var den samme, og som stedse havde de samme Exempler for Øie?

Han gjorde paa Døvstummeinstitutet i Wien den samme Erfaring, og bemærkede tillige Vanskeligheden og Umuligheden i, ved Straf og Formaninger at forbedre dem, der ved deres Optagelse der lagde hiin Tilbøielighed for Dagen; og da han nu ogsaa fandt hiin Deel af Hjerneskallen meget og næsten alene udviklet hos en Dreng paa 15 Aar, der flere Gange havde begaaet Tyverier, forgjæves var bleven straffet, og endeligen var bleven dømt til Livsfængsel, og hos flere Afsindige, der under deres Galskab lagde en stor Trang til at stjæle for Dagen, blev hiin Idee, at Driften til át stjæle er visse Mennesker naturlig og afhængende af deres Organisation, ham til Vished. Dette beviise utallige Exempler, og blandt disse følgende.

Victor Amadæus d. 1ste, Konge af Sardinien, stak overalt hvor han kom Sager af lidet Værd

til sig. Saurin, Præst i Genf, laae trods de bedste Fornuftens og Religionens Grundsætninger stedse under for den Trang at berøve Andre deres Gods. En Anden var fra sin Barndom af et Rov for denne Tilbøielighed; han traadte af den Grund ind i den militaire Stand, i Haab om, ved Disciplinens Strænghed at skulle holdes derfra; men da han vedblev at stjæle, var han nær bleven dømt til Døden. Stedse stræbende efter at betvinge sin Tilbøielighed, studerede han Theologien, og blev Capuciner. Hans Drift har fulgt ham i Klostret; men da han kun tager Smaating, som: Saxe, Kopper, Glas o. s. v. seer man gjennem Fingrene med ham. Den berømte Læge Gaubius's Kone havde en saa stærk Tilbøielighed til at stjæle, at hun hver Gang hun gjorde Indkjøb søgte at putte noget til sig. Lavater taler om en Læge, der ikke gik bort fra sine Syge, uden at tage noget fra dem, og siden ikke mere tænkte derpaa; om Aftenen gjennemsøgte hans Kone hans Lommer; hun fandt deri Knive, Skeer, Spænder o. s. v. og sendte dem tilbage til deres Eiere. Moritz fortæller i sit bekjendte Værk vidtløftigen om en Tyv, der var saa tilbøielig til at stjæle, at han paa Retterstedet stjal Tobaksdaasen fra sin Skriftefader. Bénard, Kongen af Bayerns Læge, taler om En af sit Bekjendtskab, der, skjøndt riig og gavmild, overalt begik Tyverier; han havde

nydt en omhyggelig Opdragelse og hans ulykkelige Drift havde paadraget ham gjentagen Straf; hans Fader lod ham indskrive som Soldat; men selv som saadan begik han betydelige Tyverier og blev endeligen dømt til at hænges. — En Søn af en berømt Lærd besad udmærkede Evner; men bestjal fra sin spædeste Barndom hele sin Omgivelse; man forsøgte Alt for at forbedre ham; man gjorde ham til Soldat; han blev flere Gange paa det Haardeste straffet; men Alt forgjæves! Hans Opførsel var i alle andre Henseender roesværdig; han retfærdiggjorde sig ikke, naar han stjal; men syntes ganske ligegyldig mod alle de Forestillinger, man gjorde ham. — En Feltpræst ved et preussisk Curassier-Regiment, et vel opdraget og forresten moralsk godt Menneske, havde en saa stærk Tilbøjelighed til rapse, at han ofte paa Paraden stjal Lommetørklæderne fra Officierene; hans General bar megen Agtelse for ham, men saasnart som han lod sig see, lukkede man Alting paa det Omhyggeligste for ham, thi han havde ofte listet sig bort med Fruentimmernes Særker og Strømper; forlangte man iøvrigt det tilbage, som han havde taget, gav han det godvilligen. — Kneisler, Directeur ved Fængslet i Prag, fortæller om en riig Kjøbmands Kone, der stedse paa det Behændigste bestjal sin Mand, flere Gange blev indesluttet,

men altid stjal igjen. — En Tyv, der syvende Gang sad i Arrest, forsikrede Gall veemodigen, at det ikke var ham muligt at bære sig anderledes ad, og bad derfor bønligen, om at maatte holdes i Fængsel. — I Mynster var En for gjentagne Tyverier bleven dømt til 8 Aars Fængsel; efter denne Tid blev han frigivet; men langtfra at forbedre sig, stjal han paa nye og det saa betydeligen, at man indespærrede ham paa Livstid. Sex Aar efter opdagede han en Sammensværgelse mellem Fangerne, og man besluttede at sætte ham i Frihed; men Byens Dommer meente, at man ikke uden Fare kunde gjøre det, da Mennesket havde tilstaaet ham, at hans Tilbøjelighed var ham medfødt, at han følte Umuligheden af at forbedre sig og selv stjal i Fængslet. Et Aar efter fandt han Midler til at undslippe, men begyndte igjen hvor han havde sluppen; han blev greben paa nye; og hængte sig kort efter. Han var forresten stedse arbeidsom og meget religiøs.

Man kunde endnu anføre tusinde lignende Erfaringer, der bevise, at denne skadelige Tilbøjelighed hverken altid er en Følge af slet Opdragelse, eller af Armod, eller af Mangel paa moralske og intellectuelle Evner. — Derfor er og Tyverie overalt saa almindeligt, og hvor Mangen tør, især naar han gaaer tilbage til sin Barndomstid, med Haanden paa sit Bryst sige, han aldrig har berøvet Nogen noget? Er det

ikke et almindeligt Ordsprog: hver Mand er Tyv i sin Næring? Uden Tvivl vil Mangel paa Opdragelse, Overtroe, slette Exempler nære enhver lastefuld Drift, men alt Hiint vilde forvist ikke kunne frembringe Tilbøjeligheden til at stjæle, om den ikke laae i vor Natur; hos Een mildnes denne Tilbøjelighed ved en lykkelig Organisation; hos en Anden ved Opdragelsen, ved Vanen, ved Frygt for Straffe; men hos mange bestemmes den ved et saa kraftfuldt Organ, at Intet vil hjelpe. Det er Styrken i denne Drift, de Forsøg, som man forgjæves har gjort til Forbedring, Tilbagefaldene, Mangelen paa Anger, Haardnakkenheden og Uforskammenheden, hvorved Tyvene gjøre sig til af deres Forbrydelser, der derfor bør tages Hensyn paa af Dommeren og Lovgiveren. — Hvor uhensigtsmæssige og slette derfor Straffeanstalterne og de saakaldte Forbedringshuse ere, hvor man nødvendigviis maa vorde langt lastefuldere end man var, indsees letteligen; og hvor lidet man sørger for at forhindre det derfra løsladte Individ fra atter at begaae Forbrydelsen, er noget, hvorpaa man længe har gjort opmærksom!

At Tilbøjeligheden til at stjæle er en Grundegenskab, afhængende af Organisationen, lære os ogsaa Afsindige, der, i deres lyse Øjeblikke ellers Mønstre paa Retskaffenhed, ofte under deres Paroxysmer

ikke kunne holde sig fra at stjæle. Ogsaa treffer man ofte paa Koner, der ellers ikke vise nogen Drift til stjæle, men derimod, saasnart de blive frugtsommelige, ubegribeligen fristes dertil.

Alt dette berettiger os da til ikke at tvivle om, at der virkeligen er en medfødt Tilbøjelighed til at tilvende sig Andres Gods, og, trods alle de Indvendinger, man derimod har gjort og end gjør, forholder det sig saa. Juristerne sige vel, at dette ikke kan være Tilfældet, fordi Begrebet om Ejendom, som derved forudsættes, er et Resultat af Lovgivningen; men Begrebet om Ejendom eller om Mit er bestemt til i Naturen; man iagttage i den Henseende kun Dyrene! De forsvare deres Plads, og deres Rede mod enhver Angriber; en Hund skjelner meget vel sin Herres Huus fra en Fremmeds, og med hvilket Mod forsvarer den ikke sin Ejendom, sit Been, mod en anden, der vil frarøve den det! Mange Dyr, som: Nattergalen, Ørnen o. s. v. have deres eget District, hvor de opholde sig, atter altid vende tilbage, og hvorfra de fjerne alle andre Individer af deres Art; man veed, at Storkene altid tage det samme Træ, den samme Rede i Besiddelse; selv Bierne myrde alle dem, der trænge ind i deres Bolig; Jægerne veed, at der paa eet District kun findes et vist Antal af Dyr af eet Slags, som af Ulve, Ræve, o. s. v.; en Trop af Steengjeder, som har ned-

sat sig paa et Bjerg, forjager alle de andre derfra.o. s. v. Mennesket føler ganske det Samme; thi lader os forestille os tvende Vilde, som leve i en Skov; den Ene samler Frugter om Efteraaret; den Anden vanker omkring og forskaffer sig intet Forraad; naar nu om Vinteren den Anden vil dele de Frugter, som den Første har indsamlet, vil denne da ikke føle, at Frugterne tilhøre ham, da han har havt Møje med at indsamle dem? Alt Barnet har i sin spæde Alder Begreb om Ejendom; det vil have sit eget Legetøi; Drengen sine Soldater; den lille Pige sit Kjøkkentoi; vi have alt som Børn vore egne Bøger, vor egen lille Have. Naar man vorder voxen, Ægtemand, Familiefader, Borger, hvorledes vil man da uden Begreb om Ejendomsret kunne anvende den mindste Virksomhed? Hvorledes kunde overhovedet, hvis denne Følelse ikke var medfødt, Samfundet bestaae? Hvorledes kunde vi finde Tyverie og Roverie uretfærdig; hvorledes bedrøves over Tabet af noget, hvis man ikke havde Begreb om Ejendomsret? Dette Begreb om Ejendomsret er altsaa nedlagt i os og gaaer forud for Menneskets Lovgivning. Denne befordres snarere ved den naturlige Følelse deraf, end Følelsen befordres ved Lovene. Hos Dyrene gjelder med Hensyn til Ejendom den Stærkeres Ret; Mennesket, der og har moralske Følelser, har indseet Nødvendigheden af

at fastsætte de Betingelser, der udfordres til Erkjendelse af Eiendomsretten. Lovgivningen har saaledes ikke fremkaldt denne oprindelige Følelse, men leder kun dens Handlinger; ja! dersom Naturen ikke havde givet Mennesket den, vilde han aldrig have havt den mindste Tanke derom, og det vilde aldrig have faldet ham ind at fastsætte Love derfor.

Man har indvendt, at det var farligt at antage en saadan Drift, da dette vilde undskylde eller retfærdiggjøre hvad Lovene straffe som en Forbrydelse; men farligt eller ikke, naar det dog er sandt; Lovene og Straffen blive derfor ikke mindre nødvendige. Om Driften og Organet skal virke, beroer desuden paa andre Tilbøieligheder, andre Evners Tilstedeværelse; de høiere ville ofte undertvinge en eller anden lavere: Bevæggrundene kunne være høist forskjellige, og er det ikke ogsaa dem, som Dommeren bør tage Hensyn paa?

Imidlertid er Tilbøieligheden, som vi i høi Grad bemærke udviklet hos dem, der stjæle, ikke den oprindelige Drift; denne bestaaer i hvad der uden Tvivl er os medfødt, naturlig, og nødvendig, at have, at indsamle, at tilegne sig; en Drift, der spiller en saa betydelig Rolle i Samfundet, der driver os til at oekonomisere, og altid bringer os til det Spørgsmaal, hvortil dette eller

hiint er godt eller nyttigt. De Personer, som i Alt have deres egen Fordeel for Øje, have dette Organ meget udviklet, og de, der stjæle, endnu mere. Driften bestemmer altsaa ikke Gjenstanden, som man tilegner sig; Midlerne hvorved eller Maaden, hvorpaa det skeer, saasom: ved Arbeidsomhed, Handel, Spil, Tyverie; dette afhænger af de samtlige Evner og Drifter og de udvortes Omstændigheder; og Mange kunne derfor have Organet, uden just at stjæle. Tilbøieligheden er nødvendig for Mennesket og Dyrene for at erhverve sig deres Ophold; den driver nogle af disse til, at indsamle Forraad til Vinteren, og Mennesket til at samle paa dette eller hiint. Kun under sin altfor store Virksomhed frembringer den Misbrug; som: Tyverie, Plagiat, o. s. v; Tilfredsstillelsen af den paa en ulovlig Maade vorder da en Trang og en Fornøielse; og ligesom nogle Dyr, som Ravnen og Skaden, røve Gjenstande, som de ikke kunne gjøre Brug af, gives der og Tyve, der stjæle uden den Hensigt at beholde det, som de tage.

Organet for denne Tilbøielighed ligger ved den forreste og nederste Vinkel af Issebenene; naar det er meget udviklet, giver det en stor Fremstaaenhed paa Siden af Hovedet, der strækker sig lige ned til den udvendige Kant over Øjet. Man har og vil altid finde dette Organ stort hos alle bekjendte Tyve og Røvere; det er derimod meget svagt udviklet paa Ca-

raibernes og Negrenes Hjerneskaller, der jo og kun have liden Drift til at stjæle.

Tilboieligheden kan i Forhold til som den virker i Forbindelse med andre meget virksomme Drifter modificeeres paa mange Maader. Er den tillige med Modet tilstæde, vil Tyven kaste Brag paa smaae Roverier; det er da Indbrud, han vil foretage sig, og jo flere Farer, jo bedre. Saadanne Tyve ere derfor ogsaa farligst, især naar Odelæggelsesdriften endnu kommer til; som Cartouche, Schinderhannes, o. s. v. — Er den i Forbindelse med Organet for Skjulelyst (List), frembringer den falske Spillere, Lommetyve, Hælere, Falsknere o. s. v. — Har Listen Overvægt over Havelysten, er Tyven fornoiet, naar han kun paa en behændig Maade kan tilvende sig noget, og bryder sig ikke om at beholde det. — Er Organet for Bornekjærlighed og for Hengivenhed forenede med Havelysten, bestemme de forste Faderen eller Sonnen til at tilvende sig Andres, for at ernære deres Egne. — Har Tyven tillige stor Lyst til at reise, vil han fore et Vagabond-Liv, og tjene Tyvebander til Veiviser og Spion; har han Organet for Godmodighed, vil han give de Fattige af sine Tyvekoster: som f. Ex. den danske Peer Michelsen, der havde begge Organer meget store; han vil ansee det for Synd at rove fra Private, og hellere bestjæle offentlige Kasser og Kirker; har han

derimod megen Religiøsitet, vil han gyse tilbage for Kirkeran; — er han Mechaniker o. s. v. vil han gjøre falske Nogler, skrive falske Underskrifter, gjøre falske Bancosedler o. s. v.; — har han stor Hengivenhed og Fasthed vil han før udstaae Døden end udlægge sine Medskyldige o. s. v. o. s. v.

IX.

Organet for Skjulelyst. (List.)

Ved flere Gange at lægge Mærke til sine Bekjendteres og Syges Characteer og Hovedform, fandt Gall, at alle de, der besade megen List og Snuhed, stedse havde et Hoved, særdeles bredt paa Siderne, og kom derved først paa den Formodning, at List maatte afhænge af en Grundegenskab, der har et eget Organ i Hjernen.

Dyrene anvende megen List, for at forskaffe sig deres Føde og undslippe deres Fjender, og da Midlerne just altid til dette Øjemeed ere de bedste, og de ellers kun have meget indskrænkede Evner, maa der være en egen Drift, en Indskydelse dertil. Enhver kjender Kattens, Rævens, Væselens List; Hjorten og Haren undgaaer ofte ved List de forfølgende Jægere; Ræven og Ulven veed meget vel at tage sig iagt for de lagte Snarer, og at komme bag paa deres Rov; naar Ænderne og Oldenbor-

rene gribes, anstille de sig som døde, for at slippe. Hos Mennesket yttrer Listen sig alt fra Barndom-men paa forskjellige Maader; der gives f. Ex. Børn, det trods god Opdragelse og uden Nødvendighed fare med Løgn og Forstillelse; og hvormeget Smigrerie og Hyklerie, Skalkagtighed og Forstillelse, der gaaer isvang, lærer os desværre den daglige Erfaring.

Der gives Mennesker, som finde Fornøielse i Sviig, Forstillelse, Falskhed, Løgn; og Andre deri-mod handle og tale stedse aabenhjertigen og oprigti-gen; Villien har heri ingen Deel; det er i den sær-egne Organisation, man maa søge Grunden.

I Hjernen ligger dette Organ over og noget paa Siden af Ødelæggelsesdriften. Det danner en hvælvet Fremstaaenhed, der strækker sig bagfra for-ud, og næsten ender sig en Tomme fra det øverste Øjenbryn; det kan, naar Ødelæggelsesorganet er me-get udviklet, let sammenblandes med dette, men lig-ger længere henimod Tindingerne; ere begge Or-ganer stærkt udviklede, vil hele Sidedelen af Hove-det danne een stor fælleds Fremstaaenhed.

Hos alle listige Dyr (Aben, Tigeren, Katten, Ræven o. s. v.) vil man bemærke denne Fremstaa-enhed; og hos alle de Mennesker, hvis Hoved staaer meget frem paa Siderne, og er fladt høiere oppe, er en falsk, listig, troløs, hyklerisk Characteer at ane.

Er Organet derimod forbundet med høiere Evner eller Egenskaber, kan dets Virksomhed modtage en meget gavnlig, lovmæssig Retning; Saadanne have megen savoir-faire; de ere særdeles skikkede til hemmelige Ærinder; af Naturen selv tilbøielige til Intriguer kunne de med megen Lethed opdage Andres Kabaler; de ere derfor ypperlige til at sætte mod Mennesker af samme Characteer; fortreffelige Diplomatikere o. s. v.

I Fængslerne have Phrænologerne altid fundet dette Organ meget udviklet hos dem, der i deres Forbrydelser havde anvendt megen List og Troløshed; og i Galehospitaler hos alle dem, der ere meget snue og skalkagtige. Pinel anfører herpaa flere Exempler og han beviser, at dette Anlæg afhænger af et særeget Organ.

En Skribent med dette Organ meget udviklet vil foretrække Romanfaget og udmærke sig i Ironie; han vil med Lethed aandrigen kunne knytte en Intrigue og uventet løse Knuden. For at være humoristisk, saaledes, at man morer og behager, har man i Tale og i Skrift, som det synes, ogsaa dette Anlæg nødigt, og humor vorder da fuldkommen, naar endnu Vittighedsorganet føier sig til. Feltherren indgiver dette Organ Krigslist; Statsmanden fiin Politik o. s. v.

Portraitet af Caracalla, af Catharine de Medicis, o. s. v. der havde et saa stort Talent til Intriguer, ere Exempler paa denne Organisation. — Climatet har og herpaa Indflydelse; thi List og Troløshed synes at være den herskende Characteer hos visse Folkeslag (græca fides) og Ordholdenhed og aaben Redelighed hos Andre (som f. Ex. hos de ædle Britter).

Hvilken er nu Grundevnen for denne Egenskab? — List er en compliceret, og udfordrer flere Evner. Den, hos hvem Gall først bemærkede dette Organ meget stort, var i en stor Gjeld, men opførte sig saa fiin, at ingen af hans Creditorer fik Nys om hver Enkelt. Paa Grund af Betragtningen af dennes Aandsevner, og af andre Mennesker og Dyr, der besidde dette Organ, mener Spurzheim, at Grundevnen er Instinctet for at skjule, holde hemmeligt. De fine Dyr vide listigen at skjule sig; de vogte sig for at bemærkes; Katten lader som den sover og bemægtiger sig først Maden, saasnart Kokken har forladt Kjøkkenet; den lurer uden at gjøre den mindste Bevægelse paa Musen; naar Hunden vil forsikre sig et Been, gjemmer den det i Jorden; listige Mennesker yttre paa tusinde Maader denne Tilbøielighed til at skjule; de forsvare ofte det Falske, for at erfare det Sande; de overdrive det Gode, for at faae Kundskab om det Slette; de give dem, hvis Feil de ønske at vide, formentlige Dyder;

og i det Hele gjør dette Anlæg os istand til, indtil vi opnaae vort Øjemeed, at undertrykke eller styre den udvortes Yttring af vore øvrige Følelser og Ønsker. Dette Instinct kan anvendes til et godt og et slet Øjemeed; det er rigtigt at bevare en os betroet Hemmelighed; det er ikke nødvendigt at sige Enhver hvad man tænker, og vil gjøre o. s. v.

Skuespillere, der jo maae forestille hvad de ikke ere, maae græde, naar de ikke ere sorgfulde, og lee, naar de ikke ere glade, synes blandt Andre at maatte have denne Evne til at skjule og forstille sig, og i Almindelighed vil man ogsaa finde Organet derfor meget udviklet hos enhver god og stor Skuespiller. For imidlertid at gjøre dem til fuldkomne i deres Fag, udfordres ogsaa Efterlignelsesevnen, Idealitet, Lyst til at behage, og flere intellectuelle Evner.

Hvad enten vi imidlertid antage dette Navn paa Grundevnen for hiin Tilbøielighed, eller et andet, saa ere dens Phænomener uomtvistelige, og Organet vist.

Anden Klasse.
Følelser.

Følelser fælleds for Mennesker og Dyr.

X.
Organet for Selvkjærlighed.

Til at fastsætte en saadan oprindelig Følelse ledsedes Gall ved tilfældigviis hos flere Hovmodige paa den øverste og bagerste Deel af Hjerneskallen, just der, hvor den bøier sig nedad, at finde en stor Fremstaaenhed.

At Selvkiærlighed og den deraf flydende Stolthed er os medfødt, er neppe at tvivle om; vi søge at hæve os over Andre; og, naar vi ikke have virkelige Fordele, stræbe vi at erholde dem ved indbildte, ved Rang, ved Ordener o.s.v.; selv Tiggeren har en Art Selvkiærlighed og Stolthed; Selvkiærlighed, Egennytte er Hjulet, der driver Menneskets Handlinger, baade de bedste og undertiden de sletteste; og Enhver søger, men paa den forskjelligste Maade, at smigre denne sin Følelse, ved Uafhængighed, ved virksom Færd, ved Verdens Tant o. s. v. — Forskjellen i Følelsen er nødvendig, da det ligger i Naturens Orden og i de selskabelige Indretninger, at Nogle fødes for at herske, og Andre for at adlyde; denne Forskjel er alt tydelig hos Børn; der er stedse i

deres Lege En, som hersker over de Andre; han er deres General, Minister eller Lovgiver, uden at enten han selv eller de Andre videre tænke derover; det Samme har Sted i Skolerne og Familierne; overalt vil man treffe Hovmod, Stolthed, Arrogants ved Siden af Beskedenhed, Ydmyghed og selv Lavhed. Selvkiærlighed, Stolthed er saaledes aabenbare en medfødt, en oprindelig Følelse, og har følgeligen sit særegne Organ.

Sygdomstilstanden bekræfter dette endydermere; hos Afsindige yttrer denne Følelse sig ofte som partiel Galskab ganske uafhængigen af de andre; En troer sig at være Konge; en Anden Minister; en Tredie Guds Søn; en Fjerde den hellige Jomfrue; en Femte Gud selv o.s.v. Selvkjærlighed er saaledes Grundfølelsen for alle de Modificationer, der gives af ædel eller daarlig Stolthed, Hovmod, Uforskammenhed, Opblæsthed o. s. v.

Skjøndt Organet ligger paa begge Sider af Hjernen, danner det dog kun een aflang Fremstaaenhed bag paa Hovedet, lige bag og under Isſen; det er kun naar de tvende Hjernens Halvkugler ere skilte noget fra hinanden, at dette Organ viser sig dobbelt. Erfaringen vil vise Enhver dette Organ stort hos alle forskjelligen stolte eller hovmodige Mennesker, og hos Afsindige, der lide af en saadan partiel Galskab; Gall har altid fundet Organet meget

udviklet hos Røveranførere, Insurgentgeneraler, Oprørere o. s. v.

I Almindelighed have Mandfolkene denne Følelse af Selvkjærlighed i høiere Grad end Fruentimmerne; og Hiine ere ogsaa oftere paa denne Maade afsindige end disse. Visse Nationer have dette Organ ligeledes mere udviklet end andre; Beboerne af Bjergegnene, ere saaledes sædvanligviis stoltere end de paa Sletterne og have en større Kjærlighed til Uafhængighed og Tilbøielighed til Oprør; Schweitzerne give f. Ex. herpaa et Exempel; og hvo kjender ikke den ubøielige Stolthed hos Indbyggerne i visse Dele af Spanien?

XI.

Organet for Lyst til at behage.

Gall fandt, at de Dele af Hjernen, der ligge i den bagerste øverste Sidedel af Hovedet, ved Siden af foregaaende Organ, altid vise sig store og fremstaaende paa Hjerneskallen hos Ærgjerrige og hos dem, der udmærke sig ved Forfængelighed og Lyst til at gjøre Opsigt, og da Lyst til at behage, til Roes, og Ære er saa almindelig, og en af de mægtigste og ædleste Drivefjedre til vore Handlinger; da det er den, vore Forældre og Opdragere vække, for at opmuntre os til Kappelyst, Virksomhed og Dyd;

da ethvert Menneske, enhver Nation, i enhver Stand og Stilling i Livet, fra Thronen indtil Hytten, besidder den, og tilskyndes af den til Idræt, ja til Velgjørenhed og Dyd; da den er Kilden til mangen Livsbeqvemmelighed og Kunst o. s. v., troede han med Grund at kunne antage en saadan oprindelig Følelse. Derfor er den ogsaa meget forskjellig hos forskjellige Individer. Blandt Børn ere saaledes Nogle ligegyldige mod alle Ydmygelser; Andre derimod tage sig den mindste Irettesættelse overordentlig nær; een Forbryder, der straffes er nedtrykt af den Skam, han lider; en Anden seer paa Tilskuerne med Udtryk af Haan, Ligegyldighed og Trods o. s. v.

Selv hos Dyrene bemærkes ofte Spor til denne Følelse; Aben f. Ex. besidder den i høi Grad; Hunden tager imod vore Kjærtegn og Lovtaler med Tegn paa den inderligste Glæde; den bærer, naar den har gjort et Kunststykke, Hovedet stolt, og kroer sig; Hesten lægger meget Mærke til det Bifald og den Opmærksomhed, man yder den; den sætter altid en Ære i, naar den løber, at komme forud for sin Lige; i det sydlige Frankrig sætter man en Hue paa Muulæslerne, naar de have endt deres Arbeide, og den største Straf, man kan paalægge dem, er at tage Huen fra dem, eller spænde dem bagved Vognen; Fuglene glæde sig ved

Kjærtegn og smigrende Toner; de hoppe fra den ene Side til den anden, nærme sig, slaae med Vingerne o. s. v.

I Afsindighedstilstanden veed vi, at Forfængeligheden ogsaa ofte især eller alene yttrer sig.-- Forfængelighed, Lyst til at behage er altsaa tydeligen en Følelse, der maa have sit særegne Organ i Hjernen.

Grundfølelsen maa betragtes som Lyst til at behage Andre i Almindelighed; den elsker Kjærtegn, Smigrerier, Bifald; den er Kilden til Pralerie, Coquetterie, til den saakaldte point d'honneur, til Lyst til Hæder og Udmærkelse; yttrer den sig ved store Phænomener, kalder man den Ærgjerrighed; beskjæftiger den sig med Smaating, Forfængelighed, og viser sig som saadan især hos det qvindelige Kjøn. Den bestemte Anvendelse af Følelsen afhænger af de andre Evner, og Omstændighederne, og, skjøndt Forfængelighed ofte er Middelmaadighedens og Dumhedens Stempel, og Kilden til Skindsyge, Bagtalelse, Tvedragt o. s. v., saa har dog det Gode, som Lyst til at behage fremvirker, sikkert Overvægten.

Organet hjelper til at forlænge den øverste Deel af Hovedet bag; og man har gjort saamange Iagttagelser med Hensyn til Fremstaaenhedens bestandige Tilværelse hos Alle, hvor Modificationer af Grundfølelsen have yttret sig, at dette Organ ansees

for uomtvisteligt og vist. Fruentimmerne have det mere udviklet end Mandfolkene; det bemærkes meget stort hos Aberne o. s. v.

XII.
Organet for Forsigtighed.

Ved flere Gange tilfældigviis hos Alle, der, skjøndt ellers meget forskjellige i Characteer og Hovedform, forraadte Ubestemthed og Forsigtighed, at opdage Sidedelene af den øverste Part af Hovedet, just i Midten af hvert Isse-been, meget brede, opstod den Mening hos Gall, at Forsigtighed vel maatte afhænge af en større eller mindre Udvikling af visse Dele i Hjernen.

Det var nødvendigt, at Mennesket og Dyret blev begavet med et Anlæg til at forudsee visse Begivenheder og Farer, for at kunne sikre sig og tage Forholdsregler derimod; men denne Følelse er meget ulige tildeelt. I enhver Familie, i enhver større Klasse af Mennesker finder man Nogle, meget uforsigtige og letsindige, og Andre derimod meget vaersomme og betænkelige i Alt hvad de foretage sig. De Første leve kun i det Nærværende, ere sædvanligviis af et muntert Lune, overlade sig ganske til deres Følelser, og tage, uden længe at overveie eller

at raadspørge Andre, hurtige Beslutninger; deres Raskhed og Mangel paa Betænksomhed medfører ofte Ubehageligheder, selv Ulykker; har en Feltherre med denne Følelse tillige stort Mod, vil man hvert Øieblik see ham at udsætte sig selv og den ham anbetroede Armee, og ofte derved gaae til Grunde. De Sidste derimod ere stedse paa deres Post; forudsee hver fjern Fare; overveie længe; raadspørge ethvert Menneske, og ere selv da ligesaa raadvilde som før; den overdrevne Vaersomhed og Frygtsomhed, Mistroe og Mistanke gjøre disse ligesaa ulykkelige som de Første.

For den tydelige Forskjellighed i disse tvende Characterer maa en særegen Organisation nødvendigen ligge til Grund; og derfor bemærke vi ogsaa, at en meget paafaldende partiel Galskab i denne Følelse under de øvrige Evners fuldkomne Sundhed ofte finder Sted; de fleste Melancholier have heri deres Grund; der er her en bestandig Ængstelighed tilstede: man seer Farer og Sygdomme, der ei ere til; bilder sig ind at være Gjenstanden for Alles Had; tør ikke gaae ud, for ikke at slaaes ihjel; o. s. v. Blandt utallige saadanne Exempler ville vi kun her meddele et Par. „En udmærket Officier,“ fortæller Pinel, „faldt ved Udsværvelser i en Aandssvækkelse, hvori det Allerubetydeligste satte ham i den meest levende Bevægelse; hvis han

f. Ex. hører tale om en Sygdom, saa troer han strax, at han lider deraf; omtaler man en Galskab, tænker han sig afsindig; Alt vorder ham en Gjenstand for Frygt og Uroe; kommer han ind i et Huus, frygter han, at Loftet skal falde sammen og knuse ham; gaaer han over en Broe, svæver han i en dødelig Frygt for, at den skal gaae itu og han falde i Vandet." —„En meget riig og middelaldrende Mand," beretter Samme, „vorder tungsindig og udsat for den meest barnagtige Ængstelighed; han kan neppe nyde et Par Øieblikkes Søvn; han lægger sig Kl. 4 à 5 om Morgenen; tilbringer Natten under en bestandig Frygt; lukker omhyggeligen sin Dør; frygter kort efter, at han ikke har lukket den ret, og vender hvert Minut tilbage for at indsee sin Vildfarelse. En anden Tanke kommer derpaa over ham; han staaer op af Sengen, for at undersøge sine Papirer; han blader dem igjennem; samler dem sammen; troer at have forglemt noget; føler den største Vaklelmodighed i alle sine Begreber og i sine Beslutninger; vil og vil ikke; og, idelig en martret af Mistanke og Frygt, er han selv bange for den friske Luft, og holder sig altid inde." — „Jeg kjender", fortæller Gall selv, „en meget riig Mand, iøvrigt begavet med udmærkede Evner, og ellers ikke aandssvag, der overlader sig til Fortvivlelse, hver Gang man i en Samtale berører noget,

der angaaer hans Formue; han seer intet uden Ulykker og Elendigheder; han udgyder ofte bittre Taarer, og har alt flere Gange havt det Forsæt at dræbe sig selv. Da Ludvig den 18de holdt sit Indtog i Paris, var der hjemme i hans Huus en Vindbøsse; „en Oprører kan skyde paa Kongen", sagde han til sig selv, „denne Forbrydelse vil give Anledning til Huus-Undersøgelser, man vil finde denne Bøsse, og man vil ansee mig for Gjerningsmanden". Han sønderbryder Bøssen, og kaster den i Latrinen. Nye Ængstelighed! „Om nogle Aar, vil man, ved at rense Stedet, finde Stykkerne af Bøssen; alle de Ulykker, som have havt Sted, alle de Forbrydelser, som i Mellemrummet ere begaaede, med en Vindbøsse, ville tilskrives mig!" Han har ikke Roe paa sig, før han atter faaer Stykkerne op; siden slaaer han sine Lommepistoler itu, indvikler Stykkerne i et Papir, og kaster dem hen i en Gade. Atter Ængstelighed! „Er min Adresse maaskee ikke skreven paa dette Stykke Papir? Hvis man finder det, hvilken skrækkelig Mistanke vil da ikke falde paa mig!"

Sædet for dette Organ er paa Midten af Issebenet, og Siden af Hovedet ovenover Organet for Skjulelyst (List). Er Organet meget udviklet, vil en stor Fremstaaenhed paa dette Sted sees eller føles; modsat Fald vil Hovedet der være snevert og fladt.

Denne sidste Dannelse findes hos alle letsindige, rask-handlende, ubesindige Mennesker; meget almindeligen hos Tiggere og dem, der gjerne befatte sig med Foretagender af et tvivlsomt Udfald. Fremstaaen-heden treffer man hos Alle af en modsat Characteer; hos meget forsigtige Kjøbmænd; hos Militaire, der sætte deres Ære i andet end at være Schrecken-feldter, og besidde Koldblodighed, og Aandsnærværelse i Feldten; hos den vaersomme Læge o. s. v. Denne Erfaring vil Enhver altid kunne stadfæste. — Det er og dette Organ for Forsigtighed, der altfor stærkt udviklet, ved kun at fremstille et nervesvagt eller meget irritabelt Individ mørke og ængstelige Ideer, ofte forleder til Selvmord; man bemærker jo sæd-vanligviis Selvmorderne lang Tid iforveien at være melancholske, mistænkelige, mistroiske; Nogle plage deres Omgivelse med tusinde Ubetydeligheder; de bilde sig ind, at alle Menneskene foragte dem; de beklage sig uophørligen over, at man tilsidesætter dem, ikke lader dem vederfares Retfærdighed o. s. v. Man finder derfor som oftest hos Selvmorderne Or-ganet for Forsigtighed meget stort. — Ogsaa hos Dyrene bemærker man meget ofte Spor til Forsig-tighed; vi veed jo f. Ex. at mange Dyr, som: Myrerne, sætte Skildvagter ud; før Duen gaaer ind i sit Dueslag, flyver den først rundt omkring det, saavel for selv at faae at vide, om der ikke

er noget at frygte af en eller anden Rovfugl, som for at underrette de Duer, der endnu ere ude, om at det nu atter er Tid til at vende hjem; Gaasen lader altid En gaae foran i Spidsen for at speide; Muldvarpen, veed vi, viser og en overordentlig stor Forsigtighed o. s. v. — For at forklare disse Phænomener, tager man ofte sin Tilflugt til Instinctet i Almindelighed; men hvad er denne indre Drift, dette Instinct andet end Resultatet af Virksomheden i et særegent Organ?

Gall har i den Henseende undersøgt Dyrenes Hoveder med den største Opmærksomhed, og hos alle dem, der udmærke sig ved deres Forsigtighed, har han funden den Deel af Hjernen, der svarer til Organet for Forsigtighed hos Mennesket, og den tilsvarende Deel i Hjerneskallen, meget udviklet, som: hos Hjorten, Raabukken, Muldvarpen, Sælhunden o. s. v.; hos dem, der sætte Skildvagter ud, som: Stærene, Vildgjæssene, Tranerne; og hos de Dyr, der vel kunne see om Dagen, men ikke vove sig ud uden om Natten; derfor seer man ogsaa, at Bønderne i Schwaben paa farlige Veie altid lade den af deres Heste eller Koer, som har en meget bred Sidepande, lede deres Vogn. — Hos Fruentimmerne og hos Hunnerne blandt Dyrene er dette Organ sædvanligviis mere udviklet end hos Mandfolkene og Hannerne.

I det vi saaledes have viist, at denne Følelse bringer os til at tage Forholdsregler, frembringer Ubestemthed, og Melancholie, maae vi her berøre den Strid imellem Gall og Spurzheim, at denne sætter Kilden til Frygt i Organet for Forsigtighed, Hiin derimod i Mangel paa Udvikling af Organet for Mod eller Selvforsvarsdriften. Spurzheim mener ikke, at Mangel paa Mod er Aarsagen til Frygt, fordi han ikke kan antage, at der gives negative Evner; Mangelen paa en Evne kan vel modificere Virkemaaderne i de andre, men aldrig frembringe en positiv Følelse; og hvis Frygt virkeligen kommer af Mangel paa Mod, kan han ikke forstaae, hvorledes En paa samme Tid kan være frygtsom og modig, hvilket f. Ex. er Tilfældet med Hjorten. — Gall svarer med sin modsatte Mening, at han under negative Egenskaber forstaaer saadanne, der ikke ere Virkninger af en Virksomhed, men af en for liden eller slet ingen Udvikling af en Grundevne; Letsindighed og Ubesindighed er f. Ex. saaledes til, naar Mennesket mangler Forsigtighed; Beskedenhed, Ydmyghed er saaledes Mangel paa Stolthed; negative Egenskaber altsaa Følger af Mangel paa Udvikling i Organerne; Frygtsomhed tør derfor vel betragtes som det Samme i Organet for Mod, der ikke kan andet end frembringes deraf. — Jeg troer, at begge disse Meninger paa en Maade kunne

forliges, ved at tage Hensyn paa den Erfaring, at Frygt snart kan yttre sig som en positiv, snart som en negativ Følelse. Som positiv synes den saaledes at vise sig, naar man under visse Omstændigheder af Frygt for Udfaldet ikke tør fatte nogen Beslutning; naar man under en viis Sammenholdelse af Kræfterne ikke tør binde an med sin Overmand; naar man fra et holt Sted ikke vover at springe ned, fordi man frygter for, ikke uden Skade at skulle være istand dertil. I alle disse Tilfælde kan ikkedestomindre gjerne Mod være tilstede; den meest Modige maa jo frygte for sig, naar en overlegen Fjende eller stor Fare foresťaaer ham; den modigste Hund flygter for den rædsomme Tiger; og en saadan Frygt forekommer mig derfor at oprinde af meer eller mindre Udvikling i Organet for Forsigtighed. Men negativ maa Frygten vel kaldes, naar den tydeligen viser sig som en Mangel paa Mod; naar man f. Ex. ikke tør binde an med En, som man maaskee dog vilde have faaet Bugt med; denne Frygt turde da maaskee bedre benævnes Frygtsomhed, er Cujonerie, og udentvivl en for liden Udvikling af Mod-Organet. Man kan derfor, som ovenfor er viist, paa eengang have Frygt og Mod, ligesom Hjorten, der har den rigtige Frygt, naar Fjender og Farer, som den kun ved en klog Flugt kan undgaae, true den; men tillige viser Mod

der hvor den har overbevist sig om, den vel kan bestaae. Hvis Forsigtighed, som Spurzheim mener, var Aarsag til al Frygt, maatte de Letsindige altid være frie for denne Følelse, og man maatte være saameget des frygtsommere, jo forsigtigere man var, hvilket den daglige Erfaring jo modbeviser; Forsigtighed kan ikke frembringe Frygt, uden for saavidt at den erkjender Modstanderens Overlegenhed, med hvem det altsaa vilde være Daarskab og ikke Mod at binde an, eller naar Organet for Modet selv kun er lidet udviklet; og paa den anden Side er det kun en meget stor Virksomhed i Modet, forbunden med en stor Mangel paa Forsigtighed, der styrter den Forvovne i en Fare, der ikke kunde andet end tilintetgjøre ham.

XIII.

Organet for Godmodighed, Velvillie.

Gall havde i Begyndelsen ikke tænkt paa at undersøge Hovederne, for at finde hvad man kalder „et godt Hjerte"; men en Familie i Wien bad ham ofte at afstøbe Hovedet paa en Tjener, et Mønster paa Godmodighed og Velvillie; og han fandt da en mærkelig Fremstaaenhed paa den øverste og midterste Deel af Pandebenet. Ved siden endnu at treffe paa

samme Overeensstemmelse hos Andre, der som hiin, trods deres Opdragelse, udmærkede sig ved paafaldende Godmodighed, fortsatte han disse sine Undersøgelser i alle Familier, i Skolerne o. s. v., og fik til Slutningen saa mange Overbeviisninger i den Henseende i Hænderne, som Enhver vil kunne stadfæste, at intet Organs Tilværelse er vissere end dettes.

Medlidenhed, Velvillie mod vor Næste, Sympathie er af Naturen nedlagt i os; det er den, der bringer os til at græde med den Lidende, at glæde os med den Glade, at hjelpe den Trængende og trøste den Nedslaaede; der ansporer os til at virke for Andre; der bringer Mennesket til at anlægge Hospitaler, Fattiganstalter, Waisenhuse o. s. v.; der stiller vor første Følelse af Hævngjerrighed; der lader os tilgive og selv understøtte vore Fjender o. s. v. Men hvor forskjellig er ikke denne Følelse hos Forskjellige! Der vil vanskeligen findes en Familie, hvori ikke Nogle udmærke sig ved Godmodighed og imødekommende Velvillie, medens at Andre yttre en forunderlig Ufølsomhed, Egoisme, og undertiden endog Ondskab; Nogle kunne ikke see en Flue dræbes uden som at skjæres i Hjertet; Andre kunne frydes ved Dyrs Piinsler, endog gjøre de rædsomste Forsøg dermed o. s. v. Derfor yttrer denne Følelse sig ofte ganske uafhængigen hos Idioter og Afsindige; Mange af disse ere meget blide og godmo-

modige, Andre derimod ondskabsfulde og skadefroe. Det er rimeligviis ogsaa denne Følelse, der, i Forbindelse med Retsfølelsen, meget leder os til det Gode og Rette, der for en Deel giver os en Maalestok i Hænderne, for at bedømme en egen eller fremmed Handling, og tillige er Kilden til vor Samvittighedsfølelse. Den, som har hiint Organ for Velvillie, hvis Grundfølelse maaskee ligger Moralitetens nærmest, meget udviklet, vil lettere være istand til, at øve det Gode end den, der ikke har det, og han vil, naar andre Tilbøieligheder have forledet ham til at handle mindre godt, retfærdigt eller lovligt, føle en større Grad af Anger og Samvittighed. Vi see derfor virkeligen Forbrydere eller Lastefulde, der af Mangel paa dette Organ ikke meget kjende til Samvittigheden, spotte med Andres Følelser og ofte uden nogen Anger bronte af deres Udaad; deraf alle de mange haardnakne, stivsindede Forbrydere; deraf den saa hyppigen stadfæstede Unytte af Straf og Forbedringsmidler; deraf de evige Tilbagefald o. s. v. At Menneskene have indseet dette, skjøndt de, fordi det synes at saare deres Følelse, maaskee ikke ville tilstaae det, overtydes vi om ved de kunstige Love, der dog især kun ere for dem, hvor den naturlige Retsfølelse er svag, eller mangler.

Man vil hos alle meget godmodige, menneskekjærlige Individer, der besidde dette Organ, finde den øverst: forreste og midterste Deel af Panden meget stor; derimod hos alle dem, der vise sig uberedvillige, hævngjerrige, haarde og utaknemmelige, denne Deel meget lidet udviklet, eller endog fordybet. Dette Resultat i Characteren opstaaer imidlertid dog kun, naar ogsaa flere høie Følelser tillige sattes. Man sammenligne alle Menneskevenner; alle dem, der ere udmærkede ved Velvillie, og som uvilkaarligen drives til Hjertelighed og Godmodighed, med de Hævngjerrige, Troløse, Intrigante o. s. v., og man vil snart overbevises om at Velvillie er en Grundfølelse, uafhængig af alle de andre, og at Organet for den ligger, som vi alt have antydet. — Caraiberne, som just ere bekjendte for deres Grusomhed, have denne Deel paa Panden meget nedtrykt; medens at Hindouerne, hvis Characteer er ganske modsat, have den meget ophøiet, og Organet for at ødelægge svagt. — Der maa, eftersom dette Organ er forbundet med andre, opstaae mangehaande Modificationer i Characteren; Tyven, begavet med Velvillie, giver saaledes de Fattige en Deel af sine Tyvekoster; den Vellystige deler sin Formue med de ulykkelige Fruentimmer o. s. v.

Der bemærkes ligeledes hos Dyrene en stor Forskjel heri mellem de forskjellige Arter og Individer;

nogle ere af Naturen blide og føielige; andre ere ondskabsfulde, og bide og slaae. Gemsen har langtfra ikke saa blid en Characteer som Faaret og Gjeden; Tigeren er grummere end Løven; Hyænen er meer at frygte end Ulven; Ulven meer end Hunden o. s. v. — See vi hen paa Individerne, er der imellem disse ogsaa stor Forskjel; der gives saaledes Tyre, Køer, Faar, Hunde, Katte, meget ondskabsfulde, og derimod andre meget fromme, uden at Optugtning eller nogensomhelst Bestræbelse er istand til at forandre denne Characteer; en Hund, der gjøer og bider ad Alle, vil aldrig rigtigen kunne bringes derfra o. s. f.

Paa Hjerneskallen af Dyrene finder man heri altid den Overeensstemmelse, at deres Pande paa de godmodige altid er fremstaaende, hos de ondskabsfulde flad eller nedtrykt, som f. Ex. hos de fleste Rovdyr; i Valget af Heste er dette et ufeilbarligt Skjelnemiddel mellem de blide og de ondskabsfulde; og blandt Hundene vil det heller aldrig slaae feil. Man maa imidlertid altid herved erindre, at den forreste og øverste Deel af Panden ofte fattes hos Dyrene, hvorved Panden saaledes er kortere end Menneskets, eller hos mange Dyr har en ganske anden Retning. Hvor den indvendige Lamel af Hjerneskallen meget fjerner sig fra den udvendige, eller ikke er forbunden dermed, og hvor Sinus i Pan-

den ere meget store, som: hos Elephanten, Svinet o. s. v., kan man ikke ganske af Pandens Form slutte sig dertil.

Følelser, eiendommelige for Mennesket.

XIV.

Organet for Ærbødighedsfølelsen.

Vi ville ofte blandt vore Medmennesker lægge Mærke til, at der gives dem, der gjerne, villigen og uvilkaarligen lægge deres Agt og Ærbødighed for hvad der er ærværdigt, godt og skjønt for Dagen, medens at Andre aldeles ikke føle nogetsomhelst Hang hos sig dertil; en Følelse, der med Hensyn til det høieste Væsen vorder Tilbedelse og Andagt. Den staaer aldeles ikke i noget Forhold til de andre Evner; man kan have en ypperlig Forstand, indrømme Storhed og Fortrinlighed, og dog ikke, idetmindste ei med Fornøielse, vise dem den Ærbødighed, de fortjene; man kan gjerne ved sin Forstand erkjende et høieste Væsen, og dog ikke have Hang til Andagt, Kirkegång o. s. v. Følelsen er saaledes særegen og har et særeget Organ.

Det er denne Følelse, der giver os Tilbøielig-heden til at ære og tilbede en Verdenens Skaber; at denne Følelse er nedlagt i os, lære vi deraf, at

der fra de seneste Tider blandt alle Folkeslag findes Spor til Gudsdyrkelse; og lad end være, at man snart forestiller sig den styrende Magt paa denne, og snart paa hiin Maade, ikke gives der et Folk paa Jorden, der jo ei har et Slags Gudsdyrkelse. — Denne Følelse stemmer saaledes til Religiøsitet, uden at bestemme dens Retning; hos Uforstandige lokker den ofte selv til Tilbedelse af Afgudsbilleder. Den lader os og med Høiagtelse og Ærbødighed see op til vore Overmænd i Rang og i Magt, og fører os saaledes til Lydighed; den vækker ofte dybe Bevægelser hos os ved Synet af ældgamle Ruiner, Forfædres Grave, eller udmærkede, berømte Mænds fordums Boliger; den behersker den ivrige Antiquars hele Sind; leder os og til sønlig Ærbødighed o. s. v. Naar dette Organ er stort, og det for Selvkjærlighed lidet, er Ydmyghed tilstede.

En Mangel paa denne Følelse frembringer ikke Ugudelighed; den gjør os kun utilbøielige til at lægge hine Ærbødigheds- og Andagtsfølelser for Dagen, og lader de andre Evner frit og uafhængigen af sig virke. Er den altfor virksom, og de intellectuelle Evner svage, frembringer den dum Ærbødighed for Gjenstande og Meninger, der ikke have Andet end deres Ælde til at anbefale dem, lægger saaledes Oplysningen uendelig mange Hindringer iveien, og

skues ofte hos den Afsindige som naragtig Overtroe og religiøs Sværmerie.

Man troe ikke, at Antagelsen af denne Følelse, der leder til Tilbedelsen af det høieste Væsen, strider imod Aabenbaringen; thi der var Gudsdyrkelse til før Aabenbaringen, og der maatte og før denne være et naturligt Anlæg, en Modtagelighed for Religion tilstede; hvor denne fattes, som: hos Idioter, vil man ikke kunne bibringe noget Begreb om en Gud og Religion; Phrænologernes Lære beviser saaledes just Religionens og Guddommens Nødvendighed; den viser os, at vi ved at antage denne, ikke følge nogetsomhelst Magtsprog, nogensomhelst Forstands Overbeviisning, men en indre dyb Følelse, der boer i os, og leder os til den saliggjørende Tro. Forfatterne, der have skrevet om den naturlige Religion, sige, at vi skue Orden, Skjønhed, Magt, Viisdom og Harmonie i alt det Skabte, og deraf slutte, at der er en Guddom til; men Forstanden opfatter ene Kjendsgjerninger, og drager deraf Slutninger; den giver ingen Drift til at tilbede den Gud, som den har opdaget; denne er en mægtigere Tilbøielighed i den menneskelige Aand end Forstanden selv; thi den Uvidende og Dumme ere ofte tilbøielige til at tilbede og ære, medens at deres eftertænkende Evner ikke ere tilstrækkelige til at lede dem paa en

Gjenstand, værdig deres Hyldest; Følelsen er saaledes uafhængig af disse.

Dette Organs Sæde er paa den øverste Spidse af Hovedet, og er stort hos alle dem, der have Hang til den ovenomtalte Ærbødighedsfølelse; man har fundet det stort hos alle Andagtsfulde, hos alle dem, der gjerne deltage i Kirkegang og Kirke-Ceremonier, og hos dem, der af Lyst eller naturlig Drift have valgt Præstestanden. — Følelsen virker, som enhver anden, forskjelligen i Forhold til de andre Organer; den kan selv yttre sig hos Slette og Hyklere; og hvis en Digter, Kunstner o. s. v. er begavet med den, vil man altid i hans Værker skue dens tydelige Udtryk.

I Afsindighedstilstanden see vi, at denne Følelse ofte naaer en meget stor sygelig Virksomhed, og uafhængigen af alle de andre Evner og Følelser behersker den Vanvittige; intet er sædvanligere, end at Melancholie og Galskab yttrer sig ved religiøs Sværmerie.

XV.

Organet for Fasthed.

Vi bemærke overalt, at nogle Mennesker vakle i deres Beslutninger, ere vægelsindede og ustadige, og at andre derimod ere bestemte, faste, haardnakne;

nogle Børn ere meget stivsindede og lade sig ikke bringe fra hvad de engang have sat sig i Hovedet; Andre ere bøielige og give let efter; og paa ingen af disse Forskjelligheder har Eftertanke den mindste Indflydelse.

Dette Organ ligger paa Issen af Hovedet just der, hvor de øverstforreste Vinkler af Isse-benene forene sig bag det foregaaende Organ. Alt Lavater har bemærket, at de, som have en fast Character, have Issen af Hovedet meget udviklet, og Intet er lettere end at gjentage denne Jagttagelse. Et Individ med denne Følelse udmærker sig ved Bestandighed, faste Grundsætninger og Vedholdenhed; den giver især, forbunden med Selvkjærlighed, Sands for Uafhængighed. Altfor virksom yttrer den sig som Haardnakkenhed, Stivsind, Ulydighed, Oprør o. s. v. — Dens Mangel gjør os ubestandige, vægelsindede; men dens Anvendelse afhænger af de andre Evner og Følelser; hos den Retfærdige og Gode vil den vise sig som Hang til Selvstændighed og Uafhængighed; hos den Stolte, Ærekjære og Egoistiske vil den yttre sig som Haardnakkenhed og Ulydighed.

XVI.

Organet for Retsfølelsen.

At en saadan særegen Følelse er til, indsee vi deraf, at mange Mennesker virkeligen ikke ansee det for Ret eller Uret, som Andre ansee derfor; at Mange saaledes ikke som Andre forstaae at skjelne imellem det Retfærdige og Uretfærdige; at Flere virkeligen synes saa forstokkede, at de ere, hvad man kalder, døve for al Samvittighedsfølelse. Nogle ville bebreide sig, og haardeligen og bittert angre denne eller hiin Brøde; Andre derimod slaae den let af Tankerne, eller indsee selv end ikke, hvori de have handlet uret. Børn lægge altid megen Forskjellighed heri for Dagen; og denne Følelse er aldrig i Forhold til de andre Tilbøieligheder eller Forstanden i det Hele; den udgjør for en stor Deel den moralske Samvittighed, maa altsaa være en særegen, afhængende af en vis Deel i Hjernen, og Grundvolden til al Lovgivning. Følelsen af Ret frembringer imidlertid ikke altid Retfærdighed; denne er et Resultat af denne Evnes Forbindelse med andre. Et Menneske, begavet med Retsfølelse, og hos hvem Velvillie og Religiøsitet slumre, medens Havelyst og List virke, vil kalde det uretfærdigt, som en Anden, der med hiin Følelse forener Velvillie og Religiøsitet uden Havelyst, vil ansee for uretfærdigt. — Forbindelserne af denne Følelse med

de andre Evner forklare os, hvi de moralske Leve-regler, givne af forskjellige Lovgivere, ere saa forskjellige, og hvorfor ethvert Menneskes Samvittighed er forskjellig i Forhold til de andre Evner. Den positive Samvittighed grunder sig paa Virksomheden i Retsfolelsen efter bestemte Love, og Lovgivningen fastsætter den saaledes ofte.

Mange ansee denne Paaminder som Uskyldighedens bedste Bevogter, og de troe, at den gjør dem ulykkelige, som ikke dertil have lyttet; men den er hos Flere kun lidet virksom, og Mange have saa faa af de høiere Følelser udviklede, at dyriske Tilbøieligheder, ved ganske at lede dem, paa en Maade udgjøre deres hele Characteer, og deres Sinds Tilfredshed kun lidet derved forstyrres. Denne Sandhed vil maaskee mishage dem, der kun drømme om Menneskeslægtens store Rang; men Erfaringen bekræfter den; thi Slette bryste sig ofte af Misbrugen af deres Tilbøieligheder, og erindre sig med Fornøielse Hovedtrækkene i deres forbryderiske Liv; der ere Forbrydere, der aldrig føle Anger eller Nag, der med en mageløs Aabenhjertighed fortælle de meest oprørende Gjerninger, og endog spøge med deres rædsomste Udaad. Forfatterne anføre mange saadanne Exempler. Her kun eet! For 50 Aar siden radbrækkede man i Lyon et Menneske, der var overbeviist om flere skrækkelige Mord. Da hans Lem-

mer vare knuste, og han lagdes paa Hjulet, gav Uhyret sig til at lee høit; paa Skarpretterens Spørgsmaal om Aarsagen, svarede han, at han ikke kunde lade være at lee, naar han tænkte paa de Grimacer, som en Kandestøber engang havde gjort, da han havde hældet ham smeltet Bly i Munden!

Denne Følelse, som Spurzheim og de engelske Phrænologer, men ikke Gall, der mener, den ligger i enhver Tilbøielighed, antage, skal ligge mellem Organet for Fasthed og det for Forsigtighed; men dets Sæde er endnu kun problematisk.

XVII.

Organet for Haab.

Gall troer, at ogsaa Haabet er en Egenskab ved hvert Organ; men dette mener Spurzheim og de engelske Phrænologer ikke. Haabet bør skilles fra Ønske i Almindelighed; enhver Evne og Tilbøielighed ønsker vel; men ikke enhver haaber. Man kan jo saaledes ønske noget inderligen, og dog ikke have Haab om at erholde det; Forbryderen paa Retterstedet ønsker endnu at leve, men har intet Haab o. s. v. Da nu og Haabet i enhver hvilkensomhelst Stilling er nødvendigt til Menneskets Lykke, maa det vel betragtes som en Grundfølelse; den lader os troe paa Muligheden af hvad de andre Evner

ønske; den indgyder os glade og skjønne Forventninger og Udsigter, og trøster os i Sorger. Hvilken Forskjel bemærkes der ikke heri blandt Menneskene! Nogle haabe selv, hvor Alt synes tabt; Andre fortvivle ved det mindste. Er denne Følelse for virksom, leder den til ganske uoverlagte Handlinger, til at bygge Casteller i Luften; man øiner ingen Hindring eller Modstand; og ved den Tilbøielighed at troe Alt muligt, gjør man store Løfter, uden at kunne holde dem. I Religionen leder Haabet os til at troe paa en bedre tilkommende Verden. Lidet Haab, forbundet med stor Forsigtighed, medfører Modløshed, og selv Fortvivlelse

Organet for denne Følelse synes at ligge paa Siden af Ærbødighedsfølelsen. Dets Udvikling gjør Hovedet bredt og høit henimod Panden. — Er ligeledes meget problematisk.

XVIII.

Organet for Lyst til det Vidunderlige.

Ogsaa dette Organ antages hidtil kun af Spurzheim. Der bemærkes ofte, saavel blandt dannede som udannede Mennesker, hos Mange et eget Hang til at ynde og søge det Overnaturlige og Vidunderfulde; de holde af Fabler, Sagn, og Alt hvad der er forunderligt, overraskende, eller mystisk; og Andre derimod

have slet ingen Smag derfor. Denne Følelse bringer os til at troe paa Inspirationer, Anelser, Varsler, Dæmoner, Syner, Hexerie, Fortryllelse, Stjernetyderie o. s. v. Digteren, med dette Organ, fremstiller i sine Dramaer Aander, Forvandlinger og Alt hvad der er overnaturligt o. s. v.; og er det altfor virksomt, seer og hører man Aander, som om de virkeligen vare tilstede.

Organet herfor ligger foran Haabets; dets Udvikling gjør den øverste Side af Panden bred; det sees tydeligen paa Jomfruen af Orleans, paa Tasso, paa Swedenborg, paa Jung Stilling o. s. v., der just alle udmærkede sig ved hiin særegne Tilboielighed. — Problematisk.

XIX.

Organet for Vittighed.

Denne Evne bestaaer i en egen Maade at betragte Gjenstandene paa, og at finde deres ganske særegne Forhold, udtrykkende sig ved Satire, Ordspil, Naivitet, Ironie o. s. v. Den viser sig alt tidligen hos Barnet, og altid uafhængigen af de andre intellectuelle Evner. Hos alle dem, der besidde denne Evne i en hoi Grad, eller have Smag derfor, finder man de øverst-forreste Sidedele af Panden meget fremstaaende; paa alle Portraiter af Saadanne, som: Rabener,

Cervantes, Boileau, Swift, Sterne, Voltaire, Piron, Wessel, Holberg, Baggesen o. s. v. sees dette Organ meget udviklet. Andre Mennesker mangle dette Talent ganske; de stode sig ved og hade Alt hvad der blot hedder Satire eller Epigram; i saa Fald ligger samme Deel paa Panden dybt tilbage.

Maaden, hvorpaa denne Evne yttrer sig, enten ved uskyldig Vittighed, Bitterhed o. s. v., Valget af Gjenstandene derfor o. s. v. beroe paa de andre Organer.

XX.

Organet for Idealitet.

Det er en almindelig Erkjendelse, at Digteren fødes, at Ingen ved Studium eller Opdragelse nogensinde uden et medfødt Kald kan vorde en god, sand Digter. Studium kan vel bringe en Digter til at lempe sig efter sin Tidsalders Smag, og undgaae visse Feil i sine Arbeider; men lære at vorde Digter, kan man ikke. Denne Sandhed bragte Gall til med Grund at antage et særeget Talent til at være Digter; et Talent, der jo har yttret sig fra Oldtidens seneste Dage, og meer eller mindre bemærkes overalt, selv blandt de meest uoplyste Folkeslag.

I Almindelighed yttrer dette Talent sig alt i den første Ungdom, eller idetmindste uden noget saadant foregaaende Studium, og under et stort Misforhold til de andre Evner. Pope skrev alt i sit 12te Aar en Ode, som Engellænderne sætte ved Siden af Horatz's bedste; Tasso skrev alt Vers, da han var 7 Aar gammel; Metastasio alt i sit 10de Aar Digte, der satte alle Kjendere i Forbauselse o. s. v. o. s. v. og at Talentet aldeles ikke afhænger af de andre Evner, bevise alle de Exempler paa dem, der, trods deres Forældres Bestemmelse, Forsætter, Straffe og Krænkelser, af en indre uimodstaaelig Trang helligede sig til de ni Muser. Det var saaledes med Ovid, Petrarca, Cervantes, Moliere, Boileau, Schiller o. s. v. o. s. v.

Ogsaa i Afsind viser denne Evne sig uafhængigen af de andre; Exempler paa Vanvittige, der i deres ulykkelige Forfatning gjøre Vers og recitere Digte, ere utallige. Man veed saaledes, at Tasso gjorde sine skiønneste Vers i Anfald af Galskab; og hvormange Digtere have ikke befunden sig under den Nødvendighed, at fremkalde Begeistring ved geistige Drikke, indtil de berusedes eller vordede som afsindige?

Den første Digter, der ved sin Hovedform gjorde Gall opmærksom, var En af hans Venner, der ofte improviserede Vers, og derved, skjøndt han

forresten var et meget middelmaadigt Menneske, havde erhvervet sig en Slags Berømmelse. Hans Pande steeg først fra Næsen lodret iveiret, faldt saa strax tilbage, men udvidede sig igjen noget paa Siden, som om man endnu havde føiet noget til paa hver Side. Flere Digtere stadfæstede nu denne hans Bemærkning. Hos dem Alle fandt han den forreste Sidedeel af Hovedet, over Tindingerne, meget fremstaaende. Han begyndte nu at troe, at der gaves et ydre Kjendetegn paa poetisk Talent; og da han havde faaet Digteren Alxingers Hoved, undersøgt Jüngers, Blumauers, Klopstocks, Schillers, Gesßners o. s. v., som han besidder afstøbte, troede han med Grund at kunne antage hiin Fremstaaenhed paa Siden af Hovedet over Tindingerne som Tegnet paa Talent til Poesien — I en Samling af Digter-Buster i Berlin fandt Gall og Spurzheim hos dem alle denne Fremstaaenhed, og de erklære nu, at der aldrig har været, og aldrig vil være nogen Digter til, der jo ei har hine Dele i Hjernen paa det omtalte Sted udviklede.

I et temmelig talrigt Selskab bad man, for at sætte Organologien paa Prøve, Gall, om at afgive sin Mening om en lille Mand, der sad noget fra ham; da det var mørkt, sagde han, at han ikke vel kunde see, men at han dog skjelnede Organet for Poesien meget udviklet, og — under den største For-

bandselse fortalte man ham da, at det var den bekjendte Skomager og Digter Francois!

Naar dette Organ er meget stort, findes der som tvende Buler paa Siderne af Hovedet, hvorved dette vorder betydeligen bredt. Man vil finde dette at være Tilfældet hos alle gode og store Digtere, saavel nyere som ældre; hos Tasso, Milton, Pope, Young, Gesßner, Klopstock, Göthe; det findes saaledes meget stort paa Lord Byrons Portrait, hos vor Oehlenschläger, Baggesen, Rahbek o. s. v.

Det beroer paa de andre Evners større eller mindre Udvikling, om Digteren især med Held skal bevæge sig i det tragiske, comiske, idylliske eller lyriske Fag o. s. v.; forbunden med Religiøsitetsfølelsen frembringer denne Evne Davids Psalmer, Paradise Lost og Ingemannske Qvad; med Ødelæggelsesdriften Shakspearske Tragedier; forbunden med physisk Kjærlighed frembringer den Værker som Ovids Ars amandi, Grecourts, Aretins smudsige Digte; med Vittighedsorganet Baggesenske Epigrammer o. s. v.

Gall kalder Grundevnen, som sagt, Talentet for Poesie; men da dette Talent ogsaa udfordrer andre Egenskaber, Følelse og Phantasie, saa er det paa Grund af hine Erfaringer vel rigtigst at antage den Evne, der her ligger paa Siden af Hovedet, for den

vigtigste, men ikke for den eneste, dertil; og denne Grundevne benævner Spurzheim og de engelske Phrænologer: Idealitet. Den frembringer ikke Evnen til at versificere og rime; Mange skrive Prosa paa en sand poetisk Maade; Andre gjøre Vers uden sandt poetisk Genie; men den synes at bestaae i en egen Maade at betragte Naturen paa. En Beskrivelse af Gjenstandene, saaledes som de ere, er ikke hvad man kalder Poesie; denne betragter dem mere som de burde være; den fordrer en levende, fyrig Indbildningskraft; og det er rimeligviis en egen Følelse, og nemlig denne saakaldte Idealitet, der frembringer dette; derfor virker den ikke blot hos Digtere, hvis hele Characteer i Almindelighed røber et Hang til Sværmerie og Exaltation, men den fremlyser ofte i mange Andres Ideer, Følelser og Evner; giver Individet en Maade at føle og tænke paa, der mere skikker sig for Phantasiens høiere Regioner, end for denne lave Jordkreds; den frembringer Smag for noget ukjendt Høiere; bibringer alle vore Følelser et eget Liv og et forædlet Sving; indgyder Begeistring; leder os til at søge og stræbe mod noget Idealt; og er saaledes nødvendig baade for Digteren, Maleren, Billedhuggeren, og Enhver, der dyrker de skjønne Kunster. — Mangel paa denne Evne frembringer i Aanden en Slags Simpelhed, en Slags Uformuenhed til ved Tanke

og Følelse at hæve sig over den usle Jordtue og daarlige Menneskevrimmel; Individet kan hverken finde Smag i Digtekunst ellrr nogetsomhelst Høiere; han er det ægte Prosa, en reen Spidsborger.

XXI.

Organet for Efterlignelsesevnen.

Gall blev af En af sine Venner i Wien, der i en høi Grad besad den Gave at efterligne, anmodet, om at undersøge hans Hoved; han havde paa den øverste Deel af Panden paa hver Side af Godmodighedsorganet en stor Fremstaaenhed; noget efter kom han paa Døvstummeinstitutet til at undersøge Hovedet paa Eleven Casteigner, der strax ved sin Indtrædelse i Anstalten havde opvakt Enhvers Opmærksomhed ved sit store Talent til at efterligne, men forresten kun var af en forsømt Opdragelse; og til sin store Forundring fandt han ogsaa hos denne hiin forreste og øverste Deel af Hovedet meget fremstaaende. Han fortsatte sine Undersøgelser, og gjorde stedse den samme Jagttagelse hos Alle, der udmærkede sig ved en stor Efterlignelses-Gave, og hos samtlige Skuespillere, der derfor vare berømte; han fandt det saaledes hos alle dem i Wien og hos alle dem, han saae paa sin Reise. Det sees hos Gar-

rick, der meget udmærkede sig deri, hos Jfland, hos Ochsenheimer, hos Talma, hos Eckhoff, o. s. v.

Dette, forbundet med den Erfaring, at Efterlignelsesevnen aldrig staaer i Forhold til de andre Evner, at Mange have et ganske særdeles Talent derfor, Andre derimod, skjøndt ofte ellers høist klogtige og snilde, aldeles ingen, berettige fuldkommen til den Slutning, at dette Talent er et særegent og afhængende af et eget Organ i Hjernen. Afsindige have derfor ofte i deres Sygdom en egen Lyst til at efterligne, og derved at gjøre Nar af Andre; og selv Dyrene, som Aben og visse Fugle, der efterabe andres Sang og Tale, synes ikke ganske at være den foruden.

Denne Egenskab er for en Deel nødvendig for Skuespillere; imidlertid danner den ikke alene enten en god Komiker eller Tragiker, og deres Fag afhænger af dens Forbindelse med andre Evner. Den er og nødvendig for Portraitmalere, Billedhuggere og Kobberstikkere; og giver i Tale Lethed til at lempe sine Gebærder efter sine Ord. Børn have i Almindelighed dette Organ mere udviklet end Voxne, og man veed jo og, at Børn lære meget blot ved Efterlignelse, ved at gjentage det, som de see Andre at gjøre.

Man vil, som sagt, hos alle Skuespillere, der

udmærke sig ved heldigen at efterligne, bemærke dette Organ stort, hos vor Frydendahl f. Ex. o. s. v.

De tre sidstnævnte Evner, der med Hensyn til deres Beskaffenhed ere henførte til nærværende Klasse, nærme sig meget dem under følgende, og danne saaledes Overgangen.

Tredie Klasse.

De intellectuelle Evner.

Efter Skildringen af Menneskets Tilbøieligheder, de Følelser, han har tilfælleds med Dyrene, og de, der ere ham eiendommelige; komme vi nu til de egentlige intellectuelle Evner, der hæve os saa høit over Dyrene, og bibringe os Kundskab om den hele Verden og om os selv. Disse Evner, der alle have deres Sæde i den forreste Deel af Hovedet, bestaae af tre Klasser; den først: indbefatter de fem ydre Sandser; den anden dem, hvorved vi lære de udvendige Gjenstande at kjende, og dels opfatte Gjenstandene og deres Egenskaber og dels forskaffe os Kundskab om deres Forhold indbyrdes; i den tredie Klasse findes de Evner, som overtænke og veie Virkemaaderne i de øvrige Evner, og saaledes udgjøre den høiere Forstand.

A.

De ydre Sandser.

Ved de fem bekjendte Sandser sættes Mennesket og Dyrene i Forbindelse med Udverdenen, men de indvortes Evner deltage altid i enhver Sandseopfatning; Sandserne selv danne ingen Forestillinger; naar f. E. Haanden modtager et Indtryk, forplante Føleorganerne det til Hjernen, og en Sjæleevne fatter ved Hjelp af et andet Organ hiin Gjenstand. Forud for enhver Opfatning maa derfor skee et Indtryk paa Sandseorganerne; og den hele Function i disse Organer bestaaer i at modtage og forplante dette Indtryk til Organerne for de indre Evner; vi see derfor egentligen ikke med Øiet, høre ikke med Øret o. s. v., men anvende disse kun som Redskaber hertil, og faae først ved Sjælen en klar og rigtig Forestilling derom.

B.

De opfattende Evner.

XXII.

Organet for almindelig Opfatningsevn

Hukommelsen kan umuligen være nogen enke Sjæleevne; den er en almindelig Egenskab ved hve Evne, og der ere derfor ligesaa mange forskjellig Slags Hukommelser, som der ere væsentligen fo

skjellige Evner; Ingen kan ligegodt huske Alt; Hukommelsen for Tal ligger i Organet for Tal, for Musik i det for Tonesands o. s. v.

Imidlertid bemærkede Gall og Spurzheim, at der gives Mennesker, der, uden at trænge dybt, med en større Lethed end Andre optage og huske Alt, have et almindeligt Ønske efter at vide, lære og kjende alle Grene af den menneskelige Viden, og derfor meget udmærke sig ved Selskabelighed. Han fandt hos alle disse den nederste Deel af Panden meget fremstaaende, og den forreste og nederste Deel af Hjernen meget udviklet, og gav Organet Navn af Tingsands (Sands for Hukommelse af Ting). Han tilføier at de, der, uden at besidde de høiere Forstandsevner, have dette Organ meget stort, ære meget tilbøielige til at hylde Andres Meninger g nye Theorier, let føie sig efter Omstændighederne, i fremmede Sæder og Skikke o. s. v.

Organet giver Ønsket og Evnen til at vide og lære, den at bestemme Arten af Kundskaberne, og uden t tage Hensyn til Øiemedet dermed. Spurzheim g de engelske Phrænologer kalde det „Individuatet.“ Det er stærkt udviklet hos Børn, der jo st skulle opfatte alle de ydre Gjenstande; det er ødvendigt i alle Livets Sysler, og giver især et ort Talent for enhver Forretning, der indbefatter

Smaaomstændigheder, og meget vigtigt derfor for Lægen, Advocaten og Kjøbmanden. Taleren og Skri benten meddeler det en Evne til at opfatte, huske og fremstille Omstændigheder, Ting og Begivenheder, saa ledes at de behage og fængsle (som i Walter Scott Noveller, le Sages Værker o. s. v.) — Er Organe lidet, kan Individet see, høre og læse meget, me de gjøre kun et svagt Indtryk paa ham og forsvind snart af hans Hukommelse; en Saadan beholder ku almindelige Ideer, han føler Vanskelighed i at e holde Erudition, og kan ikke uden foregaaende Forb redelse udvikle sine Kundskaber — Gall mener, d det er dette Organ, der især giver Mennesket Anla til Opdragelse; og i det han og troer, at Dyrene en forskjellig Grad besidde denne Evne, mener ha at Muligheden i at tæmme og optugte dem deraf a hænger; derfor større hos Huusdyrene; derfor Na net: „Educabilitet" anvendeligt o. s. v.; men det Organ opfylder ikke hele Panden, og de andre Evn der bidrage ikke mindre til Modtagelighed for Optug ning og Opdragelse.

XXIII.

Organet for Formsands.

Der findes iblandt Menneskene en stor Forskj i den Henseende Sted, at Mange have en overo dentlig Lethed i at kjende Personer igjen, som

engang have seet, og Andre derimod aldrig, hvormeget de end bestræbe sig derfor, kunne det; Gall selv hører f. Ex. blandt disse Sidste. Det er ikke Kortsynethed, som heri er Skyld; thi mange besidde et stærkt Syn (saa og Gall) og dog ikke hiin Evne, og omvendt; ikke heller er Uformuenhed til at opfatte en Gjenstands Egenskaber i det Hele Aarsag dertil, thi Flere yttre denne tydeligen ved at kunne tegne, male o. s. v. og ere dog ikke istand til hurtigen at gjenkjende dem, de før have seet, og Andre kunne ikke rose sig af Hiint, og erindre sig dog strax denne eller hiin Person. Denne Evne synes derfor at være en af de andre uafhængig. Dette stadfæste Børn os om, hvoraf Nogle alt i det 3die eller 4de Aar yttre en overordentlig Hukommelse for Personer, og Andre derimod ikke; deri bestyrkes vi af Hunde, af hvilke Nogle efter flere Aar kunne kjende Personer igjen, som de blot een Gang have seet, og Andre derimod efter et Par Dage ikke erindre sig dem, de allerede mange Gange have seet; af Aber, Heste, Elephanter, selv Fugle, der med mere eller mindre Lethed mellem tusinde Personer kjende deres Herre, deres Velgjører, eller dem, som have fornærmet dem, igjen. Alle de Dyr, som leve i Flokke sammen, kjende hinanden indbyrdes; ja alle Bierne i een Kube kjende hinanden, og der ere dog ofte over 20000 henimod 80000 Individer; de

kjende og jage altid enhver Fremmed derfra; Lammet, Kyllingen o. s. v. kjender blandt hundrede Faar og Kyllinger Moderen igjen o. s. f.

Da Evnen saaledes hos Dyret er en af de nødvendigste, kan den ikke afhænge af tilfældige Omstændigheder, men er en særegen og medfødt.

Gall og Spurzheim mene, at alle de, der besidde denne Evne, have Øinene noget nedtrykte ve den indvendige Øienvinkel og derimod skudte ud a mod den udvendige, som om de skelede, og altsaa Organet derfor ligger over den indvendig Winkel af Øiet. Naar de nærliggende Organer er meget udviklede, vil imidlertid Øiet trykkes neda og det vorder da vanskelligere at erkjende Organet men hver Gang man dog finder Øinene saaledes og vidt fra hinanden, kan man formode, at Indiv det har en stor Lethed i at kjende Personer igjen..

Imidlertid tør den Evne, at kjende Person igjen, ikke benævnes en Grundevne. Da Person og andre udvortes Gjenstande især skille sig fra hi anden ved Form eller Figur, er Sandsen og H kommelsen af disse maaskee Grundevnen. Det uden Tvivl den samme Evne, der i en høi Gr tilstede hos Maleren, giver ham et stort Tale til at treffe Ligheder; den berømte Portraitmal Hoffmann i Freiburg har ganske saadanne Øin som ovenfor ere blevne beskrevne; saaledes

Titian og Tintoretto, der begge udmærkede sig som Portraitmalere. Vor Landsmand, Portraitmaler Jensen, hvis Held heri er bekjendt, afgiver og herpaa et godt Exempel. Paa den humoristiske Sterne, der besad en udmærket Evne i at kjende Personer igjen, sees dette Organ ligeledes tydeligen. Som Maleren har ogsaa Billedhuggeren, Christallographen og alle de, i hvis Arbeider Former forekomme, denne Evne nødig. Børn, hos hvilke dette Organ tilligemed det for mechanisk Kunstsands og for Efterlignelsesevnen er stort, ville hyppigen befindes at more sig med at afbilde og udklippe Figurer af Mennesker og Dyr o. s. v.

XXIV.

Organet for Udstrækningssands.

Kundskaben om en Gjenstands Størrelse eller Udstrækning mener Spurzheim at maatte afhænge af en egen Evne; den staaer hverken i Forhold til Synet, Følelsen, eller til Begreberne om Form; disse kunne være de samme og Udstrækningerne meget forskjellige; og omvendt. Mange besidde disse tvende Evner i en forskjellig Grad; mange Officierer kunne, i at stille deres Compagnier i en lige Linie, med den største Nøiagtighed afpasse det Rum, de ville optage; andre kunne derimod slet ikke komme

ud af det. Geometrikerne, Landmaalerne, Architecterne, Mechanikerne o. s. v. have denne Evne nødig. Organet derfor synes at ligge over Øienbrynene næst efter Organet for Formsands.

XXV.

Organet for Tyngdesands.

Begrebet om en Gjenstands Tyngde, Modstand og Structur afhænger ikke af Følelsen eller nogen anden udvortes Sands, som kun er et Redskab for en indre Evne; og da en saadan Evne virkeligen er til, maa ogsaa den yttre sig ved et særegent Organ. De, der udmærke sig i Bygningskunsten, og de, der med Lethed dømme om hver Vægt og Modstand i Mechaniken, bemærkes at have de Dele af Hjernen, der ligge nærmest det foregaaende Organ, meget udviklede; og der maa da vel altsaa Organet have sit Sæde. Naar sinus frontales ere meget store, er det imidlertid vanskeligt at skjelne.

XXVI.

Organet for Farvesands.

Ved denne Evne forstaaes en saadan, der er istand til at kjende Forholdene og Harmonierne i Far-

ver, noget, hvorfor Dyrene, skjøndt de vel kunne see Farver, ikke ere indtagelige.

Der gives Mennesker, som ere berøvede den Evne at bemærke visse Farver. Dr. Unzer i Altona kunde saaledes ikke skjelne Grønt fra Blaat. En Dreng i Wien vilde være Skræder, men han blev nødt til at opgive Haandværket, da han slet ikke kunde skjelne Farver. Spurzheim saae i Dublin En, som havde megen Lyst til Tegning og Mechaniken, men blev tvungen til at give slip derpaa, fordi han ikke kunde skille Rødt fra Grønt. I Edinburgh saae han tre Brødre og en Fetter, der ikke kunde skjelne Grønt fra Brunt. Alle disse kunde dog meget vel bedømme Udstrækning, Form, Tyngde o. s. v. Derimod findes der Andre, som kunne skjelne de allerfineste Overgange i Farverne, og have en ganske egen Takt i at ordne dem. Skjøndt denne Evne er nødvendig for Maleren, udgjør den dog ikke Talentet for den høiere Malerkunst.

Øiet skaber ikke denne Evne; den middelmaadigste Maler har ofte det skarpeste Øie, og omvendt have mange ypperlige Coloristcr et svagt Syn; skjøndt Dyrene see ligesaa godt og ofte bedre end Menneskene, have de dog ingen Smag for Blomsternes vexlende Farver eller Naturens øvrige Skjønheder; Coloristens Talent grunder sig paa en meget høiere Evne end den at see; det afhænger af en indre

Sands for Farverne. Ligesom Sandserne, ligesom ethvert andet Organ i Hjernen, svare til udvortes Gjenstande, Børnekjærlighed til Børn, Kjønsdrift til de tvende Kjøn o. s. v., saaledes ogsaa her Farvesandsen til Farvernes Forhold, og dette saameget mere som Lovene derfor ikke ere opfundne, men evigen ere de samme og begrundede i Naturen.

Hos alle de Malere, der ere udmærkede i Coloriten, har man funden den Deel af Panden, der ligger strax over Midten af Øiet, meget fremstaaende; den hele Øienbrynerad, især dens udvendige Halvdeel, vender opad, og den yderste Halvdeel staaer mere frem end den inderste. Denne Erfaring har overalt stadfæstet sig; og hvis man vil sammenligne dem af de store Malere, der have udmærket sig i Coloriten, med Andre, ligesaa berømte, men tilbage deri, som: f. Ex. Titian, Correggio, Rubens, Van Dyck, Paul Veroneze, Rembrandt, Tenlers, Tintoretto med Poussin, Raphaël, Michel Angelo, Lebrun o. s. v., vil man paa de Førstes Portralter stedse see Øienbryne-Buen ophævet i Midten, men paa de Sidstes næsten flad.

Organet for Farvesandsen er i Almindelighed mere udviklet hos Fruentimmerne end hos Mandfolkene; Øienbrynene danne ofte hos Hine en Cirkelbue; de ere af den Grund mere end Mandfolkene skikkede til at modtage et behageligt Indtryk af et

lykkeligt Valg af Farver; de elske derfor Klædninger med flere Farver; vide bedre end vi, hvilke Farver der passe sig sammen, og ere derfor ofte gode Blomstermalere. Landskabs-, Blomster-, Frugt- og Dyremalere behøve især dette Talent; derimod have Historiemalere, der maae udmærke sig ved Udtryk, Anlæg og Tegning, mere mechanisk Kunstsands nødig; og da disse tvende Organer ligge noget fjernt fra hinanden, ere de og ofte ikke forenede; saaledes have Michel Angelo og Poussin meget forsømt Coloriten, men staae i Opfindelse, Anlæg og Tegning paa et særdeles høit Trin. Lægger man derimod Mærke til Landskabs- og Portraitmalere, der til deres Kunsts Udøvelse behøve Form- og Stedsands, og erindrer, at Organerne for disse tvende Evner ligge meget nær Farvesandsen, vil man fatte, hvorfor der blandt Landskabs- og Portraitmalerne til alle Tider har været en stor Mængde Ypperlige i Coloriten, som deri have overgaaet Historiemalerne, som: Claude Lorrain, Ruisdael, o. s. v. — Climatet synes og at have en stor Indflydelse paa dette Talent; de fleste italiænske Malere have, skjøndt omgivne af den skjønneste Natur, med Hensyn til Coloriten været meget tilbage; Holland, Tydskland og Norden har derimod frembragt mange ypperlige Landskabsmalere, og kun faa gode Historiemalere; de Franske skulle heri staae mellem begge. Organet for Farvesandsen er i

Almindelighed meget udviklet hos Chineserne; de ødsle altid med Farver; de holde af alt hvad der er broget, og overgaae i Colorit de fleste andre Nationer; deres Øienbrynebuer staae derfor og meget frem. — Organet er nødvendigt for Enhver, der har med Farver at gjøre.

XXVII.
Organet for Stedsands.

Gall havde alt fra Ungdommen af et meget godt Syn, men var aldrig istand til at kjende de Steder igjen, hvor han før havde været. En af hans Venner, ved Navn Scheidler, besad derimod denne Evne i den høieste Grad; han kjendte strax, uden som Gall at have kunstige Tegn nødig, de Buske igjen, hvor de havde funden Fuglereder. Ved at aftage Scheidlers Hoved i Gibs, bemærkede haa paa hver Side over Øienbrynene en Fremstaaenhed, der strakte sig mod Midten af Panden. Han sammenlignede denne Deel af Hjernen siden med Hukommelsen af Steder, og saae det nu stadfæstet som en almindelig Erfaring, at dette Organ er udviklet hos alle dem, der vel erindre sig de Steder, de have seet. Han fandt det særdeles stort hos en Kone, han mødte paa Gaden, og som fortalte ham, at det var hendes største Fornøielse at

reise, og at hun alene derfor, 16 Aar gammel, havde forladt sin Fader i München, for at gaae til Wien, men ogsaa snart vilde reise derfra. — Bloede fortæller om en gammel Bjergarbeider, August Schneeberg, der hvert Aar gjennemvandrede hele Sachsen, Lausitz og Schlesien, og aldrig tøvede mere end een Dag paa hvert Sted; han fandt den største Glæde i at fortælle om sine Reiser, og havde hiin Deel af Hjerneskallen meget udviklet. I Torgau i Sachsen var en Blind, der ogsaa havde dette Organ meget stort; han sagde, at Reiser og Geographien vare hans Yndlingsgjenstande, og at han ofte drømte derom. — Der gives selv Affindighedstilstande, hvori denne Evne naaer en altfor stor Virksomhed; der yttrer sig ved et bestandigt Hang til at vanke omkring, ved i Tankerne at reise fra et Sted til et andet o. s. v. Det er ogsaa meget udviklet hos store Geometrikere, Geographer, Astronomer, Topographer, Landskabsmalere, Malere, der have stor Omsorg for Perspectivet o. s. v.; det er nødvendigt for Generaler til at dømme om Terrainet, bestemme Armeernes Stilling, indrette Marscherne; Gall har fundet Organet meget stort hos alle Militaire, der havde Ord for at kunne godt orientere sig; hos alle Astronomer, der med deres Tanker og Maalestok gjennemløbe Verdenernes uendelige Rum; hos Kepler, Galilei, Newton, Tycho Brahe, Descartes, Pascal,

Lalande, Bode, Olbers, de Zach o. s. v. — Alle de, der holde af at reise, Betjentere, der hvert Øieblik skifte Herskab, have dette Organ; det findes og meget udviklet hos Humboldt, paa Portraiterne af Barthelimi, Columbus, Vasco di Gama, Cook o. s. v. Ogsaa hos gode Skakspillere er dette Organ udviklet. — Hos Dyrene er denne Grundevne ligeledes meget udviklet; og de ere derved istand til at finde deres Unger og Boliger igjen. Evnen er og forskjellig hos de forskjellige Individer; een Hund kan finde hjem igjen fra meget lange Frastande; en anden derimod forvilder sig strax, og bliver hvert Øieblik borte for sin Herre; en Hund var i en Vogn bleven bragt fra Wien til St. Petersburg, og paa 6 Maaneder løb den tilbage til Wien; en anden blev ført fra Wien til London, holdt sig der til en Reisende, lod sig indskibe med ham, og tog, saasnart han var kommen paa Land, Flugten til Wien; en anden Hund sendtes fra Lyon til Marseille; der indskibede man den til Neapel; og derfra løb den over Land tilbage til Lyon! En Hund løb mere end 150 Mile fra det Indre af Ungarn tilbage til Schwaben; og en anden blev paa et Skib bragt fra Liverpool til London, og begav sig over Land tilbage til Liverpool. Saadanne Exempler ere hyppige, selv blandt andre Dyr; Duer ere, indsluttede i Kurve, blevne bragte langt bort, og forhin-

drede fra at see de Steder, hvorigjennem de kom; men ikkedestomindre fandt de deres gamle Opholds-steder igjen. To Duer bleve til Skibs førte fra Vlaardinge i Holland til Island, og fløi herfra over Havet paa tre Dage til deres gamle Bolig. — Man har baaret Katte i Sække over 8 [illegible] To Mile bort, og de ere vendte tilbage. Heste have og ofte denne Evne i en høi Grad, og, som O'Meara fortæller, havde Napoleon en saadan, der overalt vidste at finde Vei, og som han, naar han ikke vidste Beskeed, blot gav løs Tøile o. s. f.

For at forklare disse Phænomener tager man i Almindelighed sin Tilflugt til Lugten; men undertiden have Hunde, der vel kunne finde deres Vei, en meget sløv Lugt; de finde igjennem ganske forskjellige Veie; til Fods efterat være kommen der igjennem til Vogns; over Land efterat være blevne henbragte til Skibs; o. s. v. Desuden veed vi, at Hunden aldrig i lige, men stedse i store Krumninger og ofte ad en ganske forskjellig Vei søger sit Hjem. Duerne have jo heller ingen skarp Lugt. Der gives altsaa en egen Evne til at kjende og finde Steder igjen.

Phænomenet ved mange Dyr, især Fuglene, at foretage sig Reiser og Udvandringer, forklares ligeledes kun ved nærværende Evne. Man veed, at Svaler, Nattergale, Storke, og andre Trækfugle

o. s. v. paa visse Aarstider komme tilbage, ikke alene til et Land af samme Temperatur, men til det samme Sted, det samme Tag, det samme Vindue, det samme Træ. De udvortes Sandser ere ikke disse Dyrs eneste Ledere paa deres lange Reise; ikke heller er Mangel paa Næring eller Kulden Skyld deri; thi de drage ofte bort, før Næringsmidler fattes dem, og komme tilbage, før de ere forhaanden; og den indtreffende eller end tilstedeværende Kulde foraarsager ofte mange Ødelæggelser iblandt dem; i de varme Lande, hvor de eengang ere, vilde de ligesaavel hele Aaret igjennem kunne finde deres Føde; de Fugle, som holdes i Buur, ere forsynede med Alt, og betryggede mod Kulden, men vorde dog altid urolige paa den Tid, at de Andre af deres Art foretage sig deres Udvandringer. Det er egentligen heller ikke de Ældre, der undervise de Yngre i at reise; thi man har ofte taget ganske smaae Unger af Trækfugle, af Gjøgen, Storken o. s. v. og ladet dem opfostre blandt Andre, som ikke vare Trækfugle; naar den sædvanlige Tid til deres Arts Udvandring da kom, fløi de ogsaa afsted. Man synes altsaa at maatte antage en medfødt Drift, som Grund til dette Phænomen; og den forklarer os, hvorfor visse Fugle forblive i det Klima, hvor de befinde sig vel, og andre derimod trække andetsteds hen. Denne Evne maa være tilstede; men da Organet for Farver, Tone, Tal, som

findes hos Menneskene og opfylder Rummet udad og paa Siden af Hjerneskallen, fattes Dyrene, saa befindes Stedsandsen hos dem næsten ganske paa Siden; et Beviis mere paa, at Dyrenes Hjernemasse kun ere Fragmenter af Menneskets, og bestaaer af færre Organer. Hos Becasinerne og Trækfalkene findes Organet paa samme Sted som hos Mennesket; men hos de smaae Trækfugle er det vanskeligt at skjelne, og hos de større kan det let forvexles med Børnekjærlighedens. Paa Hunde vil man paa Hjerneskallen altid see stor Forskjel imellem dem, der godt kjende og finde Steder igjen, og dem, som ikke kunne det.

XXVIII.

Organet for Talsands.

Flere Individer, udmærkede ved deres Talent i at regne, vakte Galls Opmærksomhed. En 13 Aars Dreng i Nærheden af Wien, Søn af en Smed, overgik paafaldende alle sine Medelever heri; han kunde huske en stor Mængde Tal paa eengang, og udregne de sværeste Stykker udenad. En Advocat klagede over, at hans Søn, 5 Aar gammel, ideligen blot beskjæftigede sig med Tal og Regning, og slet ikke kunde bringes til at have Interesse for

noget Andet. Gall fandt hos Begge en Fremstaaenhed paa Øienbrynene ved den udvendige Øienvinkel. Denne Overeensstemmelse mellem Talentet for Arithmetik og Hjerneskallens Form avlede den Tanke hos ham, at hiint Talent vel turde være et særeget, og saaledes have et eget Organ; og alle de Undersøgelser, han nu anstillede, stadfæstede dette. I alle Familier, Skoler o. s. v. fandt han hos Enhver, der udmærkede sig ved arithmetisk Talent, hiin Sidedeel af Hjerneskallen over den udvendige Vinkel af Øiet fremstaaende.

Da Mathematikens Grundsætninger ere begrundede i Naturen, maa der og være en Evne nedlagt i os, til at fatte disse. Hvis dette ikke var saa, kunde dette Talent ikke befinde sig saa fuldkommen udviklet hos Børn og hos ellers ganske udannede Mennesker. Den bekjendte Syvaarsdreng, Devaux, hvis høieste Glæde det var ved Markederne at gjøre Kjøbmændene opmærksomme paa, naar de havde regnet feil; den unge Bidden, 12 Aar gammel, Søn af en fattig Haandværksmand, der blot ved at regne i Hovedet løste de allervanskeligste Opgaver; Americaneren Cabot, 7 Aar gammel, der med en ubegribelig Hurtighed kunde sige Summen af de allerlængste Tal og fuldende de sværeste Regnestykker o. s. v. afgive herpaa Exempler, som Enhver og i det daglige Liv vil have truffen paa

Af de øvrige Evner, eller af Forstanden overhovedet kan dette Talent ikke afhænge, thi ofte staae saadanne Børn tilbage i alt andet og have været berøvede al Opdragelse; og hvor ofte er det ikke Tilfældet, at store Arithmetikere og Mathematikere befindes høist svage i alle andre, selv de almindeligste, humaniora, ja! ikke have Interesse for det mindste Andet? Fødte Mathematikere vise ogsaa, ligesom alle de, der ere begavede med et meget udmærket Talent, denne Evne meget tidligen, og ledes dertil af en uimodstaaelig Drift. Det gik f. Ex. saaledes med Pascal. Efter den simple Definition af Geometrien opdagede han ene ved sit Genie lige indtil den 32te af Euclides's Grundsætninger og udgav i en Alder af 10 Aar en Afhandling om de coniske Sectioner; fra Geometrien gik han med den samme Lethed over til de andre Mathematikens Dele, og alt i sit 19de Aar opfandt han Rouletten, en egen arithmetisk Maskine, hvorved man uden Pen og Kugler, og selv uden arithmetisk Kundskab, kan gjøre alle Slags Udregninger. Galilei, Ozanam, lærte Geometrien, uden at have havt nogen Læremester deri; Lalande havde neppe fyldt sit 19de Aar, før han som Academiets Commissair blev beordret til at gaae til Berlin, for at bestemme Maanens Parallaxis; alt fra

den første Barndom viste Tycho Brahe, Euler o. s. v. en overordentlig Lyst til Mathematiken. Naar dette Organ er meget udviklet hos et Individ, faae alle de andre Forstandsorganer et Præg deraf, og man yttrer en egen Lyst til at ville bestemme Alt med Tal o. s. v. — Evnen synes især at give os Begreb om Tal og deres Forhold; Arithmetik, Algebra, Logarithmer, høre dertil; men til den høiere Mathematik, som: Geometrie, udfordres mere end blot denne Evne.

Organets Sæde er, som sagt, over den udvendige Vinkel af Øiet; naar det er meget stort, befinder den udvendige Deel af Øiehnulhedens Flade sig nedtrykt deraf, saaledes at den udvendige Deel af Øienbrynene ikke mere er regelmæssig, men gaaer krumt nedad, og Øienlaaget der skjuler den tilsvarende Deel af Øiet; man har ogsaa gjort den Erfaring, at de, som længe sysle med vanskelige Udregninger, tilsidst føle Smerte der, hvor Organet ligger. — Man finder Organet meget udviklet hos Galilei, Kepler, Newton, Leibnitz, Descartes, Euler, Tycho Brahe, Lagrange, la Place, de Lalande, Herschel, Olbers, Bode, Loder, Arago o. s. v. Organets Udvikling saavel hos alle Mathematikere, som Arithmetikere, gjør, at man og maa betragte det som Sands for Størrelser; det er i Forhold ti

Tilstedeværelsen af andre Evner, at Individet med denne Evne snart vorder Geograph, snart Optiker, Astronom, Mekaniker, musicalsk Componist o. s. v.

I Almindelighed er dette Organ mindre udviklet hos Fruentimmer end hos Mandfolk; Negrene have sjelden stort Talent til Arithmetik eller Mathematik overhovedet; Stedet for dette Organ er hos dem derfor ganske fladt. Engellænderne have derimod i Almindelighed dette Organ meget udviklet.

XXIX.

Organet for Orden.

Det er en Kjendsgjerning, at mange Mennesker aldeles ikke ere omhyggelige for eller iagttage Orden, medens at derimod Andre, uafhængigen af de andre Evner, og alt fra Barnsbeen af, elske den til Lidenskab. Gall anseer det derfor for rimeligt, at, ligesom Organet for Stedsands bibringer Kundskab om Forholdene i Rummet, gives der ogsaa en egen Sands for Symetrie og for Orden. Spurzheim mener, at dette Organ maa ligge ved den udvendige Deel af Øienbrynene, mellem det for Farver og Tal. — Jeg har havt Leilighed til hos Mange at stadfæste dette Organets Sæde; jeg har næsten fundet det hos alle, der vare bekjendte for Orden, og

har forudsagt Tilbøieligheden dertil hos dem, jeg ikke vidste det om; i en heel Familie, bestaaende af 10 til 12 Personer, der alle meget udmærke sig i denne Dyd, er Udviklingen af dette Organ næsten paafaldende. Da dog Organet er lidet, er det vanskeligt at skjelne.

XXX.

Organet for Opfatningen af Phænomener.

Denne Evne er en senere Tilsætning af Spurzheim; men er uden Tvivl forbunden med hvad vi ovenfor have benævnet almindelig Opfatningsevne; de engelske Phrænologer have derfor benævnet dem Individualitet No. 1 og No. 2. Evnen synes i det Hele at være opmærksom paa alle Begivenheder og Phænomener; selv paa vore egne Tilbøieligheder og Følelser; og da den gjør os bekjendte med facta, og gjerne igjen meddeler disse til Andre, er den vigtig for Opdragere, Historikere, Redacteurer o. s. v.; dens Organ er nødvendigt og meget udviklet hos Børn; den lader os glimre i Selskaber o. s. v. (see foroven). Da saaledes begge Evnernes Væsen bestaaer i at opfatte, tør de vel sammensmeltes; men det nærværende staaer maaskee paa et høiere Trin, og er Sædet for Reminiscents.

XXXI.

Organet for Tidsands.

Der gives Mennesker, der have en stor Lethed i at huske Aarstal og Tidsrum; De vide Fødsels-, Bryllups-, Dødsdage og Tiden paa alle, selv de mindst mærkværdige, Begivenheder; Andre derimod have ikke denne Erindring. Flere Musici kunne, skjøndt de have et meget stort Talent for Musiken, dog aldrig iagttage Takten; Andre derimod, der ellers ikke ere musicalske, tage aldrig deri feil; der ere Mange, der slet ikke have nogen Sands for Takten i riimfrie Vers; og Affindige synes ofte slet ikke at have noget Begreb om Tidsregningen, om Dage og Uger. (En Vanvittig i Wien havde saaledes den fixe Idee, at det altid var den 17de October). Selv Dyrene synes at have et Begreb om Tiden, men formedelst deres færre Ideer, ikke et saa klart som vi. Mange Dyr reise sig altid til visse Tider for at æde; naar Sæden staaer paa Marken, og Heden er betydelig, forlade Fasanerne og de røde Agerhøns to Gange om Dagen, ved Solens Opgang og dens Nedgang, deres Skove, for at tage Fødemidler til sig; men er Forraadet og Varmen mindre, skeer Udfarten sildigere, og længere hen kun een Gang om Dagen; Kaninerne have det Egne ved sig, at en Erfaring om det Forbigangne paa en Maade har givet dem Forudfølelsen af det Tilkom-

mende; om Sommeren gaae de sædvanligviis ud af deres Huler noget før Solens Nedgang, og forblive en Tid af Natten ude; men, finder man dem alt udgaaede Kl. 2 eller 3 efter Middag, seer man dem meget graadigen at æde, og derved anvende mindre Forsigtighed end ellers, kan man være vis paa, at det vil regne om Aftenen eller om Natten; denne Graadighed er hos Kaninerne saaledes en Forudfølelse, en Følge af en indre Følelse, hvorved de af hvad der før er skeet, domme om hvad der vil skee. Hunsdyrene have ligeledes Begreb om Tiden. Hestene vrindske henimod det Klokkeslet, de pleie at faae Foder; Hundene give ved Skrig Tegn paa Utaalmodighed, naar den Tid er forhaanden, de pleie at gaae paa Jagt, eller æde.

Et mærkværdigt Exempel paa Tidsands erindrer jeg selv hos en Ridehest, jeg engang havde. Dette Dyr vidste paa det Nøiagtigste altid, naar det var Søndag, og naar det var Hverdag. Da jeg laae uden for Porten, reed jeg nemlig om Hverdagen indad til Byen; om Søndagen derimod ofte en Tour ud ad Landet til; og Hesten vidste altid hver Hverdag af sig selv, at vende til Høire (ind til Byen) og derimod om Søndagen til Venstre (ud ad Landet til) Muligen fik den en tydelig Idee om, hvor jeg hver Gang vilde hen, derved, at jeg om Hverdagen altid reed tidligen om Morgenen, om Søndagen

derimod først henimod Middag, og drog af Bestandigheden heri sin Slutning.

Der synes altsaa at gives en uafhængig Sands for Tiden, der forskaffer os Lethed i at erindre Tid, Aarstal; til at erkjende Takt o. s. v. Spurzheim troer, at Organet derfor ligger strax over det for Orden og nær ved det for Toner, med hvilke det jo og har megen Analogie.

XXXII.

Organet for Tonesands.

Man troer i Almindelighed, at Musiken hos Mennesket er et Resultat af hans Høresands; men det er ikke saa. Der gives jo mange Dyr med et meget finere Øre end Mennesket, og som dog ikke yttre den mindste Modtagelighed for Musiken; der ere Fugle, som ikke synge, og dog have et ligesaa skarpt Øre som de, der synge; og blandt Sangfuglene er Hunnen, som ikke kan synge, begavet med de samme og ligesaa fine Høreorganer som Hannen. Hvis Øret hos Sangfuglen og Mennesket var den materielle Aarsag til Sang, vilde de kun gjentage det, som de havde hørt; men Unger af Sangfugle, udrugede og opfostrede af en fra deres forskjellig Art Fugle, begynde stedse at quidre og synge som deres egen Art; og Composition hos Mennesket er jo dog tydeligen

et Værk af indre Evner; ja! der gives selv Exempler paa Componister, der have været døve.

Øret kan saaledes vel modtage Indtrykkene af Lyd, men det har ingen Erindring om Toner, kan ikke dømme om deres Forhold, ikke fatte deres Harmonie o. s. v. Dertil udkræves en høiere Evne.

Det var kun lidt efter lidt, ved at iagttage og undersøge flere berømte Sangere og Musici, at Gall kom paa Organet for dette Talent; han fandt saaledes hos Bethoven, Mozart o. s. v.; som og hos alle Børn og Voxne, der viiste Anlæg til Musiken, bestandigen den nederste Deel af Panden over den udvendige Øienvinkel meget udviklet.

At denne Evne er en medfødt, særegen og uafhængig, overbevises vi om, ved ligefra den spæddeste Alder at finde den virksom og fuldkommen; mange Børn synge alt i Vuggen; Hændel havde neppe begyndt at tale, før han forsøgte at componere Musik; og skjøndt hans Fader bortfjernede alle Instrumenter, componerede han dog alt i sit 10de Aar Sonater; Piccini, Mozart, Fader og Søn, Desales, Mdms. Bill, spilte alt i deres 6te, 7de Aar; Crouchby spilte allerede paa Claveer i sit 3die Aar o. s. v.; Ungareren Praun har ganske nyligen, skjøndt kun 10 Aar gl., saavel ved sin

Lærdom som ved sit Violinspll, forbauset det samtlige Rom; i et pragtfuldt Assemblé, hvorved de Første af Roms Lærde og Kunstnere vare, udførte han til Alles Beundring først de vanskeligste Concerter af Rhode, og undergik derpaa en videnskabelig Examen paa hundrede Spørgsmaal af Universitetets Professorer; Paven gjorde ham derfor til Ridder og Greve, og Universitetet hædrede ham med en Guldmedaille.

Saadanne Vidundere ere hyppige, og da de i alle andre Henseender kun ere Børn, er hiin Evnes Uafhængighed tydelig. I Kjøbenhavn opholder sig for Tiden en norsk Bonde, ved Navn Skramstad, der er en stor Virtuos paa Fortepiano; han har uden den allerringeste Underviisning og fjern fra Alt, hvad der kunde lede ham, lært sig selv at spille, og har først her lært Noder. Paa Landet finder man og ofte lignende Genier i Musiken; hiin Malkepige forestaaer Sangen i Kirken; hiin Betler tiltrygler sig Almisser ved sin Sang o. s. v.

I visse Tilfælde saavel af Afsind som Idiotisme yttrer, medens alle de andre Evner ere forstyrrede, denne sig i sin hele Virksomhed: mange Vanvittige gjøre ikke andet end synge; andre begynde just deres Galskab dermed; og Flere Gale give ofte meget god Underviisning i Musik. — Jeg saae blandt

Andre i Galehuset i Aversa ved Neapel en Afsindig, der, uden om det mindste ellers at have nogetsomhelst Begreb, sang og spilte meget correct og smukt paa Guitar; hans lidenskabelige Ord stak forunderligen af mod hans tomme, for Alt ligegyldige Mine.

I Henseende til Sædet for dette Organ, da maa man vel vogte sig for, ikke at sammenblande de sande Musici med dem, der ved et Slags Routine have erhvervet sig Lethed i at spille paa et Instrument, men aldrig kunne bringe det særdeles vidt. Organet har tvende forskjellige Former; enten er den udvendige Vinkel af Panden, liggende umiddelbar over den udvendige Øienvinkel, betydeligen bred henimod Tindingen; hele den Deel af Panden staaer da frem; eller der hæver sig strax over den udvendige Vinkel af Øiet en pyramidalsk Fremstaaenhed, hvis Basis er over Øiet, og hvis Spidse strækker sig mod den udvendige forreste Rand af Panden indtil Halvdelen af dens Høide. Deraf kommer det sig, at Musici have den nederste Deel af Panden meget bred eller firkantet; den berømte Dyremaler Tischbein i Hamborg gjorde alt den samme Bemærkning om store Musici. „De have Pander som Øxne" sagde han.

Gall og Spurzheim have fundet, og Enhver vil med dem finde dette Organ meget udviklet hos alle store Componister; Mozart, Fader og Søn,

M. Haydn, Paer, Viotti, Daleyrac, Delavigne, Zumsteeg, Crescentini o. s. v. afgive Exempler paa den første Form; Bethoven, Lafont, J. Haydn, Gretry, Gluck o. s. v. paa den anden. Sangerinderne Sessi, Mara, Catalani, Barilli, Pasta, Fodor; Sangerne og Componisterne Krebs, Himmel, Reichhard, Boyeldieu, Rossini, Maria v. Weber o. s. v. have Organet stort, og aldrig, paastaaer Gall, findes heri en Undtagelse.

I Wien kom en Geistlig til ham og bad ham, uden at ville nævne sig, at give ham nogen Oplysning om Organlæren; han var dertil villig; ved at komme paa Stedsandsen, anmærkede Gall, at han havde den i en høi Grad, og vist holdt meget af at reise; den Fremmede tilstod, at det virkeligen var saa; da Gall nu bemærkede, at han og var begavet med et stort Talent for Mathematiken, reiste den Anden sig hurtigen og udraabte, at — han var Professor i Mathematiken. „Dog," vedblev Gall, „vilde De have udmærket Dem mere i Musiken, især den theoretiske Deel." Manden faldt ham nu om Halsen, og sagde — at han var Abbed Vogler! Denne har siden i alle Selskaber fortalt denne Anecdot, som gjorde ham til en ivrig Tilhænger af vor Lære.

Italienerne og Tydskerne have i Almindelighed deres Hoveder meget bredere paa hiin Deel, end

Negrene, Spanierne, de Franske og de Engelske, og, som bekjendt, udmærke Hine sig og meget mere i Musiken. Characteren i enhver Componists Musik er forskjellig i Forhold til de andre Evner; er Organet for Tonesands og Ødelæggelsesdrift samtidigen tilstede, vil Componisten have Forkjærlighed for krigerisk Musik; tilligemed Andagtsfølelsen, for Kirkemusik o. s. v. Enhver Musikus kan paa denne Maade forklare sig sin individuelle Smag og sin Musiks Characteer.

Organet for Tal maa heri komme meget til Hjelp, da der til at componere og behøves megen Udregning; derfor gaaer ogsaa hiint Organ over i dette; og derfor kan man meget ofte, naar dette fattes, være en meget god Musikus, uden at være Componist; og omvendt. — Blandt Dyrene ere de Fugle, som synge, brede paa hiint Sted af Hovedet; de, som ikke synge, smalle; ja denne Fremstaaenhed, paastaaer Gall, er endog altid i Forhold til om Fuglen synger mere eller mindre. Fugleelskere kjende blandt Sangfuglene Hannerne derpaa; og Enhver vil kunne gjøre denne Iagttagelse ved Kanariefuglene.

Gall mener, dette Organ giver Talentet til Musik overhovedet; men da Musik synes at bestemmes af tvende Evner, af den for at fatte Toner, og den for at fatte Takt; da Nogle synge og

spille meget harmonisk, men ikke iagttage Takten eller Tiden, og Andre derimod nøie passe paa denne, men støde an mod Tonernes Harmonie, er det rigtigt at antage, at nærværende Organ kun bestemmer Tonesandsen. Da dette Organ imidlertid synes vigtigst for enhver Musikus, og Organet for Tidsforholdet ligger lige ved Siden, saa er det let at forklare, hvorledes et stort Talent for Musiken overhovedet i Almindelighed dermed følger.

XXXIII.

Organet for Ord- og Sprog-Hukommelse.

Det er alt ovenfor bleven bemærket, at Hukommelsen af Ord var meget svag hos Gall, medens at flere af hans Medelever, der ellers ikke stode over ham i Kundskaber og Evner, meget udmærkede sig fremfor ham i at lære udenad. Gall lagde Mærke til, at dette Talent altid stod i Forbindelse med meget fremstaaende Oine; en Jagttagelse, der først ledte ham paa Spor af de andre Organer i Hjernen. Mennesker med store fremstaaende Oine bemærkede han ogsaa i Almindelighed, at have en stor Lethed i at lære Sprogene: og han meente da, der paa Oiehuulhedens øverste Væg hvile tvende Organer: et for at huske Ord (Ord-Hukommelse) og

et andet for at lære Sprogene (Sprog-Hukommelse), der, naar de ere meget udviklede, meer eller mindre gjøre, at Øinene staae frem i Hovedet.

Det er vist, at Nogle letteligen lære et Sprogs Ord, uden at fatte dets Aand, og at Andre derimod elske Studiet af Sprogene, uden just at have Hukommelsen derfor; men Spurzheim mener, og maaskee ogsaa med Rette, at det dog i Grunden er en og samme Evne, og den sidste kun en høiere Udvikling af den første. Da begge Organerne, hvis vi ville kalde dem tvende, desuden i al Fald ligge lige tæt ved hinanden, og det synlige Resultat af deres Udvikling er saa liigt, bør de her betragtes samlede.

Først altsaa om O r d - H u k o m m e l s e n, om Evnen til at huske Ord.

At mange Mennesker have en stor Lethed i at huske Ord og lære udenad, medens andre Evner enten staae lavt, eller slet ikke ere tilstede, er en Kjendsgjerning, som alt maa lede hen til at antage en særegen Evne derfor. Den yttrer sig ofte paafaldende alt i den spædeste Alder. I Landau kunde en Dreng, paa 5 Aar, Catechismen, alle Lafontaines Fabler og mange flere Poesier udenad; og flere Exempler paa saadanne Vidundere forekomme hyppigen hos Forfatterne. Man bragte saaledes Frederik den 2den en Mand med en saa ypperlig Hukommelse, at han kunde opramse lange Stykker uden at have hørt

dem mere end een Gang. Voltaire skulde samme Dag forelæse Fredrik et nyt Digt. Fredrik lod den Fremmede skjule sig bag et Skjærmbredt; da Voltaire havde hørt op at læse, sagde han ham, at Stykket hverken var nyt eller af ham; og lod sin Mand komme frem, der fremsagde det, og paastod, at han selv havde digtet det for 20 Aar siden. Man kan let forestille sig Voltaires Forbittrelse og Fredriks Morskab.

Gall har stedse bemærket, at de Personer, der ere begavede med dette Slags Hukommelse, i Særdeleshed udvælge sig et Studium, hvorved mange Navne ere nødvendige f. Ex. Mineralogien, Entomologien, Ornithologien, Naturhistorien overhovedet, Genealogien o. s. v. Skuespilleren kommer den ligeledes meget til Gode. Erfaringen lærer, at denne Evne ofte lider, medens at de andre Evner aldeles ikke ere forstyrrede.

Organet er efter Gall den Deel af Hjernen, der hviler paa den bagerste Halvdeel af Oiehuulhedens Hvælving. Naar denne formedelst Organets store Udvikling meget nedtrykkes, maa nødvendigviis Oieæblet skydes frem; og denne Nedtrykning af hiin bagerste Halvdeel finder efter Gall ofte Sted, uden at og Organet for Sprogene er stort; (som oftest kan da vel kun Obductionen efter Døden give os Vished).

Man lægge Mærke til dem, der samle paa dette eller hiint; man vil paa 90 af 100 finde Øinene at staae frem i Hovedet; det synes, som om Trangen at fylde Hukommelsen med en stor Mængde Ord indgjød dem Lyst til at anlægge Samlinger. De, der ere begavede med dette Organ, have en stor Overflod paa Ord; i Samtaler flyder det som Ingenting for dem; de kunne recitere lange Vers og Roller; komme hvert Øieblik med Sententser og Tirader, uden at have seet eller læst dem mere end een Gang. Er Organet kun forbundet med faa af de høiere Forstandsevner, vil Saadannes Stiil og Tale være verbøs, uskjøn og trættende; de ere i det daglige Liv til Tilhørernes unaadelige Kjedsomhed tilbøielige til at gjentage de meest hverdags Sententser, o. s. v. — Er Organet lidet, er der Mangel paa Udtryk hos Individet tilstede, en møisommelig Gjentagelse af de samme Ord og en tydelig Fattigdom i Stilen og Talen; og den Forfatters Skrivemaade er sædvanligviis behageligst, hos hvem dette Organ og de høiere Forstandsevner ere i et rigtigt Forhold til hinanden. Hvis de intellectuelle Evner derimod end ere meget virksomme og hiint Organ ikke er i Forhold dertil, er en Stammen under Talen hyppigen en Følge o. s. v.

At Individer, hvor en Sygdom, som: Vand i Hovedet, den engelske Syge, Fedt i stor Mængde bag i Øiet o. s. v. bringer Øinene til at staae frem,

ikke herved maae tages nogen Hensyn paa, er naturligt; men skjøndt oprindeligen tilstede svækkes og tabes Evnen ogsaa let ved Udsvævelse, langvarig Aandsanstrængelse, Sygdomme, o. s. v.

Organet for Ord-Hukommelsen kan ogsaa blot udstrække sig til Siden mod Tindingerne; en stor Diameter mellem begge Tindingerne er derfor altid et Tegn paa god Ord-Hukommelse; ogsaa ere Øinene derved ofte fjernede mere fra hinanden indbyrdes. Man maa ikke lade sig skuffe, naar den nederste Deel af Panden staaer stærkt frem; Øinene synes derved ofte at ligge dybt tilbage, men gjøre det i Virkeligheden ikke.

I Sygdomstilfælde har man mange Exempler paa Mennesker, der efter Saar over Øiet have havt Møie med at gjenkalde sig Navne, selv dem paa deres nøieste Bekjendtere; saavel Gall som Larrey anfører saadanne Sygehistorier. Omvendt gives der ogsaa Tilfælde, hvor denne Evne naaer en meget stor Grad af Virksomhed, som f. Ex. hos Afsindige, der i deres Paroxysmer ofte tale meget mere flydende, med mange flere Vendinger og Overflod paa Ord, end ellers.

Vi gaae nu over til Organet for Sprog!

Sprog kalder man de naturlige eller kunstige Tegn, som man betjener sig af for at meddele An-

dre Virksomheden i denne eller hiin af sine Evner. Hver Evne yttrer nemlig sin Virksomhed ved udvendige Tegn, der fattes af Alle, der ere begavede med den samme Evne; Væsner derimod, med forskjellige Evner, kunne ikke forstaae de af deres gjensidigeEvner frembragte Tegn. Denne Lov er ogsaa anvendelig paa Dyrene. En Hund forstaaer meget vel Tegnene paa sin Herres Vrede, fordi den har denne Tilbøielighed i Fælledskab med ham; men den vil aldrig kunne fatte Ytringerne af de naturlige Tegn paa Andagt eller Gudsfrygt, da den er denne Følelse berøvet o. s. f.

Det er aabenbar, at Virksomheden i Evnerne gaaer forud for de naturlige Tegn, som lægge den for Dagen. Det er ligedan med de kunstige, eller conventionelle, eller vilkaarlige Tegn, hvad enten disse er Toner, Gebærder eller alt Andet. — Ideer synes altid at gaae forud, og da først søger man Midler, Tegn for at meddele dem. Ved Ideer maae dog ikke blot Forestillinger forstaaes, men enhver Tilbøielighed, Følelse o. s. v.; og enhver af disse har sikkerligen Sted, før man tænker paa et vilkaarligt Tegn for at betegne den. Disse Tegn kunne skee gjennem Stemmen, hvoraf man for Beqvemhedens Skyld helst betjener sig, men, hvis disse ikke kunne anvendes, som hos Døve eller blandt Fraværende, maa man tye hen til andre Midler som; Gebærder, Skrift o. s. v. De vilkaarlige Tegn have saaledes ingen

Betydning ved sig selv, hvilket de forskjellige Sprog bevise; og de høiere Forstandsevner føle stedse en Trang til vilkaarlige Tegn. Der gives en Evne, som uafhængigen af de andre elsker disse Meddelelsestegn, Sprogene, søger dem, kjender dem, undersøger deres Forhold, og dette er den, hvorom her Talen er. — Sædet for dette Organ ere de forreste og nederste Omslyngninger af Hjernen, der ligge ovenover Øiehuulheden; ved Organets store Udvikling nedtrykkes denne, Øieæblet kommer derved til at staae frem og trykkes ned mod Kinderne, saa at som et Mellemrum befinder sig mellem Øieæblet og den øverste Øienbrynebue. — De Personer, der have saaledes dannede Øine, besidde ikke blot en ypperlig Ordhukommelse, men de føle ogsaa et eget Anlæg til at lægge sig efter Sprogene, til Critiken og kort til al Slags Literatur; de redigere Dictionairer; ere meget skikkede til at være Bibliothekarer; til at compilere; til at grave blandt Antiquiteter o. s. v.

Undertiden er denne Evne alt meget virksom i Barndommen. Alt i sit 10de Aar kunde Baratier mere end 6 Sprog, oversatte græske Forfattere og corrigerede ældre Mænds Skrifter; Ludvig Dufour de Longuerue var fra sit 4de Aar et Vidunder paa Hukommelseskraft; døde og levende Sprog, Historien, Theologien, den gamle og nye Philosophie, Antiquiteter, Æsthetik, Chronologie, Geographie o. s. v.

var han fortrolig med; han dicterede en historisk Beskrivelse af Frankrig ene og alene af sin Hukommelse uden nogen Bog; den berømte Mezzofanti i Bologna, der kan alle europæiske Sprog og flere africanske og asiatiske, er herpaa ligeledes et Exempel.

Pic de la Mirandole havde en saa stor Hukommelse, at han kun behøvede at høre en Bog tre Gange oplæse, for strax at recitere to til tre Sider ad Gangen, eller for selv at gjentage alle Ordene paa disse to eller tre Sider i en omvendt Orden; man fortæller, at han i sit 18de Aar kunde 22 Sprog; Milton besad ligeledes en overordentlig Hukommelse; Rabelais havde Kundskab i de døde og levende Sprog, Grammatiken, Poesien, Philosophien, Astronomien, Jurisprudentsen, Medicinen; Leibnitz, Haller, Crebillon, Van-Swieten, Bayle, Bonnet, Voltaire, Wolff, Swift o. s. v. udmærkede sig ligeledes i denne Evne; og Alle have de paa deres Portraiter saadanne som ovenfor beskrevne Øine. Gall fremsætter en heel Liste paa herved mærkværdige Mænd, der samtlige stadfæste det Samme.

Sygdomme, som: Apoplexie, Saar o. s. v. tilintetgjøre ofte denne Evne, medens de andre endnu ere sunde. Pinel fortæller om en Notarius, der efter en Apoplexie havde forglemt sit eget, sin Kones, sine Børns, sine Venners Navne, skjøndt hans

Tunge forresten fuldkommen adlød hans Villie, og han ellers erindrede alt andet; Larrey fortæller et lignende Exempel. Dette kan maaskee bidrage til at oplyse os de Sindssygdomme, under hvilke de Syge ganske undslaae sig for at tale, og til at forklare os, hvorfor et Menneske ved en Sygdom, efter et Fald, et Saar o. s. v. ikke er istand til at tale, endskjøndt hans Taleredskaber aldeles ikke ere lamme. Spurzheim saae i Inverneſs et Menneske, der efter en Apoplexie meget vel kjendte Egenskaberne ved Gjenstandene, erindrede sig deres Benævnelser, men ikke kunde udtale dem; viiste man ham en Farve, og spurgte ham, om han vidste dens Navn, svarede han nei, men nævnte man den, bekræftede han det. Et lignende Tilfælde bemærkedes i Paris; en Mand forstod Alt hvad man sagde ham, men han kunde ikke finde Udtalen paa de Ord, som han havde nødig; han begjærede forskjellige Ting; hvis man bragte ham det, som han havde nævnet, svarede han strax, om det var det, eller ikke. — Undertiden forøges ogsaa denne Hukommelse i visse Sygdomstilfælde, og man taler da de Sprog, som man som Barn har lært, men allerede ganske havde forglemt. Mærkeligt er i denne Henseende hvad Abernethy nyeligen har berettet om en 27aarig Franskmand, der opholdt sig i Engelland og meget godt talte det Engelske, men fik et Stød paa Hjerneskallen, og

mens han derfor behandledes blot var istand til at svare i det franske Sprog, og hver Gang man spurgte ham om hans Alder, svarede 16 Aar. Et endnu mærkværdigere Tilfælde beretter Tupper. Der blev en Mand bragt ind i St. Thomas Hospital, der leed af et betydeligt Saar i Hovedet, men dog efterhaanden kom sig. Under sin Reconvalescents talte han et Sprog, som Ingen kunde forstaae. Engang kom en Pige fra Wales ind i hans Værelse, og hun forstod strax hvad han sagde. Man opdagede nu, at Manden var fra Wales, at han alt for 30 Aar siden havde forladt sin Hjemstavn, ganske havde forglemt sit Modersprog og kun talte Engelsk; men medens at han behandledes for hiint Saar, forglemte han det Sprog, som han i den sidste Tid havde været vant til at tale, og kom derimod paa det, han tidligere havde talt, men alt aldeles forglemt. Rush meddeler et ganske lignende Exempel.

Dette Organ for Sprogene befinder sig maaskee i en Irritationstilstand hos Afsindige, der troe at kunne tale alle Sprog; hos en Saadan i Charitéen i Berlin fandtes ogsaa denne Hjernedeel meget udviklet; og denne partielle Afsind i Evnen til at tale beviser end mere dennes Afhængighed af en særdeles Deel i Hjernen.

Det synes iøvrigt, som om Organet for Sprogene bestaaer af flere Dele; thi Nogle have større Vanskelighed med at huske Eiendomsnavne, end de Ord, som udtrykke Virksomheden i de andre Evner; Flere tabe ved Sygdomme hiin Evne, men bevare denne; o. s. f.

Da Sproget saaledes kun er en Yttring af indre Ideer og Følelser, og denne Yttring kan skee paa høist forskjellige Maader, er det ikke urimeligt at antage, at ogsaa Dyrene have et Sprog; thi de Skrig eller Lyd, hvormed de tilkjendegive deres Glæde, Omhed eller Kjærlighed, ere altid forskjellige fra dem, hvormed de yttre Smerte, Skræk, Medlidenhed, Vrede, Advarsler om nær Fare o. s. v.; og et saadant Sprog maae ogsaa Dyrene have, for at kunne opholde deres Liv, yttre deres Trang o. s. v. At de virkeligen have en Evne for Sprog see vi og deraf, at de ere istand til at forstaae Menneskenes; alle vore Huusdyr, især Hunden, bevise dette, og Nogle kunne jo endog bringes til at articulere mange Ord ligesom vi. Da imidlertid Øieæblet hos mange Dyr ligger meer eller mindre udenfor den egentlige Hjerneskal, ville de udvendige Tegn paa hiin Evnes større eller mindre Virksomhed ikke saa let kunne fattes, og Hjernemassen ogsaa meer eller mindre udstrække sig til Siderne, i

Forhold til som flere eller færre af de Organer, der ligge i Panden eller over Øiet, ere tilstede eller ikke.

C.
De overveiende Evner.

XXXIV.
Organet for Sammenligningsevnen.

Der gives Mennesker, som i Samtaler og videnskabelige Afhandlinger oftere tage deres Tilflugt til Sammenligninger, Contraster og analoge Exempler end til philosophiske Grunde og Beviser. Ved flere Gange at tale og omgaaes med saadanne Mennesker blev Gall opmærksom paa denne Egenhed, og bemærkede altid hos dem en Fremstaaenhed af den midterste, øverste og noget udvendige Deel af Panden; og da han altid fandt samme Overeensstemmelse hos alle Talere, Præster, Philosopher, Digtere o. s. v., der meget yndede og betjente sig af Parabler og Sammenligninger, Exempler og Lignelser, og snarere ved disse end ved Speculation og Grunde bestræbte sig for at overtyde, troede han at turde antage, at Tilboieligheden og Evnen til Sammenligning, Sammenstilling o. s. v. afhænger af et særeget Organ.

Denne Evne giver Lethed i at fatte Ligheder og Analogier; den elsker Sammenligninger og frembringer figurlige og metaphoriske Udtryk i Individets Tale og Skrift. Herpaa vil man altid kunne kjende denne Evnes Virksomhed hos Enkelte og hos hele Nationer; og da Opmærksomheden derved længere holdes vakt, yndes saadanne Talere, Digtere o. s. v. meget mere end de, der stræbe at overbevise ved langtudtrukken Philosopheren. Børn, hos hvilke dette Organ er meget udviklet, foretrække Fabler og Allegorier for alt Andet. Hos Fabeldigteren Lafontaine findes det ogsaa meget stort.

Hvormeget Menneskenes Sprog, Ordsprog o. s. v. afhænge af denne Evne, lærer Erfaringen, da de næsten alle stræbe efter Sammenligninger og deraf vrimle; saaledes siger man, at „Løven brøler," „Slangen hvisler," „Svinet grynter," „Tordnen dundrer" o. s. v.; man siger: „brændt Barn skyer Ilden," „det er ikke alt Guld, som glimrer" og saa fremdeles. Det er ogsaa klart, hvor særdeles meget den menneskelige Opdragelse deraf afhænger.

Det maa dog bemærkes, at denne Evne ikke bestemmer Sammenligningerne selv; disse vælges efter de Kundskaber, Individet har, og de andre Evners Virksomhed. Den, som baade har Sammenligningsevnen og Formsands, søger sine Sammenligninger i Formerne; en Anden i Toner, i Steder,

o. s. v. Sammenligningsevnen frembringer Anlæg til at combinere, abstrahere og generalisere, og er for en stor Deel saaledes nødvendig for Philosophen.

XXXV.

Organet for Causalitet.

Gall bemærkede, at de, der udmærkede sig ved et stort philosophisk Talent eller Anlæg til metaphysiske Undersøgelser, havde den forreste og øverste Deel af Panden meget stor og hvælvet; saaledes Socrates, Cicero, Bacon, Montagne, Galilei, Leibnitz, Mendelsohn, Kant, Fichte, Schelling o. s. v; (hos vor Professor Sibbern sees det ogsaa tydeligen); han kaldte derfor denne altid tilstedeværende Udvikling af Hjernen Organet for metaphysisk Dybsind. Spurzheim indrømmer denne Overeensstemmelse, men tænker at, da Metaphysikerne stedse bestræbe sig for at udgrunde det vanskeligen Begribelige, den anden Verden, Gud, Sjælen, søge at eftergranske Forholdene mellem Aarsag og Virkning, og at komme den første Aarsag saa nær som muligt, er Grundevnen herfor den, der altid vil vide, hvorfor Phænomenerne have Sted, hvorfor de ere forskjellige eller ligne hinanden, nemlig Causalitetsevnen.

Denne Evne er af den største Vigtighed for os; den virker ikke alene især hos Metaphysikerne og Logikerne, men hos ethvert Menneske, der grunder og udtænker, der spørger, hvorfor, og vil gjøre sig Regnskab for hvad der skeer; men den kan ogsaa ved en altfor stor Virksomhed, især naar den almindelige Opfatnings- og Sammenligningsevnen ere svage, frembringe Misbrug; thi vi veed, der gives Mennesker, som have et Slags Manie i at ville forklare Alt, og, ved altformeget at generalisere og af ikke ganske bevislige Data at slutte, saaledes ofte meget skade. Da Saadanne tillige altid beskjæftige sig med Speculationer, der ikke komme Verden eller dens Sysler meget ved, ere de just heller ikke de selskabeligste; deres Tankesphære er altfor abstract, til at kunne fattes af sædvanlig Menneskeforstand; de føle dette, tie derfor stille, og ansees af den Grund ofte for uvidende eller selv enfoldige. En stor Mangel paa dette Organ gjør vor Forstand overfladisk, og Individet vil hverken kunne bringe det vidt i nogen Videnskab eller i nogensomhelst Post, der fordrer dybere Eftertanke.

Sand philosophisk Aand afhænger af tre Evner: af den almindelige Opfatningsevne, der yder Materialierne; af Sammenligningsevnen, og af Organet for Causaliteten. De tvende sidste drage Slutninger, danne Inductioner, bestemme Grund-

sætninger og Love, og udgjøre saaledes den høiere Forstand og Eftertanke.

Evnernes Virkemaader. Lidenskaber. Sindsbevægelser. Characteren.

Vi have hermed endt Fremstillingen og Udviklingen af de Forstandsevner, som synes at burde antages og alle maae have deres Sæde i Hjernen; senere Undersøgelser ville maaskee lede til Antagelsen af flere, men det er Erfaring og fordomsfri, af Kjendsgjerninger styret, Granskning, der har bragt Phrænologerne til at fastsætte dette Antal, blandt hvilket der, som sagt, dog ere et Par, der endnu kun ere problematiske og uvisse. De, som mene, at man endnu kunde antage mange flere Evner, forvexle disse med deres Virkemaader. Enhver Evne kan modificeres i det Uendelige, og skjøndt Grundevnen stedse forbliver den samme, beskjæftige sig med en uhyre Mængde Gjenstande; og disse Virkemaader vorde endnu mangfoldigere derved, at hver Evne sædvanligviis virker i Forbindelse med andre og flere. Musklerne i Ansigtet ere kun faa, og dog ere jo Menneskenes Ansigter overordentligen forskjellige; der ere kun faa Grundfarver og faa Grundtoner, men dog gaae deres Forbindelser i det Uendelige; 24 Bogstaver ere jo nok for at sammensætte tusinde

forskjellige Ord o. s. v. Det er saaledes klart, at 30 til 35 Evner, og alle deres dobbelte, tredobbelte, fiirdobbelte o. s. v. Forbindelser kunne frembringe de meest forskjellige Resultater.

Vi have alt ovenfor omtalt, hvorledes Philosopherne have feilet ved kun at bestemme Evnerne at være Opfatning, Erindring, Villie, Dømmekraft o. s. v., da disse kun ere Attributer, forskjellige Grader af Virksomhed i alle de samtlige Grundevner, og i Særdeleshed og tydeligst i de intellectuelle. Derfor kan intet Menneske opfatte eller begribe Alt; han kan ikke erindre Alt lige godt; kan ikke dømme om Alt o. s. v.; kun det, hvorfor han har Evne, kan han opfatte; have Opmærksomhed for; erindre; dømme om. Der ere saaledes lige saa mange Opfatninger, lige saa mange Erindringer, lige saa mange Arter af Dømmekraft, som der ere Evner; og den høiere, philosophiske Dømmekraft er et Resultat af Udviklingen i de høiere Forstandsevner. Selv Villien kan ikke kaldes nogen oprindelig Evne; thi at ønske, elske, føle Hang til, o. s. v. tilhører hver hvilkensomhelst Evne. Tilbøieligheden til noget er meer eller mindre stærk i Forhold til Graderne af Virksomheden i Evnerne. Disse forskjellige Grader kunne benævnes Villie, Ønske, Lidenskab, og i Sygdomstilstande Uimodstaaelighed. Saaledes befinde alle Grader af Virk-

somhed, ligefra Slovhed, Villie indtil Lidenskab, sig i enhver Evne. Ved Lidenskab forstaae vi saaledes den høieste Grad af Virksomhed i en eller anden Evne; en Virksomhed, der næsten unddrager sig vor Selvbeherskelse. Der ere derfor lige saa mange Lidenskaber som der ere Evner; der er en Lidenskab for de mechaniske Kunster, for Malerie, Musik o. s. v. som der er en i Selvkjærlighed, i Ærgjerrighed o. s. v.

Ved Sindsbevægelser maae derimod kun forstaaes visse Virkemaader i Evnerne, hvoraf kun nogle ere fælleds for flere. En almindelig Sindsbevægelse i alle Evnerne er saaledes Fornøielse og Misfornøielse; thi enhver Evne, som er virksom, ønsker, og, naar den er fyldestgjort, føler den Fornøielse; ønsker derimod en Evne, uden at vorde fyldestgjort, føler den Misfornøielse. Enhver Evne kan saaledes frembringe Glæde og Misfornøielse i alle sine forskjellige Grader, og det, som er den største Lykke for En, er ofte formedelst Evnernes Forskjel ganske ligegyldigt for en Anden. Derfor gaaer ogsaa det, man har Lyst til, saa hurtigt og rask fra Haanden, fordi Lysten jo alt er en Virksomhed i det Organ, der anvendes.

De øvrige Sindsbevægelser have mere hjemme i Tilbøielighederne og Følelserne (facultates affectivæ). Man kan inddele dem i simple og sammen=

satte; de simple finde Sted i hver enkelt Evne for sig; de sammensatte, naar flere Evner samtidigen virke. Flere ere fælleds for Dyrene og Menneskene; Andre eiendommelige for disse.

Vrede er saaledes en simpel Sindsbevægelse, en Virkemaade i Evnen for Selvforsvar, eller Mod; Raserie er ligeledes begrundet i Mod; men ledsages undertiden af Tilbøieligheden til at ødelægge. Stolthed og Foragt have hjemme i Selvkjærligheden; Nag og Fortrydelse i Retsfølelsen o. s. v.

En sammensat Sindsbevægelse er Skindsyge; den oprinder af Selvkjærlighed i Forbindelse med en anden Evne; man kan derfor være skindsyg i een Henseende, og ikke i en anden. Den Skindsyge ønsker, at de Evner, der hos ham ere virksomme, maae tilfredsstilles paa samme Maade som Andres. Den, som har megen Selvkjærlighed, og søger Udmærkelse, vil være skindsyg for de Hæderstegn, en Anden erholder; Selvkjærlighed og Hengivenhed indgyder Skindsyge i Venskab o. s. f. — Misundelse er forskjellig fra Skindsyge deri, at den Misundelige ønsker at have Alt for sig; han stræber kun efter Tilfredsstillelse af sine egne Evner, og Velvillien er hos ham uvirksom, medens at den Skindsyge kun ønsker saadanne Nydelser, som Andre have, eller frygter for, man skal berøve ham hans. — Skam synes at have

til Basis Lyst til at behage, Retsfølelse o. s. v. Saaledes sees altsaa tydeligen, at Sindsbevægelser ikke ere Evner selv, men kun Affectioner i Evnerne.

Kun naar Virksomheden i en Evne eller Tilbøielighed er altfor stor, frembringer den Misbrug. En liden Udvikling i et Organ er ikke Aarsag til Misbrug; naar f. Ex. Organet for Velvillie er svagt, frembringer dette ikke Grusomhed; der er da kun Ligegyldighed ved Andres Elendigheder og Lidelser tilstede. Ved en Evnes Svaghed kunne imidlertid Misbrug opstaae derved, at en anden saa ikke kan bekjæmpes; Havelyst og List, forbunden med en svag Retsfølelse, kunne saaledes frembringe Tyverie; megen Mod og Ødelæggelsesdrift under en svag Velvillie Grumhed og Drab; en betydelig Godmodighed med liden Forsigtighed og svage Forstandsevner udsætte Individet for daarlig Godhed og for let at bedrages o. s. v.

Da enhver Evne baade kan være virksom ved sig selv og tillige vækkes ved udvortes Midler, opstaae deraf naturlige Tilbøieligheder til særdeles Handlinger, og Modtagelighed til Udvikling ved Hjelp af Opdragelsen.

Forbindelsen af de forskjellige Evner, og deres forskjellige Virksomhed udgjøre saaledes ethvert Individs særegne Characteer. Da alle Forbindelserne af de mange Evner kunne skee paa mangfoldige forskjellige Maader, see vi ogsaa deraf, hvorfor de

aldrig gives eet Menneske, der ganske ligner et andet. Stor Virksomhed i Organet for Fasthed, for Retsfølelsen og Forsigtighed frembringer rolige, alvorlige og verdenskloge Characterer; kraftig Haab, Idealitet, og Lyst til at behage med liden Forsigtighed og svage Forstandsevner lystige, ubetænksomme; Selvkjærlighed, Fasthed og liden Lyst til at behage, liden Retsfølelse og Ærbødighedsfølelse haardnakne Characterer o. s. v.

Af disse forskjellige Forbindelser af Evnerne kunne vi forklare os alle de forskjellige Religionsmeninger og Begreber, da disse oprinde af hver forskjellig Religionsstifters egne samtlige Evner; saavel i Luthers, som Melanchtons, Zwinglis, Calvins, og alle de Andres Meninger kjende vi stedse det individuelle Menneske igjen. Præsterne, der tale om de Christnes samme Gud, lægge altid Forbindelserne af deres egne Evner for Dagen; de lade altfor ofte det være Gud velbehageligt, som de selv elske, og deres Forstand seer gjennem de samme Briller som alle andre Dødelige. Alle de mange Forklaringer, man giver over den samme Text, bevise og, hvor forskjellige Yttringerne af Menneskets Evner ere, og ene Forbindelserne af Evnerne ere Aarsagen dertil. Enhver Lovgivning grunder sig paa Retfærd; man er ogsaa enig om, at Lovgivningen maa rette sig efter de lo-

rale Omstændigheder; men den bærer altid Præget af Lovgiverne selv. Enhver Digter, enhver Componist, enhver Maler o. s. v. er forskjellig i Forhold til sine Evners Forbindelser; i ethvert philosophisk System vil man kjende Stifterens Characteer; selv ethvert Sprog er et tydeligt Billede af enhver Nations særdeles Evne-Forbindelser, Characteer; og enhver Forbryder udøver sine Forbrydelser paa en efter sine samtlige Evner forskjellig Maade. Det er ikke paa Grund af een Evne, men af de forskjellige Forbindelser af alle Evnerne, at man maa bedømme sine Medmennesker; man maa og i den Henseende tage Hensyn til alle de forskjellige Bevæggrunde; vi ville da indsee, at ethvert Menneske maa føle og tænke forskjelligt; og vi ville lære at ære Enhvers Smag eller Characteer, og ikke synes underligt om, eller fordømme Meninger og Begreber, fordi de saa ofte ere saa høist forskjellige fra vore.

Kan Phrænologien beskyldes for at føre til Materialisme?

De, der kun kjende Phrænologien overfladisk høres ofte at komme frem med den Beskyldning, at Phrænologien antager de Phænomener, man sædvanligviis tilskriver Sjælen, for Resultater af Materiens Form. Men Enhver, der blot en Smule dybere vil skue ind i denne Lære, vil erkjende, at den ald-

les ikke befatter sig med Sjælens eller Legemets indre Væsen eller Natur, men ene og alene har Kjendsgjerninger for Øie. Vi see jo, at ingen, selv ikke nogen aandelig Evne, i denne Verden yttrer sig uden Materie, uden et materielt Redskab, at enhvers Virksomhed kun kan kjendes ved Hjelp af materielle Organer; og skjøndt Phrænologen mener, at alle Tilbøieligheder ere medfødte, og at deres Virksomhed afhænger af materielle Organer, erkjender han dog og noget Høiere end Materien, hvorigjennem og hvorved Hiint her virker.

Et **Organ** er den materielle Betingelse, der gjør det muligt for en Evne at yttre sig; Musklerne og Knoklerne ere materielle Betingelser for Bevægelserne, men ere ikke Evnen selv, der foraarsager, fremkalder Bevægelserne; det hele Øie er det materielle Redskab, hvorved vi faae Kundskab om synlige Gjenstande, men det er dog ikke Seeevnen o. s. f. Ved **Sjæleorgan** forstaaes et materielt Redskab, hvorved en intellectuel Evne eller moralsk Egenskab kan yttre sig. Phrænologen siger derfor, at Mennesket i dette Liv ved Hjelp af Hjernen tænker og vil, men vilde man deraf slutte, at Hjernen er det villende og tænkende Væsen, saa var det ligesom man vilde sige, at Musklerne ere Bevægelsesevnen, Organet for Synet Seeevnen o. s. v.; man sammenblander i begge Tilfælde Evnen med Organerne, Redskaberne,

og Organerne med Evnen selv. Alt tidligere er der gjort opmærksom paa denne store Forskjæl, og hvad enten man saa efter den ene eller anden Philosoph antager det hele Legeme som Redskab for de moralske og intellectuelle Kræfter, lader den moralske Character beroe paa Organerne for det indvendige (vegetative) Liv, paa Nerveknuderne eller Organerne i Underlivet og Brystet, eller siger, at Hjernen er dette Redskab, eller at endeligen flere Redskaber ere til i Hjernen, saa fører det dog Altsammen hen til at lade Yttringerne af de intellectuelle og moralske Evner afhænge af materielle Betingelser; deres sunde Tilstand veed Enhver er nodvendig, om Sjælekræfterne skulle gaae uforstyrrede for sig, og deres Sygdom volder altid Uordener i Moraliteten og Intellectualiteten. Denne noie Forbindelse mellem Aand og Materie kan derfor ikke nægtes, men denne er kun Redskabet, hiin det egentligen Virkende. Da dette just er Phrænologernes Mening, kan her altsaa aldrig være Tale om Materialisme. Det gaaer med de intellectuelle og moralske Evner, som med Sandserne. Der er efter Phrænologerne kun eet Princip til, der seer, føler, smager, hører og lugter, tænker og vil; men for at dette Princip kan erholde Kundskab om Lys og Lyd, for at det kan føle, smage og lugte, for at det kan yttre sine forskjellige Arter af Tanker og Tilbøieligheder, har det for-

skjellige materielle Redskaber nødige, uden hvilke det ikke vilde være istand til at øve sine Evner.

De, der derfor anklage Phrænologien for Materialisme, fordi den antager materielle Betingelser som nødvendige for Sjæleevnernes Udøvelse, sammenblande Evnerne med Redskaberne, ved Hjelp af hvilke de virke; til alle Tider have selv de dybsindigste Forfattere underkastet Yttringerne af Sjælens og Aandens Evner materielle Organer, og indeslutter denne Sandhed nogetsomhelst Begreb af Materialisme i sig, da maatte man beskylde alle Lægerne, alle Philosopherne, selv Kirkefædrene og Apostlerne derfor.

Phrænologien med Hensyn til den fri Villie og moralske Characteer.

Jeg skulde maaskee ved at komme til dette Punkt i Phrænologien ønske ganske at kunne overgaae det, da det afhandler en Gjenstand, hvori man kunde frygte at afgive sin Mening, og frygte især af den Grund, fordi jeg her nødes til at afvige fra hvad saavel Gall, Spurzheim som Flere af Phrænologerne antage og anføre; men da Punktet maa berøres, og Iisen alt nyeligen er brudt, være det mig tilladt, korteligen her ogsaa at afgive min ringe Mening derom.

Det er næsten morsomt at see, hvorledes Gall og Spurzheim, for ikke altfor meget at træde i Opposition mod Philosophernes og de fleste Menneskers antagne Meninger, og i Bestræbelsen for at afvende al Beskyldning af Fatalisme og Benægtelse af Menneskets fri Villie fra sig, ved Sidevele, Omdreininger, ja rene Modsigelser, og selv næsten Fragaaelsen af flere af deres egne Grundsætninger, have stræbt at arbeide sig igjennem denne Gjenstand. Det var enhver opmærksom Læser af deres Lære klart og tydeligt, at enten havde deres Modstandere Ret i, at Phræno'ogien for en stor Deel stod Antagelsen af Menneskets fri Villie i Veien, eller og at flere af deres Grundsætninger vare falske og uoverensstemmende med Erfaringen, og han maatte da ledes til selv at undersøge denne Sag, og drage sin Slutning. Denne skee nu for sig selv eller for Flere, sagte eller høit, privat eller offentligt, da troer jeg, at enhver, der har studeret den menneskelige Organisme, der har anvendt sin Tid og sin Flid paa at lære Mennesket i sin sunde Tilstand at kjende, og bestandigen iagttager det i sin syge Tilstand, ikke kan andet end antage Hjernen for Sjæleevnernes udelukkende Sæde, disses Ytringer som afhængige af materielle Betingelser, og underskrive, hvad Prof. Howitz nys saa klart og saa sandt har viist, at Menneskets moralske Villie ikke er fri.

Gall og Spurzheim ere vel enige i, at Mennesket hverken har ubegrændset eller absolut Frihed, at Alle i denne Henseende ledes af Bevæggrunde; de vise og, hvorledes vi, i det vi fyldestgjøre vore Ønsker og vor Trang, kun synes at handle med Frihed, og blot dels ikke eftergranske, dels ikke kunne øine Traadene i vor Handlemaade; men de troe dog, at der gives en egen moralsk Frihed, at Ønsker, Tilbøieligheder vel ere Resultatet af Evnernes Udvikling, men at Villien derimod er en Afgjørelse, en Bestemmelse, frembragt ved Undersøgelsen og Sammenligningen af de forskjellige Bevæggrunde; at dette er et Fortrin, Menneskene have for Dyrene; og at Mennesket derved er istand til at bestemme sig tvertimod sine Ønsker og Tilbøieligheder. Men de synes ved disse deres Forklaringer at undergrave et Par af deres egne Grundsætninger og ved Skingrunde at føre os vild. De have viist, hvorledes Villien ikke kan have noget eget Organ; hvorledes Opmærksomhed, Erindring, Dømmekraft o. s. v. ligger i enhver Evne; ja flere Steder sige de udtrykkeligen, at hver Evne, hvert Organ ogsaa har sin egen Villie. Hvad vilde det vel sige, at man havde en stærk Tilbøielighed til noget, naar ikke just denne Tilbøielighed ledede os til sin Fyldestgjørelse, til at ville det, hvortil den driver os; hvad vilde Ordet Følelse vel udtrykke, naar den ikke paa en Maade

tvang os til at føle for det, hvortil Følelsen staaer i Forhold, til at ville det, hvorefter Følelsen bringer os til at stræbe; og vil ikke enhver Evne overhovedet det, hvortil den svarer, hvortil den staaer i et saa nøiagtigt Forhold? drives vi ikke til at ønske og ville snart dette, og snart hiint, i Forhold som vi have denne eller hiin Tilbøielighed, denne eller hiin Følelse? Gall og Spurzheim mene, at Samvirkningen af de høiere intellectuelle Evner og af de Følelser, der ere egne for Mennesket, bestemme os til at handle; men er da en saadan Samvirkning til det gode Maal virkeligen altid tilstede? og hvorfor gives ikkedestomindre saa megen Last, saa megen Brøde, saa megen Fristelse, saa stor Uformuenhed til at gjøre, hvad man dog troer at burde o. s. v.? En egen Evne for almindelig Dyd antages jo ikke af hine Mænd; uden Tvivl maa da hiin større eller mindre Hang til det Gode og gode Handlinger afhænge af flere høiere og ædlere Evners Samvirkning, og høiere Udvikling; og saa føres vi paa Phrænologiens sande Grundsætninger; vor Villie og vore Handlinger beroe da ganske paa Tilstedeværelsen af vore Evner! Jeg troer derfor, at i Overeensstemmelse ikke blot med Phrænologien, men med indre Følelse, Kjendsgjerninger, og almindelig Fornuft, at ogsaa vor moralske Villie ene bestemmes af Motiver, eller med andre Ord af tilstedeværende

Tilbøieligheder, Følelser og Fornuftevner. — Bevæggrundene til vore Handlinger ligge uden Tvivl heri; enhver Tilbøielighed, enhver Følelse, enhver Fornuftevne giver vor Villie en Retning did eller derhen; en anden nærværende Tilbøielighed, Følelse eller Evne af stor Virksomhed, men modsat en af hine, modkjæmper den; ofte staae flere i Kamp mod flere; og i Forhold til Resultatet af Kampen, om denne eller hiin seirer, er og vor Villies Bestemmelse, vor Handling. Ere vore høiere Evner, og de Følelser, der mere ere Mennesket egne, og mere adle ham som et saadant, i større Virksomhed, dels fordi de som saadanne ere os medfødte, og dels fordi de som medfødte ere blevne mere udviklede ved Opdragelse, Exempler, og andre begunstigende Omstændigheder, saa maae disse og meer eller mindre staae seierrige i Kampen, og Mennesket være mere eller mindre dydigt; have derimod de lavere Tilbøieligheder, de, som vi have tilfælleds med Dyrene, som ofte fornedre os til saadanne, en stærkere Kraft og en større Udvikling, saa maae disse mere eller mindre drive os til deres Tilfredsstillelse, til Sandselighed, Brøde o. s. v. og Mennesket være meer eller mindre lastefuldt. Derfor see vi hos Dyrene, hvorledes de lavere Drifter, som ikke kunne ledes, styres og modkjæmpes af de høiere, der ikke ere dem medfødte, yttre sig ganske uafhængigen og ene; hvorledes In-

dividet med et Naserle og en Lidenskab, som ingen Grændser kjender, blindt hen tilfredsstiller denne eller hiin Tilboielighed. Hos de hoiere Dyreclasser opstaae alt flere mere styrende Evner, og deres Opforsel er saa og mere betænksom. Den Sandhed kan vel Ingen nægte, at Mennesket altid ene handler efter sine bedre eller slettere Tilboieligheder; at der hos Mennesket er en evig Strid mellem Aanden og Kjødet, mellem Mennesket og Dyret, mellem de meer sandselige Drifter og de hoiere Følelser og Evner; og just dette beviser os, at vor Villie ikke er fri. Menneskets Characteer bestaaer ved Naturen af mange forskjellige Drifter, Følelser og Evner; nogle tilskynde ham til et hoiere Maal; Andre lede ham hen til Sandseligheden og lavere Nydelser; dette vil ethvert Menneske føle, hvorledes han saa ofte paa en Maade drives til at gjøre noget, skjøndt han anseer det for uret; og dette beroer paa en betydelig Uvirksomhed dels i en Evne alene, dels i flere. Herpaa have vi i ovenstaaende Udsigt af Sjæleevnerne alt meddeelt mange Beviser; hvorledes mangt et Menneske tvinges til Havelyst, til Ødelæggelse, til Godmodighed o. s. v. under en forskjellig Gjenstand for Øie, og paa forskjellig Maade efter de forskjellige Forbindelser af de tilstedeværende Evner. At disse imidlertid først ved deres altfor store Udvikling kunne udarte til Misbrug, have vi oven-

for viist. De Tilbøieligheder, der føre os til noget Lavere, noget Uædelt, kunne undertiden endog være saa virksomme, at man anseer det for godt og ret, som en Anden ikke anseer derfor, og ofte endog bryster sig af øiensynlig Brøde. Herpaa see man ligeledes Beviser i det Ovenstaaende; enhver Lyst, enhver Lidenskab er kun en høi Virksomhed i en eller anden Sjæleevne. Naaer endeligen en saadan Tilbøielighed, en saadan Følelse, en saadan Evne en saa stor Virksomhed, at dens Fyldestgjørelse vorder os en Nødvendighed, at alle de høiere Evners og Følelsers Stemme tier, da er hiin Tilbøielighed, hiin Sjæleevne eller hiint Sjæleorgan syg t, og Individet paa en Maade affindigt; Mennesket vorder ikke tilregneligt for hvad han gjør, thi han kan ikke handle anderledes; at en saadan Tilstand ofte falder sammen med Ufornuft, hvori de styrende høiere Evner staae meget lavt, er klart; at Overgangen saaledes fra Ufornuft, ubetvingelig Lyst, Lidenskab, til sand Affind ofte er vanskelig at skjelne, og at mangen Handling i moralsk Forstand derved maa tilgives og bæres over med, har Prof. Howitz skarpsindigen alt gjort opmærksom paa, og maae vi sande. — Mennesket med store Forstandsevner og høiere Følelser synes derfor kun at have en større moralsk Frihed; og jo mindre Forstanden er, jo mere de høiere Følelser staae tilbage, og jo mere Evnerne nærme sig

Idiotisme, jo mere synes ogsaa Friheden at tage af.

Det er saare forunderligt, at man vil modsige denne Mening, at alt hvad vi gjøre ledes af nødvendige Bevæggrunde, af medfødte udviklede Drifter, Følelser og Fornuftevner, da just denne Sandhed lærer os, at overbære med vore Medmenneskers Feil, at tilgive dem, og betænke Bjelken i vort eget Øie; men derimod enhver Indifferentisme, der uden et absolut Onde selv er en latterlig Uting, og just ved dette absolute Onde vorder til den skrækkeligste Uting, fører til Had mod Andre, og derved practisk tilintetgjør den Dyd, som den theoretisk lærer. Et Menneske, der gjorde dette eller hiint Slette, fordi han vilde det (i abstract Begreb) maatte jo være et Uhyre; et Menneske derimod, der handler efter den Tilskyndelse, hans forskjellige Sjæleevner give ham, er et Redskab, som alt Andet, i Alskaberens Haand, i høiere Kræfters Følge; hans Brøde og Synd er til, fordi det er nødvendigt og ligger i Tingenes Orden; thi som de physiske Onder, Sygdom, Pest, Orkaner o. s. v. maae herske, saaledes og de moralske. Tyverie og Mord har stedse og allevegne hersket, og hverken Opdragelse, eller Lovgivning, Religion, eller Fængsel, har kunnet udrydde disse Forbrydelser; Menneskene have stedse været tilbøielige til alleslags urigtige Handlinger; stedse have Fri-

stelser indenfra og udenfra beleiret dem; de have stedse været og skulle stedse være et Rov for kjødelige Ønsker, Havelyst, Ærgjerrighed, Stolthed o. s. v.; og aldrig har Verden ophørt, eller vil den ophøre at være alle Lasters som alle Dyders Skueplads, saasom for Løgn, Bagtalelse, Skindsyge, Misundelse, Gjerrighed, Ukydskhed, Tyverie, Meneed, Drukkenskab, Uretfærdighed o. s. v. Saaledes hersker det moralske Onde, ligesom det physiske, og begge maae vi antage at ligge i det evige Forsyns Plan. — Herimod høres ofte den Indvending, at „paa den Maade kan man jo ikke tilregne sig hverken den ene eller den anden gode Handling, og Begrebet om Dyd og Last vil saaledes ganske ophøre!“ Dette synes virkeligen den første Grund til alle andre Indvendinger; det er ene og alene Menneskets Forfængelighed og Egoisme, der endeligen vil gjøre sig til af de Handlinger, der i Grunden kun flyde som nødvendig Virkning af en høiere Aarsag; og er Mennesket saa overordentligen og ganske tilregnelig for Alt, saa fortjener han sandeligen en meget dyb Foragt, da ikke destomindre de laveste Lidenskaber og de deraf følgende meest sørgelige Resultater finde Sted; hvormeget mere beskeden og værdigt er det ikke, ved Udøvelsen af en god Handling, i Ydmyghed at erkjende Guds Godhed, der i sin Miskundhed gav os Evner og Anlæg til at vorde dydige og gode, og hvorover

Tilfredsheden altid og nødvendigen maa være ligesaa stor, som om vi i mageløs Hovmod tilregnede os selv Alt, os, der dog kun ere Dyr, om end paa et høiere Trin? — Begrebet om Dyd og Last ophører derfor aldeles ikke; thi hvad der er hæsligt, bliver altid hæsligt, om det end ikke kan andet end være saa; Edderkoppen og Tudsen kan dog vel ikke gjøre for at den er styg, og dog kalde vi den saa; hvad der er skjønt, bliver altid skjønt, om end saaledes ved Forsynets og Bestemmelsens Love; vi kunne ikke andet end tiltrækkes af et skjønt Legeme, og dog erkjende vi jo, at Individet ikke gav sig det selv; at udøve Dyd og Velgjerninger kan aldrig andet end fortjene Navn af Dyd og Sjæleadel, om vi end erkjende, at Drivefjedrene til denne Dyd og Sjæleadel kun af et høiere Væsen ere nedlagte i os; den Lastefulde og Forbryderen maa derfor ikkedestomindre i ethvert Tilfælde være os ubehagelig, skjøndt vi maae tilstaae, han ikke blev, hvad han er, af egen fri Villie; og hvilket dybtfornedrende Begreb er det ikke at have om Menneskeslægten, at troe, at et Menneske virkeligen skulde ville være lastefuld og forbryderisk? Vil man svare, at det dog er tungt, at Mennesket saa fødtes med Tilbøieligheder og Anlæg, der bestemme ham til at vorde slet og afskyet; saa kunne vi kun gjensvare: ja! det er tungt; men det er ikkedestomindre dog Sandhed! Fødes Mennesket ikke ogsaa med legemlige

Feil, og er det ikke ogsaa tungt? — Lad derfor enhver God og Bedre glæde sig, at Gud gjorde ham til et Redskab for at udbrede det Gode, og et Middel til at glæde sine Medmennesker, men lad ham ikke derfor i flau Hovmod bryste sig af sine Fortrin, thi han gav sig dem ikke selv; lader os derfor vel skye og undgaae den Lastefulde, men tillige beklage ham, at han ved Fødselen var saa ulykkelig til at skulle være et modsat Redskab som Hiin, og ikke under Fordommes Lænker udsige Fordømmelsens hele Straf over ham, thi han gav sig ikke selv sine sørgelige Drifter! Vi tilregne os ikke selv Legemets Skjønhed og Hæslighed; det see vi, ikke kan gaae an; gave vi os da selv de høiere Gnister, Aandens Gaver? Disse komme ganske under samme Categorie; thi ellers burde evig Skam farve vore Kinder, at vi ikke alle ere bedre og forstandigere! — At betragte Lastefulde og Slette fra denne Side, synes mig at være meest overeenstemmende med al Menneskelighed, og ikke ere Straffe derfor unødvendige eller for haarde, thi gaae vi ikke af Veien for, forfølge og dræbe vi ikke ogsaa ethvert, os skadeligt, eller vor Eiendom efterstræbende Dyr, Ulven, Ræven o. s. v.? og er det vel disses egen Skyld, at de ere saa skadelige og forhadte? selv, uafseet at Straf just danner en Bevæggrund mere for vore Handlinger, at den, som en

Følge af det Slettes Tilværelse, ogsaa maa gives, saa er det nødvendigt, om ikke for den Enkeltes, saa dog for det Heles, for Samfundets Skyld, at en Forbryder straffes eller dræbes. Vi kunne, for bedre at vise Straffes Nødvendighed, tage et Exempel af Lægevidenskaben! Sæt f. Ex. at et Lem angribes af en Sygdom; Lægen søger først at helbrede det ved mildere Midler, ligesom Dommeren stræber at lede en Forbryder til det Bedre ved ringere Straffe; men, naar vi nu see, at Lemmet stedse vorder værre og værre, at dette ikke kan reddes, og at den hele menneskelige Organisme staaer i Fare for derved at lide, saa amputere vi Lemmet! Det Samme gjør Dommeren med den efter saa mange Prøver tydeligen uforbederlige Forbryder; han kan ikke mere vorde noget duligt Medlem af Staten; Samfundet trues med Fare ved hans Tilværelse; og han maa ryddes af Veien! — Nærmere iøvrigt at betragte denne Gjenstand, som den kunde, hører ikke til disse Blades Øiemeed.

Anden Deel.

Phrænologien,

anvendt paa de ved Børnehusets Brand paa Christianshavn sidst henrettede syv Forbrydere.

Med et Kobber af de Henrettedes Hjerneskaller.

Saa oprørende det end som oftest er for de menneskelige Følelser, at see Medmennesker ende paa Skjændselsretterstedet; saa sørgeligt det end maa være det moralsk bedre Individ, at skue tilbage paa Saadannes Liv, hvis sidste Scene saaledes nys udspiltes, saa interessant kan det paa den anden Side ofte være Psychologen og Naturforskeren, at betragte de Hjul, der dreve Maskinen fra sin første Begyndelse indtil sit Ophør; at undersøge og gjennemforske de Drivefjedre, der ved deres besynderlige Indgriben i hinanden førte til det Maal, hvor vi nys med Rædsel og Gysen saae Forbryderen at ende; og som oftest ville vi da skue en høiere usynlig Haand, eller en høist forunderlig Skjæbne, hvoraf vi hverken kunne fatte den ene eller begribe den anden. Enhver Undersøgelse, der føres paa Videnskabens Vegne, og paa en videnskabelig Viis, kan i denne Henseende ikke andet end være interessant og værdig Enhver, hvem Naturen, dens Værker, og indre Bevægelseskræfter ere mere end blotte Gjenstande for Beskuelse og Undren; og selv i og ved Forbryderen og hans Forbrydelser vil den betragtende og

tænkende Aand derfor øse Lærdom og Underviisning; han vil heri finde, hvad der under andre Livets Begivenheder og Omstændigheder har undgaaet, og ikke har kunnet andet end undgaae ham; Noget af hvad der maa være Mennesket vigtigst, og hans Eftertanke værdigst, hans aandelige Evner, hans Moralitet, Opdragelsens Indflydelse o. s. v. vil herved vorde ham gjennemskueligst og fatteligst, og han vil som oftest være istand til at drage Resultater, der, om de end maaskee ei ville vinde Alles Bifald, dog i det mindste fortjene, at Enhver derpaa hefter sin Opmærksomhed. For hver den især, som beskjeftiger sig med at finde alle de Traade, der knytte alle Menneskets Hændelser og Begivenheder sammen, og søger at bringe tilstedeværende Følelser, Tilbøieligheder og Evner i Forbindelse med udførte Handlinger og øvet Daad, maa en Oversigt af Forbryderens Liv, forbunden med en Undersøgelse af hvad der ledte ham til denne eller hiin Udaad, og endeligen bragte ham paa Retterstedet, fremfor Alt være af en høi Interesse; han vil da kunne slutte, til hvilken Grad Opdragelse indvirker paa Menneskets Aand og Characteer, og hvor vidt saavel Følelser og Tilbøieligheder, som Handlinger og Idrætter afhænge af udvortes Hændelser eller medfødte Drifter og Evner. Det er paa denne Maade, at Phrænologen ofte har været istand til, paa det Uigjendriveligste at stadfæste

sine Bemærkninger og Grundsætninger, og at overbevise den, der, trods hvad han havde for Øie, ei før vilde tro. Det er vel værd at lægge Mærke til, at der ikke gives en eneste af saadanne Undersøgelser, der jo ei stemmede overeens med hvad Phrænologien antog, og det er derfor vistnok et høist forunderligt Phænomen, at Phrænologiens Modstandere selv derved ei vilde lide at overbevises. Man indvendte, at det var ingen Sag at faae sine Meninger til at passe, at erklære Tilbøieligheden til at stjæle, til at ødelægge o. s. v. at være tilstede, naar vi alt vidste, at Forbryderen var fængslet eller havde bødet derfor; at man altid saaledes glathen kunde angive det eller hiint Organ at være udviklet, uden nøie at bestemme, hvor dets Sæde var, og uden at sætte Andre istand til ogsaa at undersøge og finde det Anførte. Men hiin Fremgangsmaade, at bringe Tilbøieligheder og Handlinger i Forbindelse med udviklede Organer, er jo dog den eneste, der kan bekræfte Phrænologens Meninger; er Overeensstemmelsen der, er jo det dragne Resultat rigtigt, og det tilkommer Modstanderne, at vise, det ikke er tilstede; men dette have de aldrig kunnet; og hvad Beskyldningen om, at kunne bedrage sig selv og Andre, angaaer, da kan den heller ikke ramme, naar Forbrydernes Hjerneskaller modelleres, eller aftegnes, og Enhver ved

Selvbeskuelse saaledes selv kan afgjøre, hvorvidt det, der anføres og paatales, er rigtigt eller ikke.

Skjøndt der alt af Phrænologerne ere blevne givne flere Bidrag til denne Afdeling af Videnskaben *), saa er ethvert, der endnu tilføies, altid et Beviis mere for Sandheden af Phrænologiens Grundsætninger, og, idet jeg med Upartiskhed og Sandheden stedse for Øie er gaaet frem, troer jeg det ikke at skulle være ukjærkomment eller upassende, ogsaa herved at levere min Skjærv, og skal ansee min Undersøgelse, som den har interesseret og fyldestgjort mig, at have naaet sin høieste Løn, hvis den ikke uden Interesse ogsaa skulde gjennemlæses og prøves af Andre.

Gjenstandene for nærværende min Undersøgelse, og hvorpaa jeg skulde ønske, at henvende Enhver af mine Læseres Opmærksomhed, der monne have Interesse for Phrænologien, og de Sandheder, hvorpaa den støtter sig, ere de syv erklærede Forbrydere, der vare med ved Opstanden og Branden af Børnehuset i 1817, og efter den siden nedsatte Commissions Dom bleve henrettede. Hjerneskallerne af disse kom i Besiddelse af Universitetets Anatomiekammer,

---

*) I The phrenological Journal No. 1 p. 51 findes saaledes især en stor Mængde Exempler herpaa opregnede.

men, skjøndt det er at formode, at denne Acquisition skeete, for at kunne see, hvorvidt Phrænologiens Paastande dermed stemmede overeens, eller ikke, saa er dog ingen saadan Undersøgelse dermed hidtil bleven anstillet, eller de Studerende paa nogen Maade blevne gjorte opmærksomme paa disse Hjerneskallers mærkværdige Form og Bygning, før jeg ved et Cursus af Forelæsninger ved Universitetet over Nervesystemets Physiologie selv fik Leilighed til nøiere at lægge Mærke dertil, og at bringe Andre til at iagttage og sande mine Bemærkninger. De, som dengang bivaanede mit Cursus, viiste en særdeles stor Interesse derfor, og jeg har derfor det grundede Haab, at og en større Kreds vil skjænke mig Opmærksomhed, naar jeg herved leverer et Kobberstik af hine Forbryderes Hjerneskaller, udpeger de Egenheder, som derpaa findes, og sætter disse i Forbindelse med deres Liv, Levnet og Færd; en Opmærksomhed, jeg saameget mere tør gjøre Regning paa, som disse Forbryderes Daad og øvrige Characteristik slutter sig til hiin i Danmark sieldne Begivenhed: Børnehusets Brand og Fangernes Oprør.

For siden bedre at kunne vise, hvor megen Deel de henrettede Forbrydere, der her for et Øieblik skulle beskjæftige os, toge i hiint criminelle Tilfælde, maa jeg imidlertid først i en gandske kort

Skildring meddele mine Læsere Gangen i hiin Begivenhed.

Onsdagen d. 25de Juni 1817, om Eftermiddagen Kl. 5, saae Kjøbenhavns og Christianhavns Indvaanere Ild at udbryde i Børnehuset paa Christianshavn; Branden var bleven foranlediget ved en Opstand af Fangerne, og ødelagde ganske den Bygning, som vender ud mod Torvet og dertil hørende Fløie. En Standret blev strax nedsat, for at undersøge dette Oprør, og Syv af dem, der havde havt den største Deel deri, bleve af denne dømte til Døden og alt den 28de Juni henrettede. Da man imidlertid maatte formode, at endnu Flere af Fangerne vare skyldige, nedsattes en Commission, for nærmere at undersøge dette; og Resultaterne deraf vare Følgende. Efter alt tvende Gange i Forveien at have aftalt et Oprør, bragte Fangerne det dog først paa ovenstaaende Dag til et ordentligt Udbrud. Det var saaledes et Værk af mange og langvarige Forhandlinger (mundtlige hemmelige Samtaler og Sedler) mellem de forskjellige Straffeanstalters (Tugthusets, Forbedringshusets og Rasphusets) Fanger, og en nøie aflagt Plan. Alle Tilberedelserne til en ordentlig Udførelse heraf vare gjorte; Forsvarsredskaber, og falske Nøgler til Laasene for Rasperie-Nummerne, til Mellemporten, til Sprøitehuset o. s. v. vare forskaffede; Tegnet til Udbrudet var bestemt

o. s. v. — Onsdagen d. 25de Juni om Eftermiddagen var Directionen, der vel alt havde Fangerne mistænkte for et forehavende Mytterie, forsamlet; Aarsfangen Eggers blev for en Søndagen forud udviist Opsætsighed mod En af Stiftelsens Betjente deri tilkjendt at sættes i Cachotten, men idet han gik gjennem Gaarden mellem Rasphuset og Forbedringshuset gav han det Udraab, der var aftalt som Løsen for Oprørets Begyndelse, nemlig: „Jeg skal i Daarekisten" (Cachotten); og en almindelig Larm og Opstand fulgte; men da Vagten udenfor hurtigen tog Foranstaltninger derimod, undkom kun en Snees Fanger, og de øvrige Oprørere søgte nu, ved at udbrede Tummel og Ødelæggelse, at udføre en Deel af deres Hensigt; en Følge heraf var og snart Udbrudet af Ild i Fangebygningen, paasat af en Deel Fanger ved at antænde det paa Loftet liggende Værk. Den hele Tumult var en Scene, hvori Ondskab, Kaadhed, Utugt og alleslags Forbrydelser kappedes om at overgaae hinanden. En Deel af Bygningen blev imidlertid reddet; de Undvegne bleve grebne; Standretten dømte strax de syv værste Oprørsmænd til Døden, og den nedsatte Commission fandt sig beføiet til efter anstillede Eftersøgelser og Udspørgelser siden ogsaa at fælde Dødsdommen over 12 Fanger endnu. Heraf mistede dog kun de 7 efter høiere

Approbation Livet, og nemligen d. 3die October samme Aar.

Disse Syv, hvis Hjerneskaller vi her have for os, og som vi strax noiere skulle betragte og undersøge, vare:

1. Rasmus Jensen Samsøe.
2. Rasmus Jensen Olsen.
3. Hans Larsen Stokkebek.
4. Niels Olsen.
5. Johan Andersen.
6. Niels Henning Dahl.
7. Søren Hansen Gammelmand.

Lader os nu undersøge, hvorvidt disse syv henrettede Forbryderes Hjerneskaller ved deres Form og Bygning kunne give os en Nøgle til Individernes Levnet, deres forudgangne Misgjerninger og den nærværende sidste Daad, for hvilken de maatte bøde! Vi ville deraf kunne drage Slutninger, vigtige saavel for Mennesket overhovedet, som Naturforskeren og Phrænologen i Særdeleshed!

Almindelige phrænologiske Betragtninger over de syv Henrettedes Hjerneskaller.

Vi fødtes alle med flere eller færre Feil, og Ingen gives, der tør fremstaae og sige, at han ikk

besmittes af en eneste; det er med andre Ord: vi have alle medfødte Drifter og Tilbøieligheder, der med mere eller mindre Kraft søge at lokke os bort fra den rettere Vei, og til Følelser og Handlinger, som den største Deel af Menneskeslægten anseer for uværdige eller som Beviser paa Last og paa Synd. Disse Tilbøieligheder, Drifter og lavere Følelser have vi i Fællesskab med Dyrene, og Ingen vil kunne nægte, hvorledes Kjødet, d. e. de lavere Drifter, ofte frister os. Til at modkjæmpe disse fik vi imidlertid ogsaa af Skaberen et høiere, os mere eiendommeligt, Sæt af Evner, de intellectuelle, de egentlige Forstandsevner, og høiere Følelser, der ved at virke ofte overvinde de lavere Drifter, og trods Fristelserne holde os paa Dydens og Pligtens Vei; og desforuden hersker der endog ofte blandt de egentlige Følelser selv en Kamp, der ligeledes i mange Tilfælde afholder Mennesket fra lovstridige og lastværdige Handlinger. Striden mellem Aanden og Kjødet, som ingensinde kan fragaaes, kan paa denne Maade forklares, og det er let at indsee, at vore Handlinger ere et Product af Mængden af vore Tilbøieligheder og Drifter, og af Forholdet af disse til de høiere Følelser og intellectuelle Evner. I jo større Grad disse sidste ere udviklede, desto bedre Control vil der kunne holdes med vore Drifter og Tilbøieligheder; og omvendt, i jo mindre Mængde og min-

dre Udvikling hine ere tilstede, desto større Overhaand ville disse sidste erholde, og i samme Grad, som de ere udviklede, mere uimodstaaeligen lede til denne eller hiin Handling. Ere saavel de intellectuelle Evner, som mange lavere Tilbøieligheder i samme Grad udviklede, vil den indbyrdes Kamp vorde større, og det gode eller slette Resultat kommer da an paa den større eller mindre Udvikling, og den deraf afhængende større eller mindre Styrke i hver; Individets Handlinger ville saaledes mere komme til at afhænge af Opdragelse og Omstændighederne; han vil kunne vorde stor i det Gode, og mærkværdig i det Slette! Ere de intellectuelle Evner og den høiere Klasse af Følelser (som Godmodighed, Retsfølelse o. s. v.) dertimod i meget større Forhold udviklede, vil Individet meer eller mindre udmærke sig som et klogtigt, eller som et moralsk godt Menneske, og de lavere Drifter ville altid kun bemærkes i Baggrunden; men staaer Intellectualiteten og hine høiere Følelser paa en liden Grad af Udvikling, ville de lavere Evner altid være at skue, og det kommer da an paa deres Mængde og forskjellige Udvikling, hvor vidt og vor dybt det moralske Menneske skal hæve sig eller falde. Er Forstanden svag, ville de Lidenskaber, der for Øieblikket vækkes, beherske os, og det er først efter Handlingerne at Følelserne føle sig tilfredse eller misfornøiede; thi en svag For-

stand er ikke istand til saa tydeligen at fremstille Sjælen et hypothetisk Tilfælde, at de forskjellige Følelser, der bedømme en Handling, derved kunne vækkes. I Almindelighed ere de forskjellige Klasser af Evner, Følelser og Tilbøieligheder i mindre eller større Forhold tilstede, og derfor er og Menneskenes Character sædvanligviis høist compliceret, en Blanding af Godt og Ondt; deres Handlinger ere ofte høist inconsequente, og for den overfladelige Iagttager ubegribelige; de afhænge særdeles af de Omstændigheder, hvori Individet sættes, af Opdragelse og Vane o. s. v.; men i ethvert Tilfælde beroe de paa hiint Forhold, og ene Phrænologen er istand til saaledes at forklare sig, hvad Metaphysikeren aldrig selv har kunnet forstaae, eller har kunnet bringe Andre til at begribe.

See vi nu derfor en Hjerneskal, hvor Forhovedet og Panden, (hvori vi veed Organerne for de høiere intellectuelle Evner ligge) og hvor Spidsen af Hovedet, (hvor de Følelser, der lede os til en større Grad af Moralitet (Godmodighed o. s. v.) have deres Sæde), er meer eller mindre lav, og derimod Baghovedet og den bagerste Side af Hovedet, (hvorved de lavere Drifter og Tilbøieligheder udtrykkes) er særdeles stort og udviklet, eller hvor, under lige Længde for og bag Øret (hvilket ofte er Tilfældet) Bredden af Baghovedet er meget større end Forhovedets, saa slutte vi med Rette derfra paa Hjernens

Dele, og kunne med Grund formode, at Individet, der har eiet denne Hjerneskal, har været en Bold for mange Fristelser, rimeligviis ikke har kunnet modstaae dem, og efter al Sandsynlighed har været et meer eller mindre syndefuldt og lastværdigt Menneske, ofte en Forbryder; Forbrydelsen selv har afhænget af Forbindelsen af de samtlige Tilbøieligheder; men rimeligst har det været en saadan, der kan bringes i Harmonie med et meget stærkt fremfor de andre udviklet Organ. Er Kjønsdriften f. Ex. i stor Udvikling tilstede, har Individet efter al Sandsynlighed været en stor Slave af Sandselighed og Wellyst; er Ødelæggelsesdriften særdeles stor, er det meget muligt, Individet ved Misbrugen af hiin Evne blev en Morder, eller idetmindste lettere end enhver Anden var udsat for at vorde det; er Organet for Havelyst meget udviklet, har han været tilbøielig til Gjerrighed, og maaskee ikke havt mange Skrupler ved at tilegne sig Andres Eiendom o. s. v. o. s. v.

Vi kunne imidlertid ikke altid med Vished sige, om Individet virkeligen har gjort og foretaget sig det, hvortil han øiensynligen havde Tilbøielighed; thi foruden Virksomheden i samtidige høiere Følelser og intellectuelle Evner har Fødselen, Standen, Love, Sæder, Religionen, Opdragelse og de udvortes Omstændigheder, hvori man sættes, overordentlig Indflydelse paa vore Sysler, paa Udviklingen

og Virkekraften i Organerne, og saaledes paa hele Menneskets moralske Characteer; og da vi ikke stedse kunne vide disse, kan en bestemt Dom heller ikke altid afgives. Ved at see Organet for Musik, eller for Tegning og Malerkunst betydeligen udviklet, kan man med Bestemthed og Vished sige, at Individet har Anlæg til Musiken, til Malerkunsten; at han i sin Ungdom har havt større Held heri end hans Staldbrødre og Medelever, med hvem dette ikke var Tilfældet, og at han sandsynligviis endnu, efter fuldendt egentligt Dagværk og Embedspligt, deraf gjør sig en Yndlingssyssel; men vi kunne paa Grund af hine Betingelsers ubekjendte Indflydelse ikke derfor paastaae, at han virkeligen var Musicus eller Maler; og er Talen om skadelige Tilbøieligheder og Drifter da gjelder det Samme om disse. Ikke heller vil omvendt den, der har stjaalet, eller den, der har myrdet, udelukkende altid besidde Organet, der driver til at frarøve Andre deres Eiendom, eller til at myrde; thi Forførelse, Armod, Børnekjærlighed, Lidenskaber, som: Skindsyge, Vrede o. s. v. kan og have afstedkommet hiin Handling. Men derimod vil man sjelden eller aldrig bedrage sig, hvis Talen er om erklærede Ugjerningsmænd, Forbrydere, der alt fra Barndommen af have lagt deres slette og lovstridige Anlæg og Tilbøieligheder for Dagen,

og hvor Opdragelse ei har kunnet modvirke; thi bemærkes den øvrige Hjerne-Organisation ikke at have været gunstig, vil det næsten stedse være Tilfældet, at Handlingerne fuldkommen have staaet i Harmonie med Udviklingen af Organerne for de skadelige Drifter. Har Individet derimod modtaget Opdragelse, eller ere flere Organer af en høiere Art paa samme Tid fordelagtigen udviklede, da kan vor Dom, som sagt, ikke være saa vis; Tilbøielighederne kunde da lettere have været bekjæmpede, og fra eet Organs store Udvikling tør man derfor vel slutte til lettere Hang til en Forbrydelse, men ikke, at dets forbryderiske Misbrug virkeligen har funden Sted.

Anvende vi nu ovenstaaende Betragtninger paa de syv Forbrydere, hvis Hjerneskaller vi her have for os, ville vi finde dem paa det Fuldkomneste stadfæstede, og saaledes vel bringes til at hylde den belærende og interessante Phrænologie. -- Vi ville paa samtlige Hjerneskaller see, at den forreste og øverste Deel af Hovedet, Panden, er overordentligen lidet udviklet og lav, hos Nogle (No. 4, 6, 7) især paafaldende, hos de Andre dog ogsaa, sammenlignet med Baghovedet (hvilket tydeligen sees ved at trække den p. 158 omtalte Maalelinie fra Øregangen hen til Panden og hen til Baghovedet); men derimod

det hele Baghoved hos dem alle betydeligen stort og udviklet; vi kunne derfor alt a priori slutte, at de Individer, hvilke disse Hjerneskaller tilhørte, stode meget tilbage i de høiere aandelige Evner (der jo have deres Sæde i Forhovedet), men derimod besade mange lavere Drifter og Tilbøieligheder, saadanne, som vi have tilfælleds med Dyrene, og som jo ligge i Baghovedet; vi kunne alt saaledes bestemt paastaae, at de neppe have udmærket sig som Videnskabsmænd, eller ved nogensomhelst intellectuelle Evner; men derimod snarere udøvet mangen sandselig, lav eller nædel Udaad, der maa have været desto større og desto mere afgjørende, som ingen intellectuelle Evner have kunnet bekjæmpe de lave Tilbøieligheder; og naar vi nu vide, at disse Hjerneskaller just tilhørte Forbrydere, og Mennesker af den lavere Klasse, hvis Opdragelse maa have været forsømt, see vi, at vort Udsagn fuldkomment bekræfter sig! Man sammenligne blot ethvert af disse Forbryderes Hoveder med en hvilkensomhelst udmærket Videnskabsmands, og man vil ved første Oiekast erkjende den himmelvide Forskjel! — Stærke Tilbøieligheder og Drifter vare tilstede; den svage Forstandskraft forhindrede dem fra at see det Urigtige i deres Handlinger og ane deres slette Udfald, og Tilbøielighederne og Drifterne maae endnu have fristet og ledet Individerne saameget des uimodstaaeligere og vissere,

som de høiere Følelser, hvis virkende Kraft modstri-
der hine, ofte endog seirer, nemlig: Godmodighed,
Ærbødighedsfølelse, Retsfølelse, savnes; de ere
næsten aldeles ikke, eller kun i liden Grad hos dem
tilstede, thi Toppen og den øverste Side af Hove-
det, hvor Organerne for hine Evner ligge, er hos
dem alle lav og fladtrykt. — Alt for saavidt hæv-
der Phrænologien altsaa fuldkommen sine Meninger
og Grundsætninger; men hvilke lavere Tilbøielig-
heder ere vel de meest udviklede? stadfæste ogsaa
deres Udvikling Systemets Paastande? De gjøre
det! Vi vide, at Hjerneskallerne have tilhørt Tyve
og Mordbrændere; de Organer, hvis Misbrug føre
til Saadant, maae da være udviklede og store; ere
de det ikke, falder hele vor Bygning! Men vi
kaste kun et løseligt Blik paa Hjerneskallerne; og
vi ville virkeligen juust see de Organer, nemlig: det
for Havelyst (No. 8, see Kobberpladerne 1 og 2),
der ved Misbrug vorder til hvad man feilagtigen i
alle Tilfælde har villet benævne Tyveorganet, og
det for Ødelæggelsesdriften (No. 6), der ved
Misbrug fører til Mord og Mordbrand, overordent-
ligen udviklede. Af den første Kobbertavle, hvorpaa
samtlige Organer ere betegnede, ville vi see, hvor
hine Organer ligge, (No. 8 og No. 6) paa Siden
af Hovedet, og strax over Øret. Vi maae næsten
studse over deres betydelige Udvikling paa Hjerne-

skallerne (som sees af Udhævningen ved Skatteringen), og hvis Læseren vil erindre, hvad vi disse Organer angaaende p. 238—249 og 213—232 have anført, vil han altsaa heller ikke heri drage Sandheden af Phrænologiens Meninger i Tvivl. Mordbrændere og Tyve vare hine Individer, og saaledes vise deres Hjerneskaller dem fuldkommen at have været, ja! at maatte have været. Hvorledes at de vare Tyve og Mordere, hvorvidt deres Udaad iøvrigt motiveredes og modificeredes, hvormeget udvortes Betingelser og Omstændigheder begunstigede hine Organer, skulle vi siden ved Enhvers Levnet og Characteristik for sig betragte; men alt af hine Organers Størrelse tør vi med Grund paastaae, at hine Forbrydere allerede fra Fødselen af havde Tilbøielighed til det, hvorfor de maatte bøde.

En af de Grundevner, der endvidere mest af alle styrker alle onde Tilbøieligheder, er Skjulelyst, der ved Misbrug vorder List, Snuhed (see p. 249—253). Den driver ethvert Individ til at holde sine onde Drifter og Tilbøieligheder skjulte; den indesluttede Characteer, som denne Evne, naar ikke høiere Følelser modvirke, meddeler, og den Overbevisning, som den indskyder, at Alt, hvad der er uret, maa holdes hemmeligt, bortfjerner meget, der ellers holder fra at begaae en Forbrydelse, og er een Gang Skranken overskreden, leder det ene Skridt

til det andet; en stor Udvikling af denne Tilboielighed, forbunden med stor Havelyst, leder derfor et Individ til hemmeligen at tilvende sig Andres Eiendom; den er endydermere af en væsentlig Nytte i at opfinde og lægge Planer, der skulle holdes hemmelige, og skjøndt den ikke ordner Planen, saa sætter den dog de Kræfter eller Evner i Virksomhed, under hvis Function dette kommer. — Undersøge vi nu i denne Henseende de syv Hjerneskaller, saa ville vi finde, at ogsaa denne Tilboielighed er meget udviklet hos dem alle; og da de vare erklærede Forbrydere, Oprørere, der vare Ophavsmænd i en udtænkt Opstand, finde vi ogsaa i denne Omstændighed en fuldkommen Stadfæstelse af Phrænologien. — Men de Drifter, vi hidtil have omtalt, vilde dog ikke være tilstrækkelige, om Oprørerne ikke havde havt Mod til at udføre deres forudgangne Misgjerninger og den ved deres sidste Daad lagte Plan, ikke havde havt Dristighed til Kampen, der forestod; denne Tilboielighed veed vi er No 5 i Schemaet; Organet derfor ligger strax bag Ørene, og dette Sted er virkeligen høist betydeligt og stort paa de samtlige Hjerneskaller. Endeligen er Fasthed og Bestemthed nødvendig for at kunne udføre ethvert Foretagende efter Plan og med Kraft; og ligeledes dette Organ (No. 15) finde vi stort paa de samtlige Hjerneskaller.

Efter saaledes at have viist, at Alt, hvad der var istand til at gjøre hine Individer til hvad de bleve og som hvilke de døde, i Virkeligheden og dette i høi Grad var tilstede, skulle vi slutte hvad vi i Almindelighed derom have at bemærke, ved at undersøge, om der ogsaa var Mangel paa de Tilbøieligheder, Evner og Følelser, der ellers ere istand til at afvende Misgjerninger som dem, hvorl Hine gjorde sig skyldige, tilstede. For det Første savnes i denne Henseende, som sagt, tilstrækkelige intellectuelle Evner; for det Andet vil man finde, at den høie Følelse, der indgiver os Velvillie mod vore Medmennesker, og afholder os fra at handle uret og slet imod dem (No. 13), hos de Fleste af dem ikke er tilstede, thi Toppen af Panden er hos Størstedelen lav. Den næste Følelse, der ligeledes for en Deel pleier at afvende Misgjerning og Udaad, Ærbødighedsfølelsen (No. 14) var ogsaa i høist liden Grad hos dem forhaanden, thi den øverste Spidse af Hovedet er hos dem Alle kun lav; dette er ogsaa Tilfældet med Retsfølelsen, thi Organet derfor (No. 16) er ogsaa kun lidet hos Samtlige; og hvad saa endeligen den Følelse angaaer, der paa samme Maade forhindrer mangen Udaad, idet den indgiver Tanken om Opdagelse og et slet Resultat, Forsigtighed, da kunde man maaskee her finde en Grund til at beskylde

Phrænologien for vaklende og svag, da denne Følelse, mærkeligt nok! næsten hos dem Alle aabenbarer sig at have været udviklet (No. 12); men naar vi erindre, hvorledes hine end stærkere Tilbøieligheder (Ødelæggelsesdrift og Havelyst) maae have drevet dem; hvorledes at de virkeligen med megen Forsigtighed og Frygt for at blive opdagede, hvad ved saadanne Leiligheder ellers ikke er Tilfældet, forstode at holde Planen skjult, og endeligen ogsaa med megen forsigtig Aftale og Overveielse udførte den, saa ville vi tvertimod endnu heri finde en Grund mere til at hylde Phrænologien som sand, og indsee, at Forsigtighed just er en Egenskab, nødvendig for enhver Misdæder, der ikke vil opdages, og overhovedet for Enhver, der har noget for, hvis Hemmeligholdelse er ham vigtig.

Efter saaledes i Almindelighed at have seet, at Hjerneskallerne af hine syv Forbrydere tydeligen vise, hvorledes alle de Tilbøieligheder, der danne en Misdæder, og tilsidst ere istand til at bringe ham paa Retterstedet, vare til, og de derimod, som kunde give en mægtig Spore til at betræde en anden og bedre Vei, fattedes; at just disse Organer hos dem Alle ere tilstede, medens at dog den øvrige Organisation af Hjerneskallerne i høi Grad er forskjellig; gaae vi nu over til hver enkelt Forbryder, hans særegne Levnet, Characteristik, Handlinger, Hoved-

organisation og Angivelsen af alle de Forhold, hvori alt dette staaer til hinanden. Skjøndt det gjør mig ondt, at jeg, trods al Umage, ikke har kunnet efterspore mere af disse Forbryderes Levnet, Character og Daad, vil det, jeg kan meddele (for en stor Deel laant af Collegialtidenden for 1817 og Riises Archiv Jan. 1824, og det Øvrige, indhentet ved mundtlige Efterretninger), dog alt være tilstrækkeligt til vort Øiemed.

I.

Rasmus Jensen Samsøe.

(See Kobberpladen, Hjerneskallen No. 1).

Da man ved Ordenen i Henrettelsen rigtigen troede, at burde følge den Grundsætning, at lade dem, der vare de største Forbrydere og havde havt den største Deel i Oprøret og Brandstiftelsen, lide meest, ved at rettes sidst, blev hiin ovennævnte Fange, som den mindst Brødefulde, bestemt til at lide sin Straf først. — Om ham finde vi følgende Efterretninger.

Rasmus Jensen Samsøe var fød i Sjelland, 27 Aar gammel og for tredie Gang begaaet Tyverie dømt til Arbeide paa Livstid. Man er overbeviist om, at han var den Eneste paa Linnedvæversalen, der var Medvider i Opræret, og, da derfor Tegnet dertil var givet fra Forbedringshuset, og Rasphuusfangerne alt vare udbrudte, opfordrede han sine Medarbeidere til at gjøre det Samme, og da disse ikke vilde, udskjeldte han dem for „skidt Karle“ og truede dem, at han nok skulde faae dem ud. Han fik

ogsaa rigtigen Opsynsmanden til at aabne Døren, og kom, da den strax efter igjen blev lukket, tilbage med nogle Rasphuusfanger, sprængte den op, og tvang ved Prygl alle de tilstedeværende Fanger til at gaae ud. Da han mærkede, at det var forsildigt, at undflye gjennem Sygestuegaarden, gik han med Rasphuusfangerne op i Tugthuusbygningen, hvor han hjalp med i Forsøget at opbryde Døren til Spreitehuset og Vinduet til Dronningensgade; efter dette forgjæves Arbeide begav han sig med de Andre op paa Soveloftet, hvor han rakte Hans Pedersen Slaglille, som stod nærmest ved Lemmen til Værkloftet, den Skomagertang, som Søren Gammelmand bragte, og hvormed Lemmen blev opbrudt. Da han var kommen ind paa Værkloftet, indsaae han, efter sin egen Forklaring, at Hensigten, som han hidtil havde antaget for at gaae ud paa at ødelægge, gik ud paa at antænde Bygningen, men ikkedesnagtet deeltog han, efter Fangen Johan Carlsens Opfordring, i at opstøde Tagstenene, hørte, medens han var beskjæftiget hermed, at der blev slagen Ild, og saae, at Ilden flere Steder blev paasat af Johan Petersen, med Tilnavn „Vorehals" (der ifølge Standretsdommen ogsaa mistede Livet). Efterat Fangerne havde forladt dette Sted, var han behjelpelig med at opsprænge en Dør til en Arbeidssal. Som Grund til dette hele Forhold angav han imidlertid en forvirret Sindsforfatning.

Ovenstaaende var den Deel, som Samsøe tog i det Hele. Ved at undersøge hans Hjerneskal finde vi Forholdet af hans Tilbøieligheder, Følelser og Evner at være følgende:

Tilbøieligheder.

1. Kjønsdrift, stor.
2. Børnekjærlighed, meget stor.
3. Stedhengivenhed, stor.
4. Hengivenhed, stor.
5. Selvforsvarsdrift (Mod), meget stor.
6. Ødelæggelsesdrift, stor.
7. Mechanisk Kunstsands, middelmaadig.
8. Havelyst, stor.
9. Skjulelyst, meget stor.

Følelser.

10. Selvkjærlighed, stor.
11. Lyst til at behage, stor.
12. Forsigtighed, middelmaadig.
13. Godmodighed, liden.
14. Ærbødighedsfølelse, liden.
15. Fasthed, stor.
16. Retsfølelse, liden.
17. Haab, middelmaadigt.
18. Lyst til det Vidunderlige, liden.

Forstandsevner.

19. Vittighed, liden.
20. Idealitet, liden.
21. Efterligningsevne, liden.
22. Almindelig Opfatningsevne, middelmaadig.
23. Formsands, middelmaadig.
24. Udstrækningssands, liden.
25. Tyngdesands, middelmaadig.
26. Farvesands, liden.
27. Stedsands, liden.
28. Talsands. liden.
29. Sands for Orden, liden.
30. Sands for Phænomener, middelmaadig.
31. Tidsands, middelmaadig.
32. Tonesands, middelm.
33. Ord- og Sprog-Hukommelse, saavidt efter Døden skjelnes kan, liden.
34. Sammenligningsevne, liden.
35. Causalitet, liden.

Udmaalningerne af Hjerneskallen ere:

Fra spira occipitalis til Alm. Opfatningsevne $6\frac{3}{4}$ Tommer.

— Oregangen til Børnekjærlighed 4 T.

— — til Organet for Alm. Opfatningsevne $4\frac{1}{5}$ T.

— — til Fasthed $4\frac{3}{4}$ T.

— — til Godmodighed $4\frac{5}{8}$ T.

— Ødelæggelsesdrift til Ødelæggelsesdrift $5\frac{1}{8}$ T.

— Skjulelyst til Skjulelyst $4\frac{1}{4}$ T.

— Forsigtighed til Forsigtighed $4\frac{1}{8}$ T.

— Idealitet til Idealitet $3\frac{1}{8}$ T.

— mechanisk Kunstsands til mechanisk Kunstsands 4 T.

Af denne Oversigt see vi hine vore almindelige Betragtninger stadfæstede; vi erkjende, hvor betydeligen i det Hele Baghovedet er udviklet fremfor Forhovedet og Issen; de lavere Tilbøieligheder og Drifter fremfor de høiere Forstandsevner og Følelser. Et Menneske med denne Organisation maatte naturligviis være mere udsat for at feile, synde og falde, mindre istand til at bekjempe sine dyriske Tilbøieligheder og Drifter. Ingen Godmodighed og Retsfølelse hindrede ham fra at begaae Uret mod sin Næste; hans Ærbødighedsfølelse var og for liden, til at holde ham fra de moralske Farer og Fristelser, som hans medfødte Sjæls Anlæg udsatte ham for. Hans store Havelyst drev ham endeligen til at vorde en Tyv; tvende Gange straffet begik han Lasten paa nye, og hans Straf blev Fængsel paa Livstid! Hans Haab var nu næsten udslukt; hans

store Ødelæggelsesdrift satte hans Planer nu ingen Skranker; han var og blev istand til Mord og Mordbrand; og som han før havde havt Mod til at gaae Farer imøde, for at tilliste sig Andres Eiendom, besad han nu ogsaa stort Mod til Opstand og Mordbrand *); Fasthed til at vedhænge og udføre sin Beslutning; Hengivenhed tilstrækkelig til ei at vorde Forræder mod sine Medsvorne; List, Snuhed og Forsigtighed til ei at røbe sit Forehavende og uden Overlæg at udføre den; og, da hans øvrige Evner ei i hans Liv havde tilladt ham paa en værdigere Maade at udmærke sig, bragte hans Forfængelighed ham til i Udaad at søge et Slags Ære. Saaledes var Samsøe, saaledes var han af Naturen begunstiget til at vorde og være, og da vi have faaet at vide, at hele hans Opdragelse tilmed i høi Grad var bleven forsømt, kunde Resultatet ei vorde anderledes; vel forstaae vi derfor hans Undskyldning „at han havde været i en forvirret Sindsforfatning"; dette er,

*) Af hans store Mod saaledes hans Opførsel og Uforfærdethed paa Bærversalen, hvor han dog stod ene blandt Ikke-Medsvorne, hans anden gjentagne Besøg der o s. v. (see Oven). — Læseren anmodes om at sammenligne Organernes Sæde efter de paa den første Kobbertavle angivne Nummere.

hvad vi ofte høre Forbrydere og Syndere at beraabe sig paa; at den ikke var nogen virkelig, nogen, som i forensisk Henseende turde komme i Betragtning, see vi deraf, at Dommerne ingen Hensyn toge derpaa; dette Udtryk vil og kan derfor ikke sige andet, end at Samsøe ledede af et Slags blind Drift, et Slags ond Dæmon; og disse vare hans ham ulykkeligen ved Fødselen tildelte, ved udvortes Omstændigheder end mere begunstigede, slette Tilboieligheder og Anlæg! — At især Organet for Havelyst, for at ødelægge, for List og Snedighed, Mod o. s. v. ere betydeligen udviklede, lære vi af de store Diametere af Hovedets Sidedele. Imidlertid er Samsøes Forhoved, skjøndt i Forhold til Baghovedet altid meget lidet, dog mere uddannet end de andre Forbryderes; og derfor begribe vi, at han strax tilstod sin Forbrydelse, at man i Almindelighed ikke ansaae ham for en meget forstokket Synder, paakjendte ham at være den mindst Forbryderiske, og derfor ogsaa lod ham segne først for Bødeløxen!

II.

Rasmus Jensen Olsen.

Var den anden, der rettedes (Hjerneskallen No. 2.) Om ham berettes der, at han var fød i Kjøbenhavn, 27 Aar gammel, dømt for anden Gang begaaet qvalificeret Tyverie og to Gange kagstrøgen. Han var Medvider om,

naar Oprøret skulde begynde; styrede for en stor Deel Brevverlingen mellem de forskjellige Fangeanstalter indbyrdes; prøvede de af en Anden forfærdigede Nøgler, og bidrog meget til at gjøre Aftale og opægge de andre Fanger. Da Eggers blev ført op til Directionen, aabnede han med en falsk Nøgle Aflukkerne for Adskillige af Rasphuusfangerne, og gik, da Hiin førtes til Cachetten, strax med de Øvrige ud i Gaarden, forsynet med en svær Prygl af Farvetræ, som han forud havde tilberedt sig. Gjennem Sygestuen og Friesspinderiegaarden, og derpaa gjennem Mester Behages Bopæl kom han ud paa Gaden, hvorfra han i Spidsen for flere Fanger videre over Tømmerpladsen undveeg af Byen og siden blev anholdt i Nærheden af Næstved. Da han saaledes havde været en virksom Deeltager i Oprøret, fandt Retten sig med Grund beføiet til at dømme ham fra Livet.

Forholdet af hans Tilbøieligheder, Følelser og Evner er:

Tilbøieligheder.	Følelser.
1. Kjønsdrift, middelm.	10. Selvkjærlighed, stor.
2. Børnekjærlighed, stor.	11. Lyst til at behage, stor.
3. Stedhengivenhed, stor.	12. Forsigtighed, middelm.
4. Hengivenhed, stor.	13. Godmodighed, liden.
5. Selvforsvarsdrift (Mod), stor.	14. Ærbødighedsfølelse, liden.
6. Ødelæggelsesdrift, meget stor.	15. Fasthed, middelmaadig.
7. Mech Kunstsands, stor.	16. Retsfølelse, liden.
8. Havelyst, stor.	17. Haab, lidet.
9. Skjulelyst, meget stor.	18. Lyst til det Vidunderlige, liden.

Forstandsevner.

19. Vittighed, middelmaadig.
20. Idealitet, middelm.
21. Efterlignelsesevne, liden.
22. AlmindeligOpfatningsevne, liden.
23. Formsands, liden.
24. Udstrækningssands, liden.
25. Tyngdesands, liden.
26. Farvesands, liden.
27. Stedsands, liden.
28. Talsands, liden.
29. Sands for Orden, liden.
30. Sands for Phænomener, liden.
31. Tidsands, liden.
32. Tonesands, middelm.
33. Sprog- og Ord-Hukommelse, saavidt skjønnes kan, liden.
34. Sammenligningsevne, liden.
35. Causalitet, liden.

Udmaalningerne af Hjerneskallen ere:

Fra spina occipitalis til Alm. Opfatningsevne $7\frac{1}{4}$ Tommer.
— Oregangen til Bernekjærlighed $4\frac{3}{8}$ T.
— — til Almindelig Opfatningsevne $4\frac{1}{3}$ T.
— — til Fasthed $4\frac{1}{4}$ T.
— — til Godmodighed $4\frac{3}{4}$ T.
— Ødelæggelsesdrift til Ødelæggelsesdrift $5\frac{1}{2}$ T.
—. Skjulelyst til Skjulelyst $4\frac{2}{3}$ T.
— Forsigtighed til Forsigtighed 5 T.
— Idealitet til Idealitet $3\frac{3}{4}$ T
— mechanisk Kunstsands til mechanisk Kunstsands $4\frac{2}{3}$ T.

Med denne Forbryder forholder det sig næsten ganske som med den foregaaende; samme store Overvægt af Baghovedet fremfor Panden; samme større Udvikling af de lavere Tilbøieligheder og Drifter;

og samme Mangel paa de intellectuelle Evner og høiere Følelser. Hans store Havelyst gjorde ham derfor let til en erklæret Tyv hans meget stærke Ødelæggelsesdrift lod ham derfor med Glæde og Iver gribe den udkastede Plan til Oprør, og blot Tanken om denne Drifts Tilfredsstillelse anspo= rede ham til at drive Hjulet og opægge de Andre; hans store Mod bragte ham til at være En af de Første, der med Knippelen i Haand begyndte Op= røret; han forstod at skjule den lagte Plan, og ved denne Evne kun at betroe den til dem, han ved samme Evne iforveien kunde gjennemskue ikke at ville røbe den; og med liden Godmodighed, liden Ærbødighedsfølelse, liden Retsfø= lelse stod han fast ved hvad han havde besluttet, hvad hans manglende Forstandsevner ikke lode ham indsee det rimeligen slette Udfald af. — Iøvrigt er, trods Baghovedets store Udvikling fremfor Pandens, Rasmus Olsens Hjerneskal langtfra ikke saa ugun= stigen dannet, som nogle af de Følgendes, og ikke heller vidste man nogen særdeles videre Misgjerning af ham, til jo ikke at lade ham vorde den næste i Rad, til at halshugges. — Efter ham fulgte:

III.

Hans Larsen Stokkebek.

Denne (see Hjerneskallen No. 3) var fød i Fyen, 27 Aar gl., og for gjentaget Tyverie indsat i Rasphuset paa Livstid, kagstrøget og brændemærket. Han var ligesom den Forrige fra Begyndelsen af Medvider i Oprøret og correspondered ligeledes derom med de Andre, at Rasperiet skulde virke i Forening med Forbedringshuset. Han var ligeledes En af de Første til, med en Knippel i Haanden at bryde ud af Rasperiet; var med ved Sygestuelaagens Opbrydning, ved Vinduernes Sønderslagning der, for at tvinge Opsynsmanden til at udlevere nogle Nøgler; undveeg med Rasmus Olsen ud af Byen, og blev som han ogsaa paagreben ved Næstved. Man fandt sig i Anledning heraf ikke beføiet til at giøre nogen Forandring i den ham tildømte Livsstraf.

Forholdet af denne Forbryders Anlæg og Evner er:

Tilboieligheder.	Folelser.
1. Kjønsdrift, meget stor.	10. Selvkjærlighed, middelmaadig.
2. Bornekjærlighed, stor.	11. Lyst til at behage, meget stor.
3. Stedhengivenhed, middelmaadig.	12. Forsigtighed, meget stor.
4. Hengivenhed, stor.	13. Godmodighed, liden.
5. Selvforsvarsdrift (Mod), meget stor.	14. Ærbodighedsfolelse, liden.
6. Ødelæggelsesdrift, meget stor.	15. Fasthed, meget stor.
7. Mechanisk Kunstsands, middelmaadig.	16. Retsfolelse, liden.

8. Havelyst, meget stor.
9. Skjulelyst, stor.
17. Haab, middelmaadigt.
18. Lyst til det Vidunderlige, liden.

Forstandsevner.

19. Vittighed, liden.
20. Idealitet, liden.
21. Efterlignelsesevne, liden.
22. AlmindeligOpfatningsevne, liden.
23. Formsands, middelm.
24. Udstrækningssands, liden.
25. Tyngdesands, liden.
26. Farvesands, liden.
27. Stedsands, liden.
28. Talsands, liden.
29. Sands for Orden, liden.
30. Sands for Phænomener, liden.
31. Tidsands, liden.
32. Tonesands, middelm.
33. Ord- og Sprog-Hukommelse, liden.
34. Sammenligningsevne, liden.
35. Causalitet, liden.

Udmaalningerne af Hjerneskallen ere:

Fra spina occipitalis til Alm. Opfatningsevne 7⅛ Tommer.
— Oregangen til Børnekjærlighed 4⅝ T.
— — til Almindelig Opfatningsevne 4⅛ T.
— — til Fasthed 4⅞ T.
— — til Godmodighed 4⅛ T.
— Ødelæggelsesdrift til Ødelæggelsesdrift 5½ T.
— Skjulelyst til Skjulelyst 5⅛ T.
— Forsigtighed til Forsigtighed 5⅛ T.
— Idealitet til Idealitet 3½ T.
— mechanisk Kunstsands til mechanisk Kunstsands 4⅞ T.

Hvad der er sagt om de tvende Forrige, gjelder, som vi see, ogsaa om Stokkebek; men hans

Havelyst, hans Ødelæggelseslyst ere end større; og derfor undrer det os ikke, at høre, at han alt flere Gange havde stjaalet, og, skjøndt ei ældre end 27 Aar, alt baade var kagstrøget og brændemærket; han greb derfor med Begjærlighed Planen til Opror, og var med sit ogsaa meget store Mod En af dem, der bragte den i Orden, og ligeledes først viste sig redebon til at udføre den; hans meget store Forsigtighed og Snedighed gjorde, at han undgik enhver Opdagelse, og endog bragte det til at være blandt de Faa, der undløbe. Hans øvrige Anlæg ere imidlertid, som sees, meget forskjellige fra de Ovenstaaendes; og kun især i de Tilbøieligheder, der udmærke alle saadanne Forbrydere, dem fuldkommen lige.

IV.

Niels Olsen.

Denne Forbryder (see Hjerneskallen No. 4), der var den Fjerde, der rettedes, danner ved den meest paafaldende Overeensstemmelse Overgangen saavel fra dem, der blot straffedes paa Livet, og dem, der tillige steiledes, som og fra Hines Form af Hjerneskal til Disses mærkværdige Organisation, og kan derfor ikke andet end til det Uomstødeligste lægge Phrænologiens Sandheder for Dagen. — Vi høre nu først hans Udaad og Misgjerninger!

Niels Olsen er fød i Skeen i Norge og var 27 Aar gammel; han er flere Gange straffet for Tyverie og endogsaa kagstrøgen. Han skal lige fra sin Barndom af uforbederligen have været forfalden til Tyverie; stjal først alletider Frugt og Grønt fra Sælgekonerne paa Gaden; og, skjøndt flere Gange baade revset, paagreben og straffet, rovede han sig endeligen til i Flastrand at frarane et Uhr. Han kom siden til Danmark og fortsatte her sin gamle Vane. Hans Dumdristighed gik blandt Andet saa vidt, at han engang gik lige ind i et Kjøkken, og uden videre stjal en Kjedel med Suppe, der stod paa Ilden; og da han en anden Gang som paagreben sad paa Gammelholmsvagt, brød han en Aften ud, men søgte, istedet for at forsøge ganske at slippe bort, atter at stjæle; brød ind i et Sovekammer paa Amager, og gav sig ikke blot Tid til at snappe et Uhr bort over Sengen, men og til at tage hele Omhænget bort af den samme Seng, hvori Mand og Kone laae. — Indsperring paa Livstid syntes derfor med Rette det eneste Middel, for at hindre ham fra flere Tyverier; men selv i Børnehuset kunde hans urolige Aand ei hvile. Han skal stedse have været en af de groveste og mest støiende Fanger. Han deltog i Oprøret den 31te Juli 1815, da Kroningen fandt Sted, og blev ifølge deraf ved Høiesterets Dom straffet med Kat i to Dage, og et Aars skjærpet Arbeide. I Opøret 1817 var han ikkedestomindre atter med, og det blev oplyst, at han forud var underrettet om, at Udbrudet skulde skee. For at kunne gjøre nøiere Aftale, havde han derfor ogsaa nogle Dage før Oprørets Udbrud anmodet Lægen om at maatte blive indlagt paa Sygestuen. Da hans foregivne Sygdom kun var ubetydelig, havde man nægtet ham dette;

men da han vedblev sit Forlangende, var det skeet, og Sygestuevægteren bemærkede da, at Fangerne altid flokkedes om Niels Olsen, og skilte sig ad, saasnart han kom til. Herfra havde ogsaa Niels Olsen gjort idelige Tegn til Tugthuusfruentimmerne, og fra et aabent Vindue om Aftenen iblandt andet raabt til En af dem: „Du gamle Kjærling! Du maa dog tvætte Skjorten min!" Da Vægteren mærkede dette, fik han ham den 24de ført tilbage til Raspbuset. — Da Tegnet til Opröret var givet, styrtede ogsaa Niels Olsen, efterat Cellerne med de falske Negler vare blevne aabnede, og Gitteret om Rasperiemøllen nedbrudt, blandt de Første bevæbnet ud i Gaarden og søgte, for at undslippe, med en stor Trup til Mester Vedhages Bopæl; men det tilkomne Militaire hindrede dette. Med to andre Fanger stræbte derfor Jens Olsen at komme ud gjennem Oldfruens Bopæl, og opbrød med en Knippel Døren til Frispinderiegaarden. Da Veien ogsaa her var sperret, gik det hos Niels Olsen tilligemed en stor Deel Andre blot ud paa at ødelægge. Med et Stykke Tømmer opbrød han Døren til Tugthuusfruentimmernes Locale, hvor hans Kjæreste Stine Kemp var; sønderslog her Vinduerne; afkastede Gitteret derfor; og opsprængte Døren til Dugmagerværkstedet og til Spindesalen i Forbedringshuset. Ligeledes kastede han fra et Vindue paa en af de til Spindesalen stødende Sale en Væver-Bomstang af tre Alens Længde og tre Tommers Gjennemsnit ned paa Trappen op til Contoiret, hvor Soldaterne, som skjøde ud i Gaarden, stode, for, som han tilstod, dermed at fordrive disse. Denne Stang ramte ogsaa virkeligen en Soldat, men uden at beskadige ham, da Chacotten, hvorpaa den tørnede, tog Slaget af. Derefter tiltvang han

sig hos Opsynsmanden paa Sygestuen Nøglerne til Patienternes Værelse, og lukkede disse ud; fratog desuden en Fange en Hat; stjal hos Mester Vedhage to Tørklæder og nogle Kobberpenge, og modtog af en anden Fange 2 Rbd. af nogle Penge, som denne havde frastjaalet Vedhage. Det blev ogsaa om ham anseet for beviist, at han havde indslaaet Vinduerne hos Opsynsmanden; at han havde truet Adskillige af dem, der under Branden vilde bjerge, og ved Trudsler og Skjeldsord havde opfordret Fangerne i Forbedringshuset at komme ned i Gaarden. — Da han saaledes var bleven overbeviist om, hvorledes hans Fremfærd var gaaet ud „paa Stiftelsens Destruction," tildømtes han som en af Oprørets voldsomste Deeltagere at have forbrudt sit Liv.

Dette sande Afskum har Forholdet af sine Tilbøieligheder og Anlæg som følger:

Tilbøieligheder.

1. Kjønsdrift, meget stor.
2. Børnekjærlighed, stor.
3. Stedhengivenhed, liden.
4. Hengivenhed, meget stor.
5. Selvforsvarsdrift (Mod), meget stor.
6. Ødelæggelsesdrift, meget stor.
7. Mechanisk Kunstsands, middelmaadig.
8. Havelyst, meget stor.
9. Skjulelyst, meget stor.

Følelser.

10. Selvkjærlighed, meget stor.
11. Lyst til at behage, meget stor.
12. Forsigtighed, middelm.
13. Godmodighed, liden.
14. Ærbødighedsfølelse, middelmaadig.
15. Fasthed, meget stor.
16. Retsfølelse, liden.
17. Haab, lidet.
18. Lyst til det Vidunderlige, liden.

Forstandsevner.

19. Vittighed, liden.
20. Idealitet, liden.
21. Efterlignelsesevne, liden.
22. Almindelig Opfatningsevne, liden.
23. Formsands, liden.
24. Udstrækningssands, liden.
25. Tyngdesands, middelmaadig.
26. Farvesands, liden.
27. Stedsands, liden.
28. Talsands, liden.
29. Sands for Orden, liden.
30. Sands for Phænomener, liden.
31. Tidsands, middelm.
32. Tonesands, middelm.
33. Ord- og Sprog-Hukommelse, liden (?).
34. Sammenligningsevne, liden.
35. Causalitet, liden.

Udmaalningerne af Hjerneskallen ere:

Fra spina occipitalis til Alm. Opfatningsevne 6⅝ Tommer.
— Oregangen til Børnekjærlighed 4½ T.
— — til Almindelig Opfatningsevne 4 T.
— — til Fasthed 4¼ T.
— — til Godmodighed 4½ T.
— Ødelæggelsesdrift til Ødelæggelsesdrift 5½ T.
— Skjulelyst til Skjulelyst 5⅜ T.
— Forsigtighed til Forsigtighed 4¼ T.
— Idealitet til Idealitet 3½ T.
— mechanisk Kunstsands til mechanisk Kunstsands 4⅝ T.

Man sammenligne nu al hans Udaad, hele hans foregaaende Levnet med hans Hjerneskals Organisation, og saa spørge vi, om det vel er muligt, at en større Overeensstemmelse kan gives, og om

Phrænologien paa nogen mere fyldestgjørende Maade kan stadfæstes? Vi tilføie, for end mere at begrunde dens Sandhed, at hiin Undersøgelse og Skizze af hans Hjerneskal skeete og nedskreves, førend at vi endnu vidste, hvilken af Forbryderne den havde tilhørt. Er det vel at undre over, at et Menneske med en saa overordentlig Havelyst, der ved Misbrug vorder Tilbøielighed til at stjæle, alt fra sin første Barndom, trods Straf og Revselse, blev og var en saa erklæret Tyv, at han endog, mens det gjaldt hans Frihed og Liv, ikke i Fængslet og ikke under Opløret selv, kunde afholde sig derfra; er det at undres over, at hans saa mageløs udviklede Ødelæggelsesdrift (større end hos alle de Øvrige) drev ham til under Tumulten derved at søge sig al Tilfredsstillelse, saa at han selv truende raabte om Opsynsmandens Søn, der var Underofficier: „slaae den Hund ihjel!"; at hele hans Vei omkring i Straffeanstalten betegnedes ved den ene Ødelæggelse, værre end den anden; at han endog udskjeldte og holdt dem tilbage, der under Branden vilde hjelpe og redde, og at han overalt opførte sig „som et sandt vildt Dyr"? Er det endydermere at undres over dette, naar vi tillige betragte hans saa store Fasthed ved hvad han havde begyndt paa, og hans overordentlig store Mod, ligeledes større end hos alle de øvrige Fanger, og hvorfor han var

saa bekjendt, at denne Egenskab i Forbindelse med de øvrige „meest bragte de andre Oprørere til at faae ham med," og at, da man paa Skræddersalen besluttede at gjøre Modstand og derfor greb til Forsvarsredskaber, han blot, ved med en Brolægger-Jomfrue at vise sig i den aabnede Dør og raabe: „Vil I herud I Hunde!" slog dem samtligen paa Flugten, saa at Enhver „krøb i Skjul, som han kunde bedst"? Kan alt dette være et Naturen iagttagende Øie paafaldende hos et Menneske, hvor alle de dyriske Drifter (Baghovedet) i saa høi Grad ere udviklede, mens de høiere Forstands-evner og enhver høiere Følelse fattes, eller idet-mindste ganske tvinges tilbage af hine? Klart bli-ver det os ogsaa af hans store Kjønsdrift, hvor-ledes han, da al Flugt var tilspærret, endnu kunde raabe: „kunne vi ikke gjøre andet, ville vi dog hjelpe de stakkels Fruentimmer!" Med en svær Bjelke gik han løs paa Døren til disses Arbeids-stue, og indvendigen hjalp den ryggesløse Pjalte-Ane og Stine Kemp at opbrække Laasene. Da Stuen var aabnet, sloge disse og nogle Andre, især Pompe-Juliane, deres Rokke itu, og løbe un-der Hurra-Raab med Niels Olsen ind i Forbedrings-husets Mandfolkestuer. Pjalte-Ane var især høirøstet, og raabte: „Jeg er vel en Tøs, men jeg gaaer F..... gale mig med som en Karl!"

Vi forstaae, at Niels Olsen med sin meget store Forfængelighed og Selvkjærlighed selv maatte moquere sig over denne Qvindes Raskhed og at han sagde: „Ville I begynde, holder jeg op!“ Det raa, voldsomme, uforstandige og enfoldige Menneske staaer tydeligen overalt for os, og hele hans Hjerneskal viser, at han saaledes virkeligen maatte være! Det var kun, fordi man ikke kunde overbevise ham om, at han umiddelbar var med at paasætte Ilden, at han slap fra at steiles.

V.

Johan Andersen.

(See Hjerneskallen No. 5).

Var fød i Kjøbenhavn, 18 Aar gammel, og for anden Gang begaaet Tyverie dømt til 3 Aars Rasphuusarbeide. Han var delagtig i Oprøret 1815, og blev derfor straffet med Kat og 6 Maaneders Forlængelse i Straffetiden. Man fik ud, at han ogsaa var vidende om Oprørets Udbrud 1817, og om det Tegn, der dertil var aftalt. Da dette var givet, sønderbrød han derfor sine Arbeidsredskaber, opbrød sit Aflukke, og bidrog til at sætte Flere i Frihed. Med Adskillige af Rasphuusfangerne gik han derpaa op paa Soveloftet, hjalp med at opbryde Lemmen til Værkloftet, og fulgte Thomas Christensen ned paa Værkplukkersalen, for at vise, hvor Flintestenene laae, skjøndt han, som han tilstod, vel indsaae, at de skulde bruges til Ilds Paasættelse; og endeligen reed man, at han endog anviiste de øvrige Fanger Værket, for at stikke Ild deri. —

Skjøndt denne Forbryder var meget ung, berettigede hans ovenstaaende Fremfærd i Forbindelse med hans foregaaende Levnet ikke til nogen Formildelse i Dommen; han blev henrettet, og hans Hoved sat paa Steile.

Hans Hjerneskal viser Følgende:

Tilbøieligheder.

1. Kjønsdrift, stor.
2. Børnekjærlighed, meget stor.
3. Stedhengivenhed, meget stor.
4. Hengivenhed, meget stor.
5. Selvforsvaresdrift (Mod), meget stor.
6. Ødelæggelsesdrift, meget stor.
7. Mech. Kunstsands, stor.
8. Havelyst, meget stor.
9. Skjulelyst, stor.

Følelser.

10. Selvkjærlighed, stor.
11. Lyst til at behage, stor.
12. Forsigtighed, meget stor.
13. Godmodighed, liden.
14. Ærbødighedsfølelse, liden.
15. Fasthed, stor.
16. Retsfølelse, liden.
17. Haab, lidet.
18. Lyst til det Vidunderlige, liden.

Forstandsevner.

19. Vittighed, middelm.
20. Idealitet, liden.
21. Efterlignelsesevne, liden.
22. Almindelig Opfatningsevne, liden.
23. Formsands, liden.
24. Udstrækningssands, liden.
28. Talsands, liden.
29. Sands for Orden, liden.
30. Sands for Phænomener, liden.
31. Tidsands, middelmaadig.
32. Tonesands, middelm.
33. Ord- og Sprog-Hukommelse, liden (?).

25. Tyngdesands, liden.
26. Farvesands, liden.
27. Stedsands, liden.
34. Sammenligningsevne, middelmaadig.
35. Causalitet, liden.

Udmaalningerne af Hjerneskallen ere:

Fra spina occipitalis til Alm. Opfatningsevne 7⅛ Tommer.
— Oregangen til Børnekjærlighed 4⅜ T.
— — til Organet for Alm. Opfatningsevne 4¼ T.
— — til Fasthed 4⅞ T.
— — til Godmodighed 4⅞ T.
— Ødelæggelsesdrift til Ødelæggelsesdrift 5½ T.
— Skjulelyst til Skjulelyst 5½ T.
— Forsigtighed til Forsigtighed 5⅛ T.
— Idealitet til Idealitet 4¼ T.
— mechanisk Kunstsands til mechanisk Kunstsands 5 T.

Ved at betragte denne Forbryders Hjerneskal maae vi erkjende, at ogsaa hans Organisation ganske svarer til hans Liv og Daad; et meget stort Baghoved med de fleste dyriske Drifter betydeligen udviklede, og en liden strax over Oinene tilbagetrædende Pande, og saaledes de fleste høiere Evner manglende; med Godmodighed, Ærbodighedsfølelse og Retsfølelse liden; og dertil en meget stor Ø d e l æ g g e l s e s- d r i f t, en meget stor H a v e l y s t og et meget stort M o d; hvad Under da, at hans hele foregaaende, skjøndt saa korte, Levnet beviisligen havde været en Række af Misgjerninger, Tyverier og Voldsomheder, og at han saa tidligen alt endte som Tyv og Mordbrænder? Hans Hjerneskal er aaben-

var langt slettere organiseret end de tre første Forbryderes; han var jo ogsaa større Forbryder end de og hans Hoved sattes jo og paa Steile. I Ødelæggelseslyst, Havelyst og Mod stod udentvivl, som sees, Niels Olsen ham ved Siden, maaskee endogsaa over ham; han var, som vi have seet, baade vildere og voldsommere, og det var derfor vel og kun Omstændighederne, der mere bragte Andersen ind i Ildpaasættelsen selv, og saaledes qvalificerede ham til større Straf.

VI.

Niels Henning Dahl.

(See Hjerneskallen No. 6).

Fød i Jylland, 19 Aar gammel, kagstrøgen og dømt til Arbeide paa Livstid. Han har ikke tilstaaet, at han vidste om Opreret, før det udbrød; men da dette skeete, sønderslog han sin Rok, løb ned i Gaarden, og, da det Militaire skjød ind i samme, derfra op paa Værkplukkersalen og derefter med de øvrige Fanger op paa Værkloftet. Da han her hørte om at tænde Ild paa Bygningen, hentede han først et Fyrtøi og senere nogle brændte Klude, hvilke sidste han leverede Vovehals til at tænde Ild med, hvorefter han saae, at denne med et Lys antændte det paa Loftet liggende Værk paa to Steder. — Da denne Fange forhen alt havde været dømt til en af de Døden nærmeste borgerlige Straffe, og har viist en særdeles Vedholdenhed i sit Forsæt at sætte Ild paa Bygningen, idet han to Gange har hentet de dertil udfordrende Midler, kunde han

trods sin Ungdom ikke benaades fra Dommen om at rettes og hans Hoved at sættes paa Steile.

Forholdet af dennes Anlæg og Evner er:

Tilbøieligheder.

1. Kjønsdrift, stor.
2. Børnekjærlighed, meget stor.
3. Stedhengivenhed, meget stor.
4. Hengivenhed, meget stor.
5. Selvforsvarsdrift (Mod), meget stort.
6. Ødelæggelsesdrift, meget stor.
7. Mech. Kunstsands, stor.
8. Havelyst, meget stor.
9. Skjulelyst, stor.

Følelser.

10. Selvkjærlighed, middelmaadig.
11. Lyst til at behage, stor.
12. Forsigtighed, middelmaadig.
13. Godmodighed, liden.
14. Ærbødighedsfølelse, liden.
15. Fasthed, middelmaadig.
16. Retsfølelse, liden.
17. Haab, lidet.
18. Lyst til det Vidunderlige, liden.

Forstandsevner.

19. Vittighed, liden.
20. Idealitet, liden.
21. Efterlignelsesevne, liden.
22. AlmindeligOpfatningsevne, liden.
23. Formsands, middelm.
24. Udstrækningssands, middelmaadig.
25. Tyngdesands, liden.
26. Farvesands, liden.
27. Stedsands, liden.
28. Talsands, liden.
29. Sands for Orden, liden.
30. Sands for Phænomener, liden.
31. Tidsands, liden.
32. Tonesands, liden.
33. Sprog- og Ord-Hukommelse, liden (?).
34. Sammenligningsevne, liden.
35. Causalitet, liden.

Udmaalningerne af Hjerneskallen ere:

Fra spina occipitalis til Alm. Opfatningsevne $6\frac{7}{8}$ Tommer.
— Oregangen til Børnekjærlighed $4\frac{1}{2}$ T.
— — til Almindelig Opfatningsevne $4\frac{1}{8}$ T.
— — til Fasthed $4\frac{1}{2}$ T.
— — til Godmodighed $4\frac{1}{2}$ T.
— Ødelæggelsesdrift til Ødelæggelsesdrift $5\frac{3}{8}$ T.
— Skjulelyst til Skjulelyst 5 T.
— Forsigtighed til Forsigtighed $4\frac{3}{4}$ T.
— Idealitet til Idealitet $3\frac{1}{4}$ T.
— mechanisk Kunstsands til mechanisk Kunstsands $4\frac{1}{2}$ T.

At vi ikke skulle trætte ved Gjentagelser, ville vi i Anledning af denne Forbryder kun anmærke, at han i Straffeanstalten i Almindelighed blev anseet for „en Søllekarl, der nok ganske uforvarende var kommen med i Brandpaasættelsen.“ Denne Yttring og Mening finder sin fuldkomne Stadfæstelse i Hjerneskallens Organisation; hele hans Pande falder overordentligen tilbage; han var kjendeligen et høist enfoldigt Menneske, og, som hans ubetvingelige Hævelyst havde gjort ham til Tyv, var det vel og kun hans meget store Ødelæggelsesdrift, der næsten uvilkaarligen („uforvarende“) drev ham til at være en virksom Medhjelper i at paasætte Ilden; Følgerne og Ondskaben, af hvilken Opførsel han med en næsten fuldkommen Mangel paa overveiende Evner hverken kunde indsee eller ane.

VII.

Søren Hansen, med Tilnavn Gammelmand.

(See Hjerneskallen No. 7).

Denne slutter Rækken, og hans Hjerneskal er virkeligen ogsaa en af de mærkværdigste og den, der endnu mest af dem alle taler for Sandheden af Phrænologiens Grundsætninger.

Søren Hansen med Tilnavn Gammelmand, fød i Kjøbenhavn, 27 Aar gl.*), var for anden Gang begaaet Tyverie dømt til Rasphuusarbeide paa 5 Aar Han var delagtig i Opreret i 1815 og blev derfor tilkjendt 27 Slag Kat og 6 Maaneders Forlængelse af Straffetiden. Han tilstod, i længere Tid at have havt Kundskab om, at et Oprør skulde udbryde, men først at have erholdt Vished derom den 25de Juni om Eftermiddagen Han opfordrede da strax Flere til at tage Deel deri, kastede, da Tumulten udbrød, et Vindue ud i Gaarden, for derved at forøge Allarmen, og løb ned i Gaarden og derfra op til Skomagerværkstedet, hvor han medvirkede ved Arbeidet til at sprænge Døren til Sprøitehuusgangen, og Vinduet ud til Dronningensgade; men da begge disse Forsøg til at undvige vare mislykkede, fulgte han med de øvrige Fanger op i Bygningen, for at

*) Skjøndt ung, havde S. H. faaet hiint Tilnavn, fordi han som Dreng i lang Tid havde siddet i Politie-Arresten, saaledes, at da adskillige andre Drenge af hans Lige indsluttedes i samme Arrest, blev han Senior for dem.

ødelægge denne. Medens Døren til Sovelostet sprænges, hentede han, angiveutlig efter Johan Carlsens Opfordring, Fyrtøi, Lys og Svovlstikker, ei paatvivlende, at det skulde bruges til at tænde Ild med; disse Ting leverede han paa Sovelostet til Carlsen, hvorefter han var adskillige Gange behjelpelig i at nedbryde det paa Trappegangen for Taget anbragte Paneel. Han hentede derefter fra Skomagerværkstedet en Tang, hvormed Lemmen til Værklostet blev opbrudt, men forlod Stedet, saasnart Ilden var antændt, i det Haab at blive ubemærket. Senere var han i Tugthuusfruentimmernes Locale, hvor han tilegnede sig en en anden Fange tilhørende Frakke, og endeligen har han, da Tugthuusbygningen stod i fuld Brand, bedrevet Utugt med en af Fruentimmerfangerne. — Skjøndt denne Forbryder derfor flere Gange fragik hine Beskyldninger, saa vare der dog alt for mange Vidner imod ham, og han dømtes til at halshugges og derefter til at steiles.

Hans Hjerneskal viser Følgende:

Tilboieligheder.	Følelser.
1. Kjønsdrift, stor.	10. Selvkjærlighed, middelmaadig.
2. Børnekjærlighed, stor.	11. Lyst til at behage, middelmaadig.
3. Stedhengivenhed, middelmaadig.	12. Forsigtighed, meget stor.
4. Hengivenhed, stor.	13. Godmodighed, liden.
5. Selvforsvarsdrift (Mod), stor.	14. Ærbødighedsfølelse, liden.
6. Ødelæggelsesdrift, meget stor.	15. Fasthed, stor.
7. Mech. Kunstsands, middelmaadig.	16. Retsfølelse, liden.
	17. Haab, lidet.

8. Havelyst, meget stor.
9. Skjulelyst, meget stor.
18. Lyst til det Vidunderlige, liden.

Forstandsevner.

19. Vittighed, liden.
20. Idealitet, liden.
21. Efterlignelsesevne, liden.
22. Almindelig Opfatningsevne, liden.
23. Formsands, middelm.
24. Udstrækningssands, liden.
25. Tyngdesands, liden.
26. Farvesands, liden.
27. Stedsands, liden.
28. Talsands, liden.
29. Sands for Orden, liden.
30. Sands for Phænomener, liden.
31. Tidsands, liden.
32. Tonesands, liden.
33. Sprog- og Ord-Hukommelse, liden (?).
34. Sammenligningsevne, liden.
35. Causalitet, liden.

Udmaalningerne af Hjerneskallen ere:

Fra spina occipitalis til Alm. Opfatningsevne 6¾ Tommer.
— Øregangen til Børnekjærlighed 4¼ T.
— — til Fasthed 4½ T.
— — til Godmodighed 4⅓ T.
— Ødelæggelsesdrift til Ødelæggelsesdrift 5⅓ T.
— Skjulelyst til Skjulelyst 4¼ T.
— Forsigtighed til Forsigtighed 4½ T.
— Idealitet til Idealitet 2¾ T.
— mechanisk Kunstsands til mechanisk Kunstsands 4¼ T.

Ikke letteligen kunne vi, som sagt, finde nogen større Overeensstemmelse mellem denne Hjerneskals Form og Individets Misgjerninger, end denne, og

vi bemærke til ydermere Bekræftelse, at vi ogsaa have afridset hans Organer, før vi vidste, at Hjerneskallen No. 7 var hans. Vi betragte blot det overordentlig store Baghoved og det særdeles fladtrykte Forhoved; og vil det da være os paafaldende, at han uden den ringeste Gnist af sund Dommekraft og høiere Forstand, uden nogen af de høiere ellers lavere Handlinger modificerende og ofte bekjæmpende Følelser, blev en Slave af de laveste Lidenskaber, de meest dyriske Drifter? Organisationen er til en saa høi Grad mærkelig, at netop paa det Sted af Hovedet, hvor de med Dyrene fælleds Tilbøieligheder tage deres Begyndelse, begynder Hovedet og paa det meest Paafaldende at forstørres; og vi betænke blot dets saa overordentlig store Demension fra Øret og bag til (see oven)! Herr Benzons korte Characteristik af ham i Herr Riises Archiv stemmer saa fuldkommen overeens med vor Skizze af hans Hoved, at, da begge ere skeete uden at tænke paa Overeensstemmelsen, de ikke kunne andet end være høist interessante. Herr B. siger „at Undersøgelserne viiste ham mere som en listig, forsigtig og feig, end som en modig og voldsom Forbryder,“ og vi see jo og, at Skjulelyst (List) var meget stor, at hans Mod i Forhold til hans Ødelæggelsesdrift dog ikke var saa stort som Flere af de andre Forbryderes, og at hans Forsigtighed var „meget

stor." Derfor „listede han sig ogsaa bort, efter at have bidraget saa meget til Ildpaasættelsen, og blandede sig mellem de andre Fanger, der ikke havde deeltaget i Forbrydelsen." — Man betragte derimod nu hans saa særdeles store Ødelæggelsesdrift! Han overgaaer deri alle de Andre (Niels Olsen dog undtagen); og vil det derfor undre os „at han ansaaes som En af Ophavsmændene til Antændelsen, eller maaskee den egentlige Anstifter?" Derfor blev han ogsaa overbeviist om, at han alt fra Begyndelsen af, da han blev underrettet om Oprøret, fra Vinduet paa Skomagersalen, hvor han arbeidede, „havde gjort Gebærder over til Rasphuset, der betydede Ildpaasættelse;" og havde yttret for en Rasphuusfange „at det var skidt med de Farter, de hidtil havde gjort i Huset; naar de vilde noget Ordentligt, skulde de enten svie Baraquen af, eller slaae de Hunde ihjel, som dagligen pinede og plagede dem;" derfor kunde han, i Følelsen af hiin Drifts Tilfredsstillelse, ikke, da han en Dag førtes fra Commissionsforhøret til Arresten, med en Slags Fornøielse afholde sig fra at yttre „at det havde kostet ham meget, at faae det Huus ruineret," og til hvilken Grad denne Drift beherskede ham, saa at han ligesom uvilkaarligen og af et Slags Nødvendighed dreves til at følge og føie den, see vi deraf „at han kun var inddømt paa nogle Aar,

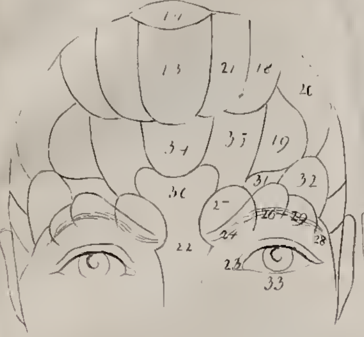
og hans Straffetid paa nogle Maaneder nær udløbet; at han alt i Stiftelsen havde lært en Profession, hvorved han i fri Tilstand lovligen kunde ernære sig, og endog samlet sig en lille Sum ved Overarbeide, saa at han, ikke blottet for alle Midler, kunde indtræde i det borgerlige Selskab; at han intet Forsøg gjorde paa at flygte og hans Forbrydelse saaledes ikke var motiveret af Lyst til Friheden, som han jo dog snart skulde erholde, eller af Fortvivlelse over sin Skjæbne og Fremtid." Vi kunne ikke noksom henvende Opmærksomheden paa disse Omstændigheder, der saa fuldeligen bekræfte Phænologiens mærkværdige Udsagn. — Af hans lave Forstandsevner kunne vi forklare os, at han ved Forhørene indviklede sig selv i Modsigelser, snart tilstod og snart fragik; af hans saa store Kjønsdrift kunne vi begribe, hvorledes han, midt under den almindelige Tumult, midt under Anstaltens Brand, midt under Forsøgene at redde Liv og Frihed, endnu paa Loftet var istand til at drive Utugt med Pjalte-Ane! — At under saadanne Omstændigheder som hine ham derfor blev paalagt den største Straf, at være den Sidste til at rettes, og saaledes at lide mest, ved at see sine Medforbrydere først, En efter Anden, at udstaae deres Straf, falder os naturligt; og hele hans Lavhed, hele hans Forvorpenhed er begribelig og viser sig i sit klareste Lys, da han, staaende ved Retter-

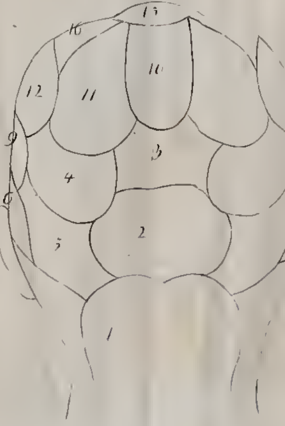
stedet; og idet hans sidste Livsøieblik nærmede sig, skal have udraabt: „Jeg pleier den Onde t..... mig! ellers at være den Første, og nu skal jeg være den Sidste!"

En saadan uimodsigelig Overeensstemmelse findes mellem disse Hjerneskallers Form og de Forbryderes Characteer og Udaad, hvilke de engang tilhørte! Hvormeget Phrænologien herved stadfæstes, vil Enhver indsee, og dog tør vi frit paastaae, at en saadan Overeensstemmelse overalt og stedse vil findes, og at endnu ingen Undtagelse herfra hidtil er forekommen, eller vel nogensinde vil forekomme! Man indvende ikke, at en Smule Skarpsind og Kløgt meget let er istand til at finde en saadan Overeensstemmelse, naar man blot søger den, at ogsaa vi derved have fundet Ligheder, hvor der ingen gaves! thi vi gjentage det, at Overeensstemmelsen slog os, før vi endnu havde tænkt paa at søge den, og ved fortsat Undersøgelse stedse fyldte os med nye Forundring, før vi vidste mere end blot Forbrydernes fælleds og almindelige Udaad; og at ikke vort eget Oie har skuffet os i Fremsætningen af Organerne, vil Kobberpladen, ville Hjerneskallerne selv overbevise Enhver om! Vi ville, ved nu at slutte, til ovenstaaende almindelige og specielle Bemærkninger endnu kun tilføie denne, at skjøndt man ved at fastsætte Ordenen, hvori Forbryderne skulde rettes, visinok ikke har tænkt paa Formen af deres Hjerneskaller, men blot har taget deres Gjerninger og Characteer i Betragtning, og derfor har tildømt dem, at dræbes først, der vare mindst forbryderiske og moralsk slette, den ganske forunderlige (tilfældige?) Overeensstemmelse findes, at just de tre første Hjerneskaller ere de bedste blandt dem alle, røbe mindst slette Anlæg og Drifter, og betegne den mindst umoralske Characteer (see Kobber-

pladen); den Fjerdes (Niels Olsens) Hjerneskal er aabenbar meget slettere i sin Form og taler høit for sin Eiers hele Umoralitet; den Femtes (Johan Andersens) og Sjettes (Henning Dahls) ere vel bedre end denne Sidstes, de vare jo ei heller saa meget tilbage i al Menneskelighed som han, og bleve jo kun henrettede efter ham, fordi Tilfældet mere havde begunstiget deres Deeltagelse i den egentlige Mordbrand; men Formen af deres Hoveder er tydeligen slettere end de Førstes, indtil at den Syvendes (Gammelmands) alt blot ved det første Oiekast viser den meest erklærede og forvorpneste Forbryder, værdig til at lide den største Straf, ved at see sine Medforbrydere, Een efter Een, at falde for den med Rette Menneskehedens krænkede Sag hævnende Haand. Niels Olsen og Gammelmand vare uden Tvivl blandt Forbryderne de værste; og deres Hjerneskallers Form er, som de slettesté af dem alle, et ydermere bekræftende Beviis paa hvad vi have udsagt.

Ved saaledes efter Evne at have viist, hvorledes Kjendsgjerninger og Naturen paa det Kraftigste understøtte og bevise Phrænologien, og hvorledes den paa den meest fyldestgjørende Maade forklarer os Menneskets Moralitet og Intellectualitet, skal jeg ikke her vidtløftigen indlade mig paa, at udvikle, hvor særdeles vigtig og nyttig Kundskaben om denne Lære er for Lægen i Særdeleshed, og Menneskeslægten i Almindelighed. Opdragelse, Oplysning og Lovgivning finder deri den eneste sikre og trygge Leder, og Behandlingen af Afsindighed, der saa ofte hidtil har været den vanskeligste Opgave for Lægen, kan ikke andet end derved betydeligen vinde i Fuldkommenhed og Sikkerhed!

13
21
20
34
35
19
31
32
24
22
28
33

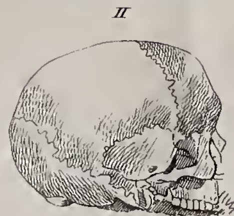

15
16
11
12
9
4
2
5

15
13
21
10
12
11
3
4
31
32
22
26
23
28
33
5
2

I

II

III

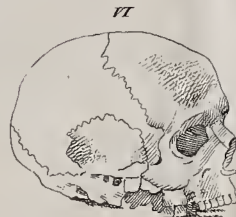
IV

V

VI

VII

